

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

59. sējums

2016. gada 28. decembris

Saturs

I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi

ATZINUMI

Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komiteja

EESK 519. plenārsesija 2014. gada 21. un 22. septembrī

2016/C 487/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Jauni uz attīstību orientētas pārvaldības un īstenošanas pasākumi: Eiropas strukturālo un investīciju fondu novērtējums un ar to saistītie ieteikumi" (pašiniciatīvas atzinums)	1
2016/C 487/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku tiesības" (pašiniciatīvas atzinums)	7
2016/C 487/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "ES bioloģiskās daudzveidības politika" (pašiniciatīvas atzinums)	14
2016/C 487/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Ceļā no Parīzes" (pašiniciatīvas atzinums)	24
2016/C 487/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "EESK viedoklis par konkrētiem pamatjautājumiem, kas radušies sarunās par transatlantisko tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (TTIP)" (pašiniciatīvas atzinums)	30
2016/C 487/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Ilgspējīga attīstība – pārskats par ES iekšpolitiku un ārpolitiku" (izpētes atzinums)	41

2016/C 487/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Laika pārbaudījumu izturēt spējīgi tiesību akti" (izpētes atzinums)	51
---------------	---	----

III *Sagatavošanā esoši tiesību akti*

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 519. plenārsesija 2014. gada 21. un 22. septembrī

2016/C 487/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Savienības tiesisko regulējumu attiecībā uz muitas noteikumu pārkāpumiem un sankcijām" (COM(2013) 884 <i>final</i> – 2013/0432 (COD))	57
2016/C 487/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2013/34/ES attiecībā uz ienākuma nodokļa informācijas atklāšanu, ko veic konkrēti uzņēmumi un filiāles" (COM(2016) 198 <i>final</i> – 2016/0107 (COD))	62
2016/C 487/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) 2016/399 attiecībā uz iecelšanas/izceļošanas sistēmas izmantošanu" (COM(2016) 196 <i>final</i> – 2016/0105 (COD)) un "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido iecelšanas/izceļošanas sistēmu (IIS), lai reģistrētu to trešo valstu valstspiederīgo iecelšanas un izceļošanas datus un iecelšanas atteikumus, kuri šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas, un ar ko paredz nosacījumus piekļuvei IIS tiesībaizsardzības nolūkos un groza Regulu (EK) Nr. 767/2008 un Regulu (ES) Nr. 1077/2011" (COM(2016) 194 <i>final</i> – 2016/0106 (COD)) . . .	66
2016/C 487/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 994/2010" (COM(2016) 52 <i>final</i> – 2016/0030 (COD))	70
2016/C 487/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES stratēģiju attiecībā uz sašķidrināto dabasgāzi un gāzes glabāšanu" (COM(2016) 49 <i>final</i>)	75
2016/C 487/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par informācijas apmaiņas mehānisma izveidi sakarā ar starpvaldību nolīgumiem un nesaistošiem aktiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā un par Lēmuma Nr. 994/2012/ES atcelšanu" (COM(2016) 53 <i>final</i>)	81
2016/C 487/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas mākoņdatošanas iniciatīva: konkurētspējīgas datu un zināšanu ekonomikas veidošana Eiropā" (COM(2016) 178 <i>final</i>)	86
2016/C 487/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "IKT standartizācijas prioritātes digitālajam vienotajam tirgum" (COM(2016) 176 <i>final</i>)	92
2016/C 487/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES e-pārvaldes rīcības plāns 2016.–2020. gadam. Pārvaldes digitalizēšanās paātrināšana" (COM(2016) 179 <i>final</i>)	99

2016/C 487/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Komisijas paziņojums "Kodoljomas pārskata programma, iesniegta saskaņā ar Euratom līguma 40. pantu Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma saņemšanai" (COM(2016) 177 final)	104
2016/C 487/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1303/2013 attiecībā uz konkrētiem noteikumiem, kas saistīti ar finanšu pārvaldību konkrētām dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības saistībā ar šo valstu finanšu stabilitāti" (COM(2016) 418 final – 2016/0193 (COD)) . .	111
2016/C 487/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par papildu muitas nodokļiem dažu tādu preču importam, kuru izcelsme ir Amerikas Savienotajās Valstīs (kodifikācija)" (COM(2016) 408 final – 2014/0175 (COD))	112
2016/C 487/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/37/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā" (COM(2016) 248 final – 2016/0130 (COD))	113

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 519. PLENĀRSESĪJA 2014. GADA 21. UN 22. SEPTEMBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Jauni uz attīstību orientētas pārvaldības un īstenošanas pasākumi: Eiropas strukturālo un investīciju fondu novērtējums un ar to saistītie ieteikumi”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2016/C 487/01)

Ziņotājs: **Etele BARÁTH**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	8.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	171/1/4
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībā ir vajadzīga koordinēta, uz attīstību orientēta pārvaldība, kas sekmētu atjauninātas, spēcīgas un miermīlīgas Eiropas veidošanu. Koordinācija ir jāstiprina, piemēram, pārvaldībā ieviešot jaunu organizatorisko modeli.

1.2. Īstenojot koordinētus pasākumus, būtu jāatjauno ekonomikas dinamiska attīstība, jānostiprina sabiedrības labklājības un demokrātijas pamati, dažādu kultūru līdzaspastāvēšana un priekšzīmīga vides prasību izpilde.

1.3. EESK uzsver, ka partnerības principa konsekventas piemērošanas mērķis ir veicināt ieinteresēto personu līdzdalību ES fondu ieguldījumu plānošanā un īstenošanā. Šāda līdzdalība stiprinās kopīgo apņemšanos veicināt ieguldījumus un ļaus plašāk izmantot specializētas zināšanas. Tā palielinās projektu īstenošanas efektivitāti, pārredzamību un palīdzēs novērst krāpšanu un ļaunprātīgu izmantošanu.

1.4. Mums nepieciešami vienkārši un saprotami mērķi un stratēģija, vienots Eiropas projekts (ES stratēģija 2030.–2050. gadam). Jāapstiprina, ka ES galvenais stratēģiskais mērķis joprojām ir inovatīvas, ilgtspējīgas un iekļaujošas Eiropas veidošana. Tālab šajā projektā būtu jāiekļauj arī COP 21 mērķi (ilgtspējīgas attīstības mērķi).

1.5. Attīstības programmām ir jābūt labāk koordinētām. Īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa attīstības programmu un rīku izstrādes pamatā ir jābūt konkrētu mērķu kopumam. Ar "rīkiem" saprot visus politiskos, juridiskos, organizatoriskos un finanšu instrumentus.

1.6. Lai uzlabotu koordināciju, EESK iesaka Eiropas kopējo mērķu sasniegšanai izmantot gan ierastos Eiropas strukturālos un investīciju fondus (ESI fondus), gan uz tirgu orientētus projektus, kuros iesaistīts arī privātais kapitāls un kas ir saistīti ar Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF). Tādēļ ir jākoordinē mērķi un tiesību akti, kas attiecas uz šo projektu īstenošanu.

1.7. Komiteja ierosina, lai uz attīstību virzītas un pastiprinātas centrālās pārvaldības veicināšanas galvenais instruments būtu Eiropas pusgads, kas balstīts uz gada izaugsmes pētījumu un kurā vajadzētu paredzēt arī līdzekļus, kas ļauj pastāvīgi ietekmēt Eiropas projekta virzību un pienācīgi uzraudzīt tā progresu. Tādējādi Eiropas pusgads varētu arī pildīt tādu sistēmu funkcijas, kuru mērķis ir veidot sociālu vidi, kas nodrošina labklājību.

1.8. Ja līdztekus jau pieņemtajam, galvenokārt ekonomiskajam IKP rādītājam varētu papildus izmantot arī uz rezultātiem balstītu rādītāju (iekšzemes bruto rezultāts), kurā ņemta vērā ilgtspēja un ietverti galvenokārt sociālie un vides faktori, tas varētu kalpot par pamatu uz attīstību orientētas pārvaldības efektivitātes pārbaudei.

1.9. Jāpanāk cieša koordinācija, un jāievieš dalībvalstu atvērtas sadarbības metode. Pamatojoties uz attīstības procesos gūto līdzšinējo pieredzi, ir jāveic pielāgojumi.

1.10. Juridiskie un finanšu instrumenti ir jānostiprina. Uz attīstību orientētas pārvaldības rezultāti būs atkarīgi no ekonomikas dinamikas, piesaistītā kapitāla pieauguma, efektīvākas ieguldījumu sistēmas, darbaspēka kvalifikācijas līmeņa paaugstināšanas un uzņēmumu inovācijas pakāpes. Taču ilgākā termiņā galvenais mērķis ir radīt labklājību un atjauninātu sabiedrību un nodrošināt labāku un ilgtspējīgu vidi.

1.11. Pārvaldība jāīsteno kopīgi un vairākos līmeņos. Līdztekus pašreizējai reformai (Normatīvās atbilstības un izpildes programma, *REFIT*) ir jāizstrādā uz attīstību orientētas pārvaldības juridiskie un administratīvie instrumenti. Šajā aspektā būtiski jānostiprina vidējā līmeņa, proti, makroreģionālās attīstības koordinācijas, instrumenti. Turklāt Eiropas projektā arvien lielāku nozīmi iegūst funkcionālie reģioni, pilsētas, pilsētu teritorijas, aglomerācijas, lielpilsētu teritorijas un tīkli.

1.12. Uz ilgtermiņa attīstību orientētā pārvaldībā viens no svarīgākajiem elementiem ir nepārtrauktība. Politikas cikliskais raksturs, plānošanas un attīstības procesi un budžeta perspektīvas ir jāsaskaņo. Attīstības procesā ir vajadzīga nepārtraukta analīze, kontrole un koriģēšana.

1.13. Ļoti svarīgi ir pienācīgi informēt sabiedrību, veicināt tās iesaistīšanos, izvērst komunikāciju un politisko mārketingu, precīzi ziņot par konkrētiem rezultātiem un nepilnībām.

1.14. EESK vienmēr ir atbalstījusi lielāku demokrātisko līdzdalību. Izmantojot atvērtās sadarbības metodi, būtu jānodrošina ekonomisko un sociālo partneru un NVO līdzdalība visos līmeņos, turklāt ES līmenī papildus jāuzsver EESK nozīme.

1.15. Kā jau norādīts 2012. gadā pieņemtajā atzinumā⁽¹⁾, EESK atbalsta Eiropas Komisijas iniciatīvu pieņemt tā dēvēto Eiropas rīcības kodeksu attiecībā uz partnerību (*ECCP*), kura mērķis ir nodrošināt dalībvalstīm sistēmu partnerībai plānošanā un īstenošanā. Partneru izpratne par to, kas ir Eiropa, palīdzēs noteikt mērķus un gūt tiem atbalstu, un ļaus tos efektīvāk īstenot.

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu "Partnerības princips, īstenojot vienotā stratēģiskā satvara fondus – elementi ES Rīcības kodeksam attiecībā uz partnerību" (OV C 44, 15.2.2013., 23. lpp.).

1.16. EESK uzsver, ka nedrīkst aprobežoties ar partnerības reglamentēšanu, kas balstīta uz priekšlikumiem un labu praksi, un aptveroši jādefinē minimālās prasības, kuras būs jāievēro dalībvalstu iestādēm un kuru neievērošanas gadījumā tiks noteiktas sankcijas.

1.17. EESK iesaka noteikt dalībvalstīm pienākumu ieviest efektīvas finansēšanas sistēmas partneru spēju stiprināšanai. Šādām sistēmām būtu jāaptver ne tikai vienkārša apmācība un informācijas nodošana, bet arī partnerības tīklu veidošana un efektīvas līdzdalības instrumentu ieviešana.

1.18. EESK mudina Eiropas Komisiju stiprināt sadarbību ar Eiropas partnerības tīkliem. Komisijai ir jāizveido finansēšanas sistēma, kas sekmē reģionālās politikas jomā aktīvo Eiropas NVO tīklu darbību, ietverot iesaistīšanos valstī notiekošo procesu uzraudzībā un informācijas atgriezeniskās saites nodrošināšanā.

2. Par spēcīgu un atjauninātu Eiropu

2.1. Pašreizējais stāvoklis un pamatojums

2.1.1. Eiropas Savienība ir spēcīga, taču tā pastāvīgi saskaras ar daudzveidīgu krīzi, kas atkārtojas, kā to uzskatāmi apliecina *Brexit*. Ekonomikas krīze 2008. gadā pārtrauca eiforiju, kas bija saistīta ar paplašināšanos 2000. gadu sākumā, un daudzās valstīs atšķirību pārvarēšanas procesu pavērsa pretējā virzienā.

2.1.2. Ekonomikas krīze un jo īpaši ar to saistītā ieguldījumu samazināšanās radīja plaisu uz izaugsmi balstītajā dalībvalstu vienotībā un arvien lielāku politisku, ekonomisku un sociālu spriedzi. Neraugoties uz ES galveno mērķi, atšķirības dalībvalstu attīstībā palielinās.

2.1.3. Stingrie taupības politikas pasākumi, kas joprojām noteikti dalībvalstīm ar augstu ārējo un valsts parādu un budžeta deficītu, vēl vairāk palielina plaisu, kas šķir visattīstītākās valstis un taupības pasākumu skartās valstis. Lai ekonomikas izaugsme un budžeta deficīta kontrole būtu savienojamas ar efektīviem sociālās iekļaušanas pasākumiem, ir vajadzīgi jauni politikas pasākumi.

2.1.4. Nabadzība, nestabilā nodarbinātība un bezdarbs ir sasnieguši nepieņemami augstu līmeni. Perspektīvas trūkums jauniešiem ir būtisks šķērslis atjauninātai Eiropas nākotnei.

2.1.5. Eiropas Savienība ir zaudējusi savu pievilcību kā vieta, kur veikt ieguldījumus, tai piemīt smagnējums. Ienesīgu ieguldījumu ziņā tā pamazām sāk atpalikt no ASV un dažām dalībvalstīm, piemēram, Vācijas un Apvienotās Karalistes. Atpalikušās valstis kavē dinamiskākās valstis. Mazinās savstarpējās atkarības nepieciešamība. Dažās valstīs, neraugoties uz ievērojamu budžeta pārpalikumu, atšķirības palielinās ienesīgo ieguldījumu samazināšanās dēļ, un tādējādi nabadzīgākie reģioni atpaliek vēl vairāk. Reakcija ir lēna un birokrātiska.

2.1.6. Savienības būtiskākie sasniegumi, piemēram, eurozona vai Šengenas zona, migrācijas krīzes un terorisma dēļ kļuvuši drīzāk par šķelšanās faktoriem, nevis kohēzijas elementiem. Daudzas valstis Eiropas Savienību izmanto iekšpolitikas mērķiem.

2.1.7. Reģionu attīstības līmenis neizlīdzinās. Atšķirība starp visvairāk un visvājāk attīstītajiem reģioniem IKP izteiksmē ir 14:1. Dažas valstis, kas saņem visvairāk līdzekļu, izmanto tām piešķirto finansējumu, nevis valsts instrumentus un ieguldījumu mehānismus, un tādējādi attiecīgās valsts devums ir samazinājies līdz minimumam un ir būtiski mazāks par sākotnēji paredzēto. Jaunizveidotās konkurētspējas valdes varētu izmantot savus instrumentus, lai sniegtu būtisku ieguldījumu reģionu attīstības līmeņu konvergencē.

2.1.8. Eiropas iedzīvotāji un ekonomikas, sociālās jomas un nevalstiskā sektora (NVO) dalībnieki ir zaudējuši jebkādu perspektīvu, atsvešinājušies no politiskajiem procesiem un norobežojas arvien vairāk. To skatījumā ES ir sastingusi institūcija, kurai trūkst elastīguma un kura nav spējīga atjaunoties.

2.1.9. Eiropas Savienība – galvenokārt nepietiekamo rezultātu dēļ un vājās institucionālās sistēmas dēļ attīstības jomā – nespēj mobilizēt pietiekamus resursus, lai sasniegtu izvirzītos mērķus, kuri turklāt ir sadrumstaloti.

2.1.10. Nav vienota nākotnes redzējuma, vienotas politiskās gribas un pārvaldības spēju. Koordinācijas metode ir nepietiekama un novecojusi, juridiskie instrumenti nav iedarbīgi vai arī grūti izmantojami, organizāciju līdzdalība un sabiedrības atbalsts ir vājš, citstarp, nepilnīgas saziņas dēļ.

2.1.11. Eiropas Savienības ilgtermiņa attīstības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam vairs nav pietiekami tālejoša un reāli īstenojama, turklāt tā ir sadrumstalota un ar pašreizējo metodoloģiju nespēj virzīt procesus. Tajā pašā laikā, ņemot vērā pieņemtos 17 galvenos ilgtermiņa attīstības mērķus, Eiropas Komisija ir sākusi pārvaldības sistēmas un instrumentu pārskatīšanu vispusīgas ilgtermiņa stratēģijas ietvaros.

2.2. Jauni risinājumi

2.2.1. Ņemot vērā iepriekš minēto, Eiropas Komisija jaunajā sastāvā ar Eiropas Parlamenta atbalstu ir paziņojusi par jaunu ekonomikas attīstības modeli. Izvirzītie mērķi – darbvietu radīšanas un izaugsmes veicināšana, Eiropas vienotā tirgus izveide, ekonomikas pārvaldības sistēmas vienkāršošana, Eiropas Savienībai svarīgu projektu nostiprināšana, enerģijas tirgus, atbalsts investīcijām digitālā tirgus un pakalpojumu jomā, prioritāra uzmanība Eiropu savienojošiem intelektuālajiem un fiziskajiem tīkliem, atbildības stiprināšana attiecībā uz vides faktoriem – var piešķirt ekonomikai vērā ņemamu jaunu dinamiku.

2.2.2. Eiropas pusgads un tā sastāvdaļas veido sistēmu, kas ir plašāka par ekonomikas pārvaldības jomu. Eiropas pusgada mehānismā lielāka nozīme jāpiešķir ilgtermiņa sociālajiem un vides mērķiem.

2.2.3. Prioritārā programma, kuras mērķis ir pilnībā nostiprināt eurozonas finanšu sistēmu, pirmkārt, nav apmierinoša un, otrkārt, pastiprina reālas bažas, ka vēl vairāk padziļināsies plaša, kas šķir ES valstis. Eiropas līmeņa attīstības mērķi varētu mazināt “divu ātrumu Eiropas” nespēju darboties.

2.2.4. Patlaban attīstības procesus nosaka divi ļoti atšķirīgi ekonomikas un finanšu instrumentu kopumi, un katram no tiem ir sava procedūra. Jau mērķu saskaņošanas posmā ir jāsekmē abu instrumentu kopumu savstarpējā papildināmība.

2.2.5. Pirmo instrumentu kopumu veido ierastie, līgumos nostiprinātie Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi), kas paredzēti sociālās, ekonomiskās un teritoriālās kohēzijas veicināšanai. Tos izmanto ieguldījumu un attīstības atbalstam, tie tiek pastāvīgi modernizēti, bet pēc būtības paliek nemainīgi. Tie ir pieejami, pārdalot ES budžeta līdzekļus, ko veido dalībvalstu iemaksas. Dažos gadījumos tie, kas saņem līdzekļus no šiem fondiem, tos pienācīgi nenovērtē, jo uzskata, ka viņiem tie “pienākas”. Veicot pārskatīšanu laikposma līdz 2020. gadam termiņa vidū, noteikti ir jāpieņem jauns regulējums, lai sekmētu iepriekš minēto papildināmību.

2.2.6. Otrais instrumentu kopums ir Eiropas stratēģisko investīciju fonds (ESIF), ar kuru paredzēts īstenot tā dēvēto “Junkera plānu”. Tas ir jauns, uz tirgu orientēts finanšu instruments, kas dod iespēju atbalstīt riska kapitālu, mobilizē publisko, banku un privāto finansējumu. Tā summu vēl var palielināt. Izveidotajam pārvaldības mehānismam jāklūst par vienu no pamatelementiem uz attīstību orientētā pārvaldībā. Abu minēto finansēšanas sistēmu saskaņošana būtu jāveic katrā dalībvalstī.

2.2.7. Salīdzinājumā ar minētajām finansēšanas shēmām pārējie finanšu instrumenti, kas darbojas efektīvi, ir daudzveidīgi un pielāgoti attiecīgajam uzdevumam, bet to apjoms ir ierobežots un tie paredzēti specifiskiem mērķiem. Eiropas projekta pamatnostādnes varētu cieši un sistemātiski koordinēt.

2.2.8. Līdz šim nav bijis tiešu līdzekļu, kas veicinātu stratēģijas “Eiropa 2020” skaitliski nedaudzo, bet savstarpēji nesaistīto mērķu īstenošanu koordinācijas uzlabošanas jomā. Ja šādu līdzekļu nav, rodas jautājums, vai ir iespējams atbilstīgi koordinēt ES attīstību. Tāpēc jaunajā plānā laikposmam pēc 2020. gada jāiekļauj arī uzdevums plānot dažādu instrumentu savstarpējo mijiedarbību.

2.2.9. Būtu jāpanāk, lai ESI fondus reglamentējošās daudzgadu finanšu shēmas 11 tematiskie mērķi un Junkera plāna 10 galvenie mērķi, kas tikai aptuveni atbilst iepriekšminētajiem mērķiem, kā arī to finanšu un reglamentējošie noteikumi tagad palīdzētu īstenot stratēģiju "Eiropa 2020". Minēto papildina ilgtspējīgas attīstības mērķa ietvaros noteiktie 17 ilgtspējas kritēriji, kuriem nākotnes perspektīvā ir izšķiroša nozīme. Plānošana laikposmam pēc 2020. gada būtu jāveic, pamatojoties uz nelielu skaitu skaidri un kodolīgi formulētu mērķu.

2.2.10. Patlaban ar mērķiem saistīto dažādo mehānismu, atšķirīgo sākuma un beigu termiņu un datumu dēļ neviens no mērķiem nav pārredzams, un pilsoniskās sabiedrības ekonomikas un sociālās jomas dalībniekiem tos ir grūti saprast un uzraudzīt. Dažādu mērķu sinerģijas un mijiedarbības trūkums būtiski mazina instrumentu un ieguldījumu efektivitāti. Izstrādājos jaunu ES stratēģiju 2030.–2050. gadam (Eiropas projekts), ir jāpalielina ESIF un atjauninātās stratēģijas "Eiropa 2020" savstarpējā sinerģija.

2.2.11. Struktūrfondi ir saistīti ar ļoti birokrātiskiem, vienlaikus centralizētiem un decentralizētiem sagatavošanas, izpildes, kontroles un novērtējuma mehānismiem, un ES līmenī to īstenošanu pārrauga daudzas aģentūras, savukārt nesen izveidotā ESIF jaunais pārvaldības mehānisms ir ārpus Eiropas Komisijas ietvara, un tā jaunās organizatoriskās struktūras pamatā vajadzības, kas saistītas ar finanšu un ieguldījumu vidi. Lai koordinētu abus lielos instrumentu kopumus, ir nepieciešams stratēģisks instruments un jauna pārvaldības sistēma ⁽²⁾.

2.2.12. Jaunas, uz attīstību orientētas pārvaldības sistēmas ieviešana varētu veicināt pastiprinātu koordināciju un iesaistīto partneru atvērtu sadarbību.

2.2.13. Lai palielinātu ESI fondu efektivitāti un lietderību, ir jānostiprina partnerības institucionālā struktūra un saskaņā ar sabiedrības līdzdalības tiesībām tai jābūt pieejamai visiem ES iedzīvotājiem. Vajadzētu nodrošināt iedzīvotāju piekļuvi attiecīgajai informācijai un līdzdalību plānošanas un īstenošanas lēmumu pieņemšanā. Viņiem būtu jādod arī iespēja paust savu viedokli par programmu projektiem, iepirkuma konkursiem un novērtējuma ziņojumiem.

3. Partnerības stiprināšana

3.1. Jautājumu par partnerības principu EESK jau ir izskatījis vairākos atzinumos un formulējis sīki izstrādātus priekšlikumus par to.

3.1.1. Atzinumā, ko tā pieņēma 2010. gadā ⁽³⁾, EESK norādīja, ka spēkā esošie noteikumi dod iespēju valstu līmenī pārāk plaši interpretēt partnerības principu un ka tāpēc Eiropas Komisijai vajadzētu noteiktāk un daudz aktīvāk uzraudzīt partnerības principa piemērošanu. Komitejas skatījumā ir svarīgi, lai visās darbības programmās partneriem būtu nodrošināti spēju veidošanai nepieciešamie tehniskās palīdzības resursi. EESK aicināja atjaunot ES iniciatīvas programmas sociālās inovācijas un vietējās attīstības jomā.

3.1.2. Atzinumā, kas pieņemts 2012. gadā ⁽⁴⁾, EESK atbalstīja Eiropas Komisijas iniciatīvu par Eiropas rīcības kodeksa attiecībā uz partnerību pieņemšanu. Komiteja pauda organizētas pilsoniskās sabiedrības bažas par partnerības principa neievērošanu un ieteica izveidot partnerības uzraudzības sistēmu, ko pārvalda paši partneri. Komiteja ierosināja, ka partnerības nolīgumus ar dalībvalstīm var parakstīt ar nosacījumu, ka tiek pienācīgi īstenots rīcības kodekss, un šajā nolūkā papildināt darbības programmu līdzekļus, izmantojot finansiālus stimulus. EESK arī apstiprināja savus ieteikumus partneru spēju stiprināšanai.

3.2. Kohēzijas politikas tiesību aktos paredzēts pieņemt "Eiropas rīcības kodeksu attiecībā uz partnerību (ECCP), kurā izklāstīti pamatprincipi un labas prakses piemēri.

3.3. ECCP īstenošanas pieredze liecina, ka dažas valstis savos plānošanas procesos un ESI fondu īstenošanas institucionālās struktūras pārveidē kodeksa noteikumus ir piemērojušas tikai formāli.

⁽²⁾ RK Teritoriālās kohēzijas politikas un ES budžeta komisijas atzinums "ESI fondu vienkāršošana no vietējo un reģionālo pašvaldību perspektīvas", ziņotājs: Petr Osvald (CZ/PSE).

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Kā veicināt efektīvu partnerību kohēzijas politikas programmu pārvaldībā, pamatojoties uz 2007.–2013. gada cikla labu praksi" (OV C 44, 11.2.2011., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

3.4. Vairākās valstīs partneriem nav bijis pietiekami daudz laika, lai izteiktu viedokli par attiecīgajiem dokumentiem. Būtībā partneri nav bijuši iesaistīti galveno stratēģisko lēmumu pieņemšanā, piemēram, prioritāšu noteikšanā un finansējuma piešķiršanā. Aktīvas līdzdalības sekmēšanai nebija izmantoti īpaši komunikācijas un līdzdalības mehānismi un rīki.

3.5. Vairāku NVO veiktā analīze⁽⁵⁾ liecina, ka dažās valstīs attiecīgo partneru izvēle uzraudzības komitejās formāli atbilda nosacījumiem, bet pārstāvība un tematiskais aptvērums ne vienmēr bija nodrošināts. Informācijas apmaiņa starp vadošajām iestādēm un uzraudzības komitejas locekļiem nav apmierinoša.

3.6. Iestādes, kuru pārziņā ir horizontālie jautājumi, piemēram, vides ministrijas, nebija pārstāvētas vairākās attiecīgās uzraudzības komitejās. Vadošās iestādes piedāvājumu konkursu plānošanā un projektu priekšlikumu izvērtēšanā necenšas iesaistīt partnerus no pilsoniskās sabiedrības, kuri pārstāv horizontālos principus.

3.7. Pasākumi partneru spējas stiprināšanai dažās valstīs nav pietiekami. Faktiski, tie lielākoties aprobežojas ar apmācību un ceļa izdevumu atlīdzināšanu, bet paliek neīstenoti vairāki ECCP priekšlikumi, kas saistīti, piemēram, ar tīklu veidošanu un koordināciju, kā arī ekspertu izmaksu segšanu, lai nodrošinātu partneru pilnvērtīgu līdzdalību.

3.8. Eiropas Komisija un dalībvalstis budžeta perioda pirmajā pusē nav pievērsušas pietiekamu uzmanību sabiedrības virzītās vietējās attīstības instrumentu izmantošanai.

3.9. EESK uzskata, ka ir jāveic vispārējs novērtējums par partnerības jomā īstenoto praksi. Šajā novērtējumā jāiekļauj arī vērtējums par plānošanas procedūru un īstenošanas institucionālo struktūru, kā arī tas, cik lielā mērā pašreizējā regulatīvā sistēma spēj nodrošināt efektīvu partneru. Novērtēšanas procesā vajadzētu aktīvi iesaistīt partnerus.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽⁵⁾ CEE Bankwatch tīkla un SF team for Sustainable Future veiktā analīze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku tiesības”**(pašiniciatīvas atzinums)**

(2016/C 487/02)

Ziņotājs: **Adam ROGALEWSKI**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	9.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	168/2/6
(par/pret/atturas)	

1. Ieteikumi

1.1. Jāuzsāk diskusija par mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku darbu, kas ir atzīts par vienu no mājās sniegtas aprūpes veidiem, kopīgas definīcijas ieviešanu Eiropā. Mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku darba definīcijā būtu jāietver nodarbinātības kārtība, kādu piemēro darba ņēmējiem (algotiem vai pašnodarbinātajiem), kuri dzīvo privātās mājsaimniecībās, kur viņu darbs galvenokārt ir saistīts ar aprūpes pakalpojumu sniegšanu veciem cilvēkiem un cilvēkiem ar invaliditāti. Mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki neatkarīgi no tā, vai viņi ir algoti darbinieki vai pašnodarbinātie, būtu jāuzskata par daļu no ilgtermiņa aprūpes nodrošināšanas sistēmas. Minētās definīcijas ieviešanas mērķis ir atzīt mājsaimniecībās dzīvojošos aprūpes darbiniekus Eiropas darba tirgū un uzlabot viņu sniegto ilgtermiņa aprūpes nodrošināšanas pakalpojumu kvalitāti.

1.2. Lai nodrošinātu politikas veidotājiem nepieciešamo informāciju, *Eurostat* uzdevums būtu vākt atbilstīgus datus par mājsaimniecībās dzīvojošajiem aprūpes darbiniekiem.

1.3. EESK aicina Eiropas Komisiju veikt pētījumu par šo darba ņēmēju situāciju, tostarp noskaidrojot to skaitu, valstspiederību, migrācijas statusu, pārrobežu mobilitātes rādītājus, reālos integrācijas rādītājus darba un sociālās aizsardzības ziņā, kā arī darba un sociālos nosacījumus un kvalifikāciju, tāpat arī viņu faktisko un iespējamo ieguldījumu Eiropas valstu ekonomikā.

1.4. EESK uzsver, ka attieksmei pret mājsaimniecībās dzīvojošajiem aprūpes darbiniekiem vajadzētu būt līdzīgai kā pret citiem aprūpes darbiniekiem. Tas nozīmē, ka viņiem jāsaņem līdzīga aizsardzība, piemēram, saistībā ar maksimālo darba laiku (tostarp dežūrām) un aizsardzību pret fiktīvu pašnodarbinātību. Algotus mājsaimniecībās dzīvojošos aprūpes darbiniekus nevajadzētu izslēgt no ES un dalībvalstu ar nodarbinātību saistīto noteikumu darbības jomas, piemēram, attiecībā uz atbilstīgu atalgojumu, veselības un aizsardzību un drošību darbā, sociālo nodrošinājumu un tiesībām uz biedrošanās brīvību un darba koplīgumiem.

1.5. Lai Eiropā atrisinātu ilgtermiņa aprūpes darbinieku trūkuma problēmu, jāizmanto pozitīva pieeja, proti, jānodrošina pienācīga darba samaksa un apstākļi, jānovērš ieguldījumu trūkums, jānodrošina tas, ka tiek ievēroti brīvas pārvietošanās principi, jānovērš šķēršļi, kas darba ņēmējiem traucē īstenot viņu darba tiesības, un jārada iespējas migrantiem piekļūt likumīgai nodarbinātībai.

1.6. EESK aicina Eiropas Savienību cieši sadarboties ar dalībvalstīm, lai koordinētu māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku pieejamību un mobilitāti un tādējādi uzlabotu šīs nozares vispārējo spēju nodrošināt kvalitatīvu aprūpi. Konkrētajiem pasākumiem vajadzētu būt šādiem:

- pilnveidot Direktīvā par sankcijām pret darba devējiem (2009/52/EK) iekļautos aizsardzības pasākumus, lai aizsargātu to darba ņēmēju darba tiesības, kuriem nav personu apliecinošu dokumentu, un tādējādi apkarotu šādu personu nelikumīgu nodarbināšanu; stingri jāpiemēro Cietušo personu tiesību direktīva (2012/29/ES), lai sniegtu efektīvu atbalstu tiem māsaimniecībās dzīvojošajiem aprūpes darbiniekiem, kas ir izmantošanas upuri, neatkarīgi no viņu migrācijas statusa,
- visas attiecīgās ES direktīvas saskaņot ar Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Konvenciju Nr. 189 par māsaimniecībās nodarbināto personu tiesībām,
- iekļaut māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku un aprūpējamo personu tiesības visos turpmākajos Eiropas un dalībvalstu tiesību aktu grozījumos vai priekšlikumos,
- māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku darba nosacījumu reformēšanu izvirzīt par prioritāti darbā, ko veic Eiropas Platforma cīņai pret nedeklarētu darbu – iniciatīva, kuru atzinīgi vērtē EESK,
- iekļaut aprūpes tiesības Eiropas pusgadā un iesaistīt viņus sabiedriskajā apspriešanā “Jauns sākums darba un privātās dzīves līdzsvara panākšanai”,
- uzsākt aprūpējamām personām un aprūpes sniedzējiem paredzētu Eiropas līmeņa informācijas kampaņu par māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku tiesībām,
- sekmēt un atbalstīt māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku organizāciju un kooperatīvu izveidi,
- izmantojot kvalifikācijas atzīšanas instrumentus, tostarp nesen ieviesto Jaunu prasmju un darba vietu programmu ⁽¹⁾, īstenot procedūras māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku kvalifikācijas un pieredzes atzīšanai, saskaņošanai un pārnesei,
- Eiropas finansējumu novirzīt tā, lai finansētu pašreizējo un potenciālo māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku apmācību, kuras mērķis būtu uzlabot aprūpes kvalitāti,
- īstenojot vienlīdzīgas vienāda darba samaksas principu, uzraudzīt un uzlabot māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku norīkošanu.

Turklāt būtu jānorāda, ka Komisijas priekšlikumā par Eiropas sociālo tiesību pilāru (EPSR) nav nevienas norādes uz māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku stāvokli. EPSR, par kuru EESK pašreiz izstrādā atzinumu, turpmākajā izstrādē būtu jāapsver minēto darbinieku sociālo tiesību iekļaušana.

1.7. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka aprūpējamo personu un aprūpes darbinieku, tostarp māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku, tiesības ir aizsargātas. Konkrētajiem pasākumiem vajadzētu būt šādiem:

- ratificēt un īstenot SDO Konvenciju Nr. 189 ⁽²⁾ un legalizēt to māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku statusu, kuriem nav personu apliecinošu dokumentu,
- ieviest atbalsta pasākumus, tostarp uzņemties starpnieka lomu un palīdzēt aprūpējamām personām atrast māsaimniecībās dzīvojošos aprūpes darbiniekus,

⁽¹⁾ COM(2010) 682 final: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0682&from=LV>

⁽²⁾ SDO Konvencija Nr. 189 stājās spēkā 2013. gada 5. septembrī, un līdz šim to ir ratificējusi Beļģija, Vācija, Somija, Īrija, Itālija, Portugāle un Šveice, kā arī 14 valstis ārpus Eiropas.

- ieviest aprūpējamām personām un viņu ģimenēm paredzētu visaptverošu atbalsta sistēmu, ieskaitot nodokļu atvieglojumus vai subsīdijas,
- nodrošināt mācību programmas mājsaimniecībās dzīvojošiem aprūpes darbiniekiem, kuriem būtu jāsaņem apmaksāts atvaļinājums šādu mācību apmeklēšanai,
- popularizēt biedrošanās brīvību un darba koplīgumu šajā nozarē, tostarp atbalstot mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku un viņu darba devēju tiesības iesaistīties biedrībās vai tās veidot,
- cīnīties pret sociālo dempingu un ekspluatāciju,
- aktīvi reglamentēt ilgtermiņa aprūpes nozari, jo īpaši attiecībā uz atbilstību darba tiesību aktiem, lai nodrošinātu aprūpējamo personu, kā arī mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku aizsardzību. Tādējādi jānodrošina darba inspekciju un citu attiecīgo valsts un nevalstisko organizāciju piekļuvi darbvietām privātās mājsaimniecībās.

1.8. EESK uzsver, ka vajadzība pēc finansiālā atbalsta aprūpējamām personām, kuras ir atkarīgas no mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku pakalpojumiem, ir jāapmierina, izmantojot atbilstīgus ilgspējīgus ilgtermiņa publiskos ieguldījumus.

1.9. Arodbiedrības, darba devēji un pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir jāiesaista politikas plānošanā dalībvalstu un ES līmenī. Būtu jāveicina sociālais un pilsoniskais dialogs ar visām ieinteresētajām personām visos līmeņos.

1.10. EESK būtu aktīvi jāiesaistās tādas Eiropas politikas izstrādes veicināšanā, kuras mērķis ir atbalstīt aprūpes darbiniekus, aprūpējamās personas un viņu ģimenes, cita starpā arī organizējot konferenci par mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku veiktā darba nākotni Eiropā.

2. Pamatinformācija

2.1. Darba tirgū valdošais darbinieku trūkums veselības aprūpes nozarē ir kā "bumba ar laika degli". Krīze šajā jomā ir ieilgusi⁽³⁾, un darbaspēka trūkums palielināsies, ja netiks rasti atbilstīgi politiski risinājumi. Eiropas Komisija jau 1994. gadā noteica, ka aprūpe ir uzskatāma par stratēģisku nozari. Eiropas Komisija 2010. gadā brīdināja, ka tad, ja nekavējoties netiks veikti pasākumi darba ņēmēju trūkuma novēršanai, tad līdz 2020. gadam šajā nozarē trūks divi miljoni veselības aprūpes darbinieku, tostarp viens miljons darbinieku ilgtermiņa aprūpes nozarē⁽⁴⁾.

2.2. Mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki ir skaita ziņā ievērojama, taču atstumta ilgtermiņa aprūpes darbinieku grupa. Viņi ir ļoti mobili un šajā nozarē atrodas darbaspēka hierarhijas zemākajā līmenī. Mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki bieži vien netiek ņemti vērā ilgtermiņa aprūpes nozares plānošanas procesā Eiropas un dalībvalstu līmenī.

2.3. Datu trūkuma dēļ precīzs mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku skaits nav zināms, jo datu vākšanas sistēmās viņi bieži vien netiek ņemti vērā. Situācijā, kad aprūpes darbinieki ir nepietiekami atzīti un slikti atalgoti, mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki pārāk ilgi ir palikuši ārpus politikas veidotāju redzesloka.

2.4. Mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki strādā visās dalībvalstīs. Daudzi ir migranti no trešām valstīm, savukārt citi ir Eiropas pilsoņi, kas strādā savā mītnes valstī vai ārvalstīs. Daži migranti strādā nelikumīgi, jo viņiem nav personu apliecinošu dokumentu, daži iesaistās cirkulārajā vai pagaidu migrācijā. Daudzi strādā nedrošos darba apstākļos, tostarp fiktīvu pašnodarbināto statusā.

⁽³⁾ UNI Europa UNICARE (2016. g.).

⁽⁴⁾ Eiropas Komisija (2013. g.).

2.5. Tā kā māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku profesija pašreiz vēl nav definēta, viņu situācija tiek pielīdzināta māsaimniecībās nodarbināto personu situācijai ⁽⁵⁾. Saskaņā ar SDO datiem rūpnieciski attīstītajās valstīs darbs māsaimniecības pakalpojumu jomā, tostarp aprūpes darbs, veido 5–9 % no kopējās nodarbinātības rādītāja ⁽⁶⁾.

2.6. Dažas dalībvalstis ir panākušas zināmu progresu, ja runa ir par to aprūpes pakalpojumu jomā nodarbināto migrantu statusa oficiālu apstiprināšanu, kuriem nav dokumentu, un šo personu iekļaušanā sabiedrībā; tas ir saistīts ar SDO Konvencijas Nr. 189 parakstīšanu.

2.7. Izstrādājot atzinumus par māsaimniecībās nodarbināto personu darba tiesībām ⁽⁷⁾, par sociālo ieguldījumu nepieciešamību ⁽⁸⁾ un par ilgtermiņa sociālo aprūpi un deinstitucionalizāciju ⁽⁹⁾, EESK jau ir sniegusi savu ieguldījumu attiecībā uz politikas veidošanu ilgtermiņa aprūpes nozarē. Šā atzinuma pamatā ir minētajos dokumentos paustās nostājas, taču galvenā uzmanība šajā atzinumā ir pievērsta māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku īpašajai situācijai.

3. Darbaspēka trūkums, taupības pasākumi, migrācija un māsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki

3.1. Tā kā aizvien palielinās cilvēku vēlme aprūpi saņemt mājās, stacionāro aprūpes iestāžu pakalpojumu izmaksas daudziem cilvēkiem šķiet pārāk augstas un trūkst pienācīgu ieguldījumu aprūpes nozares infrastruktūrā, strauji pieaug mājās sniegtas aprūpes rādītājs.

3.2. Vairumā dalībvalstu veiktie taupības pasākumi samazināja pašreizējās visai ierobežotās infrastruktūras pieejamību un ilgtermiņa aprūpes darbinieku pieejamību. EESK uzskata, ka ieguldījumi ilgtermiņa aprūpes nozarē ir jāuztver pozitīvi, proti, kā ekonomikas iespēja un prioritāra joma darbvietu izveides, ģimeņu sociālā atbalsta un dzimumu līdztiesības ziņā. Ieguldījumi šajā nozarē palielina darbaspēka līdzdalības rādītājus un varētu nodrošināt izklūšanu no ekonomikas krīzes ⁽¹⁰⁾.

3.3. Darbaspēka trūkums veselības aprūpes profesijās ir izplatīts daudzās dalībvalstīs. Darbā pieņemot gan tādus māsaimniecībās dzīvojošos aprūpes darbiniekus, kam ir legāls statuss, gan arī tādus, kuriem nav personu apliecinošu dokumentu, tiek mazināts darbaspēka trūkums ilgstošas aprūpes nozarē. Jo īpaši Dienvideiropas aprūpes pakalpojumu sistēmas ir atkarīgas no māsaimniecībās dzīvojošajiem aprūpes darbiniekiem. Itālijā māsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki, kas ir migranti, veido aptuveni trīs ceturtdaļas no visiem mājaprūpes pakalpojumu sniedzējiem ⁽¹¹⁾.

3.4. Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis arī ir skāris darbaspēka trūkums aprūpes nozarē, kā arī pieaugošais pieprasījums pēc aprūpes pakalpojumiem Rietumeiropā. Piemēram, no Polijas daudzi māsaimniecībā dzīvojošie aprūpes darbinieki dodas uz citām valstīm, lai gan pašā valstī sarūk aprūpes darbaspēks. Šis darbinieku trūkums tiek novērots, Polijā ierodoties darba ņēmējiem no Ukrainas un citām valstīm ārpus ES.

3.5. Neskatoties uz aizvien pieaugošo izpratni par to, ka aprūpes nozare ir ļoti nozīmīga ekonomiskās labklājības nodrošināšanai, māsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku sniegtais ieguldījums Eiropas ekonomikā nav izmērīts un būtu jāaplūko Eiropas mēroga pētījumā.

3.6. Daudzas Eiropas sievietes ir pakļautas spiedienam no vairākām pusēm, jo no viņām sagaida, ka viņas rūpēsies gan par saviem vecākiem, gan par saviem bērniem. Šā uzdevuma veikšanā viņas aizvien vairāk paļaujas uz maksas aprūpes pakalpojumiem. Globalizēta aprūpes darba apstākļos šīs situācijas dēļ uzplaukst globālās aprūpes pakalpojumu ķēdes ⁽¹²⁾. Aprūpes nozarē nodarbināti migranti, kas darba dēļ pārceļas uz dzīvi citur, bieži vien ir spiesti paši atrast aprūpes darbiniekus, kuri parūpētos par viņu ģimenes locekļiem, un darbā pieņemt tādas personas, kas nāk no citām vēl nabadzīgākām vietām.

⁽⁵⁾ Saskaņā ar Eurostat definīciju darbs māsaimniecības pakalpojumu jomā ietver māsaimniecību kā darba devēju darbību ar māsaimniecībā nodarbinātiem darbiniekiem, piemēram, istabēnēm, pavāriem, viesmīļiem, sulaiņiem, veļas mazgātājām, dārzniekiem, uzraugiem, guvernantēm, auklēm, privātskolotājiem, sekretārēm utt.

⁽⁶⁾ Starptautiskā Darba organizācija (2012. g.).

⁽⁷⁾ OV C 21, 21.1.2011., 39. lpp.; OV C 12, 15.1.2015., 16. lpp.; OV C 242, 23.7.2015., 9. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 271, 19.9.2013., 91. lpp.; OV C 226, 16.7.2014., 21. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 332, 8.10.2015., 1. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 226, 16.7.2014., 21. lpp.

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta Izpētes dienests (2016. g.).

⁽¹²⁾ Hochschild, A. R. (2000) "Global Care Chains and Emotional Surplus Value" publicēts Hutton, W. and Giddens, A. (eds) *On The Edge: Living with Global Capitalism*, London.

4. Mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku darba apstākļi

4.1. Mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku zemais statuss ir izskaidrojams ar pieņēmumiem saistībā ar dzimumu, jo tiek uzskatīts, ka aprūpes darbs ir mazkvalificētu sieviešu darbs. To pastiprina arī migranšu strukturālā marginalizācija. Dažādos darbaspēka apsekojumos mājsaimniecībās nodarbinātas personas tiek klasificētas kā mazkvalificētas vai tādas, kam vispār nav kvalifikācijas. Tomēr liela daļa mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku ir prasmes un kvalifikācija, kas gūta, pateicoties vairāku gadu pieredzei, vai izriet no neatzītām oficiālām mācību un sertificēšanas programmām. Mājsaimniecībās dzīvojošiem aprūpes darbiniekiem pirms stāšanās darbā bieži vien ir jāpierāda pieredze aprūpes darbā un kvalifikācija, taču šīs prasības neatspoguļojas viņu darba apstākļos.

4.2. Daudzi mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki ir pakļauti nereglamentētiem darba nosacījumiem, un daudzi strādā nelikumīgi. Viņiem bieži ir liegts izmantot savas darba tiesības, un viņi tiek ekspluatēti. Darba apstākļi var līdzināties mūsdienīgu verdzībai – darba ņēmēji var tikt izolēti, pakļauti vardarbībai vai ļaunprātīgai izmantošanai, spiesti strādāt visu diennakti bez brīvdienām, un viņiem netiek nodrošināti dzīves pamatapstākļi, piemēram, privāta telpa. Citi strādā kā fiktīvi pašnodarbinātie. Daudzos gadījumos valsts darba inspekcijas un citas valsts inspekcijas, kā arī arodbiedrības nedrīkst piekļūt aprūpes darbiniekiem viņu darbvietā (t. i., privātās mājsaimniecībās).

4.3. Pasākumi mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku kontrolei un viņu statusa legalizācijai ir jāatbalsta, lai nodrošinātu šo personu likumīgu piekļuvi aprūpes pakalpojumu nozarei. Šādai pieejai jau ir precedents, proti, Spānijā un Itālijā kopš 2002. gada ir izdevies legalizēt aptuveni 500 000 mājsaimniecībās nodarbinātu personu bez personu apliecinošiem dokumentiem⁽¹³⁾. Jāizstrādā darbaspēka migrācijas politika, kas dod trešo valstu valstspiederīgajiem iespēju likumīgi strādāt aprūpes jomā, nosakot vienlīdzīgas attieksmes principu, kā arī tiesības mainīt darba devēju.

4.4. Mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki ir viena no mobilākajām ilgtermiņa aprūpes darbinieku grupām. Mājsaimniecībās dzīvojošie aprūpes darbinieki no Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm parasti ir pusmūža sievietes, kurām pašām ir savi ģimenes pienākumi⁽¹⁴⁾. Parasti aprūpes darbinieki no Centrāleiropas un Austrumeiropas vienā uzturēšanās reizē paliek ne vairāk kā trīs mēnešus Rietumeiropas valstīs un pēc tam atgriežas savā dzimtenē.

4.5. Kvalificēto mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku migrācija uz uzņēmējām valstīm ir uzskatāma par būtisku darbaspēka emigrāciju, kas skar izcelsmes valstis. Ja darbinieku kvalifikācija uzņēmējās valstīs netiek atzīta, tas noteikti ir uzskatāms par sociālu un ekonomisku zaudējumu laikā, kad veselības aprūpes pakalpojumu nozarē ir vispārējs darbaspēka trūkums Eiropā un pasaulē.

4.6. Visi šie apstākļi liecina par to, ka spēkā esošais Eiropas un dalībvalstu tiesiskais regulējums nepietiekami aizsargā mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku tiesības.

4.7. Dalībvalstīm vajadzētu gan mudināt mājsaimniecībās dzīvojošos aprūpes darbiniekus izvairīties no nelikumīga darba, gan arī sniegt viņiem atbalstu.

5. Aprūpējamo personu un viņu ģimeņu uzdevums

5.1. Aprūpējamām personām un viņu ģimenēm ir grūti atrast aprūpes darbiniekus. Vairumā gadījumu aprūpes darbiniekus meklē, izmantojot neoficiālus kontaktus ģimenes vai draugu lokā. Bieži vien ir visai maz garantiju, ka šādos apstākļos darbā pieņemtie aprūpes darbinieki sniegs kvalitatīvu aprūpi. Ģimenēm bieži vien nav pieejamas skaidras norādes par to, kā aprūpes darbiniekus pieņemt likumīgā darbā.

5.2. Valsts pienākums būtu sniegt pienācīgu atbalstu aprūpējamām personām un viņu ģimenēm. Īstermiņā šis atbalsts varētu ietvert informācijas kampaņu un pastāvīgu palīdzību tādos jautājumos kā mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku pieņemšana darbā un viņu sociālās labklājības tiesības. Ilgtermiņā dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi nolūkā nodrošināt uzraudzību un starpniekstruktūras klātbūtni, lai aprūpējamām personām palīdzētu atrast mājsaimniecībās dzīvojošus aprūpes darbiniekus.

⁽¹³⁾ Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (2013. g.).

⁽¹⁴⁾ Mājsaimniecībā dzīvojošas aprūpes darbinieces Alinas Badovskas (*Alina Badowska*) liecība (2016. g.) SOC/535 uzklaušanās sanāksmē.

5.3. Ņemot vērā aprūpējamās personas un ģimenes vajadzības, aprūpējamām personām un viņu ģimenēm būtu jāsaņem virkne atbalsta pakalpojumu, tostarp aprūpes pakalpojumi mājās, darbiniekam strādājot nepilnas vai pilnas slodzes darbu. Visos aprūpes nozares risinājumos jānodrošina pienācīgi apstākļi gan algotiem darba ņēmējiem, gan pašnodarbinātajiem.

5.4. Aprūpējamās personas un viņu ģimenes būtu jānodrošina uzzināt vairāk par mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku vajadzībām un attiekties pret viņiem kā pret darba ņēmējiem, kas pelnījuši cieņu un kam ir savas tiesības. Aprūpes darbs ir ļoti grūts gan fiziskā, gan emocionālā ziņā. Mājsaimniecībās dzīvojošajiem aprūpes darbiniekiem vajadzētu būt pieejamiem pienācīgiem dzīves apstākļiem un privātai telpai, un attiecībā uz algotiem aprūpētājiem jāievēro ierobežojumi attiecībā uz viņu darba laiku, tostarp dežūrlaiku.

5.5. Vienlaikus ir jāievēro arī aprūpējamo personu tiesības uz pienācīgu aprūpi. Tas jo īpaši attiecas uz neaizsargātām grupām un tādām, kam ir īpašas vajadzības, piemēram, uz personām ar demenci.

6. Darba devēju uzdevums

6.1. Daudzi nelieli uzņēmumi, tostarp darbā iekārtošanas aģentūras, aizvien aktīvāk darbojas mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku pakalpojumu nozarē, kas pastāv līdztekus absolūti nereglamentētajai neoficiālajai nozarei.

6.2. Aprūpes nozare var sniegt savu ieguldījumu, lai privātajās mājsaimniecībās radītu pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un sekmētu Eiropas ekonomikas izaugsmi. Tikai kvalitatīvas darbvietas var nodrošināt sniegto aprūpes pakalpojumu kvalitāti.

6.3. Tā kā nav regulējuma attiecībā uz mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku nodarbināšanu pārrobežu kontekstā, dažiem uzņēmumiem rodas iespēja piedāvāt zemākas cenas par tādu pašu darbu, kas veicina sociālo dempingu. Tas jo īpaši ir vērojams Polijas vai arī Slovākijas aģentūrās, kas mājsaimniecībās dzīvojošos aprūpes darbiniekus sūta uz Rietumeiropu⁽¹⁵⁾. Šāda ilgstoša negodīga konkurence kaitē darba ņēmējiem, darba devējiem un Eiropas ekonomikai.

7. Pilsoniskās sabiedrības uzdevums

7.1. Sabiedriskajām organizācijām, reliģiskajām grupām⁽¹⁶⁾, kā arī publiskā un privātā sektora darba devējiem ir svarīga nozīme aprūpes nodrošināšanā dažādos līmeņos. Daudzas sabiedriskās organizācijas ir veicinājušas to migrantu legalizāciju, kas ir mājsaimniecībās dzīvojoši aprūpes darbinieki⁽¹⁷⁾.

7.2. Taču daudzās dalībvalstīs atbalsts aprūpes pakalpojumu nozarei ir nepietiekams. Nesenās ekonomiskās krīzes dēļ visā Eiropā netiek veikti pietiekami ieguldījumi aprūpes pakalpojumu nozarē, tāpēc ir vērojamas tādas negatīvas tendences kā aprūpes pakalpojumu kvalitātes un darba apstākļu pasliktināšanās.

7.3. Aprūpes nodrošinātāju organizācijām būtu jāsaņem pienācīgi līdzekļi, lai apmierinātu augošo pieprasījumu pēc aprūpes pakalpojumiem. Ņemot vērā šo organizāciju pieredzi, tās ir jāiesaista patiesā sociālajā un pilsoniskajā dialogā, kas ļautu izstrādāt nozares noteikumu kopumu par to, kā būtu jāorganizē un jānodrošina aprūpes pakalpojumu sniegšana.

8. Dalībvalstu un Eiropas Savienības uzdevums

8.1. Labs piemērs ir Zviedrija, kur kvalitatīvu aprūpes pakalpojumu sniegšanā iesaistās visas ieinteresētās personas. Šīs sistēmas pamatā ir ievērojams valsts atbalsts, kas tiek finansēts no iekasētajiem nodokļiem⁽¹⁸⁾. Tādas kuponu sistēmas, kādas ieviestas Francijā un Beļģijā, ir sekmējušas mājsaimniecībās veiktā darba oficiālu atzīšanu un dažos gadījumos uzlabojušas mājsaimniecībās nodarbināto personu darba apstākļus. Beļģijā aprūpes darbs ir izslēgts no šīs sistēmas⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁵⁾ Pieredze, kas gūta Vācijas Arod biedrību konfederācijas (DGB) īstenotajā Godīgas mobilitātes projektā (Fair Mobility Project): www.faire-mobilitaet.de.

⁽¹⁶⁾ Vācijā jo īpaši tādām organizācijām kā Caritas un Diakonie ir būtiska nozīme mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku un aprūpējamo personu atbalstīšanā.

⁽¹⁷⁾ Piemērs: www.gfambh.com.

⁽¹⁸⁾ Sweden.se (2016. g.).

⁽¹⁹⁾ Starptautiskā Darba organizācija (2013. g.).

8.2. Austrija ir izstrādājusi pašnodarbinātu mājsaimniecībās dzīvojošu aprūpētāju sistēmu nolūkā apmierināt vajadzību pēc ilgtermiņa aprūpes un noteikusi juridiskas prasības attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas kvalitāti un pamatnosacījumiem. 2015. gadā tika noteikti turpmāki uzlabojumi attiecībā uz kvalitātes standartiem un pārredzamību. Lai gan Austrijas iedzīvotāji plaši izmanto minēto sistēmu, tā tomēr ir saņēmusi Austrijas arodbiedrību kritiku par nodarbinātības standartu graušanu.

8.3. Tā kā kvalitatīvas aprūpes paraugprakses modeļi ne vienmēr ir pilnībā pārceļami uz visām dalībvalstīm, Eiropas līmenī būtu jānosaka visos līmeņos īstenota holistiska pieeja, kurā tiktu iesaistītas visas ieinteresētās personas.

8.4. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai būtu jākontrolē mājsaimniecībās dzīvojošo aprūpes darbinieku pieejamība un mobilitāte Eiropas teritorijā un jāsekmē tādu pieeju izmantošana, kas palīdzētu uzlabot šīs nozares vispārējo spēju nodrošināt kvalitatīvu aprūpi un radīt pienācīgas kvalitātes darbvietas.

8.5. Aprūpes darbinieku trūkums Eiropā ir jānosaka par galveno tematu ES politiskajā programmā. Mājsaimniecībās dzīvojošajiem aprūpes darbiniekiem, kuri pašreizējā politikā lielākoties netiek ņemti vērā, jāpievērš pietiekami liela uzmanība.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “ES bioloģiskās daudzveidības politika”**(pašiniciatīvas atzinums)**

(2016/C 487/03)

Ziņotājs: **Lutz RIBBE**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	5.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	156/31/22
(par/pre/atturas)	

1. EESK secinājumu un ieteikumu kopsavilkums

1.1. ES bioloģiskās daudzveidības politika ir klasisks piemērs neizpildītu solījumu politikai Eiropas un valstu līmenī, kaut gan šī politika ir pilnīgi pareizi apzinājusi esošās problēmas un izveidojusi nepieciešamos instrumentus.

1.2. EESK vērš uzmanību uz Komisijas apsvērumiem par bioloģiskās daudzveidības aizsardzības nozīmi, kas ir salīdzināma ar klimata aizsardzības nozīmi. Runa ir ne tikai par dzīvnieku un augu sugu saglabāšanu, bet gan par cilvēces pastāvēšanas pamatnosacījumu nodrošināšanu.

1.3. EESK aicina konsekventi un nekavējoties īstenot Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu. EESK uzskata, ka arī Ūdens pamatdirektīvas konsekventa un tūlītēja īstenošana palīdzētu ievērojami uzlabot bioloģiskās daudzveidības aizsardzību.

1.4. Dalībvalstīm beidzot ir jānosaka konkrētas finansiālās vajadzības, kas izriet no Eiropas tiesību aktu īstenošanas, un Komisijai jāgādā par nepieciešamo finanšu līdzekļu piešķiršanu. *Natura 2000* finansēšana no Kopienas fondiem, it īpaši no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), daudzējādā ziņā ir uzskatāma par neizdevušos, tāpēc EESK aicina izveidot atsevišķu budžeta pozīciju, kas paredzēta *Natura 2000* tīkla finansēšanai.

1.5. EESK aicina nodrošināt saskaņotību starp visām politikas jomām, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šajā sakarā EESK sagaida, ka ekoloģiski nozīmīgo platību starpposma novērtējums un iespējams KLP starpposma novērtējums tiks izmantots, lai KLP turpmāk mērķtiecīgāk veicinātu bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu. EESK uzskata: lai to panāktu, pašreiz ir nepieciešamas izmaiņas ekoloģiski nozīmīgo platību apmērā un kvalitātē.

1.6. Īpaši atzīnīgi ir vērtējama zaļās infrastruktūras stiprināšana. Šajā sakarā EESK aicina Komisiju un dalībvalstis izstrādāt un īstenot saskaņotu zaļās infrastruktūras stratēģiju. Turklāt Eiropas Savienībai vajadzētu par ieguldījumu prioritāti noteikt Eiropas zaļās infrastruktūras tīklu (TEN-G). Arī šim mērķim steidzami ir jāpiešķir līdzekļi.

1.7. Komisijas dienesti, Vides padome, Eiropas Parlaments, RK un EESK ir bieži konstatējuši un kritizējuši ES politikas nesaskaņotību, taču pēdējos gados tajā nekas būtiski nav mainījies. Taču, ja pašu izvirzītie ES priekšlikumi bioloģiskās daudzveidības problēmu risināšanai netiek uztverti nopietni un īstenoti, nav pārsteidzoši, ka a) netiek panākti vēlami rezultāti un b) pieaug iesaistīto personu un sabiedrības vilšanās.

1.8. Tādēļ ES dažādās bioloģiskās daudzveidības stratēģijas un bioloģiskās daudzveidības programmas, kas izstrādātas 1998., 2001., 2006. un 2010. gadā un kurās tika precīzi aprakstītas problēmas un noteikti pareizie instrumenti, šobrīd lielā mērā ir uzskatāmas par nelietderīgām, jo tās nespēja panākt politisko solījumu izpildi un apturēt sabiedrības izraisīto bioloģiskās daudzveidības zudumu.

1.9. Tāpat kā daudzos iepriekšējos atzinumos par ES bioloģiskās daudzveidības politiku, EESK vēlreiz norāda, ka trūkst politiskās gribas, nevis juridiskā pamata. Nav jāgroza pašlaik spēkā esošais juridiskais pamats.

2. Vispārīga informācija: ES bioloģiskās daudzveidības politikas hronoloģija un EESK rīcība

2.1. Pēc tam, kad 1998. gadā pieņemtajā Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā⁽¹⁾ tika konstatēts, ka Eiropas Savienības bagātīgā bioloģiskā daudzveidība cilvēka darbības rezultātā pēdējo gadsimtu laikā ir pakāpeniski samazinājusies un ka pēdējo gadu desmitu laikā šī ietekme ir dramatiski pieaugusi, Eiropadome 2001. gadā pieņēma ilgtspējīgas attīstības stratēģiju (Gēteborgas stratēģiju), kurā formulēti skaidri bioloģiskās daudzveidības mērķi, proti, līdz 2010. gadam ierobežot bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un nodrošināt biotopu un dabisko ekosistēmu atjaunošanu.

2.2. Lai īstenotu šo mērķi, 2001. gadā tika pieņemts bioloģiskās daudzveidības rīcības plāns⁽²⁾ un 2006. gada maijā – vēl viens bioloģiskās daudzveidības rīcības plāns⁽³⁾, taču saturiski tas gandrīz neatšķiras no pirmā.

2.3. 2010. gada martā ES valstu un valdību vadītājiem nācās atzīt, ka viņi nespēs izpildīt 2001. gadā dotos solījumus, lai gan bija izstrādāti dažādi rīcības plāni, kurus EESK atzina par pareiziem un mērķtiecīgiem.

2.4. Pēc tam, pamatojoties uz Komisijas paziņojumu “ES redzējuma un mērķu iespējamības bioloģiskās daudzveidības jomā laikposmam pēc 2010. gada”⁽⁴⁾, tika pieņemta jauna ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam⁽⁵⁾, kurā galvenokārt tomēr atkārtojās tikai iepriekšējo rīcības plānu prasības un instrumenti un sākotnēji noteiktais 2010. gada termiņš tika pārcelts uz 2020. gadu.

2.5. Tajā tika optimistiski paziņots: “ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam (..) [nostāda] ES uz pareizā ceļa, lai tā varētu sasniegt gan pašas izvirzītos mērķus, gan starptautiskās saistības bioloģiskās daudzveidības jomā.”

2.6. EESK sniedza komentārus un kritiskas piezīmes arī par šo stratēģiju⁽⁶⁾, tostarp pauda dziļas bažas par to, ka “politiķiem līdz šim pietrūcis spēka vai gribas īstenot pasākumus, kuru lietderība atzīta jau sen, un tas noticis, neraugoties uz paziņojumā minēto norādi, ka izlēmīga bioloģiskās daudzveidības politika sniedz vienādu labumu gan sabiedrībai, gan ekonomikai. Pat nozīmīgākās ES dabas aizsardzības direktīvas, kas stājās spēkā pirms 19 vai pat 32 gadiem, dalībvalstīs nav pilnībā īstenotas”.

2.7. EESK toreiz norādīja, ka tai “nav skaidrs, kā var pārvarēt līdz šim vērojamo politiskās gribas trūkumu. Publicētā bioloģiskās daudzveidības stratēģija neliecina, ka šajā ziņā patiešām būtu notikusi virzība uz priekšu. Ministru padomē līdz šim notikušās debātes par minēto paziņojumu liecina, ka vēl aizvien ir tāls ceļš ejams, iekams bioloģiskās daudzveidības politiku integrēs citās politikas jomās”.

2.8. Jau tai laikā komiteja uzskatīja, ka ir ļoti svarīgi izveidot ciešu saikni starp bioloģiskās daudzveidības stratēģiju un toreizējiem politiskiem reformu procesiem dažādās jomās (piemēram, zivsaimniecības, lauksaimniecības, transporta, enerģētikas un kohēzijas politikas jomā). Komiteja norādīja, ka šajā ziņā vēl ir daudz nepilnību, un secināja, ka “Komisijai būtu vairāk uzmanības jāvelta pašas izstrādātajai bioloģiskās daudzveidības stratēģijai”.

⁽¹⁾ COM(1998) 42 final.

⁽²⁾ COM(2001) 162 final.

⁽³⁾ COM(2006) 216 final.

⁽⁴⁾ COM(2010) 4 final.

⁽⁵⁾ COM(2011) 244 final.

⁽⁶⁾ OV C 24, 28.1.2012., 111. lpp.

2.9. Tikai četrus gadus vēlāk no jaunajā ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā formulētās prasības atrast pareizo virzienu un beidzot apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos ir maz palicis pāri. Tas kļūst skaidrs no starpposma pārskata par bioloģiskās daudzveidības stratēģiju⁽⁷⁾.

3. Starpposma pārskats par pašreizējo bioloģiskās daudzveidības stratēģiju

3.1. Stratēģijā kopumā ir ietverti seši skaidri definēti uzdevumi un 20 pasākumi. Starpposma pārskatā ir norādīts:

3.1.1. attiecībā uz 1. uzdevumu ("apturēt ES dabas aizsardzības tiesību aktu aptverto sugu un biotopu stāvokļa pasliktināšanos un panākt to stāvokļa ievērojamu un izmērāmu uzlabošanu (..)") ir panākts neliels progress, taču tas ir pārāk lēns, lai sasniegtu mērķi. Pirmām kārtām trūkst progressa šādās jomās: jāpabeidz *Natura 2000* tīkls attiecībā uz jūras teritorijām, jānodrošina *Natura 2000* teritoriju efektīva apsaimniekošana, un jānodrošina finanšu līdzekļi, kas nepieciešami *Natura 2000* tīkla atbalstam. Pat ja "lielākā daļa" *Natura 2000* sauszemes tīkla ir pabeigta, 2012. gadā tikai 58 % *Natura 2000* teritoriju bija gatavi pārvaldības plāni vai arī šādi plāni tika izstrādāti;

3.1.2. attiecībā uz 2. uzdevumu ("līdz 2020. gadam nodrošināt ekosistēmu un to pakalpojumu uzturēšanu un uzlabošanu, veidojot zaļo infrastruktūru un atjaunojot vismaz 15 % degradēto ekosistēmu") īstenotie pasākumi vēl nav apturējuši "ekosistēmu un pakalpojumu degradācijas tendenci";

3.1.3. attiecībā uz 3. uzdevumu ("palielināt lauksaimniecības un mežsaimniecības devumu bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā un vairošanā") nav panākti ievērojami uzlabojumi, un "tas, ka joprojām pasliktinās ar lauksaimniecību saistīto ES nozīmes sugu un biotopu stāvoklis, liecina par nepieciešamību pielikt lielākas pūles, lai saglabātu un vairotu bioloģisko daudzveidību šajās platībās. Kopējai lauksaimniecības politikai (KLP) mijiedarbībā ar attiecīgu vides politiku šajā procesā ir liela nozīme". Lai arī pašlaik pastāv vairāki instrumenti, dalībvalstīm tie jāizmanto "pietiekamā mērogā". Tikai tad, ja tie tiktu izmantoti "plašāk", ES varētu šo uzdevumu īstenot līdz 2020. gadam. Kopumā ir jāvelta daudz lielākas pūles;

3.1.4. attiecībā uz 4. uzdevumu (nodrošināt zvejas resursu ilgtspējīgu izmantošanu) ir panākts "ievērojams progress ilgtspējīgas zivsaimniecības politiskā satvara veidošanā", "tomēr politika nav īstenota vienādi visā ES, un joprojām jāatrisina būtiskas problēmas, lai nodrošinātu, ka mērķi tiek sasniegti atbilstoši grafikam. 2013. gadā ilgtspējīgi tika zvejoti tikai nedaudz vairāk par 50 % no krājumiem, kuriem tika novērtēts MSY". Stāvoklis turpina pasliktināties visās (!) Eiropas jūrās;

3.1.5. attiecībā uz 5. uzdevumu (apkarot invazīvās svešzemju sugas) – šis ir vienīgais uzdevums, kurā ES virzība notiek saskaņā ar plānu, un ir sagaidāms, ka 2020. gada mērķis var tikt sasniegts;

3.1.6. attiecībā uz 6. uzdevumu (ieguldījums pasaules bioloģiskās daudzveidības zuduma apturēšanā) "nav gūti pietiekami panākumi ES patēriņa ieradumu ietekmes uz pasaules bioloģisko daudzveidību samazināšanā" un "ar pašreizējiem centieniem var nepietikt, lai līdz noteiktajiem termiņiem sasniegtu Aici mērķus bioloģiskās daudzveidības jomā".

3.2. Šis atskurbinošais starpposma pārskats tika iesniegts laikā, kad Eiropas Komisija apsvēra iespēju būtiski pārskatīt svarīgākās ES direktīvas par dabas aizsardzību, proti, 1979. gada Putnu direktīvu un 1992. gada Direktīvu par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Dzīvotņu direktīvu).

3.3. Ekspertu grupas ziņojumi⁽⁸⁾ par Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas atbilstību apstiprina EESK viedokli, ko tā atkārtο jau gadiem: juridiskais pamats ir pietiekams, un to nevar vainot tajā, ka nav sasniegti bioloģiskās daudzveidības aizsardzības mērķi. Galvenie trūkumi ir pasākumu neīstenošana, dabas aizsardzībai paredzētā budžeta trūkums un ES politikas nesaskaņotība.

⁽⁷⁾ COM(2015) 478 final.

⁽⁸⁾ Milieu, IEEP un ICF, *Evaluation Study to support the Fitness Check of the Birds and Habitats Directives*, 2016. gada marts.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK atkārtoti uzsver savu viedokli, ka “bioloģiskās daudzveidības saglabāšana ir joma, kurā netrūkst likumu, direktīvu, programmu, paraugprojektu, politisku deklarāciju vai norādījumu, taču trūkst īstenotu pasākumu un saskaņotas rīcības visos politikas īstenošanas līmeņos”. Komiteja uzskata, ka šo viedokli apstiprina ne tikai novērtējuma pētījums, bet arī Padomes 2015. gada 16. decembra secinājumi⁽⁹⁾, kas īpaši neatšķiras no Vides padomes 2011. gada secinājumiem. Kamēr direktīvas netiek pilnīgi īstenotas, netiek nodrošināts vai izmantots pietiekami daudz finansiālo līdzekļu un citas ES politikas jomas netiek saskaņotas ar bioloģiskās daudzveidības apsvērumiem, vēlamos rezultātus sasniegt nav iespējams.

4.2. Jauni stratēģijas vai rīcības dokumenti un/vai juridiskā pamata pārskatīšana neko nemaina un tikai imitē lielāku politisko aktivitāti, kas patiesībā ir nelietderīga un nerisina faktiskās neīstenošanas problēmas.

4.3. Lai sekmīgi nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ir vajadzīgas vairākas pieejas.

4.4. *Natura 2000 tīkla izveide*

4.4.1. Lai nodrošinātu “tradicionālo” dabas aizsardzību, proti, retu dzīvnieku un augu sugu un unikālu biotopu (piemēram, purvu, sauso zālāju, atlikušo dabisko mežaudžu) aizsardzību, *Natura 2000* tīklam ir visnotaļ izšķiroša nozīme. Tā pamatā galvenokārt ir 1992. gadā pieņemtā Dzīvotņu direktīva un teritorijas putnu aizsardzībai, kas noteiktas 1979. gadā pieņemtajā Putnu direktīvā.

4.4.2. Pieņemot Dzīvotņu direktīvu, gan dalībvalstis, gan Komisija ir devušas divus solījumus:

— trīs gadu laikā pabeigt *Natura 2000* tīkla⁽¹⁰⁾ izveidi,

— šajā nolūkā nodrošināt finansējumu, lai šis slogs nepārietu uz zemes īpašniekiem vai lietotājiem.

4.4.3. Tātad tīkla izveide bija jāpabeidz pirms 20 gadiem (!) – 1995. gadā. Šobrīd lielākā daļa teritoriju jau ir noteikta, un par *Natura 2000* teritorijām ir noteikti 18 % ES valstu sauszemes platību, taču ar noteikšanu vien nepietiek. Daudzas teritorijas pašlaik netiek juridiski aizsargātas, un tikai nedaudz vairāk kā pusei šo teritoriju ir apsaimniekošanas vai pārvaldības plāni. Kamēr iedzīvotājiem un iestādēm – bet jo īpaši zemes īpašniekiem un lietotājiem – nebūs skaidrs, kas ir atļauts vai aizliegts, nevar nodrošināt sekmīgu dabas aizsardzību un kompensācijas par iespējamiem lietošanas ierobežojumiem.

4.4.4. Zīmīgi ir tas, ka Vides padome 2011. gada 19. decembrī mudināja dalībvalstis – un līdz ar to pati sevi – “laikus pabeigt *Natura 2000* tīkla izveidi, izstrādāt un īstenot pārvaldības plānus vai citus tiem līdzvērtīgus instrumentus (.), tādējādi veidojot stingru stratēģiskas plānošanas pamatu, ņemot vērā turpmāko 2014.–2020. gada DFS īstenošanu”. 2011. gadā vēlreiz tika prasīts “laikus” īstenot pasākumus, kas bija jāīsteno pirms 20 gadiem, un tas nav izdarīts vēl šodien!

4.4.5. Tādēļ 2015. gada 16. decembrī Vides padome vēlreiz mudināja dalībvalstis – tātad arī pati sevi – pabeigt *Natura 2000* tīkla izveidi.

⁽⁹⁾ Eiropas Savienības Padome, dok. Nr. 15389/15.

⁽¹⁰⁾ Trīs gadu laikposms (tātad līdz 1995. gadam) attiecās uz dalībvalstu paziņošanu par attiecīgajām teritorijām. Dažos gadījumos šī paziņošana joprojām nav pilnībā noslēgusies.

4.5. Pasākumi ārpus aizsargājamām teritorijām

4.5.1. Komisija, Vides padome un arī Eiropas Parlaments⁽¹¹⁾ pamatoti uzsver, ka bioloģiskās daudzveidības politika attiecas ne tikai uz dzīvnieku un augu sugu un dzīvotņu aizsardzību, bet arī cilvēku iespējām veikt ražošanu un nodrošināt iztiku. Viens no daudzām piemēriem ir kukaiņu, piemēram, bišu vai taureņu, veiktā apputeksnēšana, kuras ekonomiskā vērtība – ne tikai lauksaimniecībā – ir neizmērojama. Tomēr Komisijai nācās konstatēt, ka “ekosistēmas (...) vairs nespēj sniegt tādas optimālas kvalitātes un kvantitātes pamatpakalpojumus kā kultūraugu apputeksnēšana, tīrs gaiss un ūdens”⁽¹²⁾.

4.5.2. Apputeksnētāju vai reducentu, kā arī daudzu citu sugu saglabāšanu (pakalpojumus) nevar nodrošināt, pievēršoties tikai aizsargājamo teritoriju noteikšanai. Tādēļ ES bioloģiskās daudzveidības politikā ir jāiekļauj arī plašākas prasības, kas attiecas ne tikai uz aizsargājamām teritorijām; šajā saistībā ir svarīgi nodrošināt saskaņotību ar zemes izmantošanas politiku.

4.5.3. Ir pilnīgi pareizi, ka gan Komisija, gan Padome ir atkārtoti uzsvērušas, piemēram, lauksaimniecības nozares nozīmi, pēdējo reizi – starpposma novērtējumā. Padome “ar bažām atzīmē, ka lauksaimniecība rada vienu no jutamākajiem spiedieniem uz zemes ekosistēmām un līdz 2012. gadam Dzīvotņu direktīvā iekļauto ar lauksaimniecību saistīto dzīvotņu un sugu stāvokli nav bijis izmērāma uzlabojuma, un izsaka nožēlu par to, ka lauksaimniecības zemju putnu un zālāju taureņu populācijās un apputeksnēšanas pakalpojumos ir ievērojams kritums, kas norāda uz joprojām pastāvošo spiedienu, ko izraisa konkrēti lauksaimniecības prakses veidi, piemēram, daži lauksaimniecības zemes izmantošanas pamešanas un intensifikācijas veidi”⁽¹³⁾.

4.6. ES politikas nesaskaņotība

4.6.1. ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2020. gadam ir uzsvērts, ka tā ir stratēģijas “Eiropa 2020” neatņemama daļa⁽¹⁴⁾, taču stratēģijā “Eiropa 2020” ne reizi nav minēti jēdzieni “bioloģiskā daudzveidība”, “dzīvotnes”, “dabas aizsardzība” vai “sugu aizsardzība”, kā arī “ģenētisko resursu dažādības aizsardzība” vai “ekosistēma”! Tikai jēdziens “sugu daudzveidība” ir īsi minēts divas reizes un tikai pastarpināti saistībā ar resursu efektivitāti. Tādēļ EESK pilnīgi nav skaidrs, kā Komisija varēja nonākt līdz šādam apgalvojumam, ja tās faktiskā politika liecina tieši par pretējo.

4.6.2. Un tomēr, tā kā 2001. gadā pieņemtajai ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijai praktiski vairs nav tikpat kā nekādas politiskās nozīmes, stratēģija “Eiropa 2020” būtu šīs problēmas risināšanai tieši piemērots satvars. EESK ir pietiekami bieži norādījusi, ka ekonomikas un finanšu ministriem būtu jādomā par bioloģiskās daudzveidības zuduma ietekmi uz ekonomiku⁽¹⁵⁾. Taču tas vēl nav noticis.

4.6.3. Tā kā ES dabas aizsardzības direktīvu un bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķi atbilst arī starptautiski pieņemtajiem mērķiem (piemēram, Aiči mērķiem saskaņā ar ANO Konvenciju par bioloģisko daudzveidību vai ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM)), bioloģiskās daudzveidības politika ir steidzami jāintegrē IAM īstenošanas stratēģijā un attiecīgi arī ES jaunajā ilgtspējīgas attīstības stratēģijā.

4.6.4. Tomēr daudzi Komisijas dienesti un atsevišķas ES Ministru padomes joprojām uzskata bioloģiskās daudzveidības politiku drīzāk par konkurējošu politikas jomu, kas daļēji bloķē vai kavē ekonomisko attīstību un kam turklāt nepieciešami finanšu resursi.

4.6.5. Taču nav noliedzams, ka pastāv konflikti starp dažādām izmantošanas prasībām, un dažkārt iejaukšanos ekosistēmās var kavēt ar dabas aizsardzības direktīvām. Taču tieši tāds ir dabas aizsardzības uzdevums – valstij ir jānodrošina, ka pastāv līdzsvars starp saimniecisko izmantošanu un dabas resursu aizsardzību. Šajā ziņā dabas aizsardzība neatšķiras no citām politikas jomām, kur uz “brīvu tirgus spēku darbību” iedarbojas regulējoši pasākumi.

⁽¹¹⁾ Sk., piemēram, Eiropas Parlamenta 2016. gada 2. februāra Rezolūciju par ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas starpposma pārskatīšanu (2015/2137(INI)).

⁽¹²⁾ COM(2010) 548 final, 8.10.2010., 3. lpp.

⁽¹³⁾ Eiropas Savienības Padomes dokuments Nr. 15389/2015, 36. punkts.

⁽¹⁴⁾ COM(2011) 244 final, 2. lpp.

⁽¹⁵⁾ OV C 48, 15.2.2011., 150. lpp., 2.3. punkts.

4.6.6. Nav nekāds jaunums, ka klasiskā ekonomikas politika un vides politika faktiski nav saskaņotas. EESK jau 2006. gadā norādīja, ka tā "kritiski vērtē to, ka starp apņemšanos un realitāti pastāv ļoti lielas atšķirības" un ka publiskie "lēmumi, kas saistīti ar plānošanu, un to īstenotās atbalsta programmas bieži sekmē bioloģiskās daudzveidības tālāku samazināšanos" ⁽¹⁶⁾.

4.6.7. Šā mērķu konflikta galvenais iemesls ir pretrunas individuālu interešu īstenošanā, it īpaši starp ekonomiskām interesēm un sabiedrības interesēm. Līdzšinējos ES apgalvojumos var interpretēt tā, ka ES atbalsta uz sabiedrisko labumu vērstu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šādā gadījumā tai būtu konsekventi jādefinē skaidras pamatnostādnes tādu ekonomisko interešu ierobežošanai, kuras ir pretrunā bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, un jānodrošina to ievērošana.

4.7. Lauksaimniecības politika/lauksaimniecība

4.7.1. EESK jau ir vairākkārt pievērsusies attiecībām starp lauksaimniecību, kopējo lauksaimniecības politiku un bioloģisko daudzveidību un norādījusi, ka notiek pakāpeniska, bet apjomīga un nemitīga bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, lai arī lauksaimnieki lielākoties ievēro spēkā esošos tiesību aktus. Citiem vārdiem, tas notiek saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem, īstenojot t. s. labo lauksaimniecības praksi. Šo situāciju nevar mainīt, grozot tiesību aktus dabas aizsardzības jomā, bet tikai vienlaikus mainot zemes izmantošanas praksi un lauksaimniecības atbalsta politiku. EESK šajā sakarā norāda uz savu pašiniciatīvas atzinumu par tematu "Kopējās lauksaimniecības politikas reforma 2013. gadā" ⁽¹⁷⁾, kurā sīki raksturots, kādas izmaiņas komiteja uzskata par vajadzīgām.

4.7.2. Komisija ļoti labi apzinās lauksaimniecības nozīmi un norāda, ka "kopējā lauksaimniecības politika (KLP) ir politikas instruments, kam ir ļoti nozīmīga ietekme uz bioloģisko daudzveidību lauku apgabalos. (...) Viens no triecieniem bioloģiskajai daudzveidībai bija obligāto atmatas shēmu likvidācija" ⁽¹⁸⁾. Lauksaimniecības politika joprojām bieži vien ir pretrunā bioloģiskās daudzveidības politikai, pat ja dažas KLP daļas, jo īpaši 2. pīlāra agrovides programmas, iezīmē šo pretrunu risinājuma iespējas.

4.7.3. Atmatas shēmas astoņdesmito gadu vidū tika ieviestas nevis tāpēc, lai uzlabotu kultūrainavu ekoloģisko stabilitāti, bet gan lai samazinātu pārpalikumus. Ar 2013. gada KLP reformu tika no jauna mēģināts panākt, ka tiek mazāk intensīvi apsaimniekota daļa lauksaimniecības platību. KLP "zaļināšanas" ietvaros obligātas kļuva t. s. "ekoloģiski nozīmīgās platības". Tādēļ norisinājās asi strīdi par a) apmēru un b) to, ko nozīmē "ekoloģiskā prioritāte".

4.7.4. Tagad, piemēram, pākšaugu vai ienesīgo kultūru audzēšana ir noteikta kā "ekoloģiski nozīmīga". Lai arī dažādu iemeslu dēļ principā ir atzinīgi vērtējama tādu teritoriju paplašināšana, kurās var audzēt pākšaugus vai ienesīgās kultūras, šie pasākumi nedos būtisku ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā. Turklāt krasā pretrunā ar lauksaimniecības politikas ekoloģizāciju ir fakts, ka ekoloģiski nozīmīgajās platībās ir daļēji atļauta pesticīdu izmantošana: pesticīdi neveicina bioloģisko daudzveidību, bet gan to samazina.

4.7.5. Komisijai pēc iespējas drīzāk būtu jāveic pieņemto pasākumu ietekmes sākotnējais novērtējums, jo īpaši tāpēc, ka zaļināšana ir bijis viens no galvenajiem pamatojumiem, lai saglabātu lauksaimniecības maksājumus no ES budžeta.

4.7.6. Turklāt atbilstoši šiem pieņēmumiem ES horizontālajos politikas pasākumos, īpaši saistībā ar pētniecību, attīstību un inovāciju, būtu jāņem vērā un īpaša uzmanība jāpievērš arī tam, kāds var būt lauksaimniecībā izmantotas pētniecības, attīstības un inovācijas ieguldījums bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā Eiropas Savienībā.

⁽¹⁶⁾ OV C 195, 18.8.2006., 96. lpp.

⁽¹⁷⁾ OV C 354, 28.12.2010., 35. lpp..

⁽¹⁸⁾ COM(2010) 548 final, 5. lpp.

4.8. **Zaļā infrastruktūra**

4.8.1. Dzīvotņu direktīvai ir viens kritisks tehnisks trūkums: 10. pantā patiešām ir uzsvērta ainavas iezīmju saistības nozīme, taču trūkst saistoša mehānisma, kas Eiropā ļautu izveidot vienotu biotopu tīklu sistēmu. Komisijas ziņojumā par zaļo infrastruktūru ir ieskicēts, kā šo trūkumu varētu kompensēt, veicot atbilstošus ieguldījumus gan plaša, gan neliela mēroga zaļās infrastruktūras aizsargāšanā un atjaunošanā. Tādēļ ir īpaši svarīgi pieņemt un īstenot saskaņotu zaļās infrastruktūras stratēģiju. Šajā stratēģijā jebkurā gadījumā kā galvenie elementi ir jāiekļauj metodiski pamatprincipi un Eiropas bioloģiskās daudzveidības tīkla (TEN-G) finansēšanas instruments. Tas attiecas gan uz plaša, gan neliela mēroga pasākumiem, piemēram, saistībā ar lauksaimniecības ainavām.

4.9. **Piezīmes par dalībvalstu un potenciālo kandidātvalstu politiku**

4.9.1. Daudzās dalībvalstīs un kandidātvalstīs joprojām tiek nopietni postīta daba. Ilustrācijai tikai divi piemēri.

4.9.2. Rumānijai iestājoties Eiropas Savienībā, tās dabiskā pirmatnējo mežu platība bija lielāka nekā 2 000 km². Gandrīz visas šīs platības ir noteiktas par *Natura 2000* teritorijām. Kopš tā laika Rumānijas veco mežu audzēs ir dokumentētas plašas kailcirtes, kuru rezultātā tiek neatgriezeniski zaudēts Eiropas dabas mantojums.

4.9.3. Balkānu – jo īpaši Rietumbalkānu valstu – upju ekosistēmas pašlaik ir vērtīgākās visā Eiropā. Aptuveni trešdaļai upju bijušajās Dienvidslāvijas valstīs un Albānijā ir dabiska dinamika, un tās joprojām var uzskatīt par dabiskām upēm. Tā kā dokumentētajos plānos ir paredzētas vairāk nekā 2 700 (!) hidroelektrostacijas, tostarp vismaz viena trešā daļa iepļānota aizsargājamās dabas teritorijās, visu upju dabiskā dinamika un bioloģiskā daudzveidība Balkānos ir būtiski apdraudēta. Šādu projektu finansēšanā tiek izmantoti publiskie līdzekļi. Gandrīz visās ES dalībvalstīs jau ir ievērojami ietekmēta gandrīz visu upju bioloģiskā daudzveidība, tāpēc pašreiz ir jāvelta lieli finanšu resursi to dabiskās vides atjaunošanai, tostarp ES Ūdens pamatdirektīvas īstenošanas ietvaros.

4.9.4. Daudzas putnu sugas, kas ir iekļautas Putnu direktīvas I pielikumā un tādēļ Eiropas Savienībā ir aizsargātas, Balkānu kandidātvalstīs tiek nesaudzīgi iznīcinātas; putnu medības arī daudzās dalībvalstīs ir izplatīta un neatrisināta problēma. Putnu, tostarp karošknābju, dzērviņu, mazo jūrskraukļu un baltaču, medīšana mazina šo sugu vairošanās iespējas Eiropas Savienībā.

4.10. **Finansējums**

4.10.1. Vēl viena problēma, kas ir aplūkota gan starpposma novērtējumā, gan Padomes secinājumos, ir *Natura 2000* tīkla finansējums. Komisijas 2004. gada paziņojumā⁽¹⁹⁾ tika aplūkots tīkla finansējums, kā arī a) nepieciešamo līdzekļu apmērs un b) tas, no kādiem resursiem šie līdzekļi tiks iegūti. Tolaik kā aplēstā summa tika minēts 6,1 miljards EUR gadā; tika nolemts neizveidot atsevišķu budžeta pozīciju un atbilstoši nepaplašināt programmu *LIFE*, bet gan izmantot galvenokārt KLP 2. pīlāru un citus ES fondus.

4.10.2. EESK toreiz pauda bažas par šīs summas apmēru un uzskatīja, ka “ir noteikti nepieciešams pēc iespējas ātrāk iesniegt precīzākus izmaksu aprēķinus. Tai, piemēram, ir šaubas, ka jaunajām dalībvalstīm norādītā summa 0,3 miljardu euro apjomā (ES (15): 5,8 miljardi euro) būs pietiekama”⁽²⁰⁾.

4.10.3. Šajā jautājumā joprojām nekas nav mainījies, un joprojām tiek apspriesta tā pati summa. Atbildīgās dalībvalstis un Komisija līdz šim vēl nav ieviesušas nekādu skaidrību.

⁽¹⁹⁾ COM(2004) 431 final.

⁽²⁰⁾ OV C 221, 8.9.2005., 108. lpp., 3.10.1. punkts.

4.10.4. Torej EESK norādīja uz risku, ka *Natura 2000* pasākumu finansēšana saskaņā ar 2. pīlāru var radīt konkurenci citiem lauku attīstības pasākumiem⁽²¹⁾. Tas ir apstiprinājies divējādi: pirmkārt, 2. pīlāra maksājumi 2007.–2013. gada finanšu periodā samazinājās par 30 % salīdzinājumā ar iepriekšējo finanšu periodu, un, otrkārt, Eiropas Revīzijas palāta un Vides padome pareizi konstatēja, ka “dalībvalstis ne vienmēr zināja, ka Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) ir iespējams instruments bioloģiskās daudzveidības veicināšanai, kamēr netika pietiekami izmantots tā potenciāls *Natura 2000* finansēšanā”⁽²²⁾.

4.10.5. Tādēļ Komisijai⁽²³⁾ bija jāatzīst: lai gan Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) joprojām ir nozīmīgākais Kopienas finansējuma avots *Natura 2000* tīklam un bioloģiskajai daudzveidībai Eiropas Savienībā, bet “tiek segti tikai 20 % no kopējā finansējuma, kas vajadzīgs, lai pārvaldītu aizsargājamās teritorijas, tostarp *Natura 2000* tīklu Eiropā”.

4.10.6. Tādēļ ir steidzami jānosaka precīzas finansiālās vajadzības Eiropas dabas aizsardzības direktīvu īstenošanai un jānodrošina nepieciešamie līdzekļi atsevišķā budžeta pozīcijā (piemēram, paplašinātā programmas *LIFE* budžetā).

4.11. *Līdzdalība un iesaistīšanās*

4.11.1. Trūkumi ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas, it īpaši *Natura 2000*, īstenošanā daļēji ir saistīti ar to, ka nav bijusi pietiekami iesaistīta attiecīgo aizsargājamo teritoriju pilsoniskā sabiedrība un nav nodrošināta tās pietiekama līdzdalība. Aizsargājamo teritoriju izraudzīšanās pirmām kārtām būtu uzskatāma par administratīvu aktu, kas jāveic, pilnībā ievērojot tiesiskuma principus. Tomēr apsaimniekošanas plānu izstrādē un īstenošanā vajadzētu aktīvi iesaistīt zemes īpašniekus un zemes lietotājus, dabas aizsardzības organizācijas un vietējās pašvaldības. Daudzos gadījumos tas nav noticis, un šis faktors bieži ir radījis neuzticēšanos ES bioloģiskās daudzveidības politikai un izraisījis noraidošu attieksmi pret to.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽²¹⁾ OV C 221, 8.9.2005., 108. lpp., 3.14.1. un 3.14.2. punkts.

⁽²²⁾ Vides padome, 2015. gada 16. decembris.

⁽²³⁾ COM(2010) 548 final, 13. lpp.

PIELIKUMS

Turpmāk minētie grozījumi ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīti debatēs.

4.7.4. punkts – grozīt šādi:

Tagad, piemēram, pākšaugu vai ienesīgo kultūru audzēšana ir noteikta kā "ekoloģiski nozīmīga". Lai arī dažādu iemeslu dēļ principā ir atzinīgi vērtējama tādu teritoriju paplašināšana, kurās var audzēt pākšaugus vai ienesīgas kultūras, principā ir vērtējama atzinīgi, šie pasākumi nedos būtisku ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā cita starpā dod dzīvības veicināšana augsnē ar pākšaugu un guminbaktēriju (Rhizobium) simbiozi. Turklāt krasā pretrunā ar lauksaimniecības politikas ekoloģizāciju ir fakts, ka ekoloģiski nozīmīgajās platībās saskaņā ar Eiropas stingrajiem licencēšanas un lietošanas noteikumiem ir daļēji atļauta pesticīdu augu aizsardzības līdzekļu izmantošana, tādējādi ļaujot veicināt proteīnaugu audzēšanu Eiropā; pesticīdi neveicina bioloģisko daudzveidību, bet gan to samazina.

Pamatojums

Pasākums tiek īstenots tikai otro gadu. Par bioloģisko daudzveidību vēl nav pieejamas izsmeltošas analīzes. Augu aizsardzības līdzekļu mērķtiecīga izmantošana dažos gadījumos var būt lietderīga, piemēram, lai konkurences ziņā vājus kultūraugus agrīnā stadijā pasargātu pret nezālēm. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1307/2013 46. pantu Eiropas Komisijai līdz 2017. gada martam ir jāiesniedz novērtējuma ziņojums par ekoloģiski nozīmīgu platību ierīkošanu.

Balsošanas rezultāti

Par 69

Pret 96

Atturas 26

4.7.4. punkts – grozīt šādi:

Tagad, piemēram, pākšaugu vai ienesīgo kultūru audzēšana ir noteikta kā "ekoloģiski nozīmīga". Lai arī dažādu iemeslu dēļ principā ir atzinīgi vērtējama tādu teritoriju paplašināšana, kurās var audzēt pākšaugus vai ienesīgas kultūras, šie pasākumi nedos būtisku ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā. Turklāt krasā pretrunā ar lauksaimniecības politikas ekoloģizāciju ir fakts, ka ekoloģiski nozīmīgajās platībās ir daļēji atļauta pesticīdu izmantošana: pesticīdi neveicina bioloģisko daudzveidību, bet gan to samazina. No otras puses, pastāv liels Eiropas Savienībā audzētu proteīnaugu deficīts, un vispārējs pākšaugu pesticīdu aizliegums šo deficītu palielinātu vēl vairāk.

Pamatojums

Tiks sniegts mutiski.

Balsošanas rezultāti

Par 80

Pret 105

Atturas 11

1.5. punkts – svītrot:

EESK aicina nodrošināt saskaņotību starp visām politikas jomām, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šajā sakarā EESK sagaida, ka ekoloģiski nozīmīgo platību starpposma novērtējums un iespējams KLP starpposma novērtējums tiks izmantots, lai KLP turpmāk mērķtiecīgāk veicinātu bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu. ~~EESK uzskata: lai to panāktu, pašreiz ir nepieciešamas izmaiņas ekoloģiski nozīmīgo platību apmērā un kvalitātē.~~

Pamatojums

Ar 2015. gadu ieviestā zaļināšana (*greening*) notiek tikai otro gadu. Tāpēc vēl nav pieejamas izsmeļošas analīzes, kas šajā jautājumā ļautu izdarīt nopietnus secinājumus. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1307/2013 46. pantu Eiropas Komisijai līdz 2017. gada martam ir jāiesniedz novērtējuma ziņojums par ekoloģiski nozīmīgu platību ierīkošanu. Pēc tam, pamatojoties uz minētās novērtēšanas rezultātiem, būs jāveic atbilstīgi pasākumi.

Balsošanas rezultāti

Par 57

Pret 120

Atturas 11

1.5. punkts – grozīt šādi:

EESK aicina nodrošināt saskaņotību starp visām politikas jomām, kas ietekmē bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šajā sakarā EESK sagaida, ka ekoloģiski nozīmīgo platību starpposma novērtējums un iespējams KLP starpposma novērtējums tiks izmantots, lai KLP turpmāk mērķtiecīgāk veicinātu bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu. EESK uzskata: lai to panāktu, pašreiz ir nepieciešamas izmaiņas ekoloģiski nozīmīgo platību apmērā un kvalitātē un arī jānodrošina, ka tās var labāk iekļaut mūsdienu lauksaimniecības metodēs.

Pamatojums

Tiks sniegts mutiski.

Balsošanas rezultāti

Par 75

Pret 118

Atturas 9

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Ceļā no Parīzes”**(pašiniciatīvas atzinums)**

(2016/C 487/04)

Ziņotāja: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Pilnsapulces lēmums	26.4.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	5.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	129/0/0
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Parīzes nolīgums ir apsveicama globālā apņemšanās mazināt klimata pārmaiņas. Turpmākais uzdevums ir nodrošināt to, ka nolīgums tiek ratificēts, īstenots un attīstīts tālāk. Šajā atzinumā EESK pauž savu viedokli par galvenajām pieejām saistībā ar ilgtermiņa virzību uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu pasauli, kā tas aicināts minētajā nolīgumā.

1.2. Milzīgo globālo problēmu risināšanai nepieciešamas būtiskas pārmaiņas Eiropas Savienības pieejā. Tā vietā, lai orientētos tikai uz savā teritorijā radītajām siltumnīcefekta gāzu emisijām, ES būtu jāapsver, kādā veidā tā var palīdzēt panākt vislielāko ieguvumu klimata jomā globālā perspektīvā. Tāpēc EESK aicina Eiropas Komisiju izstrādāt ilgtermiņa stratēģiju, kā attīstīt un maksimāli palielināt ES radīto globālo “oglekļa plauksta nospiedumu”⁽¹⁾.

1.3. ES vajadzētu panākt arī vērienīgus risinājumus, kas ir izdevīgi gan attiecībā uz ekonomikas, gan sociālajiem, gan vides aspektiem (*win-win-win*). Tādēļ EESK mudina Komisiju klimata stratēģiju izstrādāt tā, lai palīdzētu stiprināt ES ekonomiku un palielināt iedzīvotāju labklājību, vienlaikus mazinot klimata pārmaiņas.

1.4. Lai gūtu būtiskus panākumus klimata pārmaiņu radīto seku mazināšanā un izvairītos no oglekļa dioksīda, investīciju un darbvietu pārvirzes, ļoti svarīgas ir globālas saistības. EESK aicina Komisiju turpināt aktīvu diplomātiju klimata jomā, lai veicinātu minētā nolīguma plašu īstenošanu un rosinātu lielākās tautsaimniecības paaugstināt to saistības līdz tikpat vērienīgam apmēram kā ES. EESK arī aicina Komisiju integrēt klimata apsvērumus visās ārpolitikas jomās, jo īpaši tirdzniecības un investīciju, kā arī attīstības sadarbības jomā.

1.5. Attiecībā uz praktiskiem pasākumiem ES var ļoti sekmīgi palīdzēt cīņā pret klimata pārmaiņām, eksportējot tehnoloģijas un risinājumus emisiju samazināšanai un oglekļa piesaistes palielināšanai un ražojot pasaules tirgum produktus ar zemākām emisijām nekā tās konkurentiem. Tāpēc EESK aicina dot spēcīgu impulsu inovācijai – no pētniecības līdz laišanai tirgū –, lai ES būtu vadošā loma pasaulē attiecībā uz risinājumiem klimata jomā. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš MVU potenciālam.

⁽¹⁾ “Plauksta nospiedums” (“*handprint*”) ir mērs labvēlīgajai ietekmei uz vidi vai sabiedrību, turpretī “pēdas nospiedums” ir mērs negatīvajai ietekmei, piemēram, saistībā ar emisijām. Norris (2015). Tātad “oglekļa plauksta nospiedums” ir mērs pozitīvajai ietekmei uz klimatu, samazinot emisijas vai palielinot piesaisti. ES oglekļa plauksta nospiedums ir ES pozitīvās ietekmes visā pasaulē kopsumma.

1.6. Attiecībā uz klimata politikas iekšējo dimensiju ES vajadzētu tiekties kļūt par Klimata savienību, kas ir orientēta uz rīcību, efektīva un saskaņota savos iekšējos pasākumos. Tagad visas pūles jāvelta līdz šim pieņemto lēmumu īstenošanai, kurā sava loma ir gan Komisijai, gan dalībvalstīm.

1.7. Turklāt EESK aicina Komisiju minēto ilgtermiņa stratēģiju balstīt uz integrētu pieeju. Turpmākā virzība būtu jāizstrādā, to saistot ar līdzīgām vienotā tirgus "savienībām", jo īpaši tādās jomās kā enerģētika, transports, digitālizācija, rūpniecība, lauksaimniecība, kapitāls un inovācija. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī ilgtspējīgu pārtikas sistēmu problēmjautājumiem un oglekļa piesaistītāju nozīmei.

1.8. Īstenojot mērķus, kas noteikti Parīzes nolīgumā, maksimāli būtu jāizmanto tirgus mehānismi. Globāla oglekļa dioksīda emisiju cenu noteikšanas sistēma būtu neitrāls un efektīvs veids, kā iesaistīt visus tirgus dalībniekus. EESK mudina Komisiju aktīvi izpētīt dažādas iespējas un pasākumus un sadarboties ar citām valstīm virzībā uz vispārēju vienošanos par oglekļa dioksīda emisiju cenu noteikšanu.

1.9. Ceļš no Parīzes uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu ekonomiku ir ļoti sarežģīts. Kā daļa no klimata stratēģijas jāievieš pienācīgi pielāgošanās pasākumi, lai pāreju pārvaldītu taisnīgi un kontrolēti un palīdzētu uzņēmumiem un iedzīvotājiem pielāgoties pārmaiņām un rast jaunus risinājumus un prasmes.

1.10. Tieši partneri, kas pārstāv pilsonisko sabiedrību, būs tie, kuri, darbojoties vietējā līmenī, realizēs pāreju uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu ekonomiku, turpretī politisko lēmumu pieņēmēju uzdevums ir nodrošināt viņiem labvēlīgu vidi un finansējumu, tostarp veicināt izpratni par visām pieejamām finansēšanas iespējām. Lai veicinātu pilsoniskās sabiedrības rīcību klimata jomā un likvidētu šķēršļus, kas to kavē, jāizvērs daudzlīmeņu pārvaldības pieeja. EESK sagaida, ka tiks pilnībā iesaistīta šīs daudzpusējās infrastruktūras veidošanā, kā arī ES ilgtermiņa klimata stratēģijas sagatavošanā.

2. Eiropas Savienība – spēcīga pasaules mēroga dalībiece klimata jomā

2.1. Parīzes Klimata konferences (COP 21) rezultāts ir pasaules mēroga vienošanās ierobežot globālo sasilšanu krietni zem 2 °C un turpināt centienus vēl vairāk ierobežot temperatūras pieaugumu, lai tas nepārsniegtu 1,5 °C, salīdzinot ar pirmsindustriālo līmeni. Lai to panāktu, būs vajadzīga globālo emisiju milzīga samazināšana un radikālas pārmaiņas sabiedrībā.

2.2. Sagaidāmās pasaules mēroga problēmas prasa radikāli mainīt ES pieeju attiecībā uz klimata pārmaiņu mazināšanu. Ir svarīgi, ka ES pieliek ievērojamas pūles, lai radītu efektīvu globālo ietekmi. ES vajadzētu censties nevis tikai samazināt savu oglekļa pēdas nospiedumu, bet gan palielināt savu oglekļa plauksta nospiedumu.

2.3. Lai efektīvi risinātu klimata problēmu un izvairītos no oglekļa emisiju, investīciju un darbvietu pārvirzes, ļoti svarīgas ir globālas saistības. ES uzņemas iniciatīvu pirms Parīzes konferences un tās laikā, un tai vajadzētu turpināt šādu virzību gaidāmajās Pušu konferencēs. ES savā **klimata diplomātijā** būtu jākoncentrējas uz valstīm, kuras rada vislielākās siltumnīcefekta gāzu emisijas, kā arī uz sīvakajiem konkurentiem un daudzsološākajiem partneriem no ekonomikas viedokļa. Tādēļ klimata un ekonomikas diplomātijai būtu jāiet roku rokā.

2.4. Lielākie emitētāji ir Ķīna, ASV un ES, uz ko attiecināmi attiecīgi vairāk nekā 25 %, aptuveni 15 % un aptuveni 10 % no visām emisijām pasaulē. Paredzams, ka līdz 2030. gadam ES emisiju īpatsvars samazināsies aptuveni līdz 5 %. Tādēļ nolūkā panākt maksimālu ietekmi uz klimata pārmaiņu mazināšanu Eiropas Savienībai jādara viss iespējamais, lai mudinātu citas līgumslēdzējas puses izvirzīt vērienīgākus mērķus.

2.5. Praksē ES var ļoti sekmīgi palīdzēt globālo klimata pārmaiņu mazināšanā, eksportējot **mazoglekļa risinājumus**, kā arī ražojot pasaules tirgum produktus ar zemākām emisijām nekā tās konkurentiem.

2.6. Līdztekus ASV arī Ķīna un citas straujas jaunattīstības valstis ir kļuvušas par nozīmīgām mazoglekļa tehnoloģiju piegādātājām. ES loma gan eksporta, gan vietējos tirgos pēdējos piecos gados noteiktās nozarēs ir ievērojami samazinājusies, un ES ir zaudējusi kādreizējo pasaules līdera pozīciju tehnoloģiju jomā. Junkera vadītā Komisija ir paudusi nodomu kļūt par pasaules līderi atjaunojamo energoresursu jomā, taču šobrīd tas vēl ir tāls mērķis.

2.7. Tāpēc steidzami ir vajadzīgs jauns un papildu impulss, lai saistībā ar klimata pārmaiņu risinājumiem ES atkal ieņemtu vadošo pozīciju. Globālās iespējas attiecas uz dažādām tehnoloģijām, produktiem, pakalpojumiem un zināšanām, kā arī kopējiem ražošanas un patēriņa modeļiem. Zinātnes par oglekļa dioksīda piesaistītājsistēmām, piemēram, mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un zemju apmežošanu, eksportu arī vajadzētu uzskatīt par izdevību globālas ietekmes radīšanai.

2.8. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir pievienojusies iniciatīvai *Mission Innovation*, ko uzsākušas pasaules ekonomiski spēcīgākās valstis, kuras ir apņēmušas divas reizes palielināt savu finansējumu tīras enerģijas pētniecībai un attīstībai nākamajos piecos gados.

2.9. Lai īstenotu mazoglekļa risinājumus un veicinātu virzību uz globālu oglekļa emisiju ziņā neitrālu ekonomiku, būtiska nozīme ir efektīvai **tirdzniecības un ieguldījumu politikai**. Lai nodrošinātu pozitīvu iznākumu, klimata jautājumiem jābūt neatņemamai sastāvdaļai sarunās par tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumiem. Jāizvirza mērķis likvidēt šķēršļus tirdzniecībai ar klimatam nekaitīgiem produktiem, tehnoloģijām un risinājumiem; šajā saistībā nozīmīga loma būtu Vides preču nolīgumam. Kopīgi risinājumi ir vajadzīgi arī, lai novērstu tirdzniecības traucējumus, ko var radīt klimata politikas un prasību atšķirība dažādos reģionos.

2.10. Attiecībā uz **attīstības politiku** pašreizējais mērķis 100 miljardu ASV dolāru apmērā gadā, ko attīstītās valstis apņēmušas piešķirt, lai finansētu klimata pasākumus, COP 21 tika pagarināts līdz 2025. gadam, aicinot šā mērķa sasniegšanai izstrādāt praktisku ceļvedi. Finansiālus solījumus deva arī atsevišķas valstis. Ir svarīgi turēt minētos solījumus un līdzekļus izlietot saimnieciski, ekoloģiski un sociāli atbildīgi. Jārīko izpratnes veicināšanas kampaņas, lai pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, jo īpaši jaunattīstības valstīs, sniegtu informāciju par finansējuma pieejamību, kā to ir ierosinājusi EESK saistībā ar ES un Āfrikas kopējo stratēģiju.

2.11. Nozīmīga loma attīstības politikā ir arī sadarbībai tehnoloģiju jomā. Tā kā attiecībā uz inovāciju izšķiroša nozīme ir intelektuālā īpašuma tiesībām (IĪT), jānodrošina to pienācīga aizsardzība. Svarīgi ir arī nodrošināt, ka paredzētie risinājumi atspoguļo apstākļus jaunattīstības valstīs un partnerības garā palīdz tām pieņemt mazoglekļa ekonomiskās izaugsmes pieeju, nekavējot minēto valstu attīstību. Turklāt spēju veidošana ir vajadzīga, lai palīdzētu jaunattīstības valstīm klimata pārmaiņu seku mazināšanas un pielāgošanās jomā.

2.12. Lai sekmētu Parīzes nolīguma īstenošanu pasaules mērogā, klimata apsvērumi vienmēr būtu jāiekļauj visās ES ārpolitikas jomās.

3. Ceļā uz efektīvāku Klimata savienību

3.1. Nolūkā nodrošināt stabilu pamatu tam, lai kļūtu par spēcīgu pasaules mēroga dalībnieci, ES būtu jātiecas kļūt par Klimata savienību, kas ir pilnībā efektīva, saskaņota un uzticama savos iekšējos pasākumos. Pirmām kārtām tai jābūt rīcības savienībai. Tagad visas pūles jāvelta līdz šim pieņemto lēmumu īstenošanai, kurā sava loma ir gan Komisijai, gan dalībvalstīm.

3.2. Tā kā klimata pārmaiņu mazināšana attiecas uz visām tautsaimniecības nozarēm, Klimata savienībai ir jābalstās uz integrētu pieeju. Turpmākie klimata pasākumi būtu jāizstrādā, tos saistot ar tādām līdzīgām "savienībām" kā, piemēram, Enerģētikas savienība, Eiropas vienotā transporta telpa, preču un pakalpojumu vienotais tirgus, digitālais vienotais tirgus, Eiropas rūpniecības politika, kopējā lauksaimniecības politika, Kapitāla tirgu savienība un Inovācijas savienība. Jārod arī optimāls risinājums, lai varētu sasaistīt ES klimata politiku un tās īstenošanu valstu līmenī.

3.3. ES savas saistības klimata jomā būtu jāpilda tā, lai stiprinātu savu ekonomiku un uzlabotu iedzīvotāju labklājību. Klimata politika nebūtu jāuztver tikai kā saimniecisko, sociālo un vides faktoru līdzsvarošana, bet jācenšas panākt risinājumus, kas ir izdevīgi visās trīs minētajās jomās. Tādēļ ir vajadzīgi pasākumi mazoglekļa izaugsmes stimulēšanai, pilnībā izmantojot iespējas, ko sniedz, piemēram, digitalizācija, tīrās tehnoloģijas, bioekonomika un aprites ekonomika.

3.4. Tāpat kā visā pasaulē, arī ES ir vajadzīgi ievērojami **ieguldījumi** mazoglekļa ekonomikā. Klimata aspekti jāiestrādā publisko investīciju programmu finansēšanas kritērijos, tostarp arī ES fondu līdzekļu izmantošanā. Ārkārtīgi svarīga ir publiskā un privātā sektora sadarbība, kā arī Eiropas Stratēģisko investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas loma. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Investīciju projektu portāla un Eiropas Investīciju konsultāciju centra darbības uzsākšanu un uzsver, ka projekta robežvērtības nedrīkst izslēgt mazāku projektu dalības iespēju.

3.5. Savukārt privātā sektora investīcijām mazoglekļa risinājumos ir tādi paši priekšnoteikumi kā attiecībā uz jebkurām citām investīcijām. Lai varētu pilnībā izmantot uzņēmējdarbības iespējas un potenciālu, ko sniedz klimata pārmaiņu mazināšana, ļoti svarīga ir veicinoša, konkurētspējīga un stabila uzņēmējdarbības vide.

3.6. Lai iegūtu vadošo lomu pasaulē klimata tehnoloģiju un risinājumu jomā, ES ir jāiegulda **inovāciju** veicinošā vidē, aptverot pētniecību, izstrādi, izmēģinājumus, demonstrējumus, kā arī iekļuvi tirgū un darbības izvēršanu starptautiskā līmenī. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš MVU inovācijas potenciālam un to ienākšanai starptautiskajā tirgū. Tādēļ ir jānodrošina, ka piekļuve finansējumam nerada šķēršļus MVU.

3.7. Tā kā siltumnīcefekta gāzu emisiju lielākā daļa rodas enerģijas ražošanā, pārejas centrā ir **enerģētika**. Galvenie pasākumi ietver fosilā kurināmā aizstāšanu ar mazoglekļa energoavotiem un energoefektivitātes paaugstināšanu visās nozarēs un darbībās. Pieaugošā sabiedrības elektrifikācija – aizstājot fosilo kurināmo – var palīdzēt ievērojami samazināt emisijas. Viena no galvenajām problēmām un iespējām ir izstrādāt elektroenerģijas uzglabāšanas risinājumus.

3.8. Attiecībā uz **transporta**, jo īpaši autotransporta, dekarbonizāciju ir jāievieš visdažādākie pasākumi. Sava loma pārejā ir arī elektrībai un alternatīviem energoavotiem, modernajām biodegvielām, uzlabotai transportlīdzekļu un loģistikas energoefektivitātei, mazoglekļa transporta veidu izmantošanas pieaugumam, komodalitātei un sabiedriskajam transportam, kā arī zemes izmantošanas plānošanai. Attiecībā uz kuģniecību un aviāciju EESK aicina gūt vērienīgus globāla mēroga rezultātus, sadarbojoties ar SJO un ICAO (Starptautisko Civilās aviācijas organizāciju).

3.9. Lai gūtu panākumus dekarbonizācijā, jāizstrādā arī **produkti un ražošanas** metodes. Vislielākās iespējas saistāmas ar novatoriskiem uzņēmējdarbības modeļiem un jaunu mazoglekļa produktu izstrādi, galveno uzsvāru liekot uz to nodrošināto pakalpojumu un funkciju. Jāizmanto visu nozaru un dalībnieku iespējas, un politikas veidotājiem nevajadzētu "atlasīt labākos", piemēram, atbalstot atsevišķas nozares, metodes vai produktus.

3.10. **Lauksaimniecība un mežsaimniecība** ar klimata pārmaiņām ir saistītas vairākos veidos. Tāpat kā emisiju samazināšanai, arī oglekļa dioksīda piesaistei ir būtiska nozīme klimata pārmaiņu mazināšanā. Tas norāda, cik svarīga ir meža resursu ilgtspējīga izmantošana un augsnes pienācīga apsaimniekošana. No otras puses, lauksaimniecībai un mežsaimniecībai pielāgojoties klimata pārmaiņām, tās saskaras ar nopietnām problēmām. Tādēļ ir vajadzīgs intensīvs pētniecības un izstrādes darbs attiecībā uz izturētspēju un pielāgošanos, kā arī augsnes kā oglekļa piesaistītājsistēmas funkciju.

3.11. Iedzīvotāju skaita strauja pieauguma dēļ būtiska nozīme ir saiknei starp klimata pārmaiņām un pārtikas nodrošinājumu. Lai risinātu milzu problēmas saistībā gan ar pārtikas nodrošinājumu, gan klimata pārmaiņu seku mazināšanu, ir vajadzīgas ilgtspējīgākas pārtikas sistēmas, vienlaikus novēršot oglekļa emisiju un darbvieta pārvirzi.

3.12. **Digitalizācija** ir sabiedrības dekarbonizācijas transversāls aspekts. Automatizācija, robotika un lietiskais internets paaugstina rūpniecisko procesu un loģistikas efektivitāti. Viedi energotīkli, viedā mobilitāte, viedās ēkas un viedkopienas iesaista iedzīvotājus dekarbonizācijā un dod iespēju patērētājiem kļūt par ražojošiem patērētājiem, bet digitālās platformas dod iespēju apmainīties ar produktiem un pakalpojumiem.

3.13. Kopumā pārejas uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu ekonomiku īstenošanā būtiska nozīme ir iedzīvotājiem. Ievērojamus rezultātus var dot ilgtspējīgāki **patēriņa** modeļi un dzīvesveida izmaiņas, piemēram, saistībā ar uzturu, iepirkšanos, mobilitāti un vaļaspriekiem. Izpratnes veicināšana, informācija par produktiem un izglītošana ir instrumenti, ko var izmantot, lai palīdzētu iedzīvotājiem izdarīt apzinātu izvēli.

3.14. Attiecībā uz konkrētākiem pasākumiem virzībā uz oglekļa neitrālu vidi iepriekš minētajās svarīgākajās jomās EESK pēdējos gados ir izstrādājusi vairākus atzinumus⁽²⁾.

3.15. Pāreja uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu ekonomiku neizbēgami nozīmē to, ka būs gan ieguvēji, gan zaudētāji. Tāpēc ir svarīgi, lai minēto pāreju pārvaldītu taisnīgi un kontrolēti. Vajadzīgi pienācīgi pasākumi, lai uzņēmumiem un iedzīvotājiem palīdzētu **pielāgoties** jaunajai situācijai. Galvenie draudi, kas jānovērš, ir aizvien pieaugošās izmaksas un prasmju trūkums. Atbilstīga iespēja šajā ziņā ir mērķtiecīga finansiāla palīdzība, kas balstīta uz mazaizsargātu nozaru un iedzīvotāju grupu apzināšanu. Centieni tomēr būtu galvenokārt jākoncentrē uz jaunu risinājumu meklēšanu un prasmju attīstīšanu.

4. Pilnībā izmantot cenu noteikšanas mehānismus

4.1. Īstenojot pasākumus mērķu, ko saskaņā ar Parīzes nolīgumu noteikuši politikas veidotāji, sasniegšanai pēc iespējas būtu jāizmanto tirgus mehānismi. Nolūkā neitrāli un efektīvi veicināt rīcību klimata jomā ir svarīgi censties panākt siltumnīcefekta gāzu emisiju cenu noteikšanu globālā mērogā. Tādēļ, lai cenu sistēma darbotos pienācīgi, pakāpeniski būtu jālikvidē pretrunīgas vai pārklājošās subsīdijas enerģētikas jomā.

4.2. Vairākās valstīs un reģionos jau izmanto dažādu veidu oglekļa dioksīda emisiju cenu noteikšanas sistēmas, galvenokārt oglekļa dioksīda nodokļus un emisijas kvotu ierobežošanas un tirdzniecības sistēmas. Tiek apsvērti arī pasākumi dažādo sistēmu sasaistīšanai.

4.3. Attiecībā uz ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu emisijas kvotu cenas ir saglabājušās negaidīti zemā līmenī, jo kvotu piedāvājums nepārprotami ir pārsniedzis pieprasījumu un pārklājošās subsīdijas ir ietekmējušas tirgu. Emisiju ierobežošana nodrošina to, ka emisiju samazināšanas mērķis tiks sasniegts, bet sistēma nesniedz stimulu ieguldīt līdzekļus mazoglekļa energoavotos. Lai to īstenotu, būs nepieciešams palielināt oglekļa cenu, vienlaikus nodrošinot, ka tiek veikti pasākumi, kas virzīti uz to, lai izvairītos no oglekļa emisiju pārvirzes.

4.4. Labi funkcionējoša un taisnīga oglekļa cenu noteikšanas globāla sistēma radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus eksporta uzņēmumiem pasaules tirgos un tādējādi samazinātu ieguldījumu un darbvietu pārvirzes risku. Bez tam šāda sistēma samazinātu to importa preču konkurences priekšrocības, kas ir lētākas tādēļ, ka attiecīgajās valstīs ir mazāk stingras prasības klimata jomā. Turklāt tā virzītu finanšu plūsmas uz jaunattīstības valstīm. Tāpēc jāpieliek ievērojamas pūles, lai izveidotu atbilstošu globālu režīmu. Komiteja uzsver, ka tā – principā kā pagaidu risinājumu – ir atbalstījusi mehānismu "oglekļa cenas pielāgošana uz robežas" (*border carbon adjustment*), līdz tiks ieviests globāls režīms⁽³⁾. Tomēr pienācīga uzmanība būtu jāpievērš problēmām un riskiem, kas ir saistīti ar šādiem mehānismiem.

⁽²⁾ Sk. piemēram, šādus EESK atzinumus: par tematu "COP 21 secinājumu ietekme uz Eiropas transporta politiku" (OV C 303, 19.8.2016., 10. lpp.); par tematu "Enerģētikas savienības 2015. gada stāvokļa apskats" (OV C 264, 20.7.2016., 117. lpp.); par tematu "Aprites ekonomika" (OV C 264, 20.7.2016., 98. lpp.); par tematu "Integrēts SET plāns" (OV C 133., 14.4.2016., 25. lpp.); par tematu "Jaunais elektroenerģijas tirgus modelis" (OV C 82, 3.3.2016., 13. lpp.); par tematu "Energoefektivitātes marķējuma satvars" (OV C 82, 3.3.2016., 6. lpp.); par tematu "Uz patērētājiem orientēts jaunais kurss" (OV C 82, 3.3.2016., 22. lpp.); par tematu "ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas pārskatīšana" (OV C 71, 24.2.2016., 57. lpp.); par tematu "Parīzes protokols" (OV C 383, 17.11.2015., 74. lpp.); par tematu "Klimata un enerģētikas politikas ietekme uz lauksaimniecību un mežsaimniecību" (OV C 291, 4.9.2015., 1. lpp.); par tematu "Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam" (OV C 424., 39. lpp.26.11.2014.); par tematu "Tirgus instrumenti" (OV C 226, 16.7.2014., 1. lpp.).

⁽³⁾ Sk. "Tirgus instrumenti", 3.5.1. un 3.5.2. punkts (OV C 226, 16.7.2014., 1. lpp.).

4.5. Lai izpētītu pienācīgas cenu noteikšanas sistēmas priekšnosacījumus un sekas, būtu rūpīgi jāizvērtē dažādas iespējas. Būtu jāizpēta vismaz šādas iespējas un metodes:

- esošo reģionālo cenu noteikšanas un tirdzniecības sistēmu sasaistīšana ar citu reģionu attiecīgajām sistēmām,
- visu nozari aptverošu starptautisko emisiju tirdzniecības sistēmu izveidošana svarīgākajās nozarēs.

EESK aicina Komisiju aktīvi izpētīt dažādas iespējas un pasākumus, dalīties pieredzē un sadarboties ar citām valstīm virzībā uz globālu oglekļa cenas noteikšanas sistēmu.

5. Pilsoniskās sabiedrības multiplā loma

5.1. Īstenojot pāreju uz oglekļa emisijas ziņā neitrālu pasauli, pilsoniskajai sabiedrībai ir ļoti nozīmīga loma pasaules, Eiropas, valstu un vietējā līmenī. Uzņēmumi, darba ņēmēji, patērētāji un iedzīvotāji ir tie, kuri ar savu darbību uz vietas faktiski īsteno izmaiņas, savukārt politikas veidotājiem vajadzētu viņiem nodrošināt labvēlīgu un rosinošu darbības vidi.

5.2. Liels progress ir sasniegts tirgos: aizvien lielāks skaits privāto un institucionālo investoru savos ieguldījumu mērķos ņem vērā "oglekļa risku" un ir izveidoti ar klimatu saistīti privātie kapitāla fondi. Daudzi uzņēmumi atjauno un izvērs savu darbību un produktu portfeļus, lai reaģētu uz patērētāju un akcionāru prasībām, kurās ņemtas vērā problēmas klimata jomā. Dažādās nozarēs un starp lielajiem uzņēmumiem un MVU tiek veidotas jaunas uzņēmējdarbības ekosistēmas.

5.3. COP 21 konferencē ievērojama pasākumu sadaļa bija veltīta vietējo un reģionālo pašvaldību, privātā sektora un citu pilsoniskās sabiedrības dalībnieku lomai klimata jomā izvirzīto mērķu sasniegšanā un jaunu partnerību veidošanā. Globālajā klimata rīcības programmā ir jāsaglabā dinamika un jāturpina šāda veida darbības sekmēšana.

5.4. Kā ierosinājusi EESK⁽⁴⁾, būtu jāizveido politikas veidotāju, pārvaldes un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju koalīcija, kuras mērķis būtu veicināt un palielināt informētību par nevalstisku rīcību klimata politikas jomā dažādos līmeņos, izveidot forumu strukturētam dialogam un likvidēt šķēršļus, kas kavē attiecīgo rīcību. EESK sagaida, ka tiks pilnībā iesaistīta šādas saskaņotas daudzpusējas infrastruktūras veidošanā.

5.5. Attiecībā uz pilsoniskās sabiedrības sadarbību ar citiem reģioniem, jo īpaši Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm (ĀKK)⁽⁵⁾ un Vidusjūras reģiona valstīm, klimata jautājums – saistībā ar pārtikas nodrošinājuma problēmu – ir viena no EESK darba kārtības prioritātēm.

5.6. EESK arī vēlas sadarboties ar Komisiju, tai gatavojot ES ilgtermiņa stratēģiju klimata jomā virzībai uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu pasauli.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽⁴⁾ Atzinums par tematu "Koalīcija Parīzes nolīguma izpildei", pieņemts 2016. gada 14. jūlijā (OV C 389, 21.10.2016., 20. lpp.).

⁽⁵⁾ Sk. Rezolūciju par ES un Āfrikas ekonomikas un sociālās jomas ieinteresēto personu tīklu, 2016. gada jūlijs, Nairobi.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “EESK viedoklis par konkrētiem pamatjautājumiem, kas radušies sarunās par transatlantisko tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (TTIP)”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2016/C 487/05)

Ziņotājs: **Philippe DE BUCK**

Līdzziņotāja: **Tanja BUZEK**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	REX
Pieņemts specializētās nodaļas sānāksmē	19.7.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	213/23/17

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Sarunās par transatlantisko tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (TTIP) 2016. gads ir īpaši nozīmīgs. ES un ASV sarunu vadītāji ir pauduši apņemšanos paātrināt sarunu gaitu, lai līdz pašreizējās ASV administrācijas pilnvaru beigām panāktu vērienīgu un visaptverošu politisku vienošanos, kurā visās jomās būtu noteiktas iespējamās “apstāšanās zonas”. Tāpēc Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) ir nolēmusi izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par konkrētiem TTIP pamatjautājumiem.

1.2. Šajā atzinumā nav aplūkota nolīguma iespējamā galīgā redakcija, kas tiks izstrādāta ES un ASV sarunās. Tomēr ir svarīgi izvērtēt, kādā apjomā Eiropas organizētās pilsoniskās sabiedrības nostāja, kas pausta arī iepriekšējos EESK atzinumos, ir ņemta vērā patlaban publiski pieejamajos ES priekšlikumos. Tas ļaus izveidot spēcīgāku Eiropas Komisijas un Eiropas pilsoniskās sabiedrības partnerību turpmākās ES tirdzniecības politikas izstrādē.

1.3. Tāpēc EESK, uzsverot savu institucionālo lomu, nāk klajā ar turpmāk minētajiem ieteikumiem.

1.4. Regulatīvā sadarbība

1.4.1. Sarunas par TTIP rada jaunu stimulu palielināt regulatīvo sadarbību, nosakot tai augstākas prasības. Tāpēc komiteja ar gandarījumu atzīmē, ka šī ierosinātā sadaļa paredz virzību uz sabiedriskās politikas mērķiem un augsta līmeņa aizsardzību vairākās skaidri definētās jomās. EESK atzinīgi vērtē arī skaidro precizējumu, ka sadarbību regulējošās institucionālās struktūras funkcija un mērķis ir demokrātiskas kontroles apstākļos atbalstīt un konsultēt lēmumu pieņēmējus un ka tā nebūs pilnvarota nedz pieņemt tiesību aktus, nedz aizstāt kādu no iekšējām likumdošanas procedūrām.

1.4.2. Tomēr komiteja aicina skaidrāk definēt, kas ir “apgrūtināši noteikumi”, un uzsver, ka noteikumi, kas aizsargā patērētāju, darba un vides tiesības, paši par sevi nebūtu uzskatāmi par apgrūtināšiem.

1.4.3. EESK arī aicina sadaļā par labu regulatīvo praksi neierobežot pušu tiesības reglamentēt vai ieviest procedūras, kas ir līdzvērtīgas ASV publiska paziņojuma un komentāru (*notice-and-comment*) procesam.

1.4.4. Turklāt EESK aicina Eiropas Komisiju precizēt kārtību, kā tiks iesaistītas reprezentatīvās ieinteresētās personas, it sevišķi sociālie partneri un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji.

1.5. Tehniskie šķēršļi tirdzniecībai (TBT) un sanitārie un fitosanitārie (SPS) pasākumi

1.5.1. Pēc EESK domām, priekšlikumi par standartizāciju, tehniskajiem noteikumiem, marķējumu un etiķetēm ir jāuzskata par svarīgām Eiropas Savienības aktīvajām interesēm. Komiteja pieņem zināšanai svarīgos pārredzamības noteikumus. Tomēr tā aicina:

— ņemt vērā ES standartizācijas struktūru CEN un Cenelec bažas par risku attiecībā uz brīvprātīgu standartu savstarpēju atzīšanu,

— padziļināti aplūkot marķēšanas un etiķetēšanas prasības.

1.5.2. Attiecībā uz SPS sadaļu EESK ņem vērā, ka tās pamatā ir PTO SPS nolīgums, kas ietver piesardzības principu. EESK tomēr vēlas papildu apliecinājumu, ka ES tiesību akti pārtikas jomā netiks mainīti un ka ES saglabās savus līdzšinējos ierobežojumus hormoniem, augšanas veicinātājiem un ģenētiski modificētiem organismiem.

1.6. Muita un tirdzniecības veicināšana

1.6.1. EESK atzīst, ka tirdzniecības veicināšana ir svarīgs faktors, it īpaši maziem uzņēmumiem, un atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas ierosināto sadaļu. Tomēr komiteja aicina vēl vairāk vienkāršot muitas procedūras un precizēt noteikumus par sankcijām un atbildību muitas tiesību aktu pārkāpumu gadījumos.

1.7. Pakalpojumi

1.7.1. EESK atzinīgi vērtē jēgpilnās saistības, ko ES ir uzņēmusies sadaļā par pakalpojumiem, un atkārtoti aicina federālā un štatu līmenī nodrošināt lielāku piekļuvi tirgum, uzlabot regulatīvo sadarbību – atzīstot, ka piekļuve tirgum ir atkarīga arī no tās, – un saglabāt sabiedriskos pakalpojumus atbilstīgi LESD. EESK arī atgādina, ka audiovizuālie pakalpojumi neietilpst pilnvarās, tāpēc tos nevar iekļaut saistībās. Komiteja atbalsta arī Eiropas Komisijas lēmumu apturēt sarunas par piekļuvi finanšu pakalpojumu tirgum, līdz ASV puses sarunu dalībnieki skaidri piekritīs sākt apspriedes par regulatīvo sadarbību, lai šajā jomā paaugstinātu aizsardzības līmeni un finanšu stabilitāti. EESK turklāt aicina skaidri un detalizēti formulēt patlaban vispārināti definēto atbrīvojumu sabiedriskajiem pakalpojumiem, lai nodrošinātu, ka visi publiskie pakalpojumi, kas ir pieejami ārvalstīs vai ko finansē valsts, privātas peļņas vai bezpeļņas organizācijas, tiek izslēgti no darījuma.

1.8. Tirdzniecība un ilgtspējīga attīstība

1.8.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisijas priekšlikumam par tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību ir vispusīga un detalizēta darbības joma. Tomēr EESK atgādina, ka šo noteikumu patiesā vērtība galvenokārt ir atkarīga no tā, vai reāli ir iespējams panākt to izpildi. EESK uzskata, ka ir vajadzīgs efektīvs izpildes mehānisms un spēcīgs uzraudzības mehānisms, kurš paredzētu pilsoniskās sabiedrības iesaisti. EESK nevar sniegt komentārus par TTIP ilgtspējīgas attīstības nodaļas izpildes pasākumiem, jo ir aizkavējies priekšlikuma teksta par izpildi publicēšana. Ir svarīgi, lai Komisija sadarbotos ar pilsonisko sabiedrību un sociālajiem partneriem attiecībā uz šiem priekšlikumiem, tādējādi nodrošinot, ka tie ir izstrādāti tā, ka tos var efektīvi īstenot praksē. EESK patur iespēju izteikt piezīmes par šiem elementiem, kad tie tiks publicēti.

1.9. Ieguldījumu aizsardzība

1.9.1. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu, kura mērķis ir reformēt ieguldījumu aizsardzības sistēmu, un nodomu izveidot tādu pastāvīgu daudzpusējo tiesu ieguldījumu jomā, kas aizstātu privātas šķīrējtiesas. Tomēr EESK joprojām saskata dažus svarīgus problēmjautājumus, kas būtu jārisina; tie ir minēti 8.8. punktā. Komiteja arī aicina Eiropas Komisiju izstrādāt ietekmes novērtējumu, kas aptvertu gan jaunās ieguldījumu tiesu sistēmas izmaksas, gan tās darbību.

2. Vispārīga informācija

2.1. Kopš TTIP sarunu sākuma 2013. gada jūnijā EESK ir pildījusi svarīgu lomu ES organizētās pilsoniskās sabiedrības nostājas formulēšanā, izstrādādama atzinumus par konkrētiem TTIP sarunu aspektiem ⁽¹⁾, par ieguldījumu aizsardzību un strīdu izšķiršanu starp ieguldītāju un valsti ⁽²⁾ un par TTIP ietekmi uz MVU ⁽³⁾. Vienlaikus Komisija ir nākusi klajā ar svarīgu paziņojumu "Tirdzniecība visiem" ⁽⁴⁾, kurā sniegti nosacījumi turpmākajiem tirdzniecības un ieguldījumu līgumiem. EESK savā atzinumā ⁽⁵⁾ ir atbalstījusi pieeju, kas izklāstīta paziņojumā. Komiteja sadarbībā ar citām ES iestādēm arī cenšas iesaistīties saturīgās pilsoniskās sabiedrības diskusijās par TTIP, organizējot vairākus ar TTIP saistītus pasākumus, tostarp uzklaušanās un EESK locekļu braucienus uz ASV.

2.2. EESK norāda, ka TTIP sarunu norise ir pārredzamāka nekā iepriekšējās sarunās par tirdzniecību un ieguldījumiem – tās ir pirmās, attiecībā uz kurām ir publicēts Padomes pilnvarojums un ES nostājas, kā arī vairāki teksta priekšlikumi. Ir izveidota padomdevēju grupa, kurā piedalās eksperti dažādos jautājumos – saistībā ar patērētājiem, arodbiedrībām, uzņēmējdarbību, vidi un sabiedrības veselību –, lai ES tirdzniecības sarunu dalībniekiem sniegtu kvalitatīvas konsultācijas jomās, uz kurām šīs sarunas attiecas. Tomēr savas institucionālās funkcijas dēļ EESK pauž nožēlu, ka nav tikusi oficiāli iekļauta šajā konkrētajā TTIP padomdevēju grupā ⁽⁶⁾. Eiropas Komisija ir izveidojusi TTIP veltītu tīmekļa vietni, kurā ir pieejamas fakto lapas un lasīšanas norādījumi, dokumenti par ES nostāju (kuros ir noteikta un izklāstīta ES vispārējā pieeja konkrētiem jautājumiem), ES teksta priekšlikumi (ES sākotnējie priekšlikumi juridiskajiem tekstiem par tematiem, kas ir iekļauti TTIP) un ES tirgus piekļuves piedāvājums attiecībā uz pakalpojumiem. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu izveidot pilsoniskās sabiedrības forumu, kurā darbosies neatkarīgu pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvji, tostarp vietējo konsultantu grupu dalībnieki, lai risinātu dialogu par šā nolīguma īstenošanu un piemērošanu.

2.3. Šā atzinuma pamatā ir iepriekšējo atzinumu konstatējumi, kuros ir pieprasīts TTIP sniegtās priekšrocības vienmērīgi sadalīt starp uzņēmējiem (tostarp MVU), darba ņēmējiem, patērētājiem un iedzīvotājiem un kā priekšnosacījumu nolīguma pieņemšanai noteikt spēkā esošo augsto ES standartu aizsardzību. EESK uzskata, ka attiecībā uz noteiktām sadaļām ir jāanalizē jau publicētās ES nostājas un teksta priekšlikumi, lai izvērtētu, kādā apjomā tās atbilst šiem priekšnosacījumiem, un lai noteiktu Eiropas pilsoniskās sabiedrības galvenās intereses un iebildumus. EESK ir izvēlējusies analizēt priekšlikumus par regulatīvo sadarbību, tostarp labu regulatīvo praksi (publiski pieejams no 2016. gada 21. marta), tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībai (TBT) un sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem (SPS) (abi publiski pieejami no 2015. gada janvāra), muitas un tirdzniecības veicināšanu (publiski pieejams no 2015. gada janvāra un grozīts 2016. gada martā), pakalpojumiem (publiski pieejams no 2015. gada jūlija), ilgtspējīgu attīstību (publiski pieejams no 2015. gada novembra) un ieguldījumiem (publiski pieejams no 2015. gada novembra). Šis atzinums attiecas uz dokumentiem, kas publicēti līdz 2016. gada 14. jūlijam.

⁽¹⁾ Sk. EESK pašiniciatīvas atzinumu par tematu "Transatlantiskās tirdzniecības attiecības un EESK viedoklis par pastiprinātu sadarbību un iespējamo ES un ASV brīvās tirdzniecības nolīgumu" (OV C 424, 26.11.2014., 9. lpp.).

⁽²⁾ Sk. EESK pašiniciatīvas atzinumu par tematu "Ieguldītāju aizsardzība un strīdu izšķiršana starp ieguldītāju un valsti saistībā ar ES tirdzniecības un ieguldījumu nolīgumiem ar trešām valstīm" (OV C 332, 8.10.2015., 45. lpp.).

⁽³⁾ Sk. EESK pašiniciatīvas atzinumu par tematu "TTIP un tās ietekme uz MVU" (OV C 383, 17.11.2015., 34. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Komisijas paziņojums "Tirdzniecība visiem. Ceļā uz atbildīgāku tirdzniecības un ieguldījumu politiku" (COM(2015) 497 final).

⁽⁵⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Tirdzniecība visiem – Ceļā uz atbildīgāku tirdzniecības un ieguldījumu politiku" (OV C 264, 20.7.2016., 123. lpp.).

⁽⁶⁾ Skatīt 5. zemsvītras piezīmi.

2.4. Jānorāda, ka Eiropas Komisija 2016. gada 14. jūlijā publicēja priekšlikumu par nolīguma institucionālo struktūru⁽⁷⁾, ar ko paredz izveidot vietējās konsultantu grupas (VKG), kurās darbotos pilsoniskās sabiedrības pārstāvji un kuras būtu pilnvarotas konsultēt puses par nolīguma piemērošanu. Komiteja ir gandarīta, ka vietējo konsultantu grupu pilnvaras ir paplašinātas, lai ietvertu jebkurus būtiskus jautājumus attiecībā uz nolīgumu, tomēr pauž nožēlu, ka ES priekšlikumā nav skaidri noteikts, ka abu vietējo konsultantu grupu kopīgās sanāksmes var sasaukt pēc grupu pašu iniciatīvas, un ka Pilsoniskās sabiedrības forumu var sasaukt tikai Apvienotā komiteja. Pilsoniskās sabiedrības foruma sanāksmes būtu iespēja abām vietējām konsultantu grupām strādāt pie kopīgiem ieteikumiem līgumslēdzējām pusēm.

2.5. Šajā saistībā EESK ir dziļi sarūgtināta par to, ka posmā, kad sarunas norisināsies saskaņā ar konsolidētajiem tekstiem, līdz šim panāktā plašā pārredzamība būs nopietni apdraudēta, ja vien ASV nepiekrītīs šos tekstus padarīt pieejamus sabiedrībai vai vismaz ES padomdevēju grupai. Tāpēc EESK aicina Komisiju turpināt darīt visu iespējamo, lai pievērstu sava sarunu partnera uzmanību šim jautājumam.

3. Regulatīvā sadarbība

3.1. Regulatīvā sadarbība ir viens no trim TTIP pilāriem – pārējie ir piekļuve tirgum un tirgus noteikumi –, un to veido četri elementi: horizontālie aspekti (kas, no vienas puses, ietver sadaļu par regulējuma saskaņotību jeb labu regulatīvo praksi un, no otras puses, sadaļu par regulatīvo sadarbību starp regulējošajām iestādēm), tehniskie šķēršļi tirdzniecībai (TBT), pārtikas nekaitīgums un dzīvnieku un augu veselība (SPS), kā arī nozaru pielikumi. Šīs nodaļas mērķis ir sniegt piezīmes par pirmo no minētajiem elementiem – horizontālajiem aspektiem –, savukārt nākamajā nodaļā tiks iztirzāti TBT un SPS.

3.2. Regulatīvā sadarbība ir noteikta par vienu no TTIP pamatmērķiem, jo tai var būt svarīga nozīme tirdzniecības un ieguldījumu veicināšanā, kā arī konkurētspējas – īpaši mazu uzņēmumu konkurētspējas – uzlabošanā. Mazie un vidējie uzņēmumi jo sevišķi sagaida, ka radīsies jaunas iespējas, jo atšķirībā no lieliem uzņēmumiem tiem nav resursu, lai orientētos normatīvajā vidē, kas katrā Atlantijas okeāna krastā ir atšķirīga. Tajā pašā laikā labāka regulatīvo režīmu saderība dotu apjomradītu ietaupījumu iespējas lieliem uzņēmumiem, kas veic darījumus starp Eiropu un ASV.

3.3. Centieni sadarboties regulējuma jomā nav jauna tendence⁽⁸⁾. Sarunas par TTIP rada jaunu stimulu palielināt regulatīvo sadarbību, nosakot tai augstākas prasības. EESK uzskata, ka nav viegli prognozēt ieguvumus no pastiprinātas regulatīvās sadarbības – galvenokārt tāpēc, ka tie atšķirsies atkarībā no sadarbības līmeņa, par kādu sarunās tiks panākta vienošanās. Eiropas Komisijas sagatavotajā vidusposma tehniskā ziņojuma projektā par ilgtspējas ietekmes novērtējumu tiek lēsts, ka 76 % TTIP ietekmes tiks panākti no regulatīvās sadarbības, savukārt 24 % tā kopējā ieguvuma – no tarifu samazināšanas⁽⁹⁾.

3.4. Tomēr EESK uzskata, ka ir svarīgi nodrošināties, lai regulatīvās sadarbības process tiktu izmantots nevis sociālo, darba, patērētāju aizsardzības un ekoloģisko standartu pazemināšanai, bet gan drīzāk paaugstināšanai. Ja šie nosacījumi tiktu ievēroti, ne tikai būtu ekonomiski ieguvumi, bet arī varētu palīdzēt regulējošajām iestādēm sasniegt savus sabiedriskās politikas mērķus.

3.5. EESK pamata arguments bija augstā ES aizsardzības līmeņa nodrošināšana. Pašreizējais priekšlikums sadaļas par regulatīvo sadarbību x1.b pantā ir virzīts uz sabiedriskās politikas mērķiem un augstu aizsardzības līmeni cita starpā šādās jomās: sabiedrības veselība; cilvēku, dzīvnieku un augu dzīvība un veselība; veselība un drošība; darba apstākļi; dzīvnieku labturība; vide; patērētāji; sociālā aizsardzība un nodrošinājums; personas dati un kibernetikas drošība; kultūras daudzveidība; finanšu stabilitāte.

⁽⁷⁾ Sk. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/july/tradoc_154802.pdf.

⁽⁸⁾ Piemēram, Transatlantiskā ekonomikas padome (TEC), kas izveidota 2007. gadā, Augsta līmeņa sadarbības forums un Augsta līmeņa regulatīvās sadarbības forums.

⁽⁹⁾ Ecorys, "Tirdzniecības ilgtspējas ietekmes novērtējums par transatlantisko tirdzniecības un ieguldījumu partnerību (TTIP) starp ES un ASV. Vidusposma tehniskā ziņojuma projekts", 18. lpp. (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

3.6. Tomēr EESK pauž bažas, ka to varētu mazināt x1.d pants, kurā noteikts mērķis “samazināt nevajadzīgi apgrūtinošas (..) regulējošas prasības”⁽¹⁰⁾. EESK bažijas, ka šādu formulējumu varētu skaidrot kā uzskatu, ka regulējums, kas aizsargā patērētāja, darba ņēmēja un vides tiesības, ir apgrūtinošs jau pats par sevi.

3.7. Tāpēc EESK vēlas vēlreiz stingri uzsvērt, ka esošo augsto standartu aizsargāšana ir pamatprasība un ka regulatīvajai sadarbībai līdzās tirdzniecības iespēju paplašināšanai ir jāgādā arī par cilvēku drošības, veselības un ekonomiskās labklājības uzlabošanu abos Atlantijas okeāna krastos. Tāpēc galīgajā nolīgumā šī apņemšanās vēlreiz ir jāapliecina ļoti skaidrā un detalizētā formulējumā. EESK pauž bažas par ES priekšlikumu attiecībā uz labu regulatīvo praksi. Regulatīvajai sadarbībai būtu jātiecas uzlabot regulatoru dialogu, nevis iespaidot otras puses likumdošanas procesus. EESK aicina Eiropas Komisiju precizēt sava priekšlikuma sadaļu par labu regulatīvo praksi.

3.8. Šajā ziņā EESK uzskata, ka pašreizējais priekšlikums sadaļai par labu regulatīvo praksi, kurā norādīts, ka pusēm būs izvirzīta prasība izskatīt neregulatīvas alternatīvas (tostarp arī izvēlēties nereglamentēt), kas panāktu normatīva akta mērķi, nav uzskatāms par tādu, kurš ierobežo pušu tiesības reglamentēt. Skaidrības labad nolīguma tekstā būtu jāprecizē, ka šis noteikums neierobežo pušu tiesības reglamentēt. Komiteja arī norāda, ka 6. pants priekšlikumā par konsultēšanos ar ieinteresētajām personām nebūtu uzskatāms par ekvivalentu ASV publiskas paziņošanas un komentēšanas procesam.

3.9. Tāpēc EESK uzskata, ka arī turpmāk galvenajam mērķim vajadzētu būt tirdzniecības attīstīšanai. Ir svarīgi, lai TTIP sarunās tiktu atbalstīta nevajadzīgu tirdzniecības šķēršļu novēršana⁽¹¹⁾.

3.10. EESK atzinīgi vērtē to, ka pašreizējā Komisijas priekšlikumā ir skaidri noteikts, ka institucionālās struktūras uzdevums un mērķis ir Eiropas Parlamenta un ES Padomes īstenotas demokrātiskas kontroles apstākļos sniegt atbalstu un padomu lēmumu pieņēmējiem⁽¹²⁾. Nedrīkst radīt apdraudējumu parastajam likumdošanas procesam, un ir jānovērš kavēšanās vai regulatīvā procesa apstāšanās. EESK atzinīgi vērtē ierosināto 1. pantu, kurā atkārtoti apstiprinātas gan tiesības reglamentēt, gan arī noteikt aizsardzības līmeni. Tomēr ir ārkārtīgi svarīgi priekšlikumā paredzēt dažādo komiteju un grupu sastāvu un procesuālos noteikumus. EESK aicina Eiropas Komisiju nodrošināt saskaņotību un konsekveni starp sadaļām par horizontālo regulatīvo sadarbību, tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībai (TBT) un sanitārajiem un fitosanitārajiem (SPS) pasākumiem, kā arī nozaru pielikumiem.

3.11. Ir jāgādā, lai dialogs notiktu regulatīvā procesa sākumā, jo tad tas palielina iespējas rast tādus politiskus risinājumus, kuri ietver pārrobežu apsvērumus. Komisijas priekšlikumā ir skaidri jāapraksta pārredzams ieinteresēto personu iesaistīšanās process, kas Eiropas Savienībā ir viens no laba likumdošanas procesa pamatprincipiem. Lai regulatīvā sadarbība sasniegtu integrējošu iznākumu un priekšlikumus regulatoriem, vajadzīga strukturēta un līdzsvarota ieinteresēto personu, proti, uzņēmēju, patērētāju, vides aizsardzības grupu un darba ņēmēju, iesaiste.

3.12. Lai panāktu noteiktu progresu, starp ES un ASV regulējošajām iestādēm ir jānodrošina savlaicīgas konsultācijas par regulējumu. Diskusijas agrīnā politikas veidošanas posmā varētu palielināt iespējamību, ka turpmāk tiks pieņemti savstarpēji savietojami noteikumi, un ļaus tirgus dalībniekiem vienlaikus nodrošināt atbilstību abiem režīmiem. Tomēr regulējošajām iestādēm iesaistīšanās dialogā un atbildēšana uz attiecīgo pretējās puses partneru vai ieinteresēto personu piezīmēm būtu jāuzskata par brīvprātīgu, lai nepieļautu paralizējošu iedarbību uz regulējumu.

3.13. EESK aicina Eiropas Komisiju precizēt veicamos pasākumus gan attiecībā uz iepriekš minēto dialogu, gan reprezentatīvo ieinteresēto personu – īpaši sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju – iesaisti. Ir nepieciešama droša garantija, ka attiecīgās ieinteresētās personas varēs piedalīties pārredzamā dialogā, ko nodrošina skaidri noteikta procedūra, kura paredz vienlīdzīgu attieksmi un novērš regulatīvā procesa aizkavēšanos. Eiropas Savienībai savukārt būtu jāapsver iespēja izmantot pārredzamības reģistru, ar kura palīdzību noteikt ieinteresēto personu reprezentatīvīti un atbilstību attiecīgajai pārstāvības funkcijai.

⁽¹⁰⁾ 2016. gada 21. martā publiskots pārskatītais ES priekšlikuma teksts par regulatīvo sadarbību (<http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/154377.htm>).

⁽¹¹⁾ *Sociaal-Economische Raad (SER)*, konsultatīvs ziņojums 16/04E par TTIP (<https://www.ser.nl/~media/files/internet/talen/engels/2016/ttip.ashx>).

⁽¹²⁾ Sk. Francijas Ekonomikas, sociālo un vides lietu padomes (*Conseil économique social et environnemental*) atzinumu *Les enjeux de la négociation du projet de Partenariat transatlantique pour le commerce et l'investissement (PTCI)* (http://www.lecese.fr/sites/default/files/pdf/Avis/2016/2016_01_projet_partenariat_tranatlantique.pdf).

4. Tehniskie šķēršļi tirdzniecībai (TBT) un sanitārie un fitosanitārie (SPS) pasākumi

4.1. EESK ir gandarīta, ka priekšlikumā patlaban ir iekļauts PTO nolīgums par tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībai. Turklāt ierosinātajā sadaļā par tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībai aplūkotas tehniskās prasības (tehniskie noteikumi un standarti) un atbilstības novērtēšanas prasības. Pēc EESK domām, priekšlikumi par standartizāciju, tehniskajiem noteikumiem, marķējumu un etiķetēm ir jāuzskata par svarīgām Eiropas Savienības aktīvajām interesēm. Ir svarīgi nodrošināt, ka minētie priekšlikumi netiek izmantoti, lai apšaubītu veselības un drošības, kā arī sociālās aizsardzības noteikumu nepieciešamību.

4.2. EESK pieņem zināšanai svarīgos pārredzamības noteikumus: tā atkārtoti uzsver pienākumu informēt PTO par pasākumiem, sniegt informāciju otrajai pusei, piedāvāt iespēju sniegt rakstiskus komentārus un sniegt atbildes uz šādiem komentāriem. Turklāt ir noteikts, ka tiek publicēti visi piemērojamie tehniskie noteikumi – gan jaunie, gan reģistrā iekļautie –, kā arī standarti, uz kuriem tehniskajos noteikumos ir ietverta atsaucē (jo vairums standartu attiecīgajā nozarē tiek izmantoti, taču regulējošās iestādes tehniskajos noteikumos uz tiem neiekļauj atsauci vai neizmanto tos).

4.3. Saistībā ar standartizāciju EESK atzinīgi vērtē sadarbību starp standartizācijas struktūrām, kā arī ierobežotos savstarpējās atzīšanas principus. Tomēr EESK ir ņēmusi vērā CEN un Cenelec paustās bažas par brīvprātīgo standartu savstarpējās atzīšanas riskiem transatlantiskajā tirdzniecībā un ieguldījumu partnerībā. EESK aicina Komisiju apsvērt ES standartizācijas struktūru priekšlikumus un nodrošināt ES interešu aizsardzību. Pat garantija, ka visas attiecīgās ieinteresētās personas varētu sniegt ieguldījumu jaunu standartu izstrādē, ir ļoti būtiska.

4.4. ASV un ES standartizācijas sistēmas ir ļoti atšķirīgas. Viens no ES vienotā tirgus pilāriem – princips, kas paredz, ka produktam visur tiek piemēroti vienādi standarti, – nepastāv ASV. Kad Eiropā pieņem jaunu standartu, ar to nesaskanīgi valstu standarti tiek atcelti, savukārt ASV vienlaikus pastāv dažādi tirgus standarti, tāpēc mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir grūti izprast, kurš standarts vislabāk atbilstu to ražojumiem. Lai palielinātu pārredzamību un atbalstītu mazus uzņēmumus, ASV ir jāizveido palīdzības dienests, kas sniegtu palīdzību ES uzņēmumiem, kuri vēlas eksportēt uz ASV tirgu. Tie bieži vien ir mazi uzņēmumi ar ierobežotiem resursiem, bet augstu specializācijas līmeni kādā tirgus nišā, kas arī ir to konkurētspējas pamatā.

4.5. EESK pauž nožēlu par to, ka svarīgi jautājumi, piemēram, elektrodrošība, elektromagnētiskā savietojamība, iekārtas un telesakari, kas ir skaidras ES aktīvās intereses, ir atlikti kā nākotnes prioritātes; sarunu iznākumā sagatavotajā atbilstības novērtējumā tie būtu jāiekļauj konkrētajos rezultātos.

4.6. EESK pauž nožēlu arī par to, ka sadaļā par marķējumu un etiķetēm nav noteiktas ne turpmākā darba prioritārās jomas, ne pagaidu pasākumi saistībā ar marķējuma un etiķešu prasību turpmākās pārskatīšanas termiņu vai sarunu iznākuma piemērošanu noteiktās nozarēs.

4.7. Ierosinātā sadaļa par sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem pamatojas uz PTO SPS nolīgumu un piezīmēm par ES teksta priekšlikumu, kas diskusijai ar ASV tika iesniegts sarunu kārtā, kura notika no 2014. gada 29. septembra līdz 3. oktobrim, un publicēts 2015. gada 7. janvārī.

4.8. PTO SPS nolīgums, kas attiecas uz pārtikas nekaitīguma, dzīvnieku un augu valsts veselības noteikumu piemērošanu, ietver piesardzības principu (5. panta 7. punkts), kurš tagad ir iekļauts Lisabonas līgumā. Tas nav apspriežams sarunās, tāpēc nevar tikt iekļauts nolīgumā. Tāpēc EESK pauž stingru atzinību pārliecībai, ko izteikusi ES, ka TTIP negrozīs pastāvošo pārtikas tiesisko regulējumu, ka ES saglabās savus ierobežojumus attiecībā uz hormoniem un augšanas veicinātājiem gaļā un ka TTIP nemainīs ES tiesību aktus par ģenētiski modificētiem organismiem.

5. Muitas un tirdzniecības veicināšana

5.1. Tā kā preču tirdzniecība veido lielu transatlantiskās tirdzniecības daļu, jebkādi centieni uzlabot muitas procedūras būtiski ietekmēs divpusējo tirdzniecību, īpaši mazos uzņēmumus.

5.2. EESK atzinīgi vērtē papildu ierosinājumus, kuru mērķis ir atvieglot muitas procedūras, it īpaši vienota kontaktpunkta izveidi abās Atlantijas okeāna pusēs, uzlabotu starptautisko standartu koordināciju, tirdzniecības atvieglošanas partnerības programmas izstrādi, datu saskaņošanu un pielāgošanu, apņemšanos izvērtēt, kādi dati būtu jāpielāgo, un Apvienotās muitas sadarbības komitejas atbildības paplašināšanu, lai tā darbotos kā specializēta muitas komiteja attiecībā uz vairākām nākotnē definējamām jomām un iepriekšējiem nolēmumiem.

5.3. EESK aicina Eiropas Komisiju precizēt elementus, kas ir īpaši svarīgi ES uzņēmumiem un kas vēl nav pietiekami izskaidroti pieejamajā tekstā, piemēram, *de minimis* vērtību, papildu maksu atcelšanu, kā arī sankcijas un atbildību par muitas tiesību aktu pārkāpumiem.

6. Pakalpojumi

6.1. Attiecībā uz pakalpojumu jomu ES piedāvā nozīmīgas saistības nozarēs, kas ir noteicošas Eiropas konkurētspējas un izaugsmes veicināšanai (digitālā un telesakaru joma), globālo vērtību ķēžu integrācijas paātrināšanai (transporta, kurjerpasta pakalpojumu, uzņēmējdarbības pakalpojumu un profesionālo pakalpojumu joma) vai skar svarīgas ekonomikas nozares (būvniecība, mazumtirdzniecība un enerģētika).

6.2. EESK arī ar gandarījumu atzīmē, ka ES priekšlikumā ir paredzēta sistēma, ar kuras palīdzību veicināt godīgu, pārredzamu un konsekventu režīmu profesionālās kvalifikācijas savstarpējai atzīšanai, un izklāstīti vispārēji nosacījumi, pēc kuriem risināt sarunas par savstarpējās atzīšanas nolīgumiem, kas ir ļoti svarīgi, lai uzlabotu tirgus pieejamību ES pakalpojumu sniedzējiem.

6.3. EESK atgādina ar pakalpojumiem saistītos trīs galvenos aspektus: nepieciešamību uzlabot piekļuvi tirgum gan federālā, gan štatu līmenī; atzīšanu, ka piekļuve tirgum ir atkarīga arī no pastiprinātas regulatīvās sadarbības; prasību saglabāt sabiedrisko pakalpojumu specifiskās iezīmes atbilstīgi LESD.

6.4. EESK uzsver: Komisijai būtu jānodrošina, ka pakalpojumu ziņā TTIP ir plašāks par esošajiem nolīgumiem, piemēram, Vispārējo vienošanos par pakalpojumu tirdzniecību (*GATS*) un pakalpojumu tirdzniecības nolīgumu (*TISA*), un būtu jānoslēdz konkrētas vienošanās, kas likvidētu daudzos diskriminējošos šķēršļus, kuri pastāv ASV.

6.5. EESK uzsver, ka Komisijai būtu jāņem vērā jautājums, kas attiecas uz nelīdzsvarotu piekļuvi tirgum: ASV uzņēmumi var izmantot ES vienotā tirgus priekšrocības, turpretī ES uzņēmumiem jārēķinās ar ASV tirgus sadrumstalotību, jo daudzas pakalpojumu nozares tiek reglamentētas štata līmenī. EESK vērs uzmanību uz to, ka vēl aizvien eksistē vīzas prasība, ko ASV ir noteikušas dažu ES dalībvalstu pilsoņiem, lai gan ASV pilsoņiem nav nepieciešama vīza ieeļošanai Eiropas Savienībā, un tas rada diskriminējošu attieksmi pret ES pilsoņiem un kaitē divpusējam attiecībām.

6.6. Par atsevišķām nozarēm EESK vēlas izteikt šādas piezīmes:

- audiovizuālie pakalpojumi neietilpst pilnvarās, tāpēc tos nevar iekļaut saistībās,
- piekļuve finanšu pakalpojumu tirgum būtu jāaptur, kamēr ASV sarunu dalībnieki nav skaidri piekrituši uzsākt diskusijas par regulatīvo sadarbību. Par šādas regulatīvas sadarbības mērķi jāizvirza aizsardzības un finansiālās stabilitātes līmeņa paaugstināšana,
- būtu jānodrošina pilnīga sabiedrisko pakalpojumu aizsardzība, jo tie garantē pastāvošos augstos standartus attiecībā uz pamatpakalpojumu un sensitīvu pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem. Lai to panāktu, ir jānosaka skaidri un vispārīgi definēti izņēmumi.

6.7. Attiecībā uz sabiedriskajiem pakalpojumiem EESK savā atzinumā "Tirdzniecība visiem" norādīja, ka sabiedrisko pakalpojumu aizsardzību tirdzniecības nolīgumos "vislabāk var panākt, izmantojot pozitīvu sarakstu gan attiecībā uz piekļuvi tirgum, gan attiecībā uz valstu režīmiem". Tomēr TTIP pašreizējam ES piedāvājumam attiecībā uz pakalpojumiem raksturīga iepriekš nebijusi "hibrīdpieceja" pakalpojumu sarakstam, kas varētu radīt būtisku nenoteiktību.

6.8. III pielikumā par piekļuvi tirgum ir sniegts pozitīvs saraksts, kas formulēts tāpat kā ES GATS sarakstā, kur "sabiedriskie pakalpojumi sastopami tādās nozarēs kā saistītie zinātnisko un tehnisko konsultāciju pakalpojumi, pētniecības un izstrādes pakalpojumi sociālajās un humanitārajās zinātnēs, tehniskās testēšanas un analīzes pakalpojumi, pakalpojumi vides jomā, veselības pakalpojumi, pārvadājumu pakalpojumi un visa veida pārvadājumu papildpakalpojumi. Šādu pakalpojumu sniegšanai ekskluzīvas tiesības parasti piešķir privātiem operatoriem, piemēram, operatoriem, kuriem ir publisku iestāžu koncesijas, ievērojot īpašas pakalpojumu sniegšanas saistības. Tā kā sabiedriskie pakalpojumi bieži pastāv arī līmenī, kas zemāks par centrālo līmeni, nav lietderīgi detalizētu un izsmelšu sarakstu veidot katrai nozarei atsevišķi" ⁽¹³⁾. Tomēr sabiedrisko pakalpojumu klauzulai, kas ļauj saglabāt monopola struktūras, ir vairāki trūkumi, tostarp fakts, ka tā neaptver ierobežojumus, piemēram, ekonomisko vajadzību testus vai kvotas. EESK vēlas uzsvērt, ka sabiedrisko pakalpojumu atbrīvojums ir jāpiemēro visiem piegādes veidiem.

6.9. EESK aicina III pielikumā sniegt skaidru un detalizētu formulējumu par atbrīvojumu sabiedriskajiem pakalpojumiem, lai nodrošinātu, ka visi publiskie pakalpojumi, ko nodrošina ārvalstu pakalpojumu sniedzēji vai ko finansē valsts, privātas peļņas vai bezpeļņas organizācijas, tiek izslēgti no darījuma.

6.10. Lai gan II pielikumam nogaidīšanas un t. s. "sprūdrata" klauzulas netiek piemērotas, EESK bažijas, ka sarunu rezultātā ES iebildes, kas pašlaik ir minētas II pielikumā, varētu tikt pārceltas uz I pielikumu, tādējādi neļaujot atgriezties pie liberalizācijas apspriešanas. Šajā kontekstā EESK atbalsta Nīderlandes Sociālo un ekonomikas lietu padomes konsultatīvā ziņojuma tēzi, ka valdībām ir jāsauglabā brīvība noteikt konkrētus pakalpojumus – atbilstīgi savām prioritātēm – kā "vispārējās sabiedriskas nozīmes" pakalpojumus ⁽¹⁴⁾.

6.11. EESK arī pauž bažas par to, ka valdības regulējumu jebkādā pakalpojumu jomā, kas nav atbilstoši minēta I un II pielikumā, ASV valdība varētu apšaubīt, pamatojoties uz valsts režīma vai vislielākās labvēlības saistību pārkāpumiem, kuri konstatēti ar štatu strīdu procedūrām vai ar ieguldījumu tiesu sistēmas starpniecību.

6.12. EESK pauž nožēlu par to, ka, salīdzinot ar citām sadaļām, piekļuve pakalpojumu tirgum ir atstāta novārtā, un aicina Komisiju pastiprināt centienus likvidēt atlikušos ASV tirgus piekļuves šķēršļus. ASV joprojām nav atcēlusi pilnīgo aizliegumu jūras transporta nozarē. Pastāv kapitāldaļu maksimālās robežvērtības, piemēram, gaisa transporta nozarē 25 % un telesakaru nozarē 20 %, kā arī pārrobežu šķēršļi, piemēram, telesakariem un satelītiem. Ir ļoti daudz pilsonības prasību, piemēram, banku, apdrošināšanas un grāmatvedības jomā. Lai sniegtu juridiskus, grāmatvedības, inženierijas un apdrošināšanas pakalpojumus, ir jāatbilst pastāvīgās dzīvesvietas prasībām. Piemēram, juridiskajiem, grāmatvedības un apdrošināšanas pakalpojumiem tiek piemērotas vietējās klātbūtnes prasības, apdrošināšanas nozarē pastāv prasības attiecībā uz juridisko formu utt.

7. Ilgtspējīga attīstība

7.1. TTIP sniedz pusēm iespēju ar tirdzniecību veicināt ilgtspēju un attiecībā uz ilgtspējas mērķiem rīkoties daudz vērienīgāk nekā saistībā ar jebkuru citu tirdzniecības nolīgumu, ko ir noslēgušas abas puses. Atzinumos REX/390 un REX/449 ⁽¹⁵⁾ EESK prasīja kā svarīgu nolīguma daļu iekļaut sadaļu par stingru tirdzniecības politiku un ilgtspējīgu attīstību, tāpēc komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikuma visaptverošo un detalizēto darbības jomu. Tomēr EESK uzskata, ka šo noteikumu patiesā vērtība galvenokārt ir atkarīga no tā, vai beigu beigās reāli ir iespējams panākt to izpildi.

7.2. Atzinumā REX/390 norādīts, ka nopietnam pilsoniskās sabiedrības pārraudzības mehānismam jābūt ikviena nolīguma būtiskai sastāvdaļai. Tāpēc EESK pilnībā atbalsta komisāres C. Malmström teikto, ka ilgtspējīgās attīstības sadaļā ir vajadzīgi efektīvi izpildes mehānismi ⁽¹⁶⁾. EESK atbalsta arī Nīderlandes Ekonomikas un sociālo lietu padomes un Francijas Ekonomikas un sociālo lietu padomes konsultatīvā ziņojuma ieteikumus par spēju nepieciešamības gadījumā pusēm noteikt reālas sankcijas ⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ Eiropas Savienības piedāvājums pakalpojumu un ieguldījumu jomā (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153670.pdf).

⁽¹⁴⁾ Skatīt 11. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁵⁾ Skatīt 5. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ Komisāres Malmström 2015. gada 17. novembra ziņojums http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/november/tradoc_153968.pdf.

⁽¹⁷⁾ Skatīt 12. un 11. zemsvītras piezīmi.

7.3. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas tālējošo apņemšanos nodrošināt augstus darba un vides standartus. EESK atzinīgi vērtē to, ka nolīguma preambulā un atsevišķā ilgtspējīgas attīstības sadaļas pantā vēlreiz ir apliecinātas tiesības reglamentēt un noteikt augstu aizsardzības līmeni.

7.4. EESK ir aicinājusi puses atkārtoti apliecināt apņemšanos efektīvi īstenot un izpildīt nodarbinātības jomas tiesību aktus un savus pienākumus, ko rada dalība Starptautiskajā Darba organizācijā (SDO). Tāpēc EESK atzinīgi vērtē saistošu noteikumu iekļaušanu par tādu darba pamatstandartu aizsardzību kā biedrošanās brīvība un tiesības uz darba koplīgumu slēgšanas sarunām (kas izpaužas arodbiedrību izveidē un dalībā tajās), piespiedu un obligātā darba izskaušana, bērnu darba reāla izskaušana un vienlīdzība un nediskriminācija attiecībā uz nodarbinātību un profesiju. Turklāt EESK atzinīgi vērtē to, ka puses apņemas nodrošināt arī pienācīgus darba apstākļus, darba drošību un veselības aizsardzību darbā. Lai šos ilgtspējīgas attīstības noteikumus padarītu saistošus, ir jāīsteno "trīs soļu" pieeja, kas paredz apspriešanos ar valdībām, kā arī vietējo padomdevēju grupu, ekspertu grupu, tostarp SDO, iesaisti un vispārīgo strīdu risināšanas noteikumu iekļaušanu nolīgumā.

7.5. Attiecībā uz vides aspektiem iekļautais tirdzniecības noteikums, kurā paredzēta ķīmisku vielu un atkritumu apsaimniekošana videi drošā veidā, saskan ar pilsoniskās sabiedrības izteiktajām bažām. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē to, ka nolīgumā tiek iekļauti noteikumi ar mērķi novērst vai mazināt ķīmisko vielu un atkritumu nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēku veselību un vidi. EESK atzinīgi vērtē arī to, ka puses apņemas ilgtspējīgi apsaimniekot mežus un savstarpēji atzīst nelegālas, neregistrētas un nereglamentētas zvejas negatīvo ietekmi.

7.6. Atzinīgi ir vērtējams priekšlikumā ietvertais noteikums, kas paredz pušu sadarbību tajos darba tiesību un vides politikas aspektos, kuri saistīti ar tirdzniecību. EESK atbalsta to, ka tiek atzīta nozīme, kāda sadarbībai ir pienācīgas kvalitātes nodarbinātības nodrošināšanā globālajās vērtību ķēdēs, kā arī stratēģijas un politikas izstrādē ar mērķi veicināt tirdzniecības devumu resursu efektīvā izmantošanā, zaļajā ekonomikā un aprites ekonomikā⁽¹⁸⁾.

7.7. EESK atbalsta mērķi aizsargāt darba tiesības un vidi, izmantojot rīcības kodeksu, standartu sistēmas, marķēšanu, sertificēšanu, verificēšanu un citus saistītos uzņēmējdarbības politikas virzienus.

7.8. Atbildīga uzņēmumu rīcība, piemēram, korporatīva sociālā atbildība, var vēl vairāk stiprināt ilgtspējas mērķus. EESK atbalsta to, ka sadaļā par ilgtspēju tiek iekļautas tiesas atsauces uz ESAO vadlīnijām daudznacionāliem uzņēmumiem, ANO Globālo līgumu, standartu ISO 26000, SDO Trīspusējo deklarāciju par principiem attiecībā uz starptautiskiem uzņēmumiem un sociālo politiku (MNE deklarāciju) un ANO Vadošajiem principiem uzņēmējdarbībai un cilvēktiesībām.

7.9. EESK pieņem zināšanai, ka ES teksta priekšlikumā nav iekļauti elementi, kas attiecas uz strīdu izšķiršanu un ko izstrādās vēlāk, un komiteja patur iespēju izteikt piezīmes par šiem elementiem, kad tie tiks publicēti.

7.10. Lai atbalstītu pušu apņemšanos veicināt tādu starptautisko tirdzniecību, kura palīdzētu sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus, EESK dod priekšroku uz sociālo dialogu balstītam izpildes mehānismam. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus izveidot vietējās konsultantu grupas, kuru sastāvā darbotos pilsoniskās sabiedrības grupas, kas līdzsvaroti pārstāvētu uzņēmumu, darba ņēmēju, patērētāju, vides un sabiedrības veselības intereses un kas var sniegt viedokli vai ieteikumus par TTIP⁽¹⁹⁾ īstenošanu. Spēkā esošie nolīgumi ir pierādījums tam, ka šādu uzraudzības mehānismu efektivitāti var nodrošināt, ja ES iestādes pēc uzraudzības iestāžu iesniegtajiem ieteikumiem veic izmeklēšanu un šie ieteikumi ir saistīti ar izpildes procesu.

8. Ieguldījumi

8.1. EESK ņem vērā, ka Komisija ir iesniegusi teksta priekšlikumu par ieguldījumu tiesu sistēmu, ar ko ievieš procedūru reformu, kura izveido jaunu sistēmu, kas aizstāj Starptautisko strīdu izšķiršanas sistēmu (ISDS). Tam ir divas daļas: būtiski noteikumi par ieguldījumu aizsardzību un tādas sistēmas darbības apraksts, kuras mērķis ir izšķirt strīdus starp ieguldītājiem un valstīm. Tam ir arī ievaddaļa ar definīcijām, kas saistītas ar ieguldījumu aizsardzību.

⁽¹⁸⁾ Sk. EESK pašiniciatīvas atzinumu par tematu "Pienācīgas kvalitātes nodarbinātība globālajās piegādes ķēdēs" (OV C 303, 19.8.2016., 17. lpp.).

⁽¹⁹⁾ Skatīt 7. zemsvītras piezīmi.

8.2. Reaģējot uz aicinājumu, kas pausts atzinumā REX/390, ir precīzāk definētas tiesības reglamentēt, netiešā ekspropriācija un taisnīga un vienlīdzīga attieksme. Tie ir nosacījumi, kas jāievēro, lai reglamentētu strīdu izšķiršanas procedūru starp valsti un ieguldītāju. Minētajos precizējumos ir noteikts, ka puses tiesības reglamentēt sabiedrības interesēs ir svarīgākas par ieguldītāja aizsardzību.

8.3. EESK uzsver, ka nolīgumā iekļautajām definīcijām, it īpaši reglamentēšanas tiesību definīcijai, vajadzētu būt skaidrām un garantēt valsts tiesības uzturēt un ieviest augstus standartus, sevišķi sociālajā, vides un patērētāju aizsardzības jomā, vienlaikus atbilstoši un saskaņā ar likumu aizsargāt ieguldītājus pret protekcionismu un diskrimināciju. EESK atzinīgi vērtē to, ka nolīgumā līdzās preambulai par šo tematu ir iekļauts atsevišķs pants. Sociālās aizsardzības jomas reglamentēšanas tiesībās būtu nepārprotami jāmin koplīgumi, tostarp trīspusējie un/vai vispārīgie (*erga omnes*) nolīgumi, lai izslēgtu iespēju tos padarīt atkarīgus no interpretācijas, tādējādi pārkāpjot ieguldītāju tiesisko paļāvību. Nedrīkst uzskatīt, ka koplīgumos iekļautie darba un algas nosacījumi ir ar tarifiem nesaištīti tirdzniecības šķēršļi.

8.4. EESK atzīst, ka visnozīmīgākās izmaiņas tomēr ir ieviestas strīdu izšķiršanas procesuālajos aspektos. Strīdu izšķiršanas sistēma ir pārveidota par tiesu sistēmu ar šķīrējtiesu, kur strīdā iesaistīto pušu ieceltos *ad hoc* šķīrējtiesnešus aizstāj tiesneši no pastāvīga saraksta, ko izveido nolīgumu parakstījušās puses. Šīs izmaiņas padara sistēmu vairāk institucionalizētu. EESK aicina puses uzreiz pēc līguma ratificēšanas pārliecināties, ka ieguldījumu tiesas sistēma darbojas pilnvērtīgi un ka tiesnešiem piemīt demokrātiskā leģitimitāte, un ka viņus ieceļ tādā veidā, kas nepieļauj tiesu sistēmas politizēšanās risku vai interešu konfliktus.

8.5. EESK ar gandarījumu uzsver, ka ir ieviests stingrs rīcības kodekss, lai nodrošinātu objektivitāti un novērstu interešu konfliktus. Ir izveidota arī "apelācijas šķīrējtiesa", kas izskatīs šķīrējtiesas nolēmumus jautājumos, par ko pamatoti kritizēta ISDS. Turklāt ir nodrošināta arī pārredzamība, jo strīdiem ir piemērojami UNCITRAL noteikumi.

8.6. Lai gan EESK atzinīgi vērtē uzlabojumus, kuru mērķis ir reformēt sistēmu, tā joprojām saskata problemātiskus jautājumus, kas ir jārisina.

8.7. EESK turklāt atzīst, ka bažas par jaunās sistēmas ieviešanu saglabājas, un katrai no ieinteresētajām personām tās ir atšķirīgas. EESK aicina Komisiju turpmāk ņemt vērā šīs bažas savos nepārtrauktajos centienos uzlabot ieguldījumu strīdu izšķiršanas sistēmu.

8.8. Dažas no šīm bažām var apkopot šādi:

- pamatojoties uz skaidri noteiktām definīcijām, kas samazina plašas interpretācijas risku, jāatrod pareizais līdzsvars starp likumīgiem valsts politikas pasākumiem un ieguldījumu aizsardzības standartiem saistībā ar godīgu un taisnīgu attieksmi un aizsardzību pret netiešu ekspropriāciju,
- ļoti ierobežots tādu likumīgu politikas mērķu saraksts kā sabiedrības veselības aizsardzība, drošība, vide vai sabiedrības morāle, sociālā vai patērētāju aizsardzība vai kultūras daudzveidības veicināšana un aizsardzība, kas ir saistīti ar tiesībām reglamentēt,
- nepastāv skaidra to noteikumu izslēgšana, kas piemērojami sabiedrisko pakalpojumu organizēšanai un sniegšanai,
- peļņas zaudējumus pilnībā izslēdz no aprēķina saistībā ar kompensāciju par veiktajiem ieguldījumiem,
- "zaudētājs maksā" principa ieviešana, kas var traucēt uzņēmumam, it īpaši MVU, izmantot šo sistēmu,
- nepieciešamība ievērot norādes uz ieguldītāja pienākumiem saskaņā ar SDO deklarāciju par starptautiskiem uzņēmumiem, ANO Vadošajiem principiem uzņēmējdarbībai un cilvēktiesībām un ESAO Pamatnostādņiem daudznacionāliem uzņēmumiem,

- zināma neskaidrība jautājumā par to, kā vietējās tiesu iestādes atzīs un izpildīs nolēmumus un kāda ir saistība ar Ņujorkas Konvenciju par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu vai atbilstīgajiem ICSID noteikumiem. Tas būtu jāprecizē, jo ieguldītāji jau pašreizējā sistēmā sastopas ar izpildes problēmām,
- nepieciešamība rūpīgi izvērtēt ieguldījumu tiesu sistēmas saderību ar ES tiesisko regulējumu,
- īstas tiesnešu neatkarības trūkums, jo jaunajā priekšlikumā viņiem joprojām ir atļauts dažos gadījumos strādāt kā korporatīviem juristiem,
- nepieciešamība ņemt vērā ieteikumu, kas pausts TTIP ilgtspējas ietekmes novērtējuma vidusposma tehniskā ziņojuma projektā, proti, panākt, ka ITS sistēmā nav iespējams apstrīdēt sabiedriskos pakalpojumus⁽²⁰⁾.

EESK aicina Komisiju šo problemātisko jautājumu risināšanā iesaistīt pilsonisko sabiedrību un Eiropas juristu aprindas.

8.9. Turklāt dažas ieinteresētās personas apšaubā atsevišķas ieguldījumu arbitražas sistēmas nepieciešamību pareizi funkcionējošās un augsti attīstītās vietējās tiesiskajās sistēmās⁽²¹⁾.

8.10. Nobeigumā EESK uzskata, ka Eiropas Komisijas priekšlikums par ieguldījumu tiesu sistēmu ir solis pareizajā virzienā, taču vairākās jomās ir vajadzīgi turpmāki uzlabojumi, lai ieguldījumu tiesu sistēma darbotos kā neatkarīga starptautiska tiesu iestāde. Komiteja pauž nožēlu, ka sistēma tika ierosināta bez pilnīgas un pamatīgi veiktas konsultēšanās un pirms ietekmes novērtējuma, kurā būtu ietvertas gan sistēmas izmaksas, gan tās darbība, un aicina Komisiju sagatavot šādu ietekmes novērtējumu.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽²⁰⁾ Ecorys, *Trade SIA on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) between the EU and the USA – Draft Interim Technical Report*, 144. lpp. (<http://www.trade-sia.com/ttip/wp-content/uploads/sites/6/2014/02/TSIA-TTIP-draft-Interim-Technical-Report.pdf>).

⁽²¹⁾ Piemēram, Eiropas Arodbiedrību konfederācijas nostāja par Komisijas priekšlikumu par ieguldījumu tiesu sistēmu TTIP un CETA gadījumā (<https://www.etuc.org/documents/etuc-position-commissions-proposal-investment-court-system-ttip-and-ceta#.V2xn19KNhHg>).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Ilgtspējīga attīstība – pārskats par ES iekšpolitiku un ārpolitiku”**(izpētes atzinums)**

(2016/C 487/06)

Ziņotājs: **Ioannis VARDAKASTANIS**Līdzziņotāja: **Jarmila DUBRAVSKÁ**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 8.6.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	5.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	171/0/2
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. ANO Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam pieņemšana iezīmē vēsturisku pāreju uz jaunu paradigmu, universālā un integrētā veidā pievēršoties nevienlīdzības mazināšanai ekonomikas, sociālajā un vides jomā. Programma ir jāpārtulko un jāīsteno visām valstīm neatkarīgi no to ienākumu līmeņa. Šī unikālā programma pilnībā atspoguļo sociālā taisnīguma, demokrātiskās pārvaldības un sociālās tirgus ekonomikas, kā arī vides aizsardzības Eiropas vērtības. Tāpēc Eiropas Savienībai tā ir lieliska iespēja izmantot programmu kā sviru minēto vērtību sekmēšanai un programmas īstenošanā izmantot visaptverošu pieeju. EESK aicina Eiropas Savienību ar savu paraugu rādīt piemēru šajā visai pasaulei ļoti sarežģītajā procesā.

1.2. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Savienības apņemšanos īstenot ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM). Tomēr EESK ar bažām konstatē, ka kopš ANO 2030. gada programmas pieņemšanas jau ir pagājis gads, bet ES vēl nav veikusi konkrētus un uz nākotni vērstus pasākumus, lai IAM iekļautu savās rīcībpolitikās un programmās, un nav uzsākusi plašāku apspriešanos ar pilsonisko sabiedrību.

1.3. ES saskaras ar milzīgām politiskām, sociālām, saimnieciskām un strukturālām problēmām visās ekonomikas un sabiedrības jomās. Nevienlīdzība, bezdarbs – it īpaši jauniešu bezdarbs –, sociālā atstumtība un nabadzība, dzimumu nevienlīdzība, neaizsargātu grupu diskriminācija un marginalizācija Eiropas sabiedrībā grauj pašas ES pamatus. Daudzās dalībvalstīs finanšu krīze šo problēmu ir saasinājusi vēl vairāk, un tā pārvēršas par cilvēktiesību un sociālo krīzi.

1.4. ANO 2030. gada programma būtu jāpārvērš par proaktīvu, pārmaiņām pilnu un pozitīvu vēstījumu Eiropai, un šis process ir jāvirza ar spēcīgu politisko gribu un apņēmību veidot ilgtspējīgu Eiropas Savienību, virzot mūsu ekonomiku noturīgas un konkurētspējīgas, resursu ziņā efektīvas mazoglekļa un sociāli iekļaujošas attīstības virzienā. Šis uz nākotni vērstais stāstījums palīdzētu pārvarēt iepriekš vēl nepieredzēto ES iedzīvotāju neuzticēšanos ES projektam un jo īpaši iegūt tam jauniešu atbalstu. Šādi Eiropas Savienībai ar ANO 2030. gada programmu būtu jāpaver ES iedzīvotājiem jauns redzējums uz Eiropu: 21. gadsimta sociālais līgums.

1.5. EESK aicina izstrādāt visaptverošu un integrētu stratēģiju ilgtspējīgai Eiropai 2030 un ilgākam laikposmam, kas nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa perspektīvu, politikas koordināciju un saskaņotību ANO 2030. gada programmas īstenošanā. Šo stratēģiju vajadzētu balstīt uz starpiestāžu nolīgumu starp Komisiju, Padomi un Parlamentu, lai izveidotu

stabilu pamatu turpmākai politiskai rīcībai. Pašreizējās ES stratēģijas, piemēram, stratēģija "Eiropa 2020", kas nostūma malā 2001. gadā klajā nākušo ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju jeb iepriekšējo visaptverošo stratēģiju, un Komisijas priekšsēdētāja Junkera 10 prioritātes, pēc EESK domām, nenodrošina iespējas pilnībā pievērsties IAM īstenošanai Eiropas Savienībā.

1.6. Iepriekšminētajā visaptverošajā stratēģijā jāiekļauj konkrēti IAM īstenošanas apakšmērķi, pārskatīšanas un uzraudzības mehānismi, kā arī rīcības plāni ar nepieciešamajiem leģislatīvajiem un politikas instrumentiem, izpratnes veidošanas pasākumi, piemēram, Eiropabarometra pētījums par IAM, un plāns finanšu resursu mobilizācijai. Process, kas noved pie šādas stratēģijas, būtu jāuzsāk Komisijai ar gaidāmo paziņojumu, un stratēģijas koncepcijas izstrādes posmā jāparedz plaša apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību, valstu valdībām, parlamentiem un vietējām pašvaldībām. EESK ir gatava šo procesu atbalstīt kā veicinātāja.

1.7. Komisijas veiktā ES iekšējo un ārējo rīcībpolitiku apzināšana saistībā ar 17 IAM ir nepieciešams solis. EESK aicina Komisiju to papildināt ar detalizētu nepilnību analīzi attiecībā uz 17 IAM, lai noteiktu jomas, kurās Eiropas Savienībai būtu jāveic prioritāri un tūlītēji pasākumi.

1.8. EESK ir apzinājusi šādas nozīmīgas politikas jomas, kurās jāveic pārveidojošas izmaiņas virzībā uz ilgtspējīgu attīstību, un iesaka Komisijai noteikt atbilstīgas pamatiniciatīvas ar pārredzamiem rīcības plāniem un mērķpasākumiem, ņemot vērā šā atzinuma 4.3. punktā iekļautos ieteikumus:

- taisnīga pāreja uz mazoglekļa, aprites un sadarbīgu ekonomiku,
- pāreja uz sociāli iekļaujošu sabiedrību un ekonomiku – pienācīgas kvalitātes nodarbinātība un cilvēktiesības,
- pāreja uz ilgtspējīgu pārtikas ražošanu un patēriņu,
- ieguldīt inovācijā un ilgtermiņa infrastruktūras modernizācijā un veicināt ilgtspējīgus uzņēmumus,
- ar tirdzniecības palīdzību veicināt ilgtspējīgu attīstību visā pasaulē.

1.9. EESK aicina Komisiju integrēt ilgtspējīgas attīstības mērķus visās attiecīgajās rīcībpolitikās. Šajā nolūkā būtu jāizmanto 2014.–2020. gada plānošanas perioda vidusposma novērtējumi. Turpmākie DFS periodi būs lieliska izdevība ilgtspējīgas attīstības mērķus pilnībā integrēt ES izdevumu programmās.

1.10. ANO 2030. gada programmu ir īpaši svarīgi integrēt Eiropas Savienības ārējā darbībā. Lai proaktīvi virzītu ANO 2030. gada programmas īstenošanu, Komisijai būtu pilnībā jāpielāgo tādas būtiski nozīmīgas jomas kā tirdzniecības un attīstības politika, globālā vides politika un klimata politika, humānā palīdzība, katastrofu riska mazināšana, tehnoloģiju nodošana un cilvēktiesību veicināšana. EESK arī aicina Komisiju pilnībā integrēt un piemērot ANO 2030. gada programmu Eiropas Konsensā attīstības jomā un pauž nožēlu, ka tā nav pietiekami iekļauta Globālajā ES ārpolitikas un drošības politikas stratēģijā.

1.11. Lai efektīvi īstenotu ANO 2030. gada programmu, EESK aicina Komisiju novērtēt un uzlabot horizontālo un vertikālo politikas koordināciju. Svarīgs ilgtspējīgas attīstības priekšnosacījums ir labāka pārvaldība. Eiropas pusgads būtu jāizveido par piemērotu pārvaldības satvaru IAM īstenošanas vertikālāi koordinācijai ar dalībvalstīm. EESK uzsver, ka labākas pārvaldības galvenajām iezīmēm jābūt līdzdalībai, pārredzamībai, uzraudzībai un pārskatīšanai, pārskatbildībai un pilsoņu līdzdalībai.

1.12. Eurostat būtu jāizstrādā un jāpiemēro tādu pašu rādītāju un kritēriju kopums, kādus izstrādājusi ANO, lai atvieglotu IAM īstenošanas procesa pārskatu sagatavošanu, uzraudzību, pārskatbildību un pārredzamību un nodrošinātu ES iestādēm, dalībvalstīm un visām ieinteresētajām personām precīzus statistikas datus par konkrētiem IAM un apakšmērķiem.

1.13. EESK ar gandarījumu atzīmē, ka četras ES dalībvalstis bija starp tām 22 valstīm, kas ANO Augsta līmeņa politiskajam forumam ilgtspējīgas attīstības jautājumos 2016. gadā iesniedza pirmos brīvprātīgos pārskatus par IAM īstenošanu. EESK aicina ES rādīt piemēru un kļūt par pirmo reģionu, kas iepazīstina ar brīvprātīgu pārskatu 2017. gada Augsta līmeņa politiskajā forumā. EESK varētu organizēt pilsoniskās sabiedrības ieguldījumu.

1.14. Īstenojot IAM, Eiropas Savienībai būtu jāizmanto daudzpusēja pieeja, atbilstoši līdzdalības, pārskatatbildības un partnerības principiem iesaistot visas ieinteresētās personas un pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Pati EESK jau ir nākusi klajā ar īpašu ierosmi par daudzpusēju Eiropas pilsoniskās sabiedrības forumu par ilgtspējīgu attīstību. Komisijai būtu proaktīvi jāapsver un jāizstrādā IAM hartas iniciatīva, lai sekmētu spēcīgu partnerattiecību veidošanu valstu, ES un starptautiskā līmenī.

2. Ievads

2.1. 2015. gada septembrī pasaules valstu un valdību vadītāji pieņēma ANO rīcības plānu "Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam", kurā izvirzīts ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) kopums nolūkā izskaust nabadzību, aizsargāt planētu, nodrošināt cilvēktiesību aizsardzību un garantēt labklājību visiem. Katram mērķim ir konkrēti apakšmērķi, kas jāsasniedz nākamajos 15 gados.

2.2. Eiropas Savienībai būs nozīmīga loma IAM īstenošanā Eiropā. Komisija 2016. gada darba programmā ir pieteikusi jaunu iniciatīvu "Turpmākie pasākumi attiecībā uz ilgtspējīgu Eiropas nākotni", lai īstenotu ilgtspējīgas attīstības mērķus ES iekšpolitikā un ārpolitikā ⁽¹⁾.

2.3. Kā pirmo soli Komisija veic iekšēju "inventarizāciju", lai noteiktu, ar kurām līdzšinējām ES rīcībpolitikām jau tiek risināti IAM izvirzītie uzdevumi. Komisija ir aicinājusi komiteju izstrādāt šo izpētes atzinumu kā ieguldījumu minētajā procesā. Lai atzinumā izmantotu plašākas debates ar Eiropas pilsonisko sabiedrību, komiteja ir ņēmusi vērā rezultātus, kas iegūti 2016. gadā EESK rīkotajās divās lielās konferencēs par IAM īstenošanu, kā arī dažās citās lielākās konferencēs ⁽²⁾.

3. IAM pārvēršana par Eiropas programmu 2030. gadam: ceļā uz ilgtspējīgu attīstību orientētu Eiropas Savienību

3.1. Komiteja atzinīgi vērtē **Komisijas 2016. gada darba programmā pieteikto iniciatīvu "Turpmākie pasākumi attiecībā uz ilgtspējīgu Eiropas nākotni"**, kas ir jauna pieeja, lai nodrošinātu Eiropas ekonomikas attīstību un sabiedrības un vides ilgtspēju pēc 2020. gada un integrētā veidā īstenotu ilgtspējīgas attīstības mērķus ES iekšpolitikā un ārpolitikā ⁽³⁾. Tomēr ir bažas, ka varētu pietrūkt politiskās gribas un apņēmības, jo līdz šim 2030. gada programmas īstenošanā nav paveikts daudz.

3.2. Situācijā, kad ES projekts ir pakļauts spiedienam un daudzi iedzīvotāji zaudē ticību tam, Eiropas Savienībai būtu jāizmanto IAM, lai radītu pozitīvu, pārveidojošu vēstījumu par ilgtspējīgu Eiropu, apvienojot ilgtermiņa perspektīvu ar konkrētiem īstermiņa un vidēja termiņa politiskajiem pasākumiem. Ilgtspēja ir "Eiropas zīmols" ⁽⁴⁾: ANO 2030. gada programma atspoguļo Eiropas vērtības un sociālā taisnīguma un demokrātiskas pārvaldības Eiropas modeli. Tāpēc tā piedāvā lielisku izdevību izstrādāt jaunu pozitīvu un pārliecinošu vēstījumu un redzējumu Eiropas Savienībai.

⁽¹⁾ COM(2015) 610 final.

⁽²⁾ ES prezidentvalsts Nīderlandes, EESK, Ilgtspējīgas attīstības risinājumu tīkla un Nīderlandes IAM Hartas kopīgi rīkota konference "Kā Eiropu iesaistīt ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā?", 2016. gada 30. un 31. maijā; EESK konference "Nākamie pasākumi ilgtspējīgas Eiropas nākotnes nodrošināšanai" 2016. gada 7. jūlijā; Ilgtspējīgas attīstības un starptautisko attiecību institūta (IDDRI) konference "Ilgtspējīga attīstība: ir laiks!" 2016. gada 10. un 11. maijā Parīzē; IASS konference "Stimuli sākt IAM īstenošanu Vācijā" 2016. gada 1.–3. maijā.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Eiropas pilsoniskās sabiedrības forums par ilgtspējīgu attīstību" (OV C 303, 19.8.2016., 73. lpp.).

⁽⁴⁾ *Sustainability now! EPSC stratēģiskais dokuments*, 18. izdevums, 2016. gada 20. jūlijs.

3.3. ANO 2030. gada programmu ir atbalstījušas visas ES dalībvalstis un Eiropas Savienība kopumā. Tagad ir pienācis laiks uzņemties skaidras politiskas saistības visaugstākajā politiskajā līmenī, apstiprinot, ka ES ir pieņēmusi šo jauno programmu kā redzējumu un visaptverošu satvaru virzībā uz ilgtspējīgu attīstību orientētu Eiropas Savienību ⁽⁵⁾.

3.4. Īstenot IAM nozīmē pievērsties ne tikai attīstībai un videi. IAM pievērsas galvenajām problēmām mūsu ekonomikas un sabiedrības pārveidošanā, arī attīstītajā pasaulē. To īstenošanai Eiropas Savienībā ir nepieciešams jauns attīstības modelis, kas ilgtermiņā ir ekonomiski ilgtspējīgāks, sociāli iekļaujošāks un ekoloģiski dzīvotspējīgāks un kas nodrošina, ka mūsu planētas resursi, pieaugot iedzīvotāju skaitam pasaulē, tiks sadalīti taisnīgi. Mūsu ekonomikas ir radikāli jāpārveido ⁽⁶⁾. Jaunajā attīstības koncepcijā būtu jāiekļauj jauna labklājības definīcija Eiropas Savienībai un jauns rādītāju kopums. Ilgtspējīgas attīstības mērķus vajadzētu izmantot kā sviras, lai nodrošinātu un paātrinātu ilgtermiņa pāreju uz noturīgu un konkurētspējīgu, resursu ziņā efektīvu un sociāli iekļaujošu ES ekonomiku.

3.5. Tas, ka Komisija ir sagatavojusi ceļvedi Eiropas Konsensa attīstības jomā atjaunošanai, rada iesaisti, ka Komisija ir nolēmusi jauno programmu vispirms īstenot attīstības politikā. Šāda prioritāšu secība neatbilst IAM integrētajai pieejai, kas prasa visaptverošas un integrētas īstenošanas stratēģijas, kuras attiecas arī uz iekšpolitiku un ārpolitiku.

3.6. Lai izveidotu pārvaldības satvaru IAM īstenošanai, Eiropas Savienībai būs jāpaplašina plānošanas periods, aptverot arī daudz ilgāku laikposmu pēc 2020. gada. Ar visaptverošu ilgtermiņa stratēģiju ilgtspējīgai Eiropai laikposmam līdz 2030. gadam un pēc tam ⁽⁷⁾ ilgtspējīgas attīstības mērķi būtu jāiekļauj ES iekšpolitikā un ārpolitikā, īpašu uzmanību pievēršot Eiropas problēmām un ietverot pārredzamus ceļvežus un rīcības plānus attiecībā uz likumdošanas un politikas iniciatīvām un detalizētu grafiku līdz 2030. gadam. Līdzīgu pieeju ⁽⁸⁾ aicinājis piemērot Eiropas Parlaments.

4. Pārskats par ES iekšpolitiku un ārpolitiku

4.1. Pārskata sagatavošana jāapvieno ar politikas nepilnību analīzi

4.1.1. Lai noteiktu ES politisko stratēģiju un ceļvedi IAM sasniegšanai, ir nepieciešams vairāk nekā tikai apzināt līdzšinējās ES rīcībpolitikas. Aplūkojot ES pašreizējās rīcībpolitikas saistībā ar katru IAM, nav iespējams novērtēt, vai Eiropas Savienībā ilgtspējīgas attīstības mērķus var sasniegt bez papildu pasākumiem. Pašreizējie politikas pasākumi var nebūt efektīvi, tiem var traucēt citi politikas pasākumi, un var būt arī citi šķēršļi. **Tāpēc rīcībpolitiku pārskata sagatavošana jāapvieno ar politikas nepilnību analīzi**, kurā noteiktas ES politikas faktiskās nepilnības saistībā ar ANO 2030. gada programmā izvirzītajiem 17 mērķiem un attiecīgajiem apakšmērķiem.

4.1.2. Šajā sakarā EESK atzinīgi vērtē stratēģisko dokumentu "Sustainability Now!", kas izstrādāts Vides ģenerāldirektorāta bijušā ģenerāldirektora *Karl Falkenberg* vadībā un kurā, par piemēru ņemot vien dažas politikas jomas, jau ir konkrēti aprakstītas no ANO 2030. programmas izrietošās, Eiropas Savienībā nepieciešamās reformas.

4.1.3. Eiropas Savienībai joprojām nav visaptverošas nepilnību analīzes attiecībā uz IAM. Tomēr nesen publicēts *SDG Index and Dashboard* un citi ES dalībvalstīs veikti novērtējumi liecina, ka ilgtspējīgas attīstības mērķi ir ambicioza programma arī valstīs ar augstiem ienākumiem ⁽⁹⁾, it īpaši saistībā ar veidu, kādā minētās valstis ražo, piegādā un patērē produktus, un no tā izrietošās negatīvās ietekmes uz vidi dēļ. Lielākie izaicinājumi ES valstīm ir 12. IAM par atbildīgu patēriņu un

⁽⁵⁾ Op. cit.

⁽⁶⁾ Komisijas priekšsēdētāja pirmā vietnieka *Frans Timmermans* runa ANO samitā 2015. gada 27. septembrī.

⁽⁷⁾ EESK atzinuma par tematu "Stratēģijas "Eiropa 2020" gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei novērtējums" 4.3.3. punkts (OV C 12, 15.1.2015., 105. lpp.); EESK atzinums par tematu "Eiropas pilsoniskās sabiedrības forums par ilgtspējīgu attīstību" (OV C 303, 19.8.2016., 73. lpp.).

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta rezolūcija 2016/2696(RSP).

⁽⁹⁾ *SDSN, Bertelsmann Stiftung, SDG Index & Dashboard*, 2016. gada jūlijs; *Niestroy, How are we getting ready? DIE* diskusiju dokuments 9/2016.

ražošanu, 13. IAM par klimata aizsardzību, 14. un 15. IAM par ekosistēmu saglabāšanu 2. IAM apakšmērķi par ilgtspējīgu lauksaimniecību un uzturu, kā arī 9. IAM par industrializāciju, inovāciju un infrastruktūru, kur konstatēts ieguldījumu trūkums.

4.1.4. Pārējie izaicinājumi ir IAM, kas orientēti uz cilvēkiem, it īpaši 10. IAM par nevienlīdzības samazināšanu, 8. IAM par pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un darbu un 1. IAM par nabadzības izskaušanu, kā arī 5. IAM par dzimumu līdztiesību un 4. IAM par izglītību.

4.1.5. Daudzas ESAO valstis nespēj sasniegt 17. IAM apakšmērķi par finanšu ieguldījumiem attīstības sadarbībā.

4.1.6. Tā kā IAM ir universāla programma, tās nolūks ir arī mazināt valstu ar augstiem ienākumiem ekonomikas kaitīgo sociālo un ekoloģisko ietekmi trešās valstīs. Līdz šim minētais aspekts nav daudz mērīts, taču ES dalībvalstīm tas ir svarīgs uzdevums.

4.2. *Pašreizējo Eiropas stratēģiju devums IAM īstenošanā*

4.2.1. Komiteja uzskata, ka sagatavojot pārskatu par ES rīcībpolitikām, vispirms jāizskata tie politikas instrumenti, kuriem ir stratēģiska nozīme ES politikas veidošanā un īstenošanā. Sākotnējie novērtējumi liecina, ka minētie instrumenti neattiecas cerības attiecībā uz IAM īstenošanu Eiropas Savienībā⁽¹⁰⁾. Nevienu no šīm stratēģijām laika tvērums neatbilst ANO 2030. gada programmai.

4.2.2. Barrozu Komisija paziņoja, ka **stratēģija “Eiropa 2020”** ir visaptveroša ES stratēģija un tādējādi hierarhijas ziņā ir augstāka nekā ES ilgtspējīgas attīstības stratēģija. Lai arī šī stratēģija principā aptver visas trīs ilgtspējīgas attīstības dimensijas, tā ir stratēģija relatīvi īsam termiņam ar skaidru Eiropas orientāciju. Tā nav pievērsusies starptautiskajai perspektīvai, un tajā nav raksturota ES iekšpolitikas ietekme uz citām pasaules daļām un tās ārpolitika, tostarp attīstības sadarbība. Tāpēc šī stratēģija nekad nav varējusi pilnvērtīgi aizstāt agrāko ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. Tajā nav ietverti divi IAM: 2. IAM par pārtiku un lauksaimniecību un 16. IAM par pārvaldību, un citi ir ietverti tikai daļēji, piemēram, 6. IAM par ūdeni un 11. IAM par pilsētām.

4.2.3. **Komisijas priekšsēdētāja Junkera desmit prioritātēs** divi IAM nav iekļauti vispār, proti, 14. IAM par okeāniem un 15. IAM par bioloģisko daudzveidību, savukārt citi ietverti tikai daļēji: 6. IAM par ūdeni, 11. IAM par pilsētām un 12. IAM par ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu.

4.2.4. Šaurāks prioritāšu loks izvēlēts **piecu priekšsēdētāju ziņojumā**, kas koncentrēts uz ekonomikas, finanšu, monetārajiem un fiskālajiem jautājumiem, kā piekto tematu ietverot pārvaldību. Ziņojumā ir dažas atsauces uz IAM jomām, tādām kā enerģētika, nodarbinātība, sociālā iekļautība un veselības aprūpes sistēmas.

4.2.5. **Eiropas Stratēģisko investīciju fonds** (ESIF) ir piesaistījis projektus nozarēs, kas, šķiet, atbilst dažiem IAM īstenošanas uzdevumiem: enerģētika (40 %), vide un resursu efektivitāte (12 %), sociālā infrastruktūra (3 %) (11).

4.2.6. Vairāki IAM, it īpaši 3. IAM par veselību, 5. IAM par dzimumu līdztiesību, 10. IAM par nevienlīdzību un 11. IAM par pilsētām, nav pietiekami ņemti vērā **Eiropas strukturālo un investīciju fondu** (ESI fondu) tematiskajās ieguldījumu prioritātēs.

⁽¹⁰⁾ Pamatu 4.2.2.–4.2.7. punktā sniegtajam vērtējumam sk. Niestroy (2016), 38.–45. lpp., Eiropas Komisija, Pētniecības un inovācijas ĢD (2015). Zinātnes, tehnoloģiju un inovācijas rīcībpolitiku loma IAM īstenošanas sekmēšanā.

⁽¹¹⁾ COM(2016) 359 final.

4.2.7. Ar pavisam jauno **Globālo ES ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju** Eiropas Savienībai tagad ir plašāks satvars, ar kura palīdzību īstenot ANO 2030. gada programmu tādās jomās kā tirdzniecība, attīstība, demokrātija, cilvēktiesības, humānā palīdzība, katastrofu riska mazināšana, tehnoloģiju nodošanu un klimata politika. Šajā stratēģijā ir daļēji ņemti vērā tie ilgtspējīgas attīstības mērķi, kas attiecas uz nepieciešamību nodrošināt labklājības sadali globālā mērogā. Tajā ir arī norādīts, ka IAM būs pamatā nākotnē gaidāmajam līgumam pēc Kotonū nolīguma darbības beigām un ka tie ir dzinēj spēks Eiropas Konsensa attīstības jomā pārskatīšanai.

4.3. *Svarīgas politikas jomas, kurās vajadzīgas pārveidojošas izmaiņas*

4.3.1. Pamatojoties uz faktisko nepilnību analīzi un ES darbības rezultātiem virzībā uz mērķu un apakšmērķu īstenošanu, Komisijai būtu jānosaka tās politikas jomas, kurās pārveidojošas izmaiņas ir īpaši svarīgas. Politikas pasākumiem būtu jākoncentrējas uz šīm svarīgajām jomām, izmantojot piemērotas pamatiniciatīvas ar pārredzamiem rīcības plāniem un mērķpasākumiem. EESK, ņemot vērā arī savu iepriekšējo darbu šajā saistībā, uzskata, ka būtiskas ir šādas svarīgas politikas jomas.

4.3.2. *Taisnīga pāreja uz mazoglekļa, aprites un sadarbīgu ekonomiku*

(7., 8., 9., 11., 12. un 13. IAM)

4.3.2.1. Viens no IAM galvenajiem nolūkiem ir nodrošināt, lai attīstības ceļi nepārsniedz planētas iespēju robežas, gan saistībā ar klimatu, resursu patēriņu, gaisa un ūdens kvalitāti, gan sauszemes un jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Tādēļ tādiem attīstītiem reģioniem kā Eiropa ir lielā mērā jāsamazina ekonomikas atstātais vides pēdas nospiedums, veicot ražošanas, patēriņa un sabiedrības pāreju uz mazoglekļa un aprites ekonomiku. Pāreja Eiropas Savienībai ir iespēja modernizēt ekonomiku, tādējādi palielinot tās konkurētspēju un noturību, un uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un labklājību.

4.3.2.2. Ceļveži ir ieviesti ar 7. vides rīcības programmu, klimata un enerģētikas politikas satvaru laikposmam līdz 2030. gadam un ES rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku. Tomēr progress vietējā līmenī noteikti ir jāpaātrina⁽¹²⁾. Jāuzlabo saskaņotība ar citām politikas jomām un jānovērš īstenošanas nepilnības daudzās dalībvalstīs, Eiropas pusgadā pilnībā iekļaujot pāreju uz aprites ekonomiku ar zemu oglekļa emisiju līmeni⁽¹³⁾. Lai 7. vides rīcības programmai un aprites ekonomikas rīcības plānam būtu faktiski rezultāti, ir vajadzīgi spēcīgi īstenošanas mehānismi un aktīva koordinācija Komisijā ar citām politikas jomām⁽¹⁴⁾. Lai virzītos uz priekšu, ir vajadzīgs uzlabots dialogs un alianses ar pilsonisko sabiedrību, tostarp ar uzņēmumiem un arodbiedrībām. Ar aktīvu nodarbinātības politiku ir jānodrošina taisnīga pāreja⁽¹⁵⁾. Klimata politika ir jābalsta uz "klimata taisnīguma" principu, nodrošinot, ka ar klimata pārmaiņām saistītais slogs un ieguvumi – saistībā ar klimata pārmaiņu ietekmi uz cilvēktiesībām, nabadzību un vienlīdzību – tiek dalīti taisnīgi un necieš vismazāk aizsargātās grupas.

4.3.2.3. Jānodrošina, lai tirgi atbalstītu ekonomikas pāreju un cenas atspoguļotu klimata emisiju un dabas resursu izmantošanas patiesās ārējās izmaksas⁽¹⁶⁾. Jāīsteno esošās saistības atcelt videi kaitīgas subsīdijas un aktīvāk jāveic vides nodokļu reforma. Ir jāattīsta jauni modeļi decentralizētiem tīras enerģijas tirgiem, kuros patērētāji kļūst arī par ražotājiem. Līdzīgā veidā arī decentralizēta sadarbīgā ekonomika ļauj patērētājiem pārorientēties uz aprites ekonomikas modeli. Sadarbīgā ekonomika, kas šobrīd ir tapšanas procesā, ietver darba attiecību koncepcijas maiņu un būs nozīmīgs

⁽¹²⁾ EESK atzinums par tematu "Parīzes protokols – plāns klimata pārmaiņu apkarošanai pēc 2020. gada" (OV C 383, 17.11.2015., 74. lpp.); EESK atzinums par tematu "Tirgus instrumenti" (OV C 226, 16.7.2014., 1. lpp.).

⁽¹³⁾ EESK atzinums par tematu "Tirgus instrumenti" (OV C 226, 16.7.2014., 1. lpp.).

⁽¹⁴⁾ EESK atzinums par aprites ekonomiku (OV C 264, 20.7.2016., 98. lpp.).

⁽¹⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Koācija Parīzes nolīguma izpildei", pieņemts 2016. gada 14. jūlijā (vēl nav publicēts OV).

⁽¹⁶⁾ EESK atzinums par tematu "Tirgus instrumenti" (OV C 226, 16.7.2014., 1. lpp.); EESK atzinums par tematu "Jauns enerģijas tirgus modelis" (OV C 82, 3.3.2016., 13. lpp.); EESK atzinums par tematu "Uz patērētājiem orientēts jaunais kurss" (OV C 82, 3.3.2016., 22. lpp.).

nodarbinātības avots. Būs jānodrošina patērētāju un darba ņēmēju tiesības un godīga konkurence šajā jaunajā nozarē⁽¹⁷⁾.

4.3.3. Pāreja uz sociāli iekļaujošu sabiedrību un ekonomiku – pienācīgas kvalitātes nodarbinātība un cilvēktiesības

(1., 3., 4., 5., 8. un 10. IAM)

4.3.3.1. Galvenais IAM nolūks ir izskaust nabadzību un nodrošināt, ka ikviens var realizēt savu potenciālu cieņpilnos un vienlīdzīgos apstākļos. Šajā ziņā IAM atspoguļo Eiropas vērtības un sociālo modeli. Tomēr pēdējās desmitgadēs plaša starp bagātajiem un nabadzīgajiem Eiropā ir augusi, un pēdējo astoņu recesijas gadu un finanšu krīzes, taupības politikas un, dažās jomās, strukturālu reformu trūkuma rezultātā vēl vairāk ir paaugstinājies bezdarba un nabadzības līmenis, saasinājies dažādu veidu nevienlīdzība un izveidojies lielāks spiediens uz sociālo aizsardzību, īpaši skarot visneaizsargātākās grupas.

4.3.3.2. Lai sasniegtu IAM, Eiropas Savienībai ekonomikas paradigma ir jāpārveido par iekļaujošāku attīstības modeli, kas esošo labklājību sadala taisnīgāk un arī palielina saimniecisko un finansiālo noturību⁽¹⁸⁾. Lai radītu darbvietas un nodrošinātu ekonomikas attīstību, ES ir jārada labvēlīga investīciju vide apvienojumā ar labi funkcionējošu iekšējo tirgu, konkurētspēju starptautiskā mērogā un iekšzemes pieprasījuma pieaugumu.

4.3.3.3. IAM vajadzētu būt par iemeslu tam, lai atkārtoti apstiprinātu stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus attiecībā uz nabadzības mazināšanu, nodarbinātību un izglītību un apsvērtu efektīvākus veidus, kā tos sasniegt. Nozīmīgi sociālie mērķi, piemēram, pienācīgas kvalitātes nodarbinātība, nabadzības izskausana, nevienlīdzības mazināšana un sociālie ieguldījumi, Eiropas pusgada norises laikā ir jāuzskata par tikpat svarīgiem kā makroekonomiskie apsvērumi⁽¹⁹⁾. Pirmajā Komisijas priekšlikumā par Eiropas sociālo tiesību pilāru vispār nebija nevienas atsaucē uz IAM. IAM integrēšana būtu jāņem vērā Eiropas sociālo tiesību pilāra turpmākajā izstrādē. Par minēto pilāru komiteja patlaban izstrādā atzinumu, kurā tā paudis savu viedokli.

4.3.3.4. Eiropas Savienībai būtu jāiegulda saskaņotākā un sistemātiskākā pieejā, lai cīnītos pret sociālo atstumtību, marginalizāciju un nabadzību, – tādā pieejā, kas vērsta uz neaizsargātām iedzīvotāju grupām, kuras pamatā ir cilvēktiesības un ar ko novērš arī diskrimināciju dzimuma dēļ. Ir jāpieņem Direktīva par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu⁽²⁰⁾.

4.3.3.5. Papildus bezdarba un sabiedrības novecošanas radītajām problēmām sociālās drošības sistēmas ir jāpielāgo jaunajiem izaicinājumiem, it īpaši saistībā ar jaunām nodarbinātības formām, kas piedāvā jaunas nodarbinātības iespējas, taču var novest pie nestabilām darba attiecībām un strādājošo nabadzības. Ir jāizmanto darbvietu radīšanas potenciāls, ko rada svarīgas pārmaiņas ekonomikā – piemēram, digitālā, mazoglekļa un aprites ekonomika⁽²¹⁾. Nodarbinātības standarti un Eiropas ienākumu minimums palīdzēs nodrošināt teritoriālo un sociālo kohēziju un taisnīgi pārdalīt bagātību un ienākumus⁽²²⁾, ņemot vērā dalībvalstu un ES kompetenci šajos jautājumos. Gan publiskā, gan privātā sektora dalībniekiem būtu jāmobilizē milzīgais sociālo ieguldījumu potenciāls⁽²³⁾. Lai “nevienu neatstātu novārtā”, ir jāiegulda kvalitatīvā un iekļaujošā izglītībā un augstas kvalitātes, cenas ziņā pieejamos un integrētos atbalsta pakalpojumus personām, kam tie ir nepieciešami.

4.3.3.6. Sociālie uzņēmumi sekmē darba tirgus integrāciju, vienlaikus piedāvājot sabiedrībai produktus un pakalpojumus par pieejamu cenu, piemēram, pakalpojumus decentralizētā mazoglekļa un aprites ekonomikā. Tie būtu jāatbalsta ar stimuliem sociālās ekonomikas jaunuzņēmumiem un ar labvēlīgu regulatīvo vidi⁽²⁴⁾.

⁽¹⁷⁾ EESK atzinums par tematu “Uz sadarbību vai līdzdalību balstīts patēriņš: ilgtspējas modelis XXI gadsimtam” (OV C 177, 11.6.2014., 1. lpp.); EESK atzinums par tematu “Sadarbīgais patēriņš un pašregulējums” (OV C 303, 19.8.2016, 36. lpp.).

⁽¹⁸⁾ EESK atzinums par tematu “Sociālo ieguldījumu ietekme uz nodarbinātību un publiskajiem budžetiem” (OV C 226, 16.7.2014., 21. lpp.); “Efektīvu un uzticamu sociālā nodrošinājuma sistēmu izveides principi” (OV C 13, 15.1.2016., 40. lpp.).

⁽¹⁹⁾ EESK atzinums par tematu “Sociālo ieguldījumu ietekme uz nodarbinātību un publiskajiem budžetiem”, (OV C 226, 16.7.2014., 21. lpp.); EESK atzinums par tematu “Cīņa pret nabadzību” (OV C 133, 14.4.2016., 9. lpp.).

⁽²⁰⁾ COM(2008) 426 final.

⁽²¹⁾ EESK atzinums par tematu “Zaļās rīcības plāns MVU/Videi nekaitīgas nodarbinātības iniciatīva” (OV C 230, 14.7.2015., 99. lpp.); EESK atzinums par tematu “Digitālā sabiedrība: pieejamība, izglītība, apmācība, nodarbinātība, instrumenti vienlīdzības nodrošināšanai” (OV C 451, 16.12.2014., 25. lpp.); EESK atzinums par tematu “Ceļā uz plaukstošu ekonomiku, kura balstīta uz datiem” (OV C 242, 23.7.2015., 61. lpp.).

⁽²²⁾ EESK atzinums par tematu “Minimālais ienākums un nabadzības rādītāji Eiropā” (OV C 170, 5.6.2014., 23. lpp.).

⁽²³⁾ EESK atzinums par tematu “Sociālo ieguldījumu ietekme uz nodarbinātību un publiskajiem budžetiem” (OV C 226, 16.7.2014., 21. lpp.).

⁽²⁴⁾ EESK atzinums par tematu “Sociālajiem uzņēmumiem paredzētas finanšu ekosistēmas izveide” (OV C 13, 15.1.2016., 152. lpp.).

4.3.4. Pāreja uz ilgtspējīgu pārtikas ražošanu un patēriņu (2., 12. un 15. IAM)

4.3.4.1. Pārtika – veids, kā to audzē, ražo, patērē, tirgo, pārvadā, uzglabā un tirgo, – ir fundamentāla saikne starp cilvēkiem un planētu, un tas ir ceļš uz iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi⁽²⁵⁾. IAM, it īpaši 2. un 12. mērķis, nodrošina būtisku satvaru kopīgai rīcībai, kā līdz 2030. gadam panākt pasaules ilgtspējīgu apgādi ar pārtiku. Ir ļoti vajadzīga pāreja uz ilgtspējīgākām pārtikas sistēmām visos posmos no ražošanas līdz patēriņam. Ražotājiem ir jāsarāžo vairāk pārtikas ar mazāku ietekmi uz vidi, savukārt patērētāji jāmudina pāriet uz pilnvērtīgu un veselīgu uzturu ar mazāku oglekļa dioksīda pēdu.

4.3.4.2. Īstenojot kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reformu, ir ieviesti dažādi pasākumi, kas uzskatāmi par soli pareizajā virzienā⁽²⁶⁾. Lai pārietu uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām, nepietiek tikai ar lauksaimniecības politiku; ir vajadzīga arī visaptveroša pārtikas politika apvienojumā ar plaši izvērstu bioekonomikas stratēģiju. Atzīstot pārtikas ražošanas un patēriņa savstarpējo atkarību, jāizstrādā piemērota Eiropas politikas pieeja, kas iezīmē virzību uz ilgtspēju, veselību un noturību⁽²⁷⁾.

4.3.4.3. Šajā sakarā cita starpā būtu jāatbild uz *Falkenberg* ziņojumā uzdoto jautājumu, vai, piemēram, Eiropas lauksaimniecības orientācija uz eksportu ir saderīga ar mērķi stiprināt pārtikas ražošanu jaunattīstības valstīs.

4.3.4.4. Eiropas Savienībai būs jāuzņemas nozīmīga loma 12.3. mērķa īstenošanā, proti, uz pusi samazināt pārtikas atkritumu apjomu uz vienu iedzīvotāju pasaulē. Kamēr gandrīz 800 miljoni cilvēku visā pasaulē cieš badu, skaitļi liecina, ka viena trešā daļa no cilvēku patēriņam saražotās pārtikas iet zudumā vai tiek izšķērdēta; tikai ES vien tie ir 100 miljoni tonnu⁽²⁸⁾. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieceri izveidot ieinteresēto personu platformu, kas palīdzētu izstrādāt nepieciešamos pasākumus un apmainīties ar paraugpraksi par pārtikas atkritumu rašanās novēršanu un mazināšanu⁽²⁹⁾.

4.3.5. Ieguldīt inovācijā un ilgtermiņa infrastruktūras modernizācijā un veicināt ilgtspējīgus uzņēmumus (7., 8., 9. un 13. IAM)

4.3.5.1. Lai ekonomiku pārveidotu par ilgtspējīgāku modeli, būs vajadzīgas būtiskas pārmaiņas ieguldījumu jomā. Tiek lēsts, ka IAM sasniegšanai visā pasaulē būs vajadzīgi aptuveni trīs triljoni USD⁽³⁰⁾ ieguldījumu gan no publiskiem, gan privātiem avotiem. Vajadzīgs visaptverošs plāns finanšu resursu mobilizēšanai ES un dalībvalstu līmenī. Jāapvieno dažādas ES finansējuma programmas un iniciatīvas.

4.3.5.2. Eiropas Savienībai publiskie ieguldījumi jaunattīstības valstīs efektīvāk jāvirza uz integrētu ilgtspējīgu attīstību un, izmantojot publisko finansējumu attīstības projektiem, jāņem vērā IAM rādītāji. Vēl svarīgāk ir, lai ES stimulētu un palielinātu privātā sektora ieguldījumus šajās jomās.

4.3.5.3. Taču arī Eiropas Savienībā IAM īstenošanai nepieciešami apjomīgi ieguldījumi infrastruktūras modernizācijā un ilgtspējīgos uzņēmumos. Pirmie novērtējumi par IAM īstenošanu Eiropas Savienībā uzrāda ieguldījumu lielu nepietiekamību rūpniecībā, inovācijā un infrastruktūrā⁽³¹⁾.

⁽²⁵⁾ FAO un 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi: <http://www.fao.org/3/a-i4997e.pdf>

⁽²⁶⁾ EESK atzinums par tematu "Ilgtspējīgākas pārtikas sistēmas" (OV C 303, 19.8.2016., 64. lpp.).

⁽²⁷⁾ *Op cit.*

⁽²⁸⁾ FUSIONS (2016). Aplēses par Eiropas pārtikas atkritumu līmeņiem; <http://www.eu-fusions.org/phocodownload/Publications/Estimates%20of%20European%20food%20waste%20levels.pdf>

⁽²⁹⁾ Skatīt 26. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁰⁾ IDDRI, 2015 *Issue Brief*: <http://www.iddri.org/Publications/Three-commitments-governments-should-take-on-to-make-Sustainable-Development-Goals-the-drivers-of-a-major-transformation>

⁽³¹⁾ Niestroy (2016), 28. lpp.

4.3.5.4. Ilgtspēja viennozīmīgi ir uzņēmumu interesēs. Lai pilnībā izmantotu šo izdevību, Eiropas Savienībai būtu jārada labvēlīga uzņēmējdarbības vide, kas veicina inovāciju, uzņēmējdarbību un ilgtspējīgus ieguldījumus. Daži uzņēmumi jau ir sākuši, bet izšķiroši svarīga ir sekmīgas ilgtspējīgas uzņēmumu pieredzes plaša izvērsšana un pārņemšana. Šādu pāreju var labvēlīgi ietekmēt brīvprātīgas pieejas, piemēram, korporatīvā sociālā atbildība. Tās jāpapildina ar citiem pasākumiem, tādiem kā pārredzamības uzlabošana, prasmju attīstīšana, partnerību veicināšana un norādījumi par uzņēmumu pārskatu sniegšanu. Komisijai būtu jāizvērtē, vai daudzu dalībnieku alianses ar privāto sektoru būtu lietderīgs instruments ES līmenī.

4.3.5.5. ES finansēšanas programmas ir jāorientē uz IAM. Izšķiroša nozīme būs tādām iniciatīvām kā Junkera plāns, kā arī finanšu iestādēm un publisko investīciju bankām. Uzdevums šajā saistībā ir pārdalīt kapitālu. Kapitāla tirgu savienība piedāvā iespēju veicināt ilgtspējīgus ieguldījumus⁽³²⁾. DFS termiņa vidusposma novērtēšana būs izdevība visaptveroši integrēt ilgtspējīgas attīstības mērķus lielos ES fondos. Jāstimulē ilgtermiņa ieguldījumi un jānovērš šķēršļi⁽³³⁾.

4.3.6. *Ar tirdzniecības palīdzību veicināt ilgtspējīgu attīstību visā pasaulē*
(12. un 17. IAM)

4.3.6.1. Globalizētā ekonomikā tirdzniecībai ir izšķiroša ietekme uz ilgtspējīgu attīstību Eiropas Savienībā un visā pasaulē. Tāpēc attiecībā uz dažādiem IAM tirdzniecību uzskata par svarīgu līdzekli, ar ko īstenot ANO programmu 2030. gadam. Ar paziņojumu "Tirdzniecība visiem" Komisija ir sākusi vērienīgu rīcības plānu atbildīgākai tirdzniecībai un ieguldījumiem, lai saglabātu sociālos un vides standartus tirdzniecībā un sekmētu ilgtspējīgu attīstību⁽³⁴⁾. IAM īstenošana ir sistemātiski un efektīvi jāsaista ar minēto rīcības plānu un jāuzrauga rezultāti.

4.3.6.2. Visos ES tirdzniecības un investīciju nolīgumos būtu jāiekļauj vērienīgas sadaļas par tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību un efektīvi tās jāpiemēro un jāīsteno. Jāstiprina ilgtspējīgas attīstības dimensija PTO ietvaros⁽³⁵⁾. Vislabākais veids, kā brīvās tirdzniecības nolīgumos garantēt sociālo, darba un vides standartu ievērošanu, ir nodrošināt daudz aktīvāku pilsoniskās sabiedrības iesaisti visā sarunu gaitā, kā arī īstenošanas un uzraudzības procesā⁽³⁶⁾.

4.3.6.3. Komisijai būtu jāpieņem stratēģija, ar ko veicina pienācīgas kvalitātes nodarbinātību globālajās piegādes ķēdēs⁽³⁷⁾. Lai sekmētu pienācīgas pārbaudes globālajās piegādes ķēdēs, ir jāsniedz atbalsts daudzpusējām iniciatīvām.

4.4. *Labāka pārvaldība ilgtspējīgas attīstības veicināšanai*

4.4.1. Lai efektīvi īstenotu ANO 2030. gada programmu, kā atbalsts pasākumiem svarīgās politikas jomās Eiropas Savienībai ir jāizvērtē un jāuzlabo horizontālā un vertikālā politikas koordinācija. Labāka pārvaldība ir būtisks ilgtspējīgas attīstības faktors⁽³⁸⁾, un labāka koordinācija ir svarīga pieeja, ar ko panākt politikas saskaņotību.

4.4.2. ES ir jāuzlabo savu rīcībpolitiku saskaņotība un tās konsekventi jāvērs uz līdzsvarotu, ilgtspējīgu attīstību. Pašreizējais "politikas saskaņotības attīstībai" mehānisms, ar kuru attīstības politikas aspektus iekļauj citās jomās, būtu jāpārbauda, jānostiprina un jāpārveido par instrumentu, ar ko nodrošina "politikas saskaņotību ilgtspējīgai attīstībai", un jāpiesaista citiem horizontālās koordinācijas centieniem.

⁽³²⁾ UNEP Inquiry, *Building a sustainable Financial System in the European Union*, 5. lpp.: <http://web.unep.org/inquiry>

⁽³³⁾ EESK atzinums par tematu "Zaļā grāmata par Eiropas ekonomikas ilgtermiņa finansēšanu" (OV C 327, 12.11.2013., 11. lpp.).

⁽³⁴⁾ COM(2015) 497 final.

⁽³⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Tirdzniecība, izaugsme un attīstība" (OV C 351, 15.11.2012., 77. lpp.); EESK atzinums par tematu "Attīstības finansēšana – pilsoniskās sabiedrības nostāja" (OV C 383, 17.11.2015., 49. lpp.).

⁽³⁶⁾ EESK atzinums par tematu "Tirdzniecība visiem" (OV C 264, 20.7.2016., 123. lpp.).

⁽³⁷⁾ EESK atzinums par tematu "Pienācīgas kvalitātes nodarbinātība globālajās piegādes ķēdēs" (OV C 303, 19.8.2016., 17. lpp.).

⁽³⁸⁾ "Beigās viss atkarīgs no pārvaldības". Komisāra Timmermans runa ANO samitā 2015. gada 27. septembrī.

4.4.3. Komisijai būtu arī jāapsver, kā varētu izmantot “labāka regulējuma” rīkus, lai sekmētu IAM sasniegšanu. Attiecīgi jāpārskata ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, piemēram, jaunu tiesību aktu ietekmes novērtējumos ieviešot ilgtspējas kritēriju.

4.4.4. Lai ilgtspējīgas attīstības mērķus iekļautu visās attiecīgajās politikas jomās, Komisijai ANO 2030. gada programmas pamatprincipi būtu jāizmanto par pamatu ES tiesību aktu un politikas veidošanas pārskatīšanai, it īpaši, ņemot vērā cilvēktiesību ievērošanas principu un principu “nevienu neatstāt novārtā”.

4.4.5. Pamatojoties uz globālajiem IAM rādītājiem un papildinot tos ar atbilstīgiem Eiropas rādītājiem, Eiropas Savienībai jāizveido IAM pārraudzības un pārskatīšanas sistēma, kas tiek koordinēta ar pārraudzību ES dalībvalstīs un ir savienota ar globālu pārraudzību Augsta līmeņa politiskā foruma (HLPF) līmenī.

4.4.6. IAM rādītājus vajadzētu ieviest arī līdzšinējos politikas uzraudzības un vērtēšanas procesos. Tas it īpaši attiecas uz Eiropas pusgadu, kas ir viens no galvenajiem ES pārvaldības mehānismiem, kurš jāpielāgo IAM īstenošanai.

4.4.7. Ilgtspējīgas attīstības īstenošanā nozīmīga svira būtu ilgtspējas rādītāju nozīmes stiprināšana budžeta sadales legislatīvajā procedūrā. Eiropas strukturālo un investīciju fondu “nosacījumu kritēriji” būtu jāpielāgo IAM īstenošanai.

4.4.8. Vajadzētu atbalstīt Eiropas Ilgtspējīgās attīstības tīkla (ESDN) iniciatīvu izveidot dalībvalstu savstarpējas mācīšanās platformu.

4.4.9. Pašai Eiropas Savienībai vajadzētu uzņemties iniciatīvu un kā pirmajai reģionu organizācijai iepazīstināt ar brīvprātīgu pārskatu Augsta līmeņa politiskā foruma 2017. gada sesijā. Turklāt Eiropas Savienībai būtu jāsniedz gada ziņojumi, kuros izklāstīts, kā ES iekšējā un ārējā darbība veicina IAM īstenošanu Augsta līmeņa politiskā foruma gada tematisko prioritāšu jomā⁽³⁹⁾. Izmantojot Eiropas Ilgtspējīgas attīstības forumu, brīvprātīgā pārskata un tematisko ziņojumu sagatavošanā būtu pilnībā jāiesaista pilsoniskā sabiedrība.

5. Pilsoniskā sabiedrība kā virzītājspēks

5.1. ANO programma 2030. gadam prasa pāreju uz **daudzpusēju pārvaldības modeli**, kurā lielāka loma ir pilsoniskajai sabiedrībai. IAM var īstenot tikai tad, ja pilsoniskā sabiedrība un citi dalībnieki darbojas aktīvi un ar ieinteresētību. Pilsoniskā sabiedrība ir jāiesaista katrā īstenošanas posmā, sākot ar vietējo, reģionālo un valsts līmeni un beidzot ar ES un Augsta līmeņa politiskā foruma līmeni.

5.2. **Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm** EESK ierosina izveidot **Eiropas Ilgtspējīgas attīstības forumu**, lai plašu pilsoniskās sabiedrības organizāciju un ieinteresēto personu klāstu iesaistītu IAM īstenošanā Eiropas Savienībā, kā arī pastāvīgā īstenošanas uzraudzībā un pārskatīšanā⁽⁴⁰⁾. Šāda foruma pirmais uzdevums būtu atvieglot pilsoniskās sabiedrības dialogu procesā, kas ved uz visaptverošu ES stratēģiju ilgtspējīgai attīstībai.

5.3. Komisijai būtu jāizstrādā īpaša programma un atsevišķa finansējuma pozīcija ar mērķi atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizāciju spēju veidošanu, lai tās var pilnvērtīgi piedalīties šajā procesā. Esošās spēju veidošanas programmas ir vairāk jāatver tām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas nodarbojas ar iekšzemes jautājumiem un pilda “tilta” funkciju starp iekšējiem un ārējiem komponentiem IAM integrēšanas un pārvaldības jautājumos.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽³⁹⁾ EESK atzinums par tematu “Programma 2030. gadam – Eiropas Savienība, kas atbalsta ilgtspējīgas attīstības mērķus visā pasaulē”, vēl nav publicēts OV.

⁽⁴⁰⁾ EESK atzinums par tematu “Eiropas pilsoniskās sabiedrības forums par ilgtspējīgu attīstību” (OV C 303, 19.8.2016., 73. lpp.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Laika pārbaudījumu izturēt spējīgi tiesību akti”**(izpētes atzinums)**

(2016/C 487/07)

Ziņotājs: **Christian MOOS**Līdzziņotājs: **Denis MEYNENT**

Atzinuma pieprasījums no	prezidentvalsts Slovākijas, 14.3.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Apakškomiteja “Laika pārbaudījumu izturēt spējīgi tiesību akti”
Pieņemts apakškomitejā	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija nr.	519
Balsojuma rezultāts	213/2/5
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Prezidentvalsts Slovākija aicināja EESK sagatavot atzinumu par tematu “Laika pārbaudījumu izturēt spējīgi tiesību akti”. Šī jaunā koncepcija ir saistīta ar citiem pieprasījumiem, kas adresēti Komisijai un likumdevējām iestādēm, lai nodrošinātu tiesību aktu lielāku atbilstību, piemēram, ES konkurētspējai, un ņemtu vērā MVU un mikrouzņēmumu īpatnības; par šiem aspektiem EESK savu viedokli ir paudusi jau vairākkārt.

1.2. EESK norāda, ka tiek veikti pasākumi, lai uzlabotu ES tiesību aktu kvalitāti, un šie pasākumi būtu jāpastiprina.

1.3. EESK uzskata, ka augstas kvalitātes, vienkāršs, saprotams un saskaņots regulējums “ir būtisks integrācijas faktors, kas nerada slogu vai izmaksas, kuras jāsamazina”. Šāds regulējums ir nepieciešams, ja vēlamies panākt ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi un veicināt inovāciju, uzņēmumu, tostarp MVU, konkurētspēju, kā arī radīt pienācīgas kvalitātes darbvietas.

1.4. Atzinuma 2. punktā definētais “inovācijas princips” atbilst arī *REFIT* programmas loģikai. EESK atgādina par programmas “Labāks likumdošanas process” principiem, kuri jau ir definēti un tiek piemēroti, un uzsver, ka jaunajam principam nav jāklūst par prioritāti, bet tas jāpiemēro pārdomāti un piesardzīgi, jo īpaši tādās jomās kā sociālais nodrošinājums, vides un veselības aizsardzība un patērētāju tiesību aizsardzība.

1.5. EESK iesaka prezidentvalstij Slovākijai turpināt izzināt “inovācijas principa” ietverto potenciālu, īstenojot labas prakses apmaiņu.

1.6. Inovācija ir viens no ilgtspējīgas izaugsmes priekšnosacījumiem Eiropā. Lai gan nav vienkāršas saiknes starp inovāciju un tiesisko regulējumu, ir jāparedz inovācijai labvēlīgs tiesiskais regulējums. Papildus tiesību aktiem ir vajadzīgi arī pasākumi inovācijas veicināšanai un attīstīšanai (administratīvi pasākumi, nodokļu sistēma, investīciju plāns u. c.).

1.7. Eiropas tiesību aktu mērķis vienmēr ir veidot tādu tiesisko regulējumu, kas dotu uzņēmumiem un iedzīvotājiem iespēju izmantot iekšējā tirgus priekšrocības un izvairīties no nevajadzīga administratīvā sloga. Eiropas tiesību akti būs spējīgi izturēt laika pārbaudījumu, ja tie būs proaktīvi un tālredzīgi. EESK pauž atbalstu tādiem tiesību aktiem, kas ir spējīgi pielāgoties. Komiteja uzskata, ka laika pārbaudījumu izturēt spējīgu tiesību aktu pamatā ir jābūt Kopienas metodei.

1.8. Jāpanāk, lai regulējums neradītu nevajadzīgas izmaksas. Regulējuma izmaksām ir jābūt proporcionālām tā radītajiem ieguvumiem.

1.9. EESK ir pārliecināta, ka visiem tiesību aktiem ir jātop publisku politisku apspriežu rezultātā. Tāpēc pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru loma ir ļoti svarīga, un ir nepieciešams tāds regulējums, kas nodrošina kvalitatīvu sociālo un pilsonisko dialogu, kurā rūpīgi tiktu ievērots uz pieredzi balstīts viedoklis.

1.10. EESK norāda, ka izturēt laika pārbaudījumu ir jāspēj ne tikai tiesību aktu saturam, bet arī likumdošanas procesam, lai atbilstu uzņēmumu un iedzīvotāju vajadzībām.

1.11. Laika pārbaudījumu izturēt spējīgiem tiesību aktiem ir jābūt stingriem mērķu ziņā, tiem vienmēr jāatbilst Līgumā noteiktajiem mērķiem un jābūt elastīgiem transponēšanai valstu tiesību aktos. Tie neskar detaļas, bet tikai nosaka satvaru, kas ir valsts līmenī pienācīgi jātransponē paredzētajā laikā, apspriežoties arī ar sociālajiem partneriem un reprezentatīvām pilsoniskās sabiedrības organizācijām un ņemot vērā to viedokli. Turpināmības klauzulu (*sunset clauses*) izmantošana būtu jāanalizē padziļināti.

1.12. EESK atbalsta subsidiaritātes un proporcionalitātes principu skaidrības uzlabošanu, jo likumdošanas iniciatīvu pretinieki tos reizēm izmanto par argumentiem, kaut arī viņu apsvērumi nav nepietiekami pamatoti.

1.13. Pilsoniskajai sabiedrībai ir jāklūst par rezonatoru laika pārbaudījumu izturēt spējīgiem tiesību aktiem. EESK var būt starpniece starp likumdevēju, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sociālajiem partneriem.

1.14. EESK uzsver ietekmes novērtējumu, tostarp MVU testa, nozīmi valstu un Eiropas līmenī, un tas attiecas uz visām leģislatīvām un neleģislatīvām iniciatīvām, respektīvi, politiskie lēmumi ir jāpieņem, izprotot iemeslus un balstoties uz konkrētiem elementiem. Ietekmes novērtējumi palīdz pieņemt politiskos lēmumus; tie nevar tos aizstāt.

1.15. EESK vēlas, lai ar to apspriežas gadījumos, kad Komisija, Parlaments un Padome vienojas par tiesību aktu priekšlikumu atsaukšanu, jo ir jānovērtē šādas atsaukšanas materiālās un nemateriālās sekas.

1.16. EESK uzskata, ka Padomei ir jāpalielina sava pārredzamība un, veicot turpmākās līgumu reformas, būtu jātiecas uzlabot Padomes lēmumu konsekvence. Parlamenta tiesības ir jāpastiprina.

1.17. EESK uzskata, ka pastiprināti ir jāizmanto ciešāka sadarbība, vienlaikus rūpējoties par to, lai tā nevājinātu iestādes.

1.18. EESK uzstāj, ka tai jāpiedalās konsultatīvajos procesos, kuriem jābūt cieši saistītiem ar EMS padziļināšanu. Eiropas Parlaments, kā arī padomdevējas iestādes ir ciešāk jāiesaista Eiropas pusgada ciklā.

1.19. EESK atbalsta paātrināto likumdošanas procedūru trialoga ietvaros vienīgi ārkārtas gadījumos.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Prezidentvalsts Slovērija aicināja EESK sagatavot atzinumu par laika pārbaudījumu izturēt spējīgiem tiesību aktiem un pārdomāt, kā ES varētu uzlabot tiesību aktus, lai tie atbilstu ekonomikas un sabiedrības vajadzībām šajā straujo pārmaiņu laikā. Prezidentvalsts jautā, kā būtu iespējams saglabāt ar likumdošanu saistītās izmaksas uzņēmumiem pieņemamā līmenī, neaizmirstot par līgumu mērķiem.

2.2. Eiropas tiesību akti spēj izturēt laika pārbaudījumu, ja tie ir proaktīvi un tālredzīgi un nodrošina maksimālu skaidrību un juridisko noteiktību. EESK atbalsta regulējumu, kas pielāgojas un kas vienlaikus ietver spēju paredzēt.

2.3. Tiesību akti ir vajadzīgi arī tādēļ, lai sasniegtu līgumu politiskos mērķus. Eiropas Savienība ir sociālā tirgus ekonomika, un līdz ar to daži noteikumi rada izmaksas uzņēmumiem, piemēram, darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Tieši ekonomisko un sociālo mērķu līdzsvars nodrošina sociālo mieru Eiropā. Laika pārbaudījumu izturēt spējīgos tiesību aktos ir jāievēro šis līdzsvars, un ar tiem ir jāveicina ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija, kā arī dalībvalstu solidaritāte.

2.4. EESK atbalsta un uzsver nepieciešamību stiprināt Eiropas tiesību aktu leģitimitāti, uzlabojot likumdošanas procesu, bet vēlas, lai izpratne par to, ko nozīmē spēja izturēt laika pārbaudījumu, nekļūtu par cēloni likumdošanas procesa depolitizācijai. EESK ir pārliecināta, ka visiem tiesību aktiem ir jātop politisku apspriežu rezultātā. Šajā saistībā ir jāņem vērā pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru lielā nozīme sociālajā dialogā.

2.5. Eiropas tiesību akti spēj izturēt laika pārbaudījumu, ja iedzīvotāji tos uzskata par leģitīmiem. To pamatā ir jābūt reprezentatīvai, konsensam un līdzdalībai, tiem jāspēj nodrošināt rezultātus vai kolektīvas problēmas risinājumus.

2.6. EESK uzskata, ka Eiropas likumdošanas process būtu jāpārskata Lisabonas līguma ietvaros un nepieciešamības gadījumā – izmantojot jaunu līgumu ar mērķi uzlabot Eiropas politikas rezultātus. EESK vēlas izcelt tieši šo aspektu, kas raksturo laika pārbaudījumu izturēt spējīgus tiesību aktus, proti, to kvalitāti, leģitimitāti, pārredzamību un iekļaujošo raksturu.

2.7. EESK norāda, ka izturēt laika pārbaudījumu ir jāspēj ne tikai tiesību aktu saturam, bet arī likumdošanas procesam, lai atbilstu uzņēmumu un iedzīvotāju vajadzībām. Citiem vārdiem sakot, tiek izvirzīts jautājums par demokrātiju Eiropas līmenī.

2.8. Tāpēc noteicoša ir vēlēto pārstāvju politiskā griba un viņu izdarītā izvēle. Ikvienu tiesību aktu ir iespējams analizēt pēc tā spējas šo politisko gribu pārvērst realitātē un vērtēt pēc tā demokrātiskās kvalitātes. Tāpēc EESK ierosina izskatīt ne vien tiesību aktu saturu, bet arī likumdošanas procesu.

2.9. Šī jaunā "laika pārbaudījumu izturēt spējīgu tiesību aktu" koncepcija ir saistīta ar citām iniciatīvām, kuru mērķis ir uzlabot likumdošanu. EESK savu nostāju paudusi vairākos atzinumos ⁽¹⁾ par programmu "Labāks likumdošanas process" un *REFIT* ⁽²⁾. Komiteja vēlas norādīt uz atzinumu par proaktīvu pieeju tiesību aktiem ⁽³⁾.

2.10. Triju prezidentvalstu komandas (Nīderlandes, Slovākijas un Maltas) galvenā prioritāte laikā no 2016. gada janvāra līdz 2017. gada jūnijam ir programmu "Labāks likumdošanas process" un *REFIT* īstenošana. Programmu *REFIT* 2012. gadā iesāka Eiropas Komisija ar mērķi noteikt, kāda ir administratīvā slodze, ko rada spēkā esošie tiesību akti, un nepieciešamības gadījumā tos atcelt. Nav šaubu, ka laika pārbaudījumu izturēt spējīgu tiesību aktu ideja atbilst šo programmu loģikai.

2.11. EESK norāda, ka tiek veikti pasākumi, lai uzlabotu ES tiesību aktu kvalitāti, un uzsver, ka šie pasākumi ir jāpastiprina. EESK ņem vērā Komisijas 2015. gada 19. maija paziņojumu ⁽⁴⁾ un 2016. gada 13. aprīļa Iestāžu nolīgumu par labāku likumdošanas procesu ⁽⁵⁾ un konstatē, ka Komiteja nav bijusi iesaistīta darbā, kas saistīts ar šo nolīgumu.

2.12. EESK uzskata, ka augsti kvalitatīvi, vienkārši, saprotami un konsekventi tiesību akti, ko garantē Komisija, Parlaments un Padome, ir priekšnoteikums ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes radīšanai, inovācijas, uzņēmumu konkurētspējas, tostarp MVU un mikrouzņēmumu, stimulēšanai un kvalitatīvu darbvietu radīšanai. Turklāt svarīgi ir pilnībā īstenot Mazās uzņēmējdarbības aktu visās jomās.

2.13. Eiropas tiesību akti "ir būtisks integrācijas faktors, kas nerada slogu vai izmaksas, kuras jāsamazina. Gluži pretēji: būdami ļoti samērīgi, šie tiesību akti garantē aizsardzību, atbalstu un tiesisko noteiktību, kas ir svarīga visiem ES dalībniekiem un iedzīvotājiem" ⁽⁶⁾.

2.14. EESK atgādina, ka atbilstoša regulējuma nodrošināšanā liela nozīme ir jau definētajiem principiem. Var minēt, piemēram, principu, kas paredz pareizu īstenošanu noteiktajos termiņos, subsidiaritātes un proporcionalitātes principus, piesardzības, noteiktības, "vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem" principu, konkurētspējas ārējo dimensiju un pārbaudi iekšējā tirgū.

2.15. Jākonstatē, ka Padomes skatījumā pašlaik tiesību aktos arvien lielāku prioritāti gūst jauns aspekts: inovācijas princips. Šis princips, kas nosaka, ka, izstrādājot un pārskatot tiesību aktus, ir jāņem vērā ietekme uz pētniecību un inovāciju, ir viens no daudzajiem kritērijiem, kas dod iespēju novērtēt Komisijas tiesību aktu priekšlikumus tehniska, tehnoloģiska vai zinātniska rakstura jomās. Tomēr to vajadzētu piemērot pārdomāti un piesardzīgi, jo īpaši tādās jomās kā sociālais nodrošinājums, vides un veselības aizsardzība un patērētāju tiesību aizsardzība.

⁽¹⁾ EESK atzinumu un informatīvo ziņojumu saraksts.

⁽²⁾ OV C 230 14.7.2015., 66. lpp. un OV C 303 19.8.2016., 45. lpp.

⁽³⁾ OV C 175 28.7.2009., 26. lpp.

⁽⁴⁾ "Labāks regulējums labāku rezultātu sasniegšanai – ES programma" – COM(2015) 215 final.

⁽⁵⁾ "Labāks likumdošanas process" (OV L 123, 12.5.2016., 1. lpp.).

⁽⁶⁾ OV C 303, 19.8.2016., 45. lpp.

2.16. ES konkurētspējas padomes secinājumi⁽⁷⁾ liecina, ka “būtu jāpiemēro “inovācijas princips”, kurš nozīmē to, ka tiesību aktu izstrādes un pārskatīšanas procesā visās politikas jomās tiek ņemta vērā ietekme uz pētniecību un inovāciju”. To atspoguļo arī prezidentvalsts Slovākijas pieprasījums, kā arī viens no jaunākajiem Eiropas politikas pētījumu centra pētījumiem⁽⁸⁾, kurā norādīts, ka pārāk stingru noteikumu gadījumā varētu apstāties investīcijas un kavēta inovācija. Šāda interpretācija atbilst arī *REFIT* programmas loģikai.

2.17. EESK uzskata, ka šā jaunā principa izmantošana vispirms ir jādefinē un tā lietošana ir rūpīgi jāprecizē.

2.18. EESK skatījumā inovācijas principam ir jābūt tikpat svarīgam, cik pārējiem 2.14. punktā minētajiem kritērijiem, ko Komisija izmanto, lai vērtētu kāda tiesību akta priekšlikuma ietekmi. Respektīvi ir jāatrod līdzsvars starp inovācijas principu un citiem kritērijiem un jāraugās, lai tas negūtu pārsvaru pār tiem.

2.19. EESK iesaka prezidentvalstij Slovākijai turpināt izziņāt “inovācijas principa” ietverto potenciālu, īstenojot labas prakses apmaiņu. EESK vēlas, lai uz šī pamata Komisija varētu izdarīt secinājumus par šā jaunā principa pavērtajām iespējām un ietekmi.

2.20. Eiropas tiesību aktu mērķim vienmēr jābūt tāda tiesiskā regulējuma izveidei, kas dotu iestādēm un iedzīvotājiem iespēju izmantot iekšējā tirgus priekšrocības un brīvības, respektīvi, stimulēt inovatīvos spēkus Eiropā. Tāpēc ir jānovērš nevajadzīgs administratīvais slogs, savukārt slikti izstrādāti, novecojuši un sarežģīti noteikumi ir jāpārskata vai jāatceļ.

2.21. EESK uzskata, ka regulējuma izmaksām ir jābūt proporcionālām tā radītajiem ieguvumiem. Uzņēmumu, iedzīvotāju un par regulējuma piemērošanu atbildīgo iestāžu interesēs ir jānovērš nevajadzīgas izmaksas un administratīvais slogs. Jāpānāk, lai regulējuma tūrais ieguvums un pievienotā vērtība būtu lielāka nekā izmaksas uzņēmumiem vai sabiedrībai kopumā.

3. Turpmākie priekšlikumi saistībā ar laika pārbaudi izturēt spējīgiem tiesību aktiem

3.1. EESK uzstāj, ka jēdziens “laika pārbaudi izturēt spējīgi tiesību akti” ir jādefinē precīzāk. Tajā jāietver Eiropas Savienības vērtību un mērķu ievērošana atbilstoši Lisabonas līguma 1. un 2. pantam. Līdz ar to inovācijas principam, kas ir viena no prezidentvalsts Slovākijas prioritātēm⁽⁹⁾ un kas ir cieši saistīts ar jauno jēdzienu “laika pārbaudi izturēt spējīgi tiesību akti”, ir jābūt saistītam ar atbildību.

3.2. Inovācija ir viens no ilgtspējīgas izaugsmes priekšnosacījumiem Eiropā. Ir jārūpējas, lai jebkuri tiesību akti – Eiropas vai valstu – neradītu nevajadzīgu slogu uzņēmumiem, īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuriem nav daudz līdzekļu. Inovācija un konkurētspēja ir Eiropas sociālās tirgus ekonomikas panākumu atslēga. Inovācijai ir vajadzīgs kvalitatīvs tiesiskais regulējums. Regulējuma un inovācijas mijiedarbība ir sarežģīta; to nevar skatīt tikai no kvantitatīvā viedokļa, ņemot vērā tiesību aktu daudzumu⁽¹⁰⁾.

3.3. Lai novērstu turpmākos birokrātiskus šķēršļus, EESK uzskata, ka turpināmības klauzulu (*sunset clause*) izmantošana Eiropas tiesību aktos būtu jāanalizē padziļināti.

3.4. Laika pārbaudi izturēt spējīgiem tiesību aktiem ir jābūt stingriem mērķu ziņā, vienmēr saskaņotiem ar līgumu mērķiem un elastīgiem, tos transponējot valstu tiesību aktos, atbilstoši iepriekšminētajiem principiem. Tie neskar detaļas, bet tikai nosaka satvaru, ko vajadzības gadījumā var papildināt vai nu ar nelegislatīviem aktiem, vai arī to var darīt valstu regulatori, sociālie partneri vai kopregulēšanas sistēmas, kuras vienmēr kontrolē likumdevējs atbilstošā līmenī.

3.5. EESK atbalsta subsidiaritātes un proporcionālātes principa precizēšanu. Lai ES kā kopēja tiesību telpa varētu optimāli darboties, vispirām kārtām ir jāievēro subsidiaritātes princips vai precīzāk – kompetenču sadalījums. Tomēr likumdošanas iniciatīvu pretinieki šos principus reizēm izmanto kā argumentus, kaut arī viņu apsvērumi nav pietiekami pamatoti. Ir jāprecizē kritēriji, kas nosaka subsidiaritātes un proporcionālātes principu piemērošanu. Eiropas Savienības tiesiskajai telpai ir jābūt vienai un nedalāmai.

⁽⁷⁾ Konkurētspējas padomes 2016. gada 26. maija sanāksmes secinājumi (2. punkts), http://www.consilium.europa.eu/register/fr/content/out/?&typ=ENTRY&i=ADV&DOC_ID=ST-9580-2016-INIT

⁽⁸⁾ Eiropas politikas pētījumu centrs (CEPS) pārdomu grupa, kuras mītne ir Briselē.

⁽⁹⁾ <http://www.eu2016.sk/data/documents/presidency-programme-fra-nahlad2.pdf>

⁽¹⁰⁾ Komisijas dienestu darba dokuments “Labāks regulējums uz inovāciju orientētiem ieguldījumiem ES līmenī” https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovrefit_staff_working_document.pdf

3.6. EESK uzskata, ka vispirms ir jāzskata likumdošanas process Eiropas līmenī, lai uzlabotu likumdošanas kvalitāti. Daudzu iniciatīvu mērķis ir uzlabot likumdošanas procesu, taču šā procesa dalībnieki nav vienprātīgi par līdzekļiem. EESK norāda uz Komisijas nostādņēm programmā "Labāks likumdošanas process" (2015. gada 19. maijs) un iestāžu nolīgumu (2015. gada decembris/2016. gads, 2016. gada aprīlis), Brok-Bresso ziņojumu (2016. gada februāris), Hübner ziņojumu (2016. gada marts), Giegold ziņojumu (2016. gada maija beigas) un Mazās uzņēmējdarbības aktu (2011. gada februāris). Komiteja vērš uzmanību arī uz dalībvalstu valdību un parlamentu priekšlikumiem, Eiropas Starptautiskās kustības un Eiropas Federālistu iniciatīvām, kā arī uz pētniecības institūtu un pārdomu grupu ieguldījumu.

3.7. Organizētai pilsoniskajai sabiedrībai ir izšķiroša nozīme Eiropas sabiedriskās domas attīstībā. Eiropai ir nepieciešams mazāk sadrumstalots sabiedrības viedoklis, kas kalpotu par laika pārbaudījumu izturēt spējīgu Eiropas tiesību aktu rezonatoru. EESK, būdama organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāve Eiropā, var veicināt dažādu pilsoniskās sabiedrības dalībnieku konsensu visos līmeņos un arī dalībvalstīs. Konkrētāk, EESK ir nozīmīga starpniece starp likumdevēju, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sociālajiem partneriem.

3.8. EESK apzinās, ka ietekmes novērtējumi ir svarīgi, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem. Tie ir jāņem vērā likumdošanas procesā, bet tie neaizstāj politisko procesu.

3.9. Grūti saprotamu vai piemērojamu likumu vienkāršošana vai aktualitāti zaudējušu noteikumu atcelšana var labvēlīgi ietekmēt iedzīvotājus un ekonomikas spēkus, tādējādi veicinot izaugsmi un kvalitatīvu darbvietu skaita palielināšanai labvēlīgu vidi ("*enabling environment*"). Tomēr EESK vēlas, lai ar to apspriežas gadījumos, kad Komisija, Parlaments un Padome vienojas par tiesību aktu priekšlikumu atsaukšanu. Šādos gadījumos ir jānovērtē atsaukšanas materiālās un nemateriālās sekas un par to jāinformē EESK.

3.10. Lisabonas līguma mērķis ir stiprināt Eiropas Parlamenta lomu, kā arī Kopienas metodi. Krīzes apstākļos Eiropadome ir kļuvusi par Eiropas iestāžu sistēmas stūrakmeni. EESK uzskata, ka šī novirze ir jānovērš. Laika pārbaudījumu izturēt spējīgu Eiropas tiesību aktu pamatā ir jābūt Kopienas metodei.

3.11. Padomes sastāvu sanāksmēm, kas darbojas pēc kvalificēta balsu vairākuma principa, vajadzētu būt publiskām, lai nodrošinātu lielāku pārredzamību un demokrātiju. Balsošanai par Padomes lēmumiem vienmēr būtu jānotiek saskaņā ar kvalificēta balsu vairākuma principu. EESK arī uzskata, ka, veicot turpmākās līgumu reformas, būtu jāmēģina uzlabot Padomes lēmumu konsekvenci, jo pašlaik tās dažādie sastāvi īsteno daļēji pretrunīgu politiku, kas nepārprotami ietekmē likumdošanas kvalitāti.

3.12. Līgumos paredzētā, bet vēl nenotikusi Eiropas Parlamenta tiesību paplašināšana ir jāīsteno pēc iespējas ātrāk. Ar Lisabonas līgumu ieviestās sašaurinātās iniciatīvas tiesības (LESD 225. pants) būtu jāpiemēro pastiprināti atbilstoši šā līguma noteikumiem. Komisija drīkstētu kādu no iniciatīvām noraidīt tikai formālu iemeslu dēļ, piemēram, ja kompetenču bāze nav pietiekama.

3.13. Integrācijas tempa atšķirības jau izsenis ir realitāte Eiropas Savienībā, un, ņemot vērā dalībvalstu skaitu, nākotnē no šīm atšķirībām izvairīties nebūs iespējams. Šajā sakarā EESK uzskata, ka būtu jāpastiprināti jāizmanto ciešāka sadarbība. Vienlaikus jāpūlejas, lai Eiropas integrācijas projektu "maināma ģeometrija" nenovājinātu ES iestādes. Ciešākai sadarbībai vajadzētu darboties uz kvalificēta balsu vairākuma pamata.

3.14. EESK atbalsta Eiropas Parlamenta aicinājumu ekonomisko un monetāro savienību (EMS) pārveidot par "efektīvu un demokrātisku ekonomisko pārvaldi" un atkārtoti uzstāj uz līdzdalību konsultatīvajos procesos, kuriem ir jānotiek līdztekus šādai EMS padziļināšanai, ja ir vēlme tajā iesaistīt pilsonisko sabiedrību.

3.15. EESK uzskata, ka vienīgi ārkārtas gadījumos vajadzētu piemērot paātrināto likumdošanas procedūru dialoga ietvaros – tā turklāt ir noteikts līgumā. Pretēji Eiropas Parlamenta komiteju sanāksmēm šā dialoga sanāksmes nav nedz pārredzamas, nedz pieejamas. Ja likumdošanas procedūra tiek ierobežota līdz vienam lasījumam, samazinās arī pilsoniskās sabiedrības līdzdalības iespējas.

3.16. EESK uzskata, ka finanšu krīzes un euro krīzes ietekmē ieviestie instrumenti un procedūras būtu labāk jāintegrē Eiropas tiesiskajā regulējumā. Eiropas Parlaments un arī tādas iestādes kā Eiropas Reģionu komiteja (RK) un EESK ir ciešāk jāintegrē Eiropas pusgada ciklā. Eiropas Stabilizācijas mehānisms ir jāpiesaista ES tiesiskajam regulējumam.

3.17. Komiteja jau vairākkārt uzsvērusi, ka deleģēto aktu gadījumā Eiropas Komisijai būtu jāuzlabo savu lēmumu pieņemšanas pārredzamību (sk. LESD 290. pantu).

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 519. PLENĀRSESĪJA 2014. GADA 21. UN 22. SEPTEBRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Savienības tiesisko regulējumu attiecībā uz muitas noteikumu pārkāpumiem un sankcijām”

(COM(2013) 884 final – 2013/0432 (COD))

(2016/C 487/08)

Galvenais ziņotājs: **Antonello PEZZINI**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 22.6.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	173/0/3
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK vienmēr ir uzskatījusi, ka efektīva muitas savienība ir būtisks Eiropas integrācijas procesa elements, ar ko visā ES teritorijā droši un pārredzami nodrošināt brīvu preču apriti, ievērojot konkurences noteikumus, maksimāli aizsargājot patērētājus un vidi, kā arī efektīvi apkarot pārkāpumus, krāpšanu un viltošanu un sekmēt likumīgas tirdzniecības attīstību.

1.2. Komiteja visnotaļ atbalsta Komisijas priekšlikuma mērķus, ciktāl ierosināto pasākumu nolūks ir

— spert pirmo soli virzībā uz efektīvu Eiropas vienoto muitas režīmu, ieviešot vienotu pārvaldību un kopīgas muitas pārvaldes un tiesībsardzības struktūras, piemēram: Eiropas Muitas tiesa; kopīgs Muitas kodeksa noteikumu piemērošanas regulējums; vienota IT sistēma, kas ietvertu vienotas atbilstības procedūras; viennozīmīga normatīvā interpretācija, kas var sekmēt ES iekšējās un ārējās tirdzniecības attīstību,

— nodrošināt juridisko noteiktību un vienveidīgu piemērošanu visā Savienībā, izmantojot saskaņotu režīmu attiecībā uz pārkāpumu konstatēšanu un apsūdzības celšanu, un civiltiesisku, nevis krimināltiesisku sankciju piemērošanu proporcionāli nenomaksātajiem muitas nodokļiem un to smagumam kopējo minimālo un maksimālo robežu ietvaros, paredzot arī nefinansiāla rakstura sankcijas,

- tiesiskajā regulējumā kā neatņemamu sastāvdaļu iekļaut pastiprinātas kopīgas sistēmas pārkāpumu novēršanai un prevencijai, izmantojot IKT atbilstības modelēšanu un automatiskas agrīnās brīdināšanas sistēmas,
- paredzēt kopīgus mehānismus strīdu izšķiršanai un izlīguma piemērošanai attiecībā uz sankcijām, lai racionalizētu un paātrinātu Eiropas tirdzniecības attīstību un izvairītos no ilgstošām un dārgām juridiskām procedūrām,
- pilnībā ievērotu saistības, kas izriet no starptautiskiem atsaucē satvariem, ko pieņēmusi Pasaules Tirdzniecības organizācija (PTO) un Pasaules Muitas organizācija (PMO).

1.3. EESK aicina direktīvas mērķos norādīt, ka šis instruments, kurš ļauj pakāpeniski, bet noteikti tuvināties vienotai regulējuma, piemērošanas un interpretācijas sistēmai, jāpapildina ar tirgus kontroli un uzraudzību, pamatojoties uz automatiskiem atklāšanas mehānismiem, kas nekad Eiropas likumīgās tirdzniecības attīstību.

1.4. Komiteja iesaka, ka reizi divos gados būtu jāsniedz ziņojums Eiropas Parlamentam (EP), Padomei un EESK, kurā ne tikai novērtētu jauno tiesību aktu īstenošanas konverģences pakāpi teritoriālajā līmenī, bet arī ierosinātu rādītājus, lai izvērtētu turpmākos soļus ceļā uz

- patiesas **Eiropas Muitas aģentūras**,
- **Eiropas Muitas tiesas**
- un efektīva un lietderīga **kopējā muitas regulējuma** izveidi, lai saskaņotu muitas pārkāpumu un sankciju sistēmu, pamatojoties uz vienotu tiesisko regulējumu un tā piemērošanu un paredzot vienotu interpretāciju.

2. Ievads

2.1. Muitas savienība (MS) ir Eiropas Savienības stūrakmens. Savienības tiesību akti muitas jomā ir pilnībā saskaņoti, ņemot vērā materiālo un procesuālo tiesību normas kopš 1992. gada. 2013. gadā tika pieņemts jaunais Muitas kodekss (Savienības Muitas kodekss (SMK)), Regula (ES) Nr. 952/2013, kas stājas spēkā 2016. gadā.

2.2. Muitas jautājumi attiecībā uz regulatīvajiem aspektiem ir Savienības ekskluzīvā kompetencē saskaņā ar LESD 3. pantu, savukārt pārbaudu organizēšana, sankciju sistēma un tiesiskā regulējuma piemērošana, uz ko attiecas tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās (LESD V sadaļa), ir dalībvalstu kompetencē.

2.3. ES muitas operācijas veido aptuveni 16 % no pasaules tirdzniecības apjoma, kurā importa un eksporta vērtība pārsniedz 3 500 miljardus euro gadā. 2013. gadā iekasētie muitas nodokļi sasniedza 15,3 miljardus euro – gandrīz 11 % no ES budžeta.

2.4. Valstu nesaskaņotās muitas noteikumu pārkāpumu un sankciju sistēmas var veicināt nelikumīgu tirdzniecību un novirzīt tirdzniecību uz dalībvalstīm, kurās ir zemāks pārkāpumu atklāšanas risks un sankcijas ir mazākas, savukārt uzņēmumi, kuri darbojas likumīgi, saskaras ar augstākām izmaksām, ja tie darbojas vairākās jurisdikcijās un ja dažādu sankciju režīmu dēļ var tikt ietekmētas tirdzniecības plūsmas un saimnieciskās darbības modeļi vienotajā tirgū, kā arī radītas priekšrocības uzņēmumiem, kuri darbojas valstīs, kurās muitas kontrole ir mazāk stingra.

2.5. Kopš programmas “Muita 2013” ieviešanas ir analizēti dalībvalstu režīmi attiecībā uz muitas noteikumu pārkāpumiem un sankcijām, konstatējot daudzas atšķirības starp valstu režīmiem, kā uzsvērts arī nesen veiktajā padziļinātajā analizē⁽¹⁾.

2.6. Cīņa pret muitas tiesību aktu pārkāpumiem notiek saskaņā ar 28⁽²⁾ dažādiem tiesiskajiem režīmiem un atšķirīgām administratīvajām un juridiskajām tradīcijām, turklāt ar lielu atšķirību klāstu minēto sankciju definīciju un stingrības ziņā: saskaņotības trūkums tiesību aktu piemērošanā muitas jomā ietekmē konkurences apstākļus, kuriem iekšējā tirgū vajadzētu būt vienādiem.

2.7. Atšķirības tiesību aktu piemērošanas ziņā jo īpaši attiecas uz administratīvo un/vai krimināltiesisko sankciju raksturu, to tipoloģiju, pārkāpumu robežvērtībām un sastāvu, izlīguma/vienošanās sistēmām, atbildības līmeņiem un veidiem, vainu pastiprinošiem vai mīkstinājošiem apstākļiem, laika notecējuma ilgumu un noilgumu, kā arī juridisko personu atbildību.

⁽¹⁾ Sk. *Analysis and effects of the different Member States' customs sanctioning systems*, EP 569.990, 2016. gada janvāris.

⁽²⁾ Patlaban.

2.8. Ir nepieciešams pārvarēt piemērošanas atšķirības un saskaņot Eiropas muitas sistēmas, pamatojoties uz principu par vienotu muitu, kurā dalībvalstis ļauj izmantot izlīguma mehānismus strīdu izšķiršanā attiecībā uz norēķiniem muitas noteikumu pārkāpumu gadījumos, atkarībā no pārkāpuma rakstura un apmēra, cenšoties izvairīties no ilgstošām un dārgām juridiskām procedūrām abām pusēm.

2.9. Turklāt jāatceras, ka MS lielā mērā ir ES tirdzniecības politikas pasākumu operatīvais atzars un īsteno daudzus starptautiskus nolīgumus attiecībā uz tirdzniecības plūsmām, ar dalībvalstu administrāciju palīdzību attīstot svarīgus horizontālus procesus datu pārvaldības, tirdzniecības dalībnieku pārvaldības un piemērošanas jomā: par piemērošanas atšķirībām Eiropas sistēmas ietvaros jau ir iesniegtas sūdzības PTO.

2.10. Ņemot vērā, ka MS jārisina nopietnas darbības problēmas sakarā ar tiesību aktu piemērošanas atšķirībām, kas apdraud muitas savienības vispārējo efektivitāti, EESK jau agrāk ir uzsvērusi nepieciešamību "īstenot vienotu muitas politiku, kuras pamatā būtu vienādas, mūsdienīgas, pārredzamas, efektīvas un vienkāršotas procedūras un kura spētu sekmēt ES ekonomikas konkurētspēju pasaules mērogā" ⁽³⁾.

2.11. EESK atkārtoti uzsver ⁽⁴⁾: lai sasniegtu patiesu iekšējo tirgu, ir svarīgi nodrošināt piemērošanas noteikumu ieviešanu noteiktajos termiņos; ES muitas tiesību aktu vienādu interpretāciju; Eiropas Savienībai jādarbojas kā vienotai administrācijai, lai nodrošinātu: vienādu attieksmi pret uzņēmējiem visā ES muitas teritorijā; atvieglotu piekļuvi atzīta uzņēmēja statusam; visaptverošu atjauninātu informāciju par visiem attiecīgajiem uzņēmējiem; datorizētas procedūras; kvalitatīvu cilvēkresursu veidošanu. Būtībā mums jāspēj izveidot vienotu Eiropas muitas sistēmu.

2.12. Tikai ar efektīvu virzību uz vienotu Eiropas muitas sistēmu un atbilstošām pārvaldības struktūrām būs iespējams uzlabot MS operatīvo darbību, kas joprojām ir sarežģīta un neviendabīga.

3. Komisijas priekšlikums

3.1. Komisijas ierosinātās direktīvas galvenais mērķis ir panākt vienotu tiesisko regulējumu, izmantojot saskaņošanas direktīvu, lai panāktu:

- vienādu attieksmi pret uzņēmējiem,
- ES finanšu interešu efektīvu aizsardzību,
- tiesību aktu efektīvu piemērošanu muitas noteikumu pārkāpumu un sankciju jomā,
- juridisko noteiktību (*lex certa*) un soda sankciju pamatotību un samērīgumu (*nulla poena sine culpa*),

nodrošinot muitas noteikumu vienādu ievērošanu visā Eiropas Savienībā, saskaņotā veidā piemērojot tiesisko regulējumu attiecībā uz muitas noteikumu pārkāpumiem un sankcijām, lai izvairītos no tā, ka valstu sistēmas pārkāpumu un sankciju jomā ir pārāk atšķirīgas un tādējādi apdraud konkurences noteikumus un negatīvi ietekmē preču brīvu apriti.

3.2. ES izpildstruktūra, pamatojoties uz LESD 33. pantu, jo īpaši ierosināja:

- garo sarakstu ar pārkāpumiem, par kuriem piemērojamas sankcijas, iedalīt trijās makrokategorijās: sodāmi nodarījumi gadījumos, kuros atbildība iestājas neatkarīgi no vainas (jēdziens, kas pielīdzināms objektīvajai atbildībai) vainas vai nolaidības gadījumā, vai krāpšanas gadījumos,

⁽³⁾ Sk. OV C 229, 31.7.2012., 68. lpp.

⁽⁴⁾ Sk. EESK atzinumus OV C 229, 31.7.2012., 68 lpp., un OV C 251, 31.7.2015., 25. lpp.

- sankciju skalu, ko veido “efektīvas, samērīgas un preventīvas” sankcijas attiecībā uz katru kategoriju saskaņā ar kritērijiem, kas noteikti Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā⁽⁵⁾,
- piemērojamo sankciju klāstu no 1 līdz 30 % apmērā no preču vērtības vai pēc vienotas likmes, ja pārkāpums attiecas uz noteiktiem statusiem vai atļaujām,
- lai novērstu atšķirības laika ierobežojumiem attiecībā uz sankciju piemērošanu, noteikt četru gadu noilguma termiņu no dienas, kurā izdarīts muitas noteikumu pārkāpums, vai, ja pārkāpums turpinās vai izdarīts atkārtoti, no dienas, kurā tas ir izbeigts,
- ieviest administratīvās lietvedības apturēšanas mehānismus gadījumos, kuros uzsākts kriminālprocess par tiem pašiem faktiem,
- veicināt sadarbību un informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm.

3.3. Priekšlikumu, ko Eiropas Komisija iesniedza pirms trim gadiem, rūpīgi izskatīja Eiropas Parlaments, un par šo priekšlikumu ir saņemti iebildumi no vairākām dalībvalstīm. Lietuvas parlaments iebilda, ka “izvēlētais priekšlikuma juridiskais pamats (LESD 33. pants) Savienībai nedod tiesības rīkoties, lai izveidotu regulējumu attiecībā uz Savienības tiesību aktu muitas jomā pārkāpumiem un lai par šiem pārkāpumiem paredzētu sankcijas”⁽⁶⁾, un neatbilst subsidiaritātes principam, jo īpaši tādēļ, ka tas neatbilst kompetences piešķiršanas principam, kas paredz, ka Savienība rīkojas tikai tad, ja Līgumos rodams juridisks pamats tās rīcībai.

3.4. EP tagad ir atsācis priekšlikuma izskatīšanu, uzticot sava atzinuma izstrādi *Kaja Kallas*, IMCO komitejas referentei, kura lūdza paplašināt juridisko pamatu, iekļaujot tajā arī LESD 114. pantu⁽⁷⁾, kurā paredzēta obligāta apspriešanās ar EESK, kā norādīts EP IMCO komitejas priekšsēdētāja EESK adresētajā atzinuma pieprasījuma vēstulē.

3.5. EESK pilnībā piekrīt šai izvēlei un uzsver, cik svarīga nozīme ir **vienveidīgai** muitas sistēmai, kas spēj sniegt vērtības un vienotību ne tikai iekšējam tirgum, bet arī visai Eiropas sabiedrībai, kas tagad vairāk nekā jebkad cenšas panākt vienotas sistēmas.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK vienmēr ir uzskatījusi, ka efektīva muitas savienība ir būtisks Eiropas integrācijas procesa elements, ar ko visā ES teritorijā nodrošināt brīvu preču apriti, ievērojot konkurences noteikumus, maksimāli aizsargājot patērētājus un vidi.

4.2. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi nodrošināt kopīgu pieeju attiecībā uz pārkāpumu novēršanu, prevenciju un viennozīmīgu atklāšanu un sankciju vienotu pārvaldību, tostarp attiecībā uz izlīguma sistēmām, lai nodrošinātu ES tiesību aktu vienveidīgu un nediskriminējošu piemērošanu visā ES teritorijā, kā paredzēts LESD 3. pantā.

4.3. EESK stingri atbalsta centienus paātrināt notiekošo procesu ceļā uz patiesu vienotu Eiropas muitas sistēmu ar vienotu Eiropas Muitas aģentūru un kopējām administratīvajām un tiesu iestādēm⁽⁸⁾, ar Eiropas Muitas tiesu⁽⁹⁾, par paraugu izmantojot Ziemeļamerikas sistēmu, lai piemērotu vienotu sistēmu attiecībā uz pārkāpumiem un vienotu pēdējās instances sankciju piemērošanas sistēmu, ko papildina prevencijas sistēmu *ex ante* iedarbināšana un izlīgumu/vienošanās sistēmas, kuru mērķis ir ierobežot un izskaust dārgus juridiskos strīdus, kas negatīvi ietekmē Kopienas tirdzniecību, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

⁽⁵⁾ Sk. Eiropas Savienības Tiesas spriedumus lietās C-382/92 un C-91/02.

⁽⁶⁾ Sk. Lietuvas Republikas Seims, *Eiropas lietu komitejas 2013. gada 20. marta secinājumi*, dokuments Nr. ES-14-51, 9.7.2014., Nr. 100-P-71.

⁽⁷⁾ LESD 33. pants ir pareizais juridiskais pamats jautājumos par satvaru sadarbībai starp muitas iestādēm. LESD 114. pants ir juridiskais pamats, kas izmantots, lai pieņemtu saskaņošanas pasākumus, kas attiecas uz iekšējo tirgu. Priekšnosacījums uz šo pantu balstītiem saskaņošanas pasākumiem ir tādas atšķirības dalībvalstu tiesību aktos šajā jomā, kas varētu radīt tirdzniecības traucējumus iekšējā tirgū.

⁽⁸⁾ Šāda hipotēze ir juridiski iespējama, pamatojoties uz LESD 257. pantu, ko jau piemēro attiecībā uz Eiropas Savienības Civildienesta tiesu (t. i., tiesu ES iestāžu darbiniekiem) un ko ir paredzēts izmantot arī, lai izveidotu Eiropas tiesu preču zīmju un patentu lietās.

⁽⁹⁾ Atsauces modelis varētu būt ASV Starptautiskās tirdzniecības tiesa. “1980. gada Muitas tiesas likums rada visaptverošu sistēmu tādu civillietu izskatīšanai, kuras izriet no importa darījumiem un federāliem darījumiem, kas ietekmē starptautisko tirdzniecību.”

4.4. Komiteja uzskata, ka ES muitas tiesību aktu vienāda piemērošana ir jāattiecinā arī uz tiesvedības posmu, kurā iesaistīti uzņēmēji, gan iekšējā, gan starptautiskā tirgus kontekstā, kā arī jānodrošina *ex ante* preventīvā pieeja, kas balstīta uz vienotiem un uzlabotiem IKT telemātikas risinājumiem, lai novērstu pārmērīgu birokrātisko slogu saistībā ar identifikāciju.

4.4.1. EESK uzsver, ka ir svarīgi "muitas politiku īstenot, pamatojoties uz vienotām, pārredzamām, efektīvām, lietderīgām (..) procedūrām, kas ļautu Eiropas Savienībai sacensties ar tās globālajiem konkurentiem un nodrošinātu Eiropas uzņēmumu un patērētāju tiesību un (..) intelektuālā īpašuma aizsardzību" ⁽¹⁰⁾.

4.5. EESK pauž pārliecību, ka Eiropas pārkāpumu, izlīgumu, vienošanos un sankciju piemērošanas sistēma ir jāpapildina ar pasākumiem, kuros iekļauti visi pārējie elementi, kas veido daļu no vispārējās tiesību piemērošanas sistēmas, piemēram, uzraudzība, kontrole, izmeklēšana un monitorings.

4.6. EESK uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt juridisko noteiktību un vienotu piemērošanu visā Eiropas Savienībā, paredzot saskaņotu režīmu attiecībā uz pārkāpumu atklāšanu un apsūdzības celšanu un civiltiesiska, nevis krimināltiesiska rakstura atbildības piemērošanu saistībā ar noteiktām un skaidri definētām kategorijām kopējo minimālo un maksimālo robežu ietvaros proporcionāli pārkāpuma smagumam, attiecībā uz ko ir vajadzīga pamatnostādņu konverģence, izmantojot arī nefinansiāla rakstura sankcijas.

4.7. Pēc EESK domām, pirmajam solim virzībā uz pārkāpumu un sankciju režīmu konverģenci muitas jomā vajadzētu būt šādam:

- saskaņot noilguma termiņus ar noilguma termiņiem attiecībā uz paziņojumiem par muitas parādu, kas ir trīs gadi, kā noteikts Muitas kodeksā,
- nodrošināt, ka par pārkāpumiem tiek piemērotas sankcijas atbilstīgi vainas pakāpei,
- piemērot finansiāla rakstura sankcijas proporcionāli nenomaksātajiem muitas nodokļiem, nevis attiecīgo preču vērtībai.

4.8. EESK uzsver, ka jānodrošina Eiropas tirgus uzraudzības sistēmas dažādo datu banku pilnīga sadarbība, lai palielinātu pārkāpumu prevencijas kapacitāti, balstoties uz kopēju stratēģiju un ar ES programmu spēcīgu atbalstu, lai tādējādi būtu iespējama informācijas apmaiņa reāllaikā starp dažādām iestādēm dažādos līmeņos, jo īpaši nopietnu pārkāpumu un sankciju gadījumos, kā arī tiktu pastiprināta cīņa pret nelikumīgu tirdzniecību un vienkāršotas procedūras attiecībā uz likumīgu tirdzniecību.

4.9. Komiteja uzskata, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru 114. panta iekļaušana papildus 33. pantam priekšlikuma juridiskajā pamatā ir atbalstāma, ciktāl LESD 114. pantā minēto pasākumu mērķis ir atbilstoši izskatāmā priekšlikuma garam uzlabot iekšējā tirgus darbības apstākļus un palīdzēt novērst konkurences izkropļojumus.

4.10. EESK aicina virzībā uz efektīvu muitas savienību pastiprināt ES pasākumus kvalificētu cilvēkresursu apmācības un attīstības un Kopienas tiesiskā regulējuma pārvaldības spējas palielināšanas jomā, tostarp stiprinot administratīvās spējas un izveidojot kopīgu muitas reaģēšanas grupu, lai nodrošinātu sankciju, izlīguma un vienošanās sistēmu vienotu piemērošanu.

4.11. Komiteja iesaka, ka reizi divos gados Komisijai būtu jāsniedz ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un EESK, kurā ne tikai novērtētu īstenošanas līmeņa konverģenci dalībvalstīs, bet arī un galvenokārt sniegtu kopsavilkumu par galvenajiem rādītājiem attiecībā uz muitas sankcijām, paraugprakses izplatīšanu, attiecīgo dienestu efektivitāti un esošā Kopienas tiesiskā regulējuma efektivitāti, lai izvērtētu turpmākos soļus ceļā uz **patiesas Eiropas Muitas aģentūras, Eiropas Muitas tiesas un efektīva un lietderīga kopējā muitas regulējuma izveidi**.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ Sk. EESK atzinumu (OV C 271, 19.9.2013., 66. lpp.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2013/34/ES attiecībā uz ienākuma nodokļa informācijas atklāšanu, ko veic konkrēti uzņēmumi un filiāles”

(COM(2016) 198 final – 2016/0107 (COD))

(2016/C 487/09)

Ziņotājs: **Victor ALISTAR**

Līdzziņotājs: **Petru Sorin DANDEA**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 28.4.2016. Padome, 28.4.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 50. panta 1. punkts.
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	8.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	204/7/16
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu, kura mērķis ir palielināt nodokļu sistēmu pārredzamību, pateicoties pārskatiem par katru valsti, un uzskata, ka tas var stiprināt iedzīvotāju uzticēšanos Eiropas Savienībai.

1.2. Nodokļu pārredzamība ir noderīgs instruments, lai nodrošinātu, ka tiek atzīts starptautisko uzņēmumu devums valsts ieņēmumos tajās valstīs, kurās tie darbojas.

1.3. EESK konstatē, ka sabiedrība un biznesa aprindas pieprasa konkrētu datu publicēšanu par katru valsti attiecībā uz to nodokļu saistību ievērošanu, kas jau noteiktas citos Eiropas Savienības, dalībvalstu un kapitāla tirgu tiesību aktos.

1.4. Godīga ekonomiskā konkurence ir nodrošināta, ja visiem uzņēmumiem, kas darbojas vienotajā tirgū, ir taisnīgs nodokļu slogs attiecībā uz peļņu, kas gūta Eiropas vienotajā tirgū, neatkarīgi no tā, kā tie organizē savu darbību pasaules tirgū.

1.5. Lai gan Komisijas ierosinātie standarti ir minimāli un mazāki nekā ESAO noteiktie paziņojamo datu standarti, direktīvas priekšlikumā paredzēts, ka šie dati ir jāpublicē, lai nodrošinātu saskaņu ar paziņojumiem par profesionālo ētiku un attiecīgo uzņēmumu publisko pārskatbildību attiecībā uz visiem patērētājiem, partneriem un nodokļu maksātājiem Eiropas Savienībā. Tāpēc EESK uzskata, ka iesniedzamo datu kopumam ir jāatbilst standartiem, kas paredzēti BEPS, ko jau pieņēmusi ES un lielākā daļa dalībvalstu, jo izskatāmais tiesību akts attiecas uz pārredzamības principu un tajā nav paredzēts samazināt jau pieņemtās starptautiskās saistības.

1.6. EESK uzskata, ka ar Komisijas tiesību aktiem, kas ietverti pasākumu kopumā nodokļu apiešanas novēršanai, ir jānodrošina, ka lielie vai starptautiskie uzņēmumi, kuri godprātīgi pilda savas nodokļu saistības, nenonāk nelabvēlīgā situācijā salīdzinājumā ar citiem starptautiskiem uzņēmumiem, kuri īsteno agresīvas nodokļu plānošanas praksi.

1.7. EESK iesaka publicēt datus vienā no tām Eiropas Savienības oficiālajām valodām, kuras ir starptautiska līmeņa darba valodas, lai sasniegtu mērķi – nodrošināt sabiedrībai reālu piekļuvi datiem, kas attiecas uz vienoto tirgu kopumā.

1.8. Lai vienkāršotu administratīvo slogu, kas saistīts ar datu publicēšanu un pārvaldību Eiropas Savienības līmenī, EESK uzskata, ka ir jānosaka dalībvalstīm prasība izveidot publisku reģistru, kurā iekļauti pārskati par katru valsti un ko papildina vienota sistēma ES līmenī.

1.9. Saskaņā ar saistībām, ko dalībvalstis un Komisija uzņemas atvērtās pārvaldības partnerības ietvaros (OGP), dati portālā jāpublicē atvērtas sistēmas veidā, kas palīdz pilsoniskajai sabiedrībai un uzņēmumiem piekļūt datiem un atvieglo to izmantošanu.

1.10. Lai atrisinātu galvenās problēmas, EESK uzskata, ka Komisijai ir jāiesniedz mērķtiecīgāks pasākumu kopums, kas turpinās pašreizējo nodokļu saskaņošanas darbu un nodrošinās ieguldījumu programmām, sociālajai aizsardzībai un dalībvalstu ekonomikas izaugsmei nepieciešamo līdzekļu efektīvu, samērīgu un nediskriminējošu iekasēšanu, nepieļaujot nodokļu bāzes samazināšanu, ļaunprātīgas izmantošanas un pārmērīgi lielu nodokļu risku dažās jurisdikcijās.

1.11. EESK uzskata, ka EUR 750 miljoni ir pārāk augsta robežvērtība, un prasa vai nu to samazināt, vai arī paredzēt laika grafiku tās pakāpeniskai samazināšanai.

1.12. Ir jānosaka skaidrāki kritēriji, lai definētu labu pārvaldību nodokļu jomā un apzinātu tās nodokļu jurisdikcijas, kuras neatbilst labai pārvaldībai.

2. Eiropas Komisijas priekšlikums

2.1. Eiropas Komisija 2016. gada martā nāca klajā ar paziņojumu ⁽¹⁾, kurā iekļauts priekšlikums direktīvai, ar ko groza Grāmatvedības direktīvu ⁽²⁾. Šis priekšlikums direktīvai tika paziņots saistībā ar pasākumu kopumu nodokļu apiešanas novēršanai, ar ko Komisija nāca klajā 2016. gada martā, un tas ir daļa no rīcības plāna ⁽³⁾ pārredzamākai, taisnīgākai un efektīvākai uzņēmumu nodokļu sistēmai.

2.2. Cīņa pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu ir viena no Eiropas Komisijas prioritātēm. Ar iesniegto priekšlikumu Komisijas vēlas panākt, lai tiktu piemērots princips, ka nodokļi jāmaksā tajā valstī, kurā tiek gūta peļņa.

2.3. Direktīvas priekšlikumā noteikts, ka starptautiskiem uzņēmumiem, kuru apgrozījums pārsniedz EUR 750 miljonus, pārskatos par katru valsti jāpublisko maksājama ienākuma nodoklis, kā arī cita ar nodokļiem saistīta informācija.

2.4. Direktīvas priekšlikumā mazajiem un mikrouzņēmumiem nav noteikta neviena jauna prasība saistībā ar samaksāto ienākuma nodokli.

2.5. Priekšlikumā direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2013/34/ES, ietverti pasākumi, kuru mērķis ir dalībvalstīs vienādi īstenot ESAO Rīcības plāna par nodokļu bāzes samazināšanu un peļņas novirzīšanu (BEPS – *base erosion and profit shifting*) 13. darbību ⁽⁴⁾. Šie pasākumi paredzēti, lai uzlabotu dalībvalstu nodokļu iestāžu savstarpējas automatiskas informācijas apmaiņas mehānismu, un ietver arī informācijas apmaiņu par daudznacionālo uzņēmumu rezultātiem gada beigās.

2.6. Komisijas priekšlikums ir atbilde uz Eiropas Parlamenta aicinājumiem ieviest Eiropas Savienības līmenī pārskatus par katru valsti saistībā ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

⁽¹⁾ COM(2016) 198 final.

⁽²⁾ Direktīva 2013/34/ES.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/company_tax/anti_tax_avoidance/timeline_without_logo.png

⁽⁴⁾ <http://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing-documentation-and-country-by-country-reporting-action-13-2015-final-report-9789264241480-en.htm>

2.7. No 2015. gada jūnija līdz decembrim Komisijas dienesti veica plašas konsultācijas par priekšlikumiem, kas saistīti ar pārskatu par katru valsti ieviešanu. Konsultācijās iesaistīto 400 dalībnieku vidū bija uzņēmumi, nozares profesionālās apvienības, NVO, iedzīvotāji un pārdomu grupas. Lielākā daļa privātpersonu, kas piedalījās sabiedriskajā apspriešanā, izteica vēlmi, lai ES būtu debašu vadībā un vajadzības gadījumā lai tās rīcība būtu vēl tālejošāka nekā pašreiz starptautiskajā mērogā īstenotās iniciatīvas saistībā ar pārskatu sniegšanu par katru valsti. Vairākums respondentu no uzņēmumu vidus atbalstīja tādu kārtību pārskatu sniegšanai par katru valsti, kura būtu saskaņota ar ESAO BEPS standartu.

2.8. Priekšlikuma pamatā ir ietekmes novērtējums, kuru atzinīgi novērtēja Regulējuma kontroles padome, un pēc tās sniegtā atzinuma tajā ieviesti vairāki uzlabojumi.

2.9. Komisija lēš, ka pārskats par katru valsti būs jāsniedz aptuveni 6 000 uzņēmumu, kuri darbojas Eiropas Savienībā. No tiem aptuveni 2 000 uzņēmumu galvenā mītne atrodas Eiropas Savienībā, un tie ir pavisam neliela daļa no 7,5 miljoniem Eiropas uzņēmumu.

3. Vispārīgas un īpašas piezīmes

3.1. Direktīvas priekšlikumā ierosināts visās dalībvalstīs vienādi īstenot noteikumus, kas paredzēti ESAO BEPS rīcības plānā⁽⁵⁾, kura mērķis ir apkarot agresīvu nodokļu plānošanu pasaulē. Kā jau norādīts iepriekšējos atzinumos⁽⁶⁾, EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu un atbalsta tās centienus apkarot dažu daudznacionālo uzņēmumu īstenoto agresīvo nodokļu plānošanu, kas, kā lēš, samazina dalībvalstu nodokļu bāzes par vairākiem desmitiem miljardiem euro gadā.

3.2. Komisijas pasākumu kopums nodokļu apiešanas novēršanai veicina nodokļu prakses pārredzamību un rada pamatotu spiedienu, lai nodrošinātu līdzvērtīgus konkurences un saimnieciskās darbības apstākļus gan tiem uzņēmumiem, kuru rīcībā ir nodokļu plānošanas līdzekļi, gan tiem, kas darbojas tikai iekšējā tirgū. Ar izskatāmo direktīvu netiek grozīti nodokļu uzlikšanas principi, bet ieviesta lielāka pārredzamība to piemērošanā, kā to pieprasīja Eiropas sabiedrība pēc *LuxLeaks* un "Panamas dokumentu" noplūdes skandāla.

3.3. Tā kā direktīvas priekšlikumā noteikts, ka obligāta prasība iesniegt pārskatu par katru valsti attiecas uz tiem uzņēmumiem, kuru apgrozījums pārsniedz EUR 750 miljonus, no direktīvas darbības jomas tiek izslēgti 85–90 % starptautisko uzņēmumu. EESK uzskata, ka šī robežvērtība ir pārāk augsta un diskriminējoša. Tādējādi lielākā daļa starptautisko uzņēmumu paliek ārpus direktīvas darbības jomas, un tas var ierobežot direktīvas īstenošanas gaidāmos rezultātus.

3.4. EESK uzskata, ka robežvērtība EUR 750 miljonu apmērā ir jāpārskata, to pakāpeniski samazinot un pēc starpposma ietekmes novērtējuma paredzot tam grafiku.

3.5. Komisija ierosina pārskatos par katru valsti iekļaut informāciju, kas sīki izklāstīta direktīvas priekšlikuma 48.c pantā. EESK uzskata, ka šajā informācijas kategorijā būtu jāiekļauj uzņēmuma pārskats par darbībām, kas, iespējams, veiktas atsevišķās nodokļu jurisdikcijās, kuras norādītas 48.g pantā minētajā sarakstā. Lai gūtu vēlamus rezultātus direktīvas īstenošanā, iepriekšminētajā pantā paredzētajā sarakstā, kurā norādīts, kāda veida informācija ir jāsniedz, jāiekļauj arī dati par uzņēmuma aktīviem un pārdošanu, kā arī saraksts ar visām tā filiālēm un meitasuzņēmumiem, kā tas ieteikts ESAO BEPS standartā.

3.6. Komisija ierosina, lai pārskats par katru valsti būtu sīki izstrādāts un tajā būtu atsevišķi ietverta finanšu informācija par katru dalībvalsti, kurā mātesuzņēmumam ir filiāles vai meitasuzņēmumi. Attiecībā uz jurisdikcijām ārpus ES direktīvas priekšlikumā ir paredzēts, ka informācija tiek sniegta konsolidētā veidā. EESK uzskata, ka šāda konsolidēta datu iesniegšana var slēpt iespējamos agresīvas nodokļu plānošanas darījumus, kā rezultātā mazinātos direktīvas īstenošanas efektivitāte. EESK iesaka Komisijai paredzēt, lai pārskats par katru valsti tiktu publicēts par katru nodokļu jurisdikciju, kurā mātesuzņēmumam ir filiāles vai meitasuzņēmumi.

3.7. Direktīvas priekšlikuma 48.g pantā paredzēts izveidot sarakstu ar nodokļu jurisdikcijām, kuras nesadarbojas vai neievēro labas nodokļu pārvaldības standartus. EESK atbalstīja ideju par Eiropas sarakstu, kurā iekļautas jurisdikcijas, kuras atsakās piemērot labas pārvaldības standartus nodokļu jomā⁽⁷⁾. Patlaban vairākumā dalībvalstu tiek izmantota pašu sistēma, ko veido saraksti un sankcijas attiecībā uz finanšu darījumiem ar minētajām jurisdikcijām. EESK uzskata, ka ES

⁽⁵⁾ <http://www.oecd.org/ctp/beps-actions.htm>

⁽⁶⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Cīņa pret krāpšanu nodokļu jomā un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas" (OV C 198, 10.7.2013., 34. lpp.) un atzinumu par pasākumu kopumu nodokļu apiešanas novēršanai (OV C 264, 20.7.2016., 93. lpp.).

⁽⁷⁾ Sk. EESK atzinumu par tematu "Nodokļu pārredzamības tiesību aktu kopums" (OV C 332, 8.10.2015., 64. lpp.).

līmenī sagatavots saraksts ar konkrētiem kritērijiem, ar kuriem identificē jurisdikcijas, kuras atsakās sadarboties, un visās dalībvalstīs vienādi piemērotas sankcijas būtu daudz efektīvāks instruments cīņā pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un agresīvu nodokļu plānošanu. EESK arī atbalsta pasākumus, ko Komisija ierosinājusi savā stratēģijā.

3.8. Lai valsts politikā sasniegtu mērķi – palielināt uzņēmumu pārredzamību nodokļu jomā, EESK iesaka izveidot publisku valsts reģistru, ko pārvaldītu dalībvalstu nodokļu iestādes, lai pārskati par katru valsti būtu pieejami bez ierobežojumiem. Šajā saistībā, lai atvieglotu darba procesu un samazinātu administratīvo slogu uzņēmumiem, EESK iesaka noteikt direktīvā visām dalībvalstīm kopēju standarta formātu, kas ļautu apstrādāt datus, izmantojot atklātu shēmu un saskaņā ar saistībām, ko tās uzņēmušās atvērtas pārvaldības partnerības ietvaros.

3.9. EESK arī uzskata, ka vienota fiskālās ētikas režīma nodrošināšanai iekšējā tirgū ir svarīgi, lai nodokļu politikas pamatā būtu nodokļu uzlikšanas principu un stratēģiju lielāka saskaņotība, kas vairāk būtu virzīta uz ienākuma nodokļa uzlikšanu valstī, kurā ir gūta peļņa, arī attiecībā uz dalībvalstu savstarpējām ražošanas un tirdzniecības attiecībām.

3.10. Ņemot vērā pilsoniskās sabiedrības organizāciju vairākkārt izteiktās prasības par lielāku pārredzamību attiecībā uz nodokļu uzlikšanu starptautiskajiem uzņēmumiem, EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu iekļaut direktīvas noteikumos pienākumu dalībvalstīm publiskot datus, kas norādīti pārskatos par katru valsti.

3.11. Direktīvas priekšlikumā paredzēts, ka pārskatu par katru valsti publicē tās dalībvalsts oficiālajā valodā, kuras teritorijā uzņēmums darbojas. EESK uzskata, ka to vajadzētu publicēt arī vismaz vienā svešvalodā, ko izmanto starptautiskā līmenī, lai nodrošinātu, ka sabiedrībai ir pieejama tajā ietvertā informācija par nodokļiem.

3.12. Ņemot vērā krīzes negatīvo ietekmi uz dalībvalstu nodokļu iestāžu administratīvo veiktspēju, EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm jauno noteikumu piemērošanai nodokļu jomā piešķirt cilvēkresursus un finanšu resursus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu noteikumu veiksmīgu īstenošanu.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) 2016/399 attiecībā uz ieceļošanas/izceļošanas sistēmas izmantošanu”

(COM(2016) 196 final – 2016/0105 (COD))

un “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido ieceļošanas/izceļošanas sistēmu (IIS), lai reģistrētu to trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un izceļošanas datus un ieceļošanas atteikumus, kuri šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas, un ar ko paredz nosacījumus piekļuvei IIS tiesībaizsardzības nolūkos un groza Regulu (EK) Nr. 767/2008 un Regulu (ES) Nr. 1077/2011”

(COM(2016) 194 final – 2016/0106 (COD))

(2016/C 487/10)

Ziņotājs: **Cristian PÎRVULESCU**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 9.5.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	9.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	155/2/0
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka jaunā ieceļošanas/izceļošanas sistēma (*Entry/Exit System – EES*) ir patiešām vajadzīga, jo tā nodrošina pievienoto vērtību drošības jomā Eiropas līmenī. Tāpat kā citās politikas un regulējuma jomās komiteja ar saviem atzinumiem veicina līdzsvarotu pieeju, kurā drošības prasības ir saskaņotas ar tiesību aktu pareizu piemērošanu, vienmēr ievērojot Eiropas Savienības pamatvērtības.

1.2. Komiteja uzskata, ka līdztekus jaunās ieceļošanas/izceļošanas sistēmas (IIS) ieviešanai ir jāriko izpratnes veicināšanas kampaņas, kuru mērķis ir pēc iespējas saprotamāk skaidrot sistēmas darbību, īpašu uzmanību pievēršot personas datu aizsardzībai. EESK iesaka rīkot informācijas un izglītošanas kampaņas gan trešo valstu iestādēm, gan valstspiederīgajiem.

1.3. Komiteja uzskata, ka ir pienācīgi jāinformē un jāapmāca personāls, kas sistēmu izmantos. Komiteja iesaka šā personāla apmācībai paredzēt atbilstošu finansiālu un institucionālu atbalstu.

1.4. Komiteja uzskata, ka pamattiesību ievērošana būs pastāvīgi jāuzrauga Eiropas Savienības specializētajām iestādēm, taču uzraudzībā varēs iesaistīties arī Eiropas un valstu līmeņa pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

1.5. Attiecībā uz personas datiem komiteja uzsver nepieciešamību skaidri definēt un garantēt tiesības, kas saistītas ar piekļuvi datiem, to labošanu un dzēšanu.

1.6. Komiteja iesaka pēc sistēmas ieviešanas veikt apsekojumu – līdzīgi, kā tas jau darīts izmēģinājuma projekta laikā –, lai reālos apstākļos novērtētu sistēmas ietekmi uz ceļotājiem.

2. Ievads: apstākļi un argumenti, kas pamato jaunas ES ieceļošanas/izceļošanas sistēmas ieviešanu

2.1. Saskaņā ar prognozēm 2025. gadā robežu likumīgi šķērsos 887 miljoni cilvēku, no tiem viena trešdaļa – trešo valstu valstspiederīgo, kuri ieceļo Šengenas zonā īslaicīgas uzturēšanās nolūkā; lai kopīgi un efektīvi pārvaldītu ceļotāju plūsmas, ir jāmodernizē robežas.

2.2. Jaunās ieceļošanas/izceļošanas sistēmas darbības joma attiecas uz visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kas šķērso robežu, lai ieceļotu Šengenas zonā īslaicīgas uzturēšanās nolūkā (ne vairāk kā 90 dienas 180 dienu periodā), neatkarīgi no tā, vai uz viņiem attiecas vīzu režīms, bezvīzu režīms vai – attiecīgā gadījumā – viņiem ir apceļošanas vīza (līdz vienam gadam).

2.3. IIS ieviešanas mērķis ir: 1) novērst konstatēto kavēšanos robežpārbaudes procedūrā un uzlabot šo pārbaudu kvalitāti trešo valstu valstspiederīgajiem; 2) garantēt to personu sistemātisku un drošu identifikāciju, kuras pārsniedz atļauto uzturēšanās termiņu; 3) stiprināt iekšējo drošību, kā arī terorisma un smagas noziedzības apkarošanu.

2.4. Komisija 2013. gada februārī iesniedza vairākus tiesību aktu priekšlikumus par viedrobežām ar mērķi modernizēt Šengenas zonas ārējo robežu pārvaldību. Kopš 2013. gada ir notikušas vairākas pārmaiņas, kas veicinājušas IIS izstrādi un ieviešanu:

2.4.1. vīzu informācijas sistēma (VIS) tagad darbojas pilnībā, un vīzu turētāju biometriskā verificēšana, izmantojot VIS, uz Šengenas zonas ārējām robežām ir obligāta;

2.4.2. sarunas par vīzu režīma liberalizāciju ar Rietumbalkānu valstīm un valstīm, kuras atrodas pie ES austrumu un dienvidaustrumu robežām, ir noslēgušās vai noris ātrāk; tas nozīmē, ka palielināsies to ceļotāju skaits, kuriem nav nepieciešama ES ieceļošanas vīza;

2.4.3. ir izveidots Iekšējās drošības fonds (ISF-B), no kura viedrobežu ierīkošanai ir piešķirts EUR 791 miljons;

2.4.4. Eiropas programmā migrācijas jomā norādīts, ka robežu pārvaldība ir viens no četriem pilāriem labākai migrācijas pārvaldībai;

2.4.5. Eiropas Savienības Tiesas spriedumā par Datu saglabāšanas direktīvu ietverti juridiski precizējumi par nosacījumiem un garantijām, kas jāievēro saistībā ar IIS datu glabāšanu un izmantošanu.

3. Vispārīgas piezīmes par jaunas ES ieceļošanas/izceļošanas sistēmas ieviešanu

3.1. Komiteja uzskata, ka no neintegrētas un apgrūtinātas sistēmas, kuras pamatā ir robežapsardzes darbinieka iespēsts zīmogs ceļojuma dokumentā, ir jāpāriet uz gandrīz automātisku sistēmu, kas atvieglo trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu. Šādā gadījumā ES īstenotajiem centieniem ir neapstrīdama pievienotā vērtība. Eiropas Savienībai ir vajadzīga tāda robežu sistēma, kas vienlaikus ļauj risināt pieaugošās mobilitātes problēmu un garantēt drošību Savienības teritorijā un veicina mobilitāti, neapdraudot pamattiesības.

3.2. Komiteja pauž gandarījumu, ka ir īstenots šīs sistēmas izmēģinājuma projekts un ka praksē ir pārbaudīts, kāda ir dažādu biometrisko verifikācijas ierīču izmantošanas ietekme uz trešo valstu valstspiederīgajiem (skatīt pēc izmēģinājuma projekta publicēto novērtējumu)⁽¹⁾. Aptaujas rezultāti liecina, ka respondenti kopumā uzticas biometrisku tehnoloģiju drošībai, un atspoguļo ekspertu vienprātību par to, kādi biometriskie identifikācijas līdzekļi ir visdrošākie, lai noteiktu personas identitāti.

⁽¹⁾ Eiropas Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā, 2015. gads, izmēģinājuma projekts "Viedrobežas", Ziņojums par izmēģinājuma projekta tehniskajiem secinājumiem, 1. sējums.

3.3. Atzinīgi vērtējama *Pamattiesību aģentūras* līdzdalība, trešo valstu valstspiederīgo, kas saskārušies ar sistēmu, vidū veicot aptauju par dažādām biometriskām ierīcēm, kuras varētu izmantot. Apsekojuma mērķis bija dažādās vietās (lidostās, dzelzceļa stacijās un vilcienos, ostās, uz jūras robežām, robežšķērsošanas punktos uz ceļiem) un dažādos apstākļos izpētīt trešo valstu valstspiederīgo biometriskos identifikatorus, ņemot vērā, ka visas izmēģinājuma projektā izmantotās ierīces jau ir pieejamas tirgū⁽²⁾.

3.4. Izpētes rezultāti liecina, ka atsevišķas personu grupas – vidēji 45 % respondentu (30 % no Ziemeļamerikas, 43 % no Eiropas, 46 % no Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīm, 52 % no Āzijas un 58 % no Āfrikas) – uzskata, ka biometrisku datu noņemšana ir pazemojoša⁽³⁾. Lielākā daļa respondentu uzskata, ka vispazemojošākais biometrisku datu noņemšanas veids ir acs varavīksnenes skenēšana (32 %) un sejas atpazīšana (26,2 %). Savukārt jāatzīmē, ka liela daļa respondentu (44,3 %) uzskata, ka šīs sistēmas izmantošana mazinās diskrimināciju.

3.5. Komiteja ar saviem atzinumiem vairākkārt ir mēģinājusi veicināt līdzsvarotu pieeju, kurā drošības prasības saskaņotas ar tiesību aktu pareizu piemērošanu, nekad neatkāpjoties ne no Savienības deklarētajām vērtībām, ne arī no tās mērķa būt brīvai, atvērtai un drošai telpai.

3.6. Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm ir izšķiroši svarīgi atvieglot iecelšanas/izceļošanas sistēmu, lai nevis atturētu, bet gan piesaistītu vairāk apmeklētāju, sākot ar tūristiem un beidzot ar uzņēmējiem un speciālistiem. Komiteja tāpēc ir norādījusi uz satraucošām norisēm vairākās dalībvalstīs, kurās pieaug nevēlēšanās uzņemt trešo valstu valstspiederīgos. "(..) Komiteja (..) apšaubā, ka dalībvalstis atvieglot trešo valstu pilsoņu nokļūšanu Eiropas Savienībā, ja tajā pašā laikā dažas dalībvalstis darba vietu trūkuma dēļ draud izraidīt Eiropas Savienības pilsoņus uz to izcelsmes valstīm vai vienkārši liedz viņiem iebraukt."⁽⁴⁾

3.7. Kādā no iepriekšējiem atzinumiem par viedrobiežu tematiku EESK vēlējās "uzsvērt, ka Eiropas Savienības identitāte tieši un netieši ir saistīta ar atvērību un savstarpējo saikni ne tikai tās teritorijā, bet arī pāri robežām. ES ir dinamiska kultūras, sociālā, politiskā un ekonomiskā telpa, un pārrobežu mobilitāte ir nepieciešama, lai saglabātu tās nozīmīgumu pasaulē. Ņemot vērā iepriekš minēto, ES iestādēm un dalībvalstīm būtu jāpārliedz, ka jaunās sistēmas neietekmē trešo valstu valstspiederīgo ceļošanu un vēlmi ceļot uz ES"⁽⁵⁾.

3.8. Tajā pašā atzinumā komiteja uzsvēra, cik svarīgi ir aizsargāt pamattiesības, nepieļaut diskrimināciju un ar procesuālajiem un institucionālajiem līdzekļiem nodrošināt savāktu, sistēmā glabātu datu integritāti un atbilstīgu izmantošanu.

3.9. Joprojām nav skaidrs, cik lielam jābūt dalībvalstu finansiālajam un institucionālajam ieguldījumam sistēmas ieviešanā. Tas ir jāprecizē, un jārod risinājumi, lai panāktu dalībvalstu stingru apņemšanos sadarboties un palīdzēt sistēmas ieviešanā.

3.10. Komiteja vērs uzmanību uz līdzīgiem izmēģinājumiem valstīs, kuras ir ieviesušas tāda paša veida sistēmas. Iedzīvotāju un visu ieinteresēto personu vēlmes ir jāpielāgo sistēmas spējai sasniegt visus izvirzītos mērķus.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Attiecībā uz biometriskajiem identifikatoriem komiteja atzinīgi vērtē pirkstu nospiedumu skaita samazināšanu no 10 līdz 4, proti, līdz minimālajam skaitam, kas vajadzīgs, lai papildus sejas atpazīšanai iegūtu derīgus datus.

⁽²⁾ Eiropas Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā, 2015. gads, izmēģinājuma projekts "Viedrobiežas" – Pielikumi, 2015. gada novembris, 307.–335. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā, 2015. gads, izmēģinājuma projekts "Viedrobiežas" – Pielikumi, 2015. gada novembris, 322. lpp.

⁽⁴⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Atvērta un droša Eiropa: mērķa īstenošana"" (COM(2014) 154 final), ziņotājs: *José Isaiás Rodríguez García-Caro*, 2014. gada 9. jūlijs (OV C 451, 16.12.2014., 96. lpp.).

⁽⁵⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Iecelšanas/izceļošanas sistēmu (IIS), lai reģistrētu to trešo valstu valstspiederīgo iecelšanas un izceļošanas datus, kuri šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas" (COM(2013) 95 final – 2013/0057 (COD)), "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulu (EK) Nr. 562/2006 groza attiecībā uz Iecelšanas/izceļošanas sistēmas (IIS) un Reģistrēto ceļotāju programmas (RCP) izmantošanu" (COM(2013) 96 final – 2013/0060 (COD)), "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Reģistrēto ceļotāju programmu" (COM(2013) 97 final – 2013/0059 (COD)), ziņotājs: *Cristian Pîrvulescu*, 2013. gada 23. maijs (OV C 271, 19.9.2013., 97. lpp.).

- 4.2. Runājot par personas datiem, komiteja uzsver, ka ir skaidri jādefinē un jāgarantē tiesības, kas saistītas ar piekļuvi datiem, to labošanu un dzēšanu.
- 4.3. Ir ļoti svarīgi, lai kompetentās iestādes, izmantojot IIS, ievērotu to personu cieņu un integritāti, kuru datus tās pieprasa, un censtos novērst jebkādu diskrimināciju dzimuma, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko iezīmju, valodas, reliģiskās vai filozofiskās pārliecības, politisko uzskatu, piederības nacionālai minoritātei, īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.
- 4.4. IIS ieviešana būtiski skar Eiropas Savienības Pamattiesību hartā paredzēto tiesību īstenošanu: tiesības uz cilvēka cieņu (1. pants), verdzības un piespiedu darba aizliegums (5. pants), tiesības uz brīvību un drošību (6. pants), privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība (7. pants), personas datu aizsardzība (8. pants), diskriminācijas aizliegums (21. pants), bērnu tiesības (24. pants), vecāka gadagājuma cilvēku tiesības (25. pants), invalīdu integrācija (26. pants) un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību (47. pants). Komiteja uzskata, ka pamattiesību ievērošana būs pastāvīgi jāuzrauga Eiropas Savienības specializētajām iestādēm, taču uzraudzībā varēs iesaistīties arī Eiropas un valstu līmeņa pilsoniskās sabiedrības organizācijas.
- 4.5. Lai gan izmēģinājuma projekts, kurā pārbaudīta sistēmas darbība vairākās vietās, neradīja būtisku lietotāju pretestību vai neapmierinātību, Pamattiesību aģentūras veiktās aptaujas rezultāti liecina, ka sistēmas izmantošana varētu radīt sarežģījumus dažām personu grupām un ka sabiedrība to uztvers negatīvi. Iespējams, ka papildus šo personu grupu noraidošajai attieksmei atsevišķas personas nevēlēsies nodot biometriskos datus vai nu kultūras vai reliģisku apsvērumu dēļ, vai arī tāpēc, ka viņi neuzticas tam, kā iestādes šos datus izmantos un aizsargās.
- 4.6. Tāpēc komiteja uzskata, ka līdztekus minētās sistēmas ieviešanai ir jāriko izpratnes veicināšanas kampaņas, kuru mērķis ir pēc iespējas saprotamāk skaidrot sistēmas darbību, īpašu uzmanību pievēršot personas datu aizsardzībai. Sabiedrība ir jāinformē par visiem piesardzības pasākumiem attiecībā uz datu vākšanu, glabāšanu un izmantošanu, lai pārvarētu iespējamo pretestību un veicinātu mobilitāti bez šķēršļiem.
- 4.7. Komiteja uzskata, ka ir pienācīgi jāinformē un jāapmāca personāls, kas sistēmu izmantos. Kā liecina izmēģinājuma projekts, robežsardzes darbinieki uzsvēra, ka jāparedz apmācība, lai varētu iepazīties ar jaunajām ierīcēm un procedūrām⁽⁶⁾. Par sistēmas pienācīgu darbību ir atbildīgas dalībvalstis. Tāpēc ir jāizstrādā tādi noteikumi un procedūras, kas dotu iespēju precizēt dalībvalstu atbildību gadījumos, kad regulas noteikumu neievērošanas dēļ ir radīts kaitējums.
- 4.8. Komiteja uzskata, ka dalībvalstu IIS sistēmā apkopoto personas datu paziņošanai vai to nodošanai kādai trešai valstij, starptautiskai organizācijai vai privātai struktūrai, kas izveidota Savienībā vai ārpus tās, ir jābūt ierobežotai un rūpīgi pamatotai.
- 4.9. Komiteja uzskata, ka izraudzītajām iestādēm un Eiropolam piekļuve IIS būtu jāpieprasa vienīgi tad, ja tiem ir pamatots iemesls uzskatīt, ka šādā veidā varēs iegūt informāciju, kas būtiski palīdzēs novērst, atklāt vai izmeklēt teroristu nodarījumus vai citus smagus noziedzīgus nodarījumus. IIS būs noderīga policijas darbā, taču piekļuve ir stingri jāreglamentē.
- 4.10. Komiteja pauž gandarījumu, ka sistēmas paredzamās izmaksas ir pārskatītas un būtiski samazinātas (no EUR 1,1 miljarda līdz EUR 480 miljoniem).

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽⁶⁾ Eiropas Aģentūra lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā, 2015. gads, izmēģinājuma projekts "Viedrobežas", Ziņojums par izmēģinājuma projekta tehniskajiem secinājumiem, 1. sējums, 14. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 994/2010”

(COM(2016) 52 final – 2016/0030 (COD))

(2016/C 487/11)

Ziņotājs: **Graham WATSON**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 16.9.2016. Eiropas Parlaments, 7.3.2016. Eiropas Savienības Padome, 9.3.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 194. pants un Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sānāksmē	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	22.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	133/4/9
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. ES gāzes piegādes drošības politika ir bijusi samērā sekmīga, mudinot dalībvalstis domāt atbilstīgi solidaritātes un kopīgas drošības principiem. Vairumā gadījumu enerģētikas politikas jautājumi tomēr tiek risināti galvenokārt atbilstoši valstu interesēm. Lai īstenotu Eiropas iedzīvotājiem vēlamu energoapgādes drošību, energoapgādes jautājumi ES līmenī ir jārisina saskaņotāk.

1.2. Šādā ES mēroga regulējumā ir jāņem vērā plašāks konteksts, proti, globālie klimata pārmaiņu mazināšanas centieni ar vērienīgiem mērķiem, kas noteikti Parīzes nolīgumā, ES stratēģija spēcīgai Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku un ģeopolitiskā spriedze Eiropas un pasaules mērogā, tai skaitā bēgļu pārvietošanās, krīzes pie Eiropas robežām, tostarp neseno pieredzētās krīzes Ukrainā, Turcijā, Lībijā un Gruzijā, kā arī pieaugošais reģionālisms, kurš apdraud ES integrāciju.

1.3. Lai nodrošinātu gāzes piegādi Eiropā, ir vajadzīgi ievērojami ieguldījumi. Svarīgi panākt, ka minētie ieguldījumi ir galvenokārt no privātiem avotiem; ieņēmumi naftas un gāzes rūpniecības nozarē ir tādi, ka nebūtu vajadzīgs atbalsts no publiskā sektora līdzekļiem. Lai nodrošinātu investoru uzticēšanos un līdz ar to stabilu un drošu gāzes piegādi, vajadzīgs prognozējams un stabils politiskais satvars.

1.4. Ierosinātā regula ir izstrādāta, lai novērstu gāzes piegādes krīzes, kādas bija 2006. un 2009. gadā. Lielākā daļa pieprasījuma pēc gāzes attiecināma uz ēku siltumapgādi. Plaši īstenojot modernizācijas programmu ēku energoefektivitātes uzlabošanai, kā ierosināts Direktīvā 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti un Direktīvā 2012/27/ES par energoefektivitāti, jo īpaši, ja to attiecinās uz ēkām, kuru apkurei izmanto gāzi, ievērojami samazinātos pieprasījums pēc gāzes, jo sevišķi ziemas mēnešos, kad izraisījās iepriekš minētās krīzes.

1.5. Pārejas laikā dabasgāze joprojām ir nozīmīgs enerģijas avots, kas dod būtisku ieguldījumu centienos samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, ķīmiskās emisijas, kā arī bīstamu toksisko vielu, piemēram, PM₁₀ un PM_{2,5} daļiņu, emisijas. Tā kā dabasgāzes radīto emisiju līmeņa rādītāji ir ievērojami zemāki nekā ogleņiem, lielāka dabasgāzes daļa dalībvalstu energoresursu struktūrā ir īpaši svarīga saistībā ar gaisa kvalitātes uzlabošanu un līdz ar to arī dalībvalstu un to kaimiņvalstu iedzīvotāju veselības uzlabošanu. Tomēr pāreja uz mazoglekļa ekonomiku ir jāpaātrina, un tas jāņem vērā gāzes iepirkuma politikā.

1.6. Energoapgādes prakses izstrādē un pārvaldībā svarīga loma var būt enerģijas patērētājiem. Sadarbībā ar patērētājiem būtu jāizstrādā metodes, tostarp novatoriskas IKT izmantošanas metodes, kas ļautu palielināt patērētāju aktivitāti. Enerģētiskās nabadzības problēma būtu jārisina galvenokārt ar sociālās politikas pasākumiem. Šādos pasākumos būtu jāiekļauj īpaši valstu plāni, kas paredzēti, lai veicinātu ieguldījumus ēku renovācijas programmām, kā noteikts Direktīvas 2012/27/ES par energoefektivitāti 4. pantā, par prioritāti nosakot enerģētiskā ziņā nabadzīgus un neaizsargātus patērētājus un veicinot sociālo partneru sadarbību.

1.7. Atjaunojamo energoresursu izmantošanas izvērsana apvienojumā ar elektrifikācijas paātrināšanu varētu ievērojami samazināt gāzes patēriņu un līdz ar to arī importu ES; jo ātrāk noritēs atjaunojamo energoresursu apgūšana, jo mazāka nozīme būs ES ārējai politikai par gāzes piegādes nodrošināšanu. Komiteja vēlas, ka Komisija sniedz novērtējumu par to, cik precīza ir bijusi saskaņošana starp ES gāzes patēriņa prognozēm, ES gāzes piegādes drošību, atjaunojamo energoresursu izvērsanu un energoefektivitātes uzlabošanu visās nozarēs.

2. Ievads (Komisijas priekšlikuma kopsavilkums)

2.1. Ņemot vērā traucējumus tautsaimniecībā un individuālas grūtības, ko izraisa gāzes piegādes pārtraukums, Eiropas Komisija vēlas balstīties uz ES jau paveikto, lai nodrošinātu gāzes piegādes infrastruktūru lielāku savstarpējo savienojamību un dalībvalstu lielāku solidaritāti to vēlmē sadalīt slogu, kurš saistīts ar pārtraukumiem.

2.2. Ar regulas projektu tiek atjaunināta politikas joma, kas ir svarīga ES centienos izveidot Eiropas Enerģētikas savienību (COM(2015) 80 final). Enerģētikas savienībai ir jābūt saskaņā ar ES apņemšanos rīkoties, lai apturētu un, ja iespējams, pavērstu pretējā virzienā cilvēka izraisītas klimata pārmaiņas, kas rodas, sadedzinot fosilo kurināmo.

2.3. Regulas projekta mērķis ir nodrošināt, ka visas dalībvalstis izstrādā piemērotus instrumentus, lai sagatavotos piegādes traucējuma vai ļoti liela pieprasījuma radīta gāzes iztrūkuma sekām un novērstu tās.

2.4. Lai sasniegtu šo mērķi, regulas projektā ierosināta stingrāka reģionālā koordinācija, vairākus principus un standartus nosakot ES līmenī. Ierosinātā pieeja paredz dalībvalstu ciešu sadarbību reģionu ietvaros, veicot reģionālus riska novērtējumus. Riski, kas apzināti reģionālajos riska novērtējumos, tiks risināti reģionālajos preventīvās rīcības plānos un ārkārtas situāciju plānos, kurus pārskatīs līdzīga līmeņa speciālisti un apstiprinās Komisija.

2.5. Lai nodrošinātu riska novērtējumu un minēto plānu vispusību un savstarpēju konsekveni, regulā paredzēti obligāti modeļi, kuros uzskaitīti aspekti, kas jāņem vērā, veicot riska novērtējumus un gatavojot plānus.

2.6. Regula arī uzlabo piegādes standarta piemērošanu aizsargājamiem patērētājiem (pārsvārā mājāsaimniecībām) un infrastruktūras standartu (iespēju piegādāt gāzi arī tad, kad nav pieejama galvenā infrastruktūra). Tā nodrošina pastāvīgu divvirzienu jaudu. Visbeidzot, ar regulu tiek ierosināti papildu pārredzamības pasākumi attiecībā uz gāzes piegādes līgumiem, piemēram, līgumiem, kas var ietekmēt piegādes drošību ES.

2.7. ES rīcības nepieciešamība ir pamatota ar to, ka valstu pieejas ietvaros veiktie pasākumi nav optimāli un palielina krīzes smagumu. Vienā valstī veikts pasākums var izraisīt gāzes iztrūkumu kaimiņvalstīs.

2.8. Lai gan funkcionējoši tirgi ir būtiski nepieciešami gāzes piegādes nodrošināšanai, pareizi koordinēti dalībvalstu pasākumi, jo īpaši ārkārtas situācijās, var būtiski paaugstināt piegādes drošību. Tas attiecas ne tikai uz valstīs radušos seku mazināšanas pasākumu labāku koordināciju ārkārtas situācijās, bet arī uz valstu preventīvo pasākumu labāku koordināciju, piemēram, uz priekšlikumiem labāk koordinēt gāzes uzglabāšanu valstīs vai LNG politiku (COM(2016) 49 final), kurai var būt stratēģiska nozīme noteiktos reģionos.

2.9. Energo regulatoru sadarbības aģentūras (ACER) 2014. gadā izstrādātais uzraudzības ziņojums pierādīja, ka joprojām ir nopietni iemesli bažām par sadarbību starp dalībvalstīm (tās veic pārsvarā iekšējus pasākumus, kas nav pietiekami piemēroti gāzes piegādes problēmu risināšanai); turklāt stresa tests, kas tika veikts 2014. gada vasarā (COM(2014) 654 final), liecināja, ka būtiskiem traucējumiem gāzes piegādē no austrumiem joprojām būtu liela ietekme uz visu ES.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Galvenās grūtības saistībā ar šo priekšlikumu regulai ir nevis ar tā tekstu, bet gan kontekstu. Lai gan Savienības "Pamatstratēģijā" spēcīgi Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku" (COM(2015) 80 final) nepieciešamība cīnīties pret klimata pārmaiņām izklāstīta gandrīz kā sūtība, šis regulas projekts – kaut arī tas ir saskaņā ar iepriekšējām regulām par gāzes piegādes drošību – nav pilnībā atbilstīgs pamatstratēģijas mērķiem.

3.2. Daudzi klimata zinātnieki brīdina: lai mums būtu pamatotas izredzes planētas temperatūras paaugstināšanos ierobežot līdz 2 °C, siltumnīcefekta gāzu emisijas līdz 2050. gadam jāsamazina gandrīz līdz nullei. Ja mērķis ir 1,5 °C, tam jānotiek vēl ātrāk. Lai nepieļautu aptuveni 4 611 miljonu tonnu CO₂ ekvivalenta, kas, piemēram, 2013. gadā nonāca atmosfērā, mums ES primārās enerģijas pieprasījums (1 567 miljoni tonnu naftas ekvivalenta (Mtoe) 2013. gadā) jāapmierina ar nepiesārņojošu enerģiju. Vairāk nekā divas trešdaļas emisiju rodas no fosilā kurināmā, kas virza mūsu rūpniecisko civilizāciju, un šis fosilais kurināmais ir jāaizstāj.

3.3. Pārejas laikā dabasgāze joprojām ir nozīmīgs kurināmā avots, un ar tās palīdzību ES ir varējusi samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, kas rodas no cietā kurināmā, jo īpaši valstīs, kurās oglēm ir dominējoša nozīme. Tomēr pāreja uz mazoglekļa un, visbeidzot, bezoglekļa energoavotiem ir jāpaātrina. Tas ir obligāts nosacījums, lai sasniegtu ilgtermiņa mērķi saglabāt pasaules vidējās temperatūras pieaugumu līdz 1,5 °C, kā paredzēts Parīzes nolīgumā, un tas ir jāņem vērā gāzes piegādes politikā. Iepriekš minētais būtu jāatspoguļo riska novērtējumos, kas jāveic dalībvalstīm. Lai veicinātu efektīvus ieguldījumus un izveidotu noturīgu enerģētikas sistēmu, labāk jāaskaņo ES gāzes piegādes politika un Enerģētikas savienības dimensijas, jo īpaši pilnībā integrēts Eiropas enerģijas tirgus, energoefektivitātes paaugstināšana un dekarbonizācija.

3.4. Piecus gadus pēc Regulas (ES) Nr. 994/2010 pieņemšanas gāzes piegādes drošība joprojām ir ļoti problemātisks jautājums, jo īpaši, ņemot vērā saspringtās attiecības starp Ukrainu un Krieviju. Valstu un ES līmeņi tiek daudz darīts, lai stiprinātu gāzes piegādes drošību 2016./2017. gada ziemā un turpmāk. Tomēr būtiskiem centieniem nodrošināt ēku lielāku energoefektivitāti, palielinot termisko izolāciju un prioritāti piešķirot ēkām, kuru siltumapgādē izmanto gāzi, būtu nozīmīga ietekme uz gāzes pieprasījumu.

3.5. Dabasgāze ir aizstājusi cieto kurināmo un ir otrais nozīmīgākais kurināmais ES, nodrošinot 23,8 % no kopējā primārās enerģijas patēriņa 2013. gadā. Tas ir palīdzējis ES samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju. Tomēr atjaunojamo energoresursu izmantošanas pieaugums ir ievērojams: 2013. gadā atjaunojamie energoresursi nodrošināja 15 % enerģijas bruto galapatēriņa ES (salīdzinājumā ar 8,3 % 2004. gadā), dodot ES reālu iespēju sasniegt tās 2020. gada mērķi, proti, atjaunojamo energoresursu īpatsvaru 20 % apmērā. No atjaunojamajiem energoavotiem ražotās elektroenerģijas bruto apjoms no 2000. gada līdz 2013. gadam vairāk nekā divkāršojās, un uz to attiecināma vairāk nekā ceturtdaļa no visas 2013. gadā saražotās elektroenerģijas.

3.6. Atjaunojamo energoresursu izmantošanas izvēršana apvienojumā ar elektrifikācijas paātrināšanu varētu ievērojami samazināt gāzes patēriņu un līdz ar to arī importu ES; jo ātrāk noritēs atjaunojamo energoresursu apgūšana, jo mazāk nozīmīga būs ES ārējā politika par gāzes piegādes nodrošināšanu. Tādēļ būtiska nozīme ir labākai koordinācijai starp ES gāzes patēriņa prognozēm, ES gāzes piegādes drošību, atjaunojamo energoresursu attīstību un energoefektivitātes uzlabojumiem visās nozarēs.

3.7. Enerģētikas savienības veidošanā gan attiecībā uz politiku, gan ilgtermiņa stratēģijām ļoti svarīga ir ES valstu savstarpēja koordinācija visu veidu kurināmā pārvaldīšanas un piegādes jomā. Komisijas priekšlikuma mērķis ir sadalīt ES septiņos "reģionos", kuru ietvaros būtu jāaskaņo politika. Tas labākā gadījumā ir pagaidu risinājums, jo drīz būs vajadzīga politikas koordinēšana ES mērogā, un ideālā variantā to būtu vēlams paplašināt, iekļaujot Enerģētikas kopienas līgumslēdzējas puses, proti, kaimiņvalstis, ar kurām ES ir noslēgusi nolīgumus enerģētikas jomā.

3.8. Lai palielinātu konkurenci enerģijas piegādes jomā un dažādotu piegādes avotus, enerģijai joprojām jābūt ES ārpolitikas nozīmīgam aspektam; nolūkā papildināt vietējo enerģijas ražošanu no atjaunojamajiem energoavotiem minētā politika tomēr aizvien vairāk jāvirza uz to, lai nodrošinātu enerģijas piegādi no atjaunojamajiem energoavotiem, jo īpaši, pielietojot tādas jau nostiprinājušās tehnoloģijas kā enerģijas ražošana, izmantojot vēja enerģiju un saules enerģiju.

3.9. Ar jaunu enerģētikas politikas pārvaldību ir jānodrošina dažādu enerģētikas politikas aspektu saskaņotība, kā arī virzība uz ES līmenī izvirzīto mērķu sasniegšanu. Svarīgs aspekts saskaņotības nodrošināšanā ir agrīna, sistemātiska un strukturēta sadarbība ar pilsonisko sabiedrību, lai panāktu, ka energoapgādes drošības problēmu izpratne ir plaši izvērstā pilsoniskās sabiedrības organizāciju vidū un – vēl svarīgāk – ka politikas veidotājiem visā Eiropā ir labi zināmi problēmjautājumi, intereses, resursi un risinājumi, ko izvirza pilsoniskā sabiedrība un sociālie partneri, lai risinātu minētās problēmas un sasniegtu ES enerģētikas politikas mērķus. Tādēļ EESK ir aktīvi popularizējis Eiropas dialogu par enerģētiku, un Komisija ir ļoti atzinīgi novērtējusi šo EESK iniciatīvu.

3.10. Enerģētikas politikas iekšējās un ārējās dimensijas savstarpēja pastiprināšana, kā izklāstīts Enerģētikas diplomātijas rīcības plānā (*EDAP*), būtu vēl viens svarīgs aspekts enerģētikas politikas pārvaldībā. EESK jau agrāk ir aicinājis izstrādāt un īstenot ES ārējo enerģētikas politiku nolūkā uzlabot esošo un veidot jaunu sadarbību un dialogus enerģētikas jomā ar galvenajām ražotājvalstīm un reģioniem, tranzīta valstīm un reģioniem, kaimiņvalstīm, kā arī ar svarīgākajiem globālajiem un reģionālajiem stratēģiskajiem partneriem, lai pastiprinātu ES energoavotu, piegāžu un maršrutu dažādošanu.

3.11. ES ārējā enerģētikas politikā, tostarp gāzes iepirkuma politikā, jāņem vērā plašs ģeopolitisks konteksts. EESK jau iepriekš ir uzsvērusi, ka šā projekta komerciālajiem aspektiem nevajadzētu būt vienīgajam faktoram lēmuma pieņemšanā, jo īpaši, ņemot vērā Krievijas tendenci izmantot enerģiju kā līdzekli ģeopolitisko mērķu sasniegšanai. ES diplomātijai enerģētikas jomā ir jāņem vērā arī tādi faktori kā politikas stabilitāte valstīs, kas atrodas cauruļvadu maršrutā, un to neaizsargātība pret ārvalstu politisko ietekmi, projektu izstrādātāju sociālais un ekoloģiskais raksturojums, kā arī Krievijas uzņēmumu iesaiste izpētē un ražošanā. Jauno projektu novērtējumā turklāt ir jāņem vērā to ietekme uz energoapgādes drošību kaimiņvalstīs. Attiecībā uz Ukrainu, piemēram, pastāv risks, ka projekti, kuros paredzēts pārtraukt gāzes tranzītu caur Ukrainas teritoriju, ietekmēs tās ieņēmumus, kavēs investīcijas tīklu modernizēšanai un atņems iespēju spēka līdzsvarošanai ar Maskavu.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu par vienotu definīciju terminam “aizsargāts patērētājs”.

4.2. EESK atzinīgi vērtē arī tādas konceptus kā “kopīga atbildība” un “trīs līmeņu pieeja” starp dabasgāzes uzņēmumiem, dalībvalstīm un ES attiecībā uz gāzes piegādes drošību, kā arī priekšlikumu, ka Komisijai attiecīgā gadījumā vajadzētu koordinēt pasākumus, kā EESK aicināja savā iepriekšējā ziņojumā⁽¹⁾. Minētā pieeja ir īpaši svarīga, lai nodrošinātu piegādes līgumu pārredzamību.

Komiteja arī uzskata, ka 3. pantā minētā dalībvalstu iestāžu atbildība un uzdevumi ir jānošķir no privātu uzņēmumu vai organizāciju atbildības un uzdevumiem, un tādēļ ierosina jaunu formulējumu, lai precizētu, ka:

— gāzes piegādes drošība ir dalībvalsts kompetento iestāžu un Komisijas uzdevums to attiecīgajās atbildības jomās,

— dabasgāzes uzņēmumiem un rūpnieciskajiem gāzes patērētājiem jāsadarbojas un jāveic pasākumi saskaņā ar atbildīgo iestāžu pieņemtajiem lēmumiem.

⁽¹⁾ OV C 339, 14.12.2010., 49. lpp.

- 4.3. EESK norāda uz kritērijiem, kas ierosināti attiecībā uz septiņiem “reģioniem” Eiropas Savienībā. Būtu jāparedz vismaz tāds risinājums, ka viena dalībvalsts var vienlaikus būt par locekli vairākos “reģionos”.
- 4.4. EESK atzīmē, ka ierosinātais infrastruktūras standarts gandrīz neatšķiras no 2010. gada regulā minētā standarta. Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumu par divvirzienu (“reversās plūsmas”) starpsavienojumu jaudu starp dalībvalstīm.
- 4.5. EESK norāda, ka ierosinātais piegādes standarts gandrīz neatšķiras no 2010. gada regulā minētā standarta. Komiteja atzinīgi vērtē prasību veikt ietekmes novērtējumu pirms jaunu ārpustirgus pasākumu īstenošanas.
- 4.6. EESK atzīmē priekšlikumu, ka riska novērtējums tagad veicams reģionālā līmenī. Komiteja šādu pieeju vērtē atzinīgi kā soli virzienā uz to, ka kādu dienu riska novērtējums tiks veikts ES līmenī. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ierosināto modeli un uzskata, ka šajā sakarā ļoti svarīga ir salīdzinošā izvērtēšana.
- 4.7. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumus par ārkārtas situāciju plāniem, krīzes pārvaldības procedūrām un ārkārtas reaģēšanas pasākumiem.
- 4.8. EESK uzskata, ka priekšlikumi attiecībā uz pārredzamību un solidaritāti starp dalībvalstīm, kas balstīti uz 2014. gada vasarā veiktajiem stresa testiem, ir piemērots apdrošināšanas mehānisms. Komiteja jo īpaši atzinīgi vērtē Augsta līmeņa grupas Centrālās un Dienvidaustrumu Eiropas gāzes savienojumu jautājumos vienošanos par to prioritāro projektu sarakstu, kuru īstenošana dos reģionā esošajām valstīm piekļuvi vismaz trim gāzes avotiem, tādējādi nodrošinot piegādes drošību un dažādošanu.
- 4.9. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu par sadarbību ar trešām valstīm, kas ir Enerģētikas kopienas līguma partneres.
- 4.10. EESK atzīst priekšlikuma par gāzes piegādes drošības pasākumu pastāvīgu uzraudzību nozīmīgumu un mudina Komisiju iekļaut tajā arī to, ka pakāpeniski jāatsakās no dabasgāzes izmantošanas par labu atjaunojamajiem energoresursiem.
- 4.11. EESK atzīmē ierosinātās atkāpes attiecībā uz Maltu un Kipru un mudina abas valstis, ņemot vērā to labvēlīgo klimatu, būt starp līderiem pārejā uz to, lai pieprasījumu pēc enerģijas apmierinātu nevis no fosilā kurināmā, bet gan no atjaunojamajiem energoresursiem.

Briselē, 2016. gada 22. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES stratēģiju attiecībā uz sašķidrināto dabasgāzi un gāzes glabāšanu”

(COM(2016) 49 final)

(2016/C 487/12)

Ziņotājs: **Marian KRZAKLEWSKI**

Apspriešanās	Komisija, 16.2.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	22.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	109/0/8
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka paziņojumā COM(2016) 49 final izklāstītā ES stratēģija attiecībā uz sašķidrināto dabasgāzi (LNG) un gāzes glabāšanu ir svarīga daļa Enerģētikas savienības projektā, kura mērķis ir garantēt energoapgādes drošību un energoavotu dažādību.

1.2. Nākamo dažu gadu laikā gāzes sašķidrināšanas potenciāls pieaugs visā pasaulē, un tas var stimulēt cenu samazināšanos; tāpēc komiteja uzskata, ka tā ir iespēja uzlabot ES gāzes sistēmas drošību un noturību.

1.3. EESK uzskata, ka Eiropas gāzes tirgus būtu jāpadara elastīgāks, palielinot LNG daļu tirgū.

1.4. Pēc EESK domām, LNG daļas palielināšana ES gāzes tirgū, nodrošinot pienācīgas gāzes rezerves glabātavās un patiešām veicinot energoavotu dažādošanu, ir tie faktori, kas garantēs ES dalībvalstu enerģētisko drošību.

1.5. Komisijas paziņojumā uzmanība pamatoti ir vērsta uz ES regazifikācijas jaudas šķietamo pietiekamību – “šķietamo” tāpēc, ka reģionālā līmenī tā netiek sadalīta optimāli.

1.6. EESK piekrīt – lai Eiropas Savienībā panāktu pilnīgu un ilgtspējīgu gāzes piegādes dažādošanu, nepieciešama daudzpusīga pieeja jaunu LNG termināļu būvniecībā.

1.6.1. Par prioritāti būtu jānosaka ieguldījumi piegādes maršrutu līdzsvarošanā. Īstenojot piesardzīgus ES pasākumus, ar kuriem tiek atbalstīta jaunu LNG termināļu un pārrobežu pārvades posmu būvniecība, būtu jāņem vērā reģioni, kas pašlaik ir izolēti un atkarīgi no viena piegādātāja.

1.6.2. Efektīvi un savlaicīgi ieguldījumi kopīgos interešu projektos ir svarīgi, lai paplašinātu ES LNG tirgu. Lai nodrošinātu godīgu ieguldījumu un darbības izmaksu sadalījumu starp dalībvalstīm un ekonomikas dalībniekiem, būtu jāizveido pārredzami mehānismi.

1.6.3. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai ir jānodrošina, lai operatīvu LNG termināļu un peldošu glabāšanas un regazifikācijas bloku (kuģu) (FSRU) projektu izstrāde būtu tehnoloģiski neitrāla izvēle, kuras pamatā ir visefektīvākais ieguldījums.

1.7. EESK atbalsta Komisijas nodomu pārbaudīt to starpvaldību nolīgumu atbilstību ES tiesību aktiem, kuri ir noslēgti par LNG iegādi no trešām valstīm.

1.8. EESK norāda, ka Komisijas paziņojumā nav atspoguļots, cik lielā mērā LNG tirgus daļas palielināšanas un gāzes glabāšanas paplašināšanas stratēģija atbilst lielajiem ieguldījumiem tīklā, ko pašlaik plāno ES kaimiņvalstis, piemēram, projektā *Nordstream 2*.

1.9. EESK atzīst un uzsver dabasgāzes, arī LNG, lielo nozīmi ES pārejā uz mazoglekļa energosistēmu un centienos samazināt gan SEG emisijas, gan toksiskās gāzu un putekļu emisijas (PM_{10} , $PM_{2,5}$), kas dalībvalstīs apdraud cilvēku dzīvību un veselību.

1.9.1. Paziņojumā izklāstītajā stratēģijā lielāks uzsvars būtu jāliek uz dabasgāzes kā pārejas tehnoloģijas svarīgo lomu virzībā no oglēm uz mazoglekļa ekonomiku. Būdamā tīrāks energoavots, gāze var lielā mērā palīdzēt krasi samazināt tā sauktās skursteņu emisijas, īpaši mājsaimniecību un transporta radītās.

1.9.2. EESK iesaka nodrošināt, ka, pārejot no oglēm uz mazoglekļa ekonomiku, dalībvalstu energoresursu struktūrā lielāka daļa tiek atvēlēta dabasgāzei, īpaši valstīs, kurās dominē ogles.

1.10. EESK atbalsta paziņojumā iekļauto ideju, ka LNG izmantošana smago kravu pārvadājumu nozarē, kā arī jūras transportā var ievērojami mazināt kaitējumu videi.

1.10.1. Tomēr EESK arī norāda, ka paziņojuma sadaļā, kas attiecas uz LNG, nav pievērsta pietiekami liela uzmanība tam, lai tiktu intensīvi attīstīta Eiropas sistēma, kas paredz LNG iegūšanu un izmantošanu degvielai gan sauszemes, gan jūras transportā.

1.11. EESK atzīst, ka gāzes glabāšanai ir īpaši liela nozīme Eiropas drošības sistēmā un stabilas dabasgāzes piegādes uzturēšanā. ES pašreizējā glabāšanas jauda ir ievērojami liela (COM(2016) 49 final), taču tās sadale ir nepietiekama.

1.12. EESK uzsver – lai nodrošinātu līdzsvaru un panāktu enerģētisko drošību, operatoriem ir jāpieņem princips kopums, proti, ideja, ka glabātās gāzes minimālajam līmenim attiecīgās valsts tirgū ir jānodrošina 100 % no gāzes pieprasījuma ziemas periodam; tomēr labākā alternatīva būtu līdzsvarot glabātās gāzes apjomu reģionālajā līmenī.

1.13. EESK atbalsta un uzskata par svarīgiem Komisijas plānus likvidēt šķēršļus tirdzniecībai starp efektīviem reģionāliem gāzes mezgliem un atsevišķiem valstu tirgiem.

1.14. Attiecībā uz trūkstošās infrastruktūras izbūves pabeigšanu, kas tika uzsvērtā paziņojumā, EESK uzskata, ka būtu jāizmanto Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) sniegtā iespēja, lai nodrošinātu papildu finansējumu svarīgiem enerģētikas un teleinformātikas infrastruktūras projektiem.

2. Vispārīga informācija

2.1. ES Padome 2015. gada martā pieņēma secinājumus par Enerģētikas savienību. Dokumenta svarīgākajā daļā ir noteikts, ka "ES ir apņēmusies izveidot Enerģētikas savienību ar tālredzīgu politiku klimata jomā, balstoties uz Komisijas pamatstratēģiju, kurā minētie pieci aspekti ir cieši saistīti un savstarpēji pastiprinoši:

- enerģētiskā drošība, solidaritāte un uzticēšanās,
- pilnībā integrēts Eiropas enerģijas tirgus,
- energoefektivitāte, kas palīdz ierobežot pieprasījumu,
- ekonomikas dekarbonizācija,
- pētniecība, inovācija un konkurētspēja".

2.2. EESK norāda, ka minētā dokumenta 2. punkta a) apakšpunktā Padome aicināja **vairāk pūļu ieguldīt elektroenerģijas un gāzes infrastruktūras projektos**, tostarp starpsavienojumos – jo īpaši nomaļos reģionos –, lai nodrošinātu enerģētisko drošību un labi funkcionējošu iekšējo enerģijas tirgu.

2.3. Šajā EESK atzinumā ir aplūkota **ES stratēģija attiecībā uz sašķidrināto dabasgāzi (LNG) un gāzes glabāšanu**, kā noteikts paziņojumā COM(2016) 49 final. Stratēģija ir svarīga Enerģētikas savienības plānu (COM(2015) 80) daļa, jo tā veicina enerģijas piegādes drošību, enerģijas tirgus konkurētspēju un klimata un vides mērķus, kas tiek īstenoti saskaņā ar Enerģētikas savienību vai nesaistīti ar to.

2.4. ES energoresursu struktūrā dabasgāze ir svarīgs kurināmais, kas veido 25 % no kopējā enerģijas patēriņa. Jāuzsver, ka šīs izejvielas ieguve dalībvalstīs nodrošina 34 % no enerģijas, kas nepieciešama rūpniecībai, pakalpojumu nozarei un privātām vajadzībām.

2.5. **Dabasgāzes ieguves līmenis Eiropas Savienībā samazinās relatīvi ātri.** 2004. gadā tika iegūti 229,5 mljrd. m³ dabasgāzes, taču 2014. gadā šis rādītājs bija samazinājies līdz 132,3 mljrd. m³. Turklāt pašreizējās rezerves pietiks tikai 11,3 gadiem. Tas izskaidro, kāpēc ES ir pasaulē lielākā dabasgāzes importētāja. Dabasgāzes patēriņš Eiropas Savienībā 2014. gadā bija 386,9 mljrd. m³. Tas bija zemākais līmenis 10 gadu laikā – par 11,6 % zemāks nekā iepriekšējā gadā; taču vidējais gāzes patēriņš Eiropas Savienībā laikposmā no 2004. gada līdz 2013. gadam bija 477 mljrd. m³ gadā.

2.6. Pasaulē ir **milzīgas reģenerējamās dabasgāzes iegulas** (187 000 mljrd. m³), un rezervju un saražotā attiecība ir 54 gadi. Ja aprēķinos ņem vērā netradicionālos gāzes resursus, šī attiecība pieaug līdz 290 gadiem.

2.7. Līdz 2020. gadam **pasaulē ievērojami pieaugs gāzes šķidrināšanas jauda** (+50 %), jo īpaši ASV un Austrālijā (vairāk nekā 100 milj. tonnu gadā), kas izraisīs cenu samazinājumu. Tā ir iespēja ES dalībvalstīm uzlabot ES gāzes sistēmas drošību un noturību, lai tā varētu izturēt jebkādas piegādes pārtraukumus.

2.8. 21. gadsimta pirmajā gadu desmitā **gāze Eiropas Savienībā tika importēta galvenokārt pa gāzes cauruļvadiem un sašķidrinātā gāze (LNG) veidoja tikai piektdaļu no importa apjoma**, lai gan LNG tilpums ir tikai 1/600 no dabasgāzes tilpuma, tādēļ to ir izdevīgāk transportēt un glabāt.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzīst, ka **gāzei ir svarīga loma ES pārejā uz mazoglekļa enerģiju** un centienos samazināt emisijas. Par īstermiņa un vidēja termiņa prioritāti kļūst **pasākumi, kas nodrošina, ka dalībvalstīm ir līdzsvarota un neierobežota piekļuve dažādotiem un politiski stabiliem gāzes ražotāju tirgiem**, tā veicinot ES klimata un enerģētikas politikas īstenošanu un stabilas Enerģētikas savienības izveidi. Politikā, kas saistīta ar gāzes īpatsvaru energoresursu struktūrā, būtu jāņem vērā Parīzes nolīguma (COP 21) ilgtermiņa mērķis – panākt, ka planētas vidējās temperatūras pieaugums nepārsniedz 1,5 °C.

3.2. EESK norāda, ka Komisijas paziņojums (COM(2016) 49 final) ir turpinājums nolīgumam par ES klimata un enerģētikas politikas satvaru, ko Eiropas Savienības Padome pieņēma 2014. gada 23. un 24. oktobrī. Nolīgumā ir noteikts, ka līdz 2030. gadam jāsasniedz šādi mērķi:

— CO₂ emisiju samazinājums par 40 %,

— atjaunojamo energoresursu īpatsvars – vismaz 27 % no ES energoresursu struktūras,

— energoefektivitātes uzlabojums vismaz par 27 %.

3.3. Gāzes kā degvielas ekonomiskā konkurētspēja ES valstīs, kā arī jautājums, vai gāze kļūs par stabilu alternatīvu cietajam kurināmajam, jo īpaši oglēm, tiks atrisināts nākamo desmit gadu laikā, un to noteiks šādu piecu faktoru mijiedarbība:

— klimata un enerģētikas politika, jo īpaši centieni uzlabot gaisa kvalitāti,

— gāzes cenas,

- ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas īstenošana, līdz ar to ieviešot arī cenas par CO₂ emisijas atļaujām,
- gāzes (LNG) eksporta apjoms no ASV un Austrālijas,
- jēlnaftas un ogļu cena pasaules tirgos.

3.4. EESK atbalsta un uzskata par svarīgiem Komisijas plānus **likvidēt šķēršļus tirdzniecībai starp efektīviem reģionāliem gāzes mezgliem** un atsevišķiem valstu tirgiem. Tādēļ ir svarīgi pabeigt iekšējā gāzes tirgus izveidi, likvidēt regulatīvos, komerciālos un juridiskos šķēršļus un nodrošināt pieeju šiem tirgiem.

3.4.1. Eiropas gāzes tirgu var pozitīvi ietekmēt sašķidrinātas slānekļa gāzes imports no ASV, tāpēc EESK mudina ES aktīvi iesaistīties TTIP sarunās par šķēršļu likvidēšanu šāda veida gāzes importam no ASV.

3.5. Jānorāda, ka **Komisijas paziņojumā nav atspoguļots, kādā veidā LNG tirgus daļas un gāzes krātuves palielināšanas stratēģija saskan ar** plānotajiem ieguldījumiem projektā *Nordstream 2* (COM(2016) 49 final).

3.6. Paziņojumā izklāstītajā stratēģijā lielāks uzsvars būtu jāliek uz dabasgāzes kā pārejas tehnoloģijas svarīgo lomu virzībā no oglēm uz mazoglekļa ekonomiku. Gāze kā kurināmais ir īpaši piemērota ātrai un stabilai elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai, tāpēc to var izmantot kā atjaunojamo energoresursu rezerves tehnoloģiju.

3.7. EESK iesaka nodrošināt, ka, pārejot no oglēm uz mazoglekļa ekonomiku, dalībvalstu energoresursu struktūrā lielāka daļa tiek atvēlēta dabasgāzei, it īpaši valstīs, kurās dominē ogles. Tas ir īpaši svarīgi, lai uzlabotu gaisa kvalitāti, kas attiecīgajās valstīs un to kaimiņvalstīs labvēlīgi ietekmēs iedzīvotāju veselību, vienlaikus ievērojami samazinot siltumnīcefekta gāzu un toksisko gāzu emisijas.

3.7.1. Dažās dalībvalstīs vidēji divas trešdaļas gala enerģijas tiek izmantotas mājokļu apsildīšanai un tā tiek saražota ogļu elektrostacijās ar zemu efektivitāti. Ieguldījumi mazās gāzes koģenerācijas stacijās uzlabotu energosistēmas noturību un gaisa kvalitāti. Šādi ieguldījumi tiek veikti īsā laikposmā (divi gadi), finansiālās izmaksas (kapitālizdevumi) ir relatīvi zemas (kaut gan darbības izmaksas tās palielina), un tās daļēji kompensē relatīvi augstās kurināmā izmaksas. Vēl viena mazu gāzes koģenerācijas staciju priekšrocība ir ļoti īsais laika periods, kas nepieciešams sinhronizācijai ar enerģijas sadales tīklu, tādēļ tās ir lielisks kompensējošās enerģijas avots periodos, kad ir enerģijas maksimumslodze.

3.8. Attiecībā uz **trūkstošās infrastruktūras izbūves pabeigšanu**, kas tika uzsvērtā paziņojumā, būtu jāizmanto Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) sniegtā iespēja. Saskaņā ar šo programmu papildu finansējums tiek piešķirts arī šādiem svarīgiem enerģētikas un informācijas infrastruktūras projektiem:

- enerģētikas tīklu starpsavienojumu starp valstīm radīšana,
- energoresursu un pārvades maršrutu dažādošana,
- Eiropas un reģionālo ārkārtas situāciju plānu izstrāde enerģētikas krīzes gadījumam,
- ekonomikas energoefektivitātes uzlabošana.

4. Īpašas piezīmes par LNG

4.1. EESK uzskata, ka **Eiropas gāzes tirgus būtu jāpadara elastīgāks**, tirgū palielinot LNG daļu.

4.2. **LNG daļas palielināšana ES gāzes tirgū, nodrošinot pienācīgas gāzes rezerves glabātavās un veicinot patiesu piegādes maršrutu dažādošanu**, ir tie faktori, kas garantēs ES dalībvalstu enerģētisko drošību.

4.3. Komisijas paziņojumā uzmanība pamatoti ir vērsta uz **ES regazifikācijas jaudas šķietamo pietiekamību** – “šķietamo” tāpēc, ka šī jauda netiek sadalīta optimāli. Iebērijas pussalā, Francijā, Apvienotajā Karalistē un Nīderlandē regazifikācijas jauda tiek izmantota ļoti ierobežotā apmērā, savukārt dalībvalstis Baltijas jūras reģionā, Centrāleiropā, Austrumeiropā un Dienvidaustrumeiropā ir ļoti atkarīgas no viena piegādātāja.

4.4. EESK piekrīt – lai Eiropas tirgū **panāktu pilnīgu un ilgtspējīgu gāzes piegādes dažādošanu**, nepieciešama daudzpusēja pieeja jaunu LNG termināļu būvniecībai. Par prioritāti būtu jānosaka ieguldījumi piegādes maršrutu līdzsvarošanā.

4.5. Īstenojot **piesardzīgus ES pasākumus, ar kuriem tiek atbalstīta jaunu LNG termināļu un pārrobežu pārvades posmu būvniecība**, prioritāri būtu jāņem vērā reģioni, kas pašlaik ir izolēti un atkarīgi no viena piegādātāja. Šādi stimulējot ieguldījumus, tiktu nodrošināts, ka daudziem gāzes piegādātājiem ir vienlīdzīga piekļuve šiem reģioniem atbilstoši brīvas un godīgas konkurences principiem. Šajā saistībā ir īpaši svarīgi uzlabot starpsavienojumus, lai veicinātu gāzes tirdzniecību starp dalībvalstu tirgiem, jo īpaši reģionos, kuros pašlaik nav pienācīgas enerģijas piegādes drošības.

4.6. Lai **paplašinātu ES LNG tirgu**, ir svarīgi veikt efektīvus un savlaicīgus **ieguldījumus kopīgu interešu projektos (KIP)**. Jāizveido skaidri mehānismi, kas nodrošinātu godīgu ieguldījumu un darbības izmaksu sadalījumu starp dalībvalstīm, kurām ir atšķirīgi LNG infrastruktūras un gāzes glabāšanas jaudas līmeņi.

4.7. Eiropas Savienībai ir jānodrošina, ka operatīvu LNG termināļu un FSRU projektu izstrāde ir tehnoloģiski neitrāla izvēle, kuras pamatā ir visefektīvākais ieguldījums, kam vajadzētu nodrošināt pēc iespējas zemākus regazifikācijas tarifus, mazāku laiku līdz produktu nonākšanai tirgū, zemāku īstenošanas risku un lielāku tirgus noteiktību.

4.8. EESK pilnīgi atbalsta Eiropas Komisijas plānus pārbaudīt, vai starpvaldību nolīgumi, kas par LNG iegādi ir noslēgti starp dalībvalstīm un trešām valstīm, atbilst ES tiesību aktiem.

4.9. EESK atbalsta Komisijas paziņojumā iekļauto ideju, ka videi nodarītais kaitējums būtu ievērojami jāsamazina, izmantojot LNG kā dīzeļdegvielas alternatīvu smago kravu pārvadājumu nozarē un aizstājot smago degvielu jūras transportā.

4.9.1. EESK norāda, ka paziņojuma sadaļā, kas attiecas uz LNG, nav pievērsta pietiekami liela uzmanība Eiropas sistēmai, kas paredz LNG iegūšanu un izmantošanu degvielai gan sauszemes, gan jūras transportā. Tas īpaši attiecas uz piegādes sistēmas novatorisko attīstību, sauszemes transporta uzpildes punktiem un bunkurēšanu jūras transportā. Šie mērķi tiek sasniegti, pateicoties arī Zilā koridora projektam, kurā ir iesaistītas ES dalībvalstis no Francijas līdz Baltijai.

4.10. Dažās ES dalībvalstīs, kurās ir ierobežota pieeja gāzes tīkliem, elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai tiek intensīvi izmantots cietais fosilais kurināmais. Gaisa kvalitāti var strauji uzlabot, izmantojot LNG kā kurināmā alternatīvu vietējās sistēmās, kur tā var aizstāt tradicionālos kurināmos, kas rada ievērojamu gāzveida un daļiņveida piesārņojumu. Šādos apstākļos un saskaņā ar ilgtermiņa ilgtspējīgas attīstības mērķiem LNG nevar aizstāt atjaunojamus energoresursus.

4.11. EESK piekrīt Komisijas paziņojumā paustajam viedoklim, ka atjaunojamiem energoresursiem un energoefektivitātei būtu jānodrošina izmaksu ziņā efektīvi risinājumi un ka, pieņemot lēmumus par LNG infrastruktūru, būtu rūpīgi jāizvērtē visas iespējas, lai nerastos tehnoloģiskā iesūkste un balasta aktīvi. Ieguldījumus energoresursos nedrīkst aplūkot izolēti no ES dalībvalstu ekonomikas attīstības.

5. Īpašas piezīmes par gāzes glabāšanu

5.1. EESK atzīst, ka **gāzes glabāšanai ir īpaši liela nozīme Eiropas drošības sistēmā** un stabilas dabasgāzes piegādes uzturēšanā ES ekonomikā. ES pašreizējā glabāšanas jauda ir ievērojami liela, taču tās sadale ir tālu no pietiekamas. Vairāk nekā 83 % gāzes glabāšanas jaudas atrodas Eiropas rietumos un dienvidrietumos. Daži no lielākajiem šķēršļiem glabāšanas jaudas pārrobežu izmantošanai ir tarifu un regulatīvie šķēršļi, kā arī nepietiekams starpsavienotāju tīkls dažos Eiropas reģionos.

5.2. EESK uzsver – lai nodrošinātu līdzsvaru un panāktu enerģētisko drošību, operatori ir jāpieņem principu kopums, proti, ideja, ka **glabātās gāzes minimālajam līmenim** attiecīgās valsts tirgū **ir jānodrošina 100 %** no gāzes pieprasījuma ziemas periodam. Tomēr ekonomiskajā ziņā racionālākā alternatīva būtu glabātās gāzes līdzsvarošana reģionālā mērogā. Šo optimālo modeli varēs izveidot, kad Eiropas ziemeļaustrumos (Somijā, Zviedrijā, Baltijas valstīs, Polijā), dienvidaustrumos (Bulgārijā, Turcijā, Serbijā, Horvātijā) un dienvidrietumos (Portugālē, Spānijā, Francijā) būs izstrādāti starpsavienotāji. Otrs nosacījums ir likvidēt visus pārrobežu pārvades šķēršļus, it īpaši tarifus, ko piemēro uz robežām.

5.3. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus nodrošināt vienlīdzīgus apstākļus konkurējošiem elastības instrumentiem un izstrādāt ES mēroga tīkla kodeksus, kuros tiek saskaņoti tarifi, ko piemēro gāzes nodošanai glabāšanā un izņemšanai no tās, ar nosacījumu, ka tarifu struktūra atspoguļo glabāšanas izmaksas.

5.4. Pasākumi, kas nodrošina neierobežotu fizisku piekļuvi glabātavām un jaudai pārvades sistēmā, tostarp pārrobežu kontekstā, būtu jāuzskata par īpaši svarīgiem. EESK piekrīt Komisijai, ka ir optimāli jāizmanto pašreizējā glabāšanas jauda, pabeidzot tīkla kodeksu izstrādi. No šāda skatpunkta ir svarīga arī efektīva dalībvalstu un kaimiņvalstu sadarbība, lai nodrošinātu abpusēji optimālu glabāšanas jaudas izmantošanu.

Briselē, 2016. gada 22. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par informācijas apmaiņas mehānisma izveidi sakarā ar starpvaldību nolīgumiem un nesaistošiem aktiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā un par Lēmuma Nr. 994/2012/ES atcelšanu”

(COM(2016) 53 final)

(2016/C 487/13)

Ziņotājs: **Vladimír NOVOTNÝ**

Atzinuma pieprasījums no	Eiropas Komisijas, 16.2.2016. Padomes, 2.3.2016. Eiropas Parlamenta, 7.3.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 194. panta 2. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	139/0/4
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu un priekšlikumu jaunam lēmumam kopumā un uzskata, ka tas ir solis uz priekšu, lai stiprinātu juridisko noteiktību saistībā ar ieguldījumiem enerģētikas nozarē un attiecīgajiem infrastruktūras projektiem un lai palielinātu pārredzamību jautājumos par gāzes piegādes drošību un uzlabotu iekšējā enerģijas tirgus darbību.

1.2. EESK atbalsta starptautisku nolīgumu ar trešām valstīm enerģētikas jomā novērtēšanu, izmantojot *ex ante* mehānismu, jo tas ir līdzeklis, lai novērstu iespējamo risku, ka noslēgtie nolīgumi neatbilst Savienības tiesībām un iekšējā enerģijas tirgus prasībām. Tajā pašā laikā komiteja uzskata, ka šajā gadījumā preventīvie pasākumi ir efektīvāks līdzeklis nekā pasākumi stāvokļa uzlabošanai *a posteriori*.

1.3. EESK ierosina paziņošanas un pārbaudes procedūru pirms (*ex ante*) starptautisku nolīgumu noslēgšanas enerģētikas jomā attiecināt vienīgi uz nolīgumiem par gāzes piegādi dalībvalstīm, jo gāze ir sensiblākais enerģijas pamatprodukts, kuras piegāde parasti ietver vairākas ES dalībvalstis.

1.4. EESK uzskata, ka lēmuma pārskatīšana būtu jāattiecina tikai uz to pamatnolīgumu izstrādi, kuri tieši ietekmē ES iekšējo tirgu un/vai enerģijas piegādes drošību, un Komisijai būtu jānovērtē vienīgi tai iesniegtā starpvaldību nolīguma projekta atbilstība Savienības tiesībām.

1.5. Konfidenciālas informācijas aizsardzības stiprināšana visā starpvaldību nolīguma sagatavošanas procesā ir noteicošais faktors, lai veiksmīgi ieviestu ierosinātās paziņošanas un pārbaudes procedūras attiecībā uz starptautiskajiem nolīgumiem enerģētikas jomā, kuri pašlaik tiek sagatavoti vai par kuriem notiek sarunas.

1.6. EESK uzskata, ka pārējie nolīgumi enerģētikas jomā būtu jāvērtē, izmantojot līdz šim spēkā esošās juridiskās un administratīvās *ex post* procedūras. EESK iesaka vienlaikus paredzēt iespēju brīvprātīgi iesniegt šādus nolīgumus *ex ante* novērtēšanai, ja to pieprasa attiecīgā dalībvalsts.

1.7. EESK uzskata, ka priekšlikumā paredzētajam divpadsmit nedēļu termiņam, kas Komisijai noteikts negatīva atzinuma sagatavošanai, ja nolīguma projekts neatbilst Savienības tiesībām, ir jābūt maksimālajam termiņam. Pēc šā termiņa beigām uzskatāms, ka Komisija ir apstiprinājusi ierosināto nolīgumu un sarunas par attiecīgā starpvaldību nolīguma noslēgšanu var turpināties.

2. Ievads

2.1. "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā" ir daļa no Eiropas Komisijas "ziemas paketes", kas virzīta uz enerģijas piegādes drošību enerģētikas savienības projekta ietvaros. Galvenā uzmanība minētajā paketē pievērsta gāzes piegādēm no trešām valstīm.

2.2. Komisija 2015. gadā pārskatīja spēkā esošo 2012. gada 25. oktobra Lēmumu Nr. 994/2012/ES par starpvaldību nolīgumiem, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā, un novērtēja tā efektivitāti.

2.3. No novērtējuma ziņojuma izriet, ka, pēc Komisijas domām, pašreizējie lēmumi neatbilst vienam no galvenajiem mērķiem, proti, nodrošināt starpvaldību nolīgumu atbilstību Savienības tiesībām. Komisija norāda trīs galvenos šīs problēmas cēloņus:

- Komisijai iepriekš netiek paziņots par starpvaldību nolīgumiem, palielinot tādējādi risku, ka nolīgumi tiek izstrādāti tā, ka tie neatbilst ES tiesībām,
- dažos starpvaldību nolīgumos paredzētie juridiskie mehānismi, kas dotu iespēju tos grozīt vai atcelt, nav pietiekami,
- trūkst pārredzamības notiekošajās sarunās par starpvaldību nolīgumiem vai par to aizstāšanas ietekmi.

2.4. Komisija ir izstrādājusi priekšlikumu lēmumam, ar kuru atceļ Lēmumu Nr. 994/2012/ES un kurā paredzētas vairākas būtiskas izmaiņas, lai ņemtu vērā secinājumus, kas izriet no minētā lēmuma pārskatīšanas. Pārskatīšanai ir divi galvenie mērķi:

- nodrošināt starpvaldību nolīgumu atbilstību Savienības tiesībām, lai garantētu iekšējā tirgus efektīvu darbību un stiprinātu ES enerģētisko drošību,
- palielināt starpvaldību nolīgumu ar trešām valstīm pārredzamību, lai paaugstinātu ES enerģijas piegādes rentabilitāti un pastiprinātu dalībvalstu savstarpējo solidaritāti.

3. Komisijas dokuments

3.1. Pārskatītajā lēmuma priekšlikumā ietverti šādi elementi:

3.1.1. Paziņošanas pienākumi attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem:

- dalībvalsts pienākums informēt Komisiju par nodomu sākt sarunas ar trešo valsti par jauna starpvaldību nolīguma noslēgšanu gāzes piegādes jomā vai pašreizējā nolīguma grozīšanu,
- pēc tam, kad ir paziņots par sarunām, būtu jāinformē Komisija par nolīguma sagatavošanas gaitu,
- Komisijas dienesti var ieteikt dalībvalstīm, kā novērst, pirmkārt, starpvaldību nolīguma noteikumu savstarpējo neatbilstību un, otrkārt, to neatbilstību Savienības tiesību aktiem, Padomes nostājai Savienības politikas jautājumos vai Eiropas Padomes secinājumiem, ja dalībvalsts informējusi Komisiju par sarunām,
- dalībvalsts pienākums paziņot Komisijai starpvaldību nolīguma vai grozījuma projektu ar visiem pievienotajiem dokumentiem tiklīdz puses sarunās panākušas vienošanos par visiem galvenajiem elementiem, lai Komisija varētu veikt priekšpārbaudi,

- dalībvalsts pienākums paziņot Komisijai starpvaldību nolīgumu vai grozījumus ar visiem pievienotajiem dokumentiem pēc ratifikācijas,
- dalībvalsts pienākums paziņot Komisijai visus esošos starpvaldību nolīgumus vai grozījumus ar visiem pievienotajiem dokumentiem,
- uz uzņēmumu savstarpējiem nolīgumiem paziņošanas pienākums neattiecas, taču tos var brīvprātīgi iesniegt Komisijai,
- Komisijas pienākums lietot saņemto informāciju un dokumentus kopīgi ar citām dalībvalstīm saskaņā ar datu konfidencialitātes noteikumiem.

3.1.2. Komisijas veiktais novērtējums:

- Komisijas pienākums veikt starpvaldību nolīguma vai grozījumu projekta *ex ante* novērtējumu un sešu nedēļu laikā informēt dalībvalsti par šaubām par saderību ar Savienības tiesību aktiem, it īpaši iekšējā enerģijas tirgus tiesību aktiem un Savienības konkurences tiesībām,
- Komisijas saistošs pienākums divpadsmit nedēļu laikā pēc paziņošanas datuma informēt dalībvalsti par tās viedokli attiecībā uz starpvaldību nolīguma vai grozījumu atbilstību Savienības tiesību aktiem,
- dalībvalsts nedrīkst noslēgt piedāvāto starpvaldību nolīgumu un apstiprināt grozījumus līdz brīdim, kad Komisija savā atzinumā informē dalībvalsti par varbūtējām šaubām. Noslēdzot piedāvāto starpvaldību nolīgumu vai apstiprinot tajā grozījumus, dalībvalsts maksimāli ņem vērā attiecīgos Komisijas secinājumus un ieteikumus,
- Komisijas pienākums deviņu mēnešu laikā pēc paziņošanas veikt esošo starpvaldību nolīgumu vai grozījumu *ex post* novērtējumu un informēt dalībvalsti, ja rodas šaubas par šo nolīgumu atbilstību Savienības tiesību aktiem.

3.1.3. Paziņošanas pienākumi un Komisijas novērtējums par nesaistošiem aktiem:

- dalībvalsts pienākums iesniegt Komisijai esošos un turpmākos nesaistošos aktus un visus pievienotos dokumentus,
- Komisija var veikt iesniegtā nesaistošā akta *ex post* novērtēšanu un informēt dalībvalsti, ja tā uzskata, ka šā nesaistošā akta īstenošanas pasākumi varētu neatbilst Savienības tiesību aktiem,
- Komisija ierosina, ka izmaksu ziņā visefektīvākais, iedarbīgākais un samērīgākais ir tāds risinājums, ar kuru paredzēts par obligātu prasību noteikt *ex ante* novērtējumu, ko sagatavo Komisija. Dalībvalstīm jau agrīnā posmā būtu jāinformē Komisija par visām notiekošajām sarunām par starpvaldību nolīgumu gāzes piegādes jomā un jāiesniedz Komisijai ar to saistīti priekšlikumi, lai tā varētu sagatavot *ex ante* novērtējumu.

3.2. Pēc Komisijas domām, šis lēmums varētu sekmēt:

- lielāku juridisko noteiktību, kas veicina ieguldījumus,
- efektīvu darbību iekšējā enerģijas tirgū, kurā nav segmentācijas un ir spēcīgāka konkurence,
- lielāku pārredzamību saistībā ar piegādes drošību visās dalībvalstīs.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK 2012. gadā jau pievērsās jautājumam par nolīgumiem enerģētikas jomā saistībā Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmuma Nr. 994/2012/ES sagatavošanu ⁽¹⁾. Savā atzinumā komiteja norādīja, ka enerģētikas nolīgumos ir jāņem vērā gan stratēģiski, gan komerciāli apsvērumi, vienlaikus ievērojot proporcionalitātes un pārredzamības principus.

⁽¹⁾ OV C 68, 6.3.2012., 65. lpp.

4.2. Komiteja pauda nožēlu, ka lēmuma projekts neattiecas uz enerģētikas nozares privāto struktūru nozīmīgiem tirdzniecības nolīgumiem, kuri aptver vairākas dalībvalstis un kuri varētu būt pretrunā Savienības tiesībām. Komiteja norādīja uz draudiem, kas varētu rasties, ja stratēģisko partnerattiecību dēļ tiktu uzspiesta tādu modeļu ieviešana, kuru pamatā ir intereses, kas nesakrīt ar ES interesēm un var būt kaitējošas.

4.3. Eiropas darba devēju organizācijas – nozīmīgi sociālā dialoga partneri, kā arī organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvji atturīgi vērtēja priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko pārskata Lēmumu 994/2012/ES. Darba devēju apvienības apgalvo, ka pašreizējais *ex post* mehānisms ir pietiekams. Tās uzsvēra, ka novērtējums būtu jāveic par nolīgumiem, kuri ietekmē iekšējo enerģijas tirgu vai energoapgādes drošību.

4.4. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un vairākas dalībvalstis izvirzīja prasību par saukšanu pie atbildības sensitīvas informācijas noplūdes gadījumā un prasību nodrošināt pietiekamu komerciālo interešu aizsardzību. Tās arī piekrita, ka darbības joma nebūtu jāattiecinā uz privāto struktūru nolīgumiem un uz nolīgumiem, kas balstīti uz *Euratom* mehānismiem, un izvirzīja prasību, lai visā Lēmuma 994/2012/ES pārskatīšanas gaitā tiktu ievērota darījumdarbības un tirdzniecības brīvība, komercnoslēpuma aizsardzība un tiesības uz labu pārvaldību.

4.5. Sabiedriskajā apspriešanās par šo lietu līdzīgus iebildumus izteica arī ieinteresētās personas, to skaitā Eiropas nozaru organizācijas un regulatoru apvienības. Tās cita starpā norādīja, ka Komisijas pavaddokumentos [SWD(2016) 28 final] nav pietiekami pamatotas bāzes un nozīmīgu skaitļos izteiktu argumentu, kas ļautu pamatoti secināt, ka ar pašreizējiem tiesību aktiem nevar sasniegt izvirzītos mērķus un tādēļ tie ir jāaizstāj ar jauniem tiesību aktiem. Nepilnības starptautiskajos nolīgumos varētu novērst, stingrāk piemērojot spēkā esošo lēmumu, nevis izstrādājot jaunu tiesību aktu.

4.6. Lai panāktu pieņemamu kompromisu, EESK šajā atzinumā ņēmusi vērā organizētas pilsoniskās sabiedrības daļas komentārus un iebildumus, kas izklāstīti iepriekš, kā arī Komisijas argumentus un ES Enerģētikas Padomes secinājumus.

4.7. Ņemot vērā Komisijas pieredzi attiecībā uz grūtībām veikt izmaiņas jau noslēgtajos starptautiskajos nolīgumos enerģētikas jomā, ja vēlāk atklājas, ka tie neatbilst Savienības tiesībām, EESK atbalsta priekšlikumu izmantot *ex ante* mehānismu kā līdzekli, lai novērstu Savienības tiesību un iekšējā enerģijas tirgus noteikumu pārkāpumu gadījumos, kas attiecas uz visu ES vai skar vairākas dalībvalstis.

4.8. Tādēļ EESK uzskata, ka lēmuma pārskatīšana būtu jāattiecinā tikai uz nozīmīgiem starpvaldību nolīgumiem ar trešām valstīm, kuri tieši ietekmē ES iekšējo tirgu un/vai enerģijas piegādes drošību, un Komisijai būtu jāvērtē tikai tā starpvaldību nolīguma projekta atbilstība Savienības tiesībām, kas tai iesniegts.

4.9. Sarunās par mazāka mēroga un mazāk nozīmīgiem starpvaldību nolīgumiem nevajadzētu piešķirt īpašas pilnvaras Komisijai, ja tā sarunu gaitā palīdz kādai dalībvalstij. Tomēr tajā pašā laikā ir jāsauglabā iespēja dalībvalstīm pēc pieprasījuma saņemt no Komisijas konsultāciju pakalpojumus, lai novērstu nolīguma, par kuru notiek sarunas, neatbilstību Savienības tiesībām. Šādā gadījumā Komisijai būtu stingri jāievēro attiecīgās informācijas sniegšanas termiņi.

5. Īpašas piezīmes

5.1. EESK uzskata, ka kontroles mehānisms arī turpmāk jāpiemēro tikai starptautiskajiem gāzes piegādes nolīgumiem.

5.2. Komiteja piekrīt Komisijas viedoklim, ka izskatāmā lēmuma priekšlikumā ierosinātajiem pienākumiem nav jāattiecas uz nolīgumiem, ko noslēgušas privātās struktūras. Tomēr komiteja iesaka paredzēt iespēju izmantot ierosināto *ex ante* mehānismu attiecībā uz privātā sektora nolīgumiem, kuriem ir būtiska ietekme uz iekšējo enerģijas tirgu vai energoapgādes drošību. Taču ir jānosaka skaidri noteikumi šai procedūrai.

5.3. EESK sagaida, ka tiks noteikta atbildība par komerciāli svarīgas informācijas noplūdi un šādi gadījumi tiks izskatīti krimināltiesību aspektā.

5.4. EESK uzskata, ka nav nepieciešams un nav lietderīgi izskatāmo lēmumu piemērot juridiski nesaistošiem aktiem (priekšlikuma 2. pants).

5.5. Komiteja apšauba Komisijas apgalvojumu, ka priekšlikums nekādi neietekmē ES budžetu. Ja *ex ante* mehānisms tiks piemērots arī privātā sektora nolīgumiem, var palielināties gan administratīvās izmaksas, gan administratīvais slogs. EESK rīcībā nav analīzes par to, kā jaunajā lēmumā tiks ievērots subsidiaritātes princips un piemērots proporcionalitātes princips.

5.6. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu, ka Komisijas palīdzība arī turpmāk būs fakultatīva (priekšlikuma 4. pants), jo dalībvalsts sarunās ar trešo valsti Eiropas Komisijas palīdzībai nevajadzētu būt obligātai.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas mākoņdatošanas iniciatīva: konkurētspējīgas datu un zināšanu ekonomikas veidošana Eiropā””

(COM(2016) 178 final)

(2016/C 487/14)

Ziņotājs: **Antonio LONGO**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 19.4.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	149/1/1
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK pauž piekrišanu un atbalstu tam, ka Komisija ir stratēģiski izvēlējusies Eiropas mākoņdatošanu, kas ir atvērta un paredzēta zinātnes aprindām un kura ietver spēcīgu apņemšanos politikas un ekonomikas jomā veicināt digitālo inovāciju. Komiteja kopš 2011. gada vairākkārt ir ierosinājusi virkni ieteikumu Komisijai par to, ka Eiropai, izmantojot tās vadošos uzņēmumus, ir jāieņem līderpozīcijas šajā perspektīvajā nozarē.

1.2. EESK to uzskata par absolūtu prioritāti, kurai ir stratēģiska nozīme gan tehnoloģisko atšķirību pārvarēšanā, gan sabiedrības ekonomiskajā, sociālajā un kultūras attīstībā.

1.3. EESK priekšlikums saistās ar Eiropas mākonī, kas būtu pieejams visiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Komiteja vispirms cenšas noskaidrot un precizēt, kad un kā paplašinās lietotāju loku, kā apsolīts inovatīviem MVU un nozarei kopumā.

1.4. EESK atbalsta Komisijas veikto analīzi par būtiskām problēmām, kas traucē Eiropai izmantot datu potenciālu, jo īpaši attiecībā uz savstarpējas izmantojamības trūkumu, struktūru sadrumstalotību, to nepieejamību citiem ieguldījumiem un apmaiņai. Paziņojumā ir minēti pozitīvi pasākumi, kas paredzēti, lai pārvarētu valstīs esošās situācijas atšķirības, kuras neļauj īstenot patiesu Eiropas digitālo vienoto tirgu, un lai šajā nolūkā īstenotu darbības, kuru mērķis ir paplašināt pieejamību un stiprināt uzticēšanos starp publisko sektoru un akadēmiskajām aprindām, kuru starpā bieži vien ir pilnīga nošķirtība un trūkst komunikācijas.

1.5. EESK aicina īstenot integrācijas pasākumus tā, lai domāšanas veida maiņu zinātniskajās aprindās veicinātu, izmantojot akadēmisko infrastruktūru, pētniecības centru un publisko iestāžu integrācijas mehānismus un pārskatot datu kopīgošanas veicināšanai paredzēto stimulu struktūru. Savukārt tās aprindas, kur datu kopīgošana jau ir plaši izplatīta, būtu jāmudina uzņemties vadošo lomu detalizētā atvērto datu definēšanā.

1.6. EESK iesaka labāk izskaidrot, kāda būs mijiedarbība starp Eiropas datu infrastruktūru, kurai būtu arī jāsekmē augstas veiktspējas superdatoru (HPC) veicināšana, izstrāde un ieviešana, un paziņoto pamatiniciatīvu, kas paredzēta kvantu skaitļošanas tehnoloģijas jomas stiprināšanai.

1.7. EESK uzskata, ka par šo būtisko pārvaldības aspektu un pakāpenisku pieejamības nodrošināšanu visiem lietotājiem, kā arī datu izmantošanas un uzglabāšanas metodēm Komisijai būtu jāuzsāk plaša mēroga apspriešana, tiešā veidā iesaistot zinātniskās aprindas un iedzīvotāju intereses pārstāvošās apvienības.

1.8. EESK iesaka Eiropas mākoņa ieviešanai vajadzīgo datortehniku un programmatūru iegādāt Eiropā un aicina ieviest lielāku skaidrību saistībā ar finanšu līdzekļiem no dažādām pamatprogrammām, struktūrfondiem, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI) un Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF).

1.9. EESK vēlas, lai Komisija, vienojoties ar dalībvalstīm, uzsāktu plašu programmu jaunu prasmjietilpīgu profesiju attīstībai un apguvei; šāda programma radītu jaunas kvalificētas nodarbinātības iespējas un veicinātu citās valstīs strādājošo jauno zinātnieku atgriešanos ES.

1.10. Lai izveidotu skaidru un noteiktu tiesisko satvaru uzņēmumu un iedzīvotāju vajadzībām šajā stratēģiski nozīmīgajā, kā arī sarežģītajā nozarē, kāda ir digitālā nozare, kura atrodas pastāvīgā attīstībā, EESK ierosina izveidot "digitālās Eiropas vienoto portālu", ar kura palīdzību iedzīvotāji un uzņēmumi varētu viegli piekļūt esošajiem Kopienas dokumentiem.

1.11. Visbeidzot, EESK uzsver, ka faktiskai digitālajai revolūcijai ir nepieciešama Eiropas iedzīvotāju izglītošana un apmācība visās vecuma grupās un visos darba vai bezdarba posmos. EESK īpaši uzsver nepieciešamību ieguldīt tehnoloģiju apmācībā sievietēm un centienos viņas iesaistīt atbildīgu un vadības funkciju veikšanā.

2. Vispārīga informācija un kopsavilkums

2.1. Komisija ir izstrādājusi virkni ieteikumu, lai izveidotu pamatu Eiropas mākoņdatošanas iniciatīvai, kas būtu atvērta un paredzēta zinātnes aprindām, un ir publicējusi priekšlikumu, kurā, ņemot vērā tā dēvēto "lielo datu" attīstības apsvērumu, mākonis tiek uzskatīts par instrumentu, ar kuru varētu pilnībā izmantot datu apjomu, ko rada publiskās un privātās struktūras. Tiek uzskatīts, ka spēja izmantot šos lielos datus ietekmēs pasaules ekonomiku, paverot iespēju radīt būtiskas inovācijas rūpniecības un sociālajā jomā, kā arī jaunus finanšu pakalpojumus un produktus.

2.2. Šis priekšlikums digitālā vienotā tirgus stratēģijas ietvaros ir daļa no pirmā rūpniecības politikas dokumentu kopuma, par ko tika paziņots 2016. gada 19. aprīlī un kas ietver būtisku finanšu plānu EUR 50 miljardu apmērā, kura mērķis ir faktiskā un atbilstoša "virzīb[a] uz Eiropas rūpniecības digitalizāciju" un kurš nosaka "pasākumu kopumu, kas paredzēts, lai atbalstītu un savstarpēji sasaistītu valstu iniciatīvas visu rūpniecības nozaru un ar tām saistīto pakalpojumu digitalizācijai un veicinātu investīcijas, izmantojot stratēģiskās partnerības un tīklus".

2.3. Mākoņdatošanas iniciatīva ir viena no svarīgākajām saistībām, kas ļaus Eiropai izvirzīties "vadībā pasaules mērogā uz datiem balstītas ekonomikas jomā". Pētniecības, attīstības un inovācijas komisārs *Carlos Moedas* ir norādījis, ka šī izvēle ir arī atbilde uz "[z]inātnieku aprindu lūgum[u] nodrošināt infrastruktūru atvērtās zinātnes vajadzībām. (...) Ieguvumi, ko brīvi pieejamie dati sniegs Eiropas zinātnei, ekonomikai un sabiedrībai, būs milzīgi."

2.4. Komisija uzskata, ka Eiropai jāatrod atbildes uz šādiem četriem jautājumiem:

— Kā varētu pēc iespējas maksimāli izmantot datu kopīgošanu?

— Kā nodrošināt to, ka datus var savstarpēji izmantot pēc iespējas plaši dažādās zinātnes disciplīnās, kā arī publiskajā un privātajā sektorā?

— Kā labāk savienot esošās un jaunās datu infrastruktūras visā Eiropā?

— Kā labāk koordinēt Eiropas datu infrastruktūrām pieejamos atbalsta instrumentus?

2.5. Komisijas izvēlētais instruments ir zinātniskajām aprindām izveidota uzticama un atvērta vide – **Eiropas atvērtās zinātnes mākonis**, kurā varētu glabāt, kopīgot un atkārtoti izmantot zinātniskos datus un rezultātus. Šis svarīgais instruments, kura mērķis ir attīstīt skaitļošanas jaudu, savienojamību un lielaudas mākoņdatošanas risinājumus, izmantotu **Eiropas datu infrastruktūru**, pirmām kārtām savienojot zinātniskās aprindas, bet pēc tam – publisko sektoru un rūpniecību. Tas viss prasa kopīgu darbu, kurā jāpiedalās visiem tiem, kas vēlas izmantot datu revolūcijas ieguvumus Eiropā.

2.6. Komisija precizē, ka iniciatīvu papildinās gan turpmākas darbības, kas balstīsies uz digitālā vienotā tirgus stratēģiju un attieksies uz komerciālajiem lietotājiem paredzētajiem mākoņpakalpojumu līgumiem un mākoņdatošanas pakalpojumu sniedzēju maiņu, gan arī brīvas datu plūsmas iniciatīva.

2.7. Komisija min piecus iemeslus, kāpēc Eiropa nav pilnībā izmantojusi datu potenciālu:

- **dati, kas iegūti pētījumos, kuri finansēti no publiskiem līdzekļiem, ne vienmēr ir brīvi pieejami,**
- **sadarbspējas trūkums,**
- **datu un informācijas tehnoloģijas infrastruktūru sadrumstalotība,**
- neeksistē **augstākā līmeņa augstas veiktspējas skaitļošanas (HPC) infrastruktūra datu apstrādei,**
- nepieciešamas **progresīvas analīzes metodes (piemēram, tekstizraces un datizraces) uzticamā vidē.**

2.8. **Eiropas atvērtās zinātnes mākonim** vajadzētu radīt priekšnoteikumus Eiropai iegūt pasaules mērogā vadošo lomu zinātnisko datu infrastruktūru jomā; tas 1,7 miljoniem pētnieku un 70 miljoniem speciālistu nodrošinās virtuālu vidi ar pakalpojumiem, ko var izmantot bez maksas. Šā instrumenta pilnveidošanu sekmēs zinātniskās aprindas, un turpmāk tas būs pieejams arī izglītības un profesionālās apmācības nolūkā. Tehnisko standartu noteikšana ļautu izveidot datu vidi, kas būtu droša lietotājiem.

2.9. Pamatojoties uz esošajām infrastruktūrām, Komisija plāno izmantot arī jau paredzētās darbības, piemēram, bezmaksas pieeju publikācijām un zinātniskiem datiem saistībā ar programmu “Apvāršnis 2020”. Par Eiropas atvērtās zinātnes mākoņa **pārvaldību** tiks lemts pēc tam, kad tiks pabeigts jau iesāktais rūpīgas sagatavošanās process.

2.10. Konkrētie pasākumi, kas paziņojumā paredzēti mākoņa īstenošanai, ir šādi:

- **visus zinātniskos datus, kas radīti programmā “Apvāršnis 2020”, pēc noklusējuma padarīt atvērtus,**
- uzlabot informētību un mainīt **stimulu struktūras,**
- pilnveidot **sadarbspēju un datu kopīgošanu,**
- izveidot **mērķim atbilstošu Eiropas pārvaldības struktūru,**
- izstrādāt **mākoņpakalpojumus atvērtajai zinātnei,**
- paplašināt Eiropas zinātnes mākoņa zinātnisko lietotāju loku.

2.11. Komisija paredz arī izveidot **Eiropas datu infrastruktūru** ar integrētām augstākā pasaules līmeņa HPC spējām; tā ir nepieciešama Eiropai, lai līdz 2022. gadam ieviestu eksa-pakāpes superdatorus un ieņemtu vienu no trīs vadošajām pozīcijām šajā nozarē.

2.12. Komisija uzskata, ka Eiropas datu infrastruktūra dos ieguldījumu arī rūpniecības digitalizācijā, rūpniecisko inovāciju veicināšanā un Eiropas stratēģisko pētniecības platformu attīstībā.

2.12.1. Pasākumi tiks īstenoti laikposmā no 2016. gada līdz 2020. gadam.

2.13. Paziņojumā Komisija ir arī informējusi par **pamatiniatīvu**, kuras mērķis būs veicināt kvantu tehnoloģijas pētniecību un izstrādi.

2.14. Visbeidzot, Komisija plāno **paplašināt piekļuvi un veidot uzticēšanos** starp valsts sektoru un akadēmiskajām aprindām, šajā nolūkā nodrošinot, ka publiskais sektors var piekļūt Eiropas mākonim.

2.15. Pēc tam **lietotāju loks** būtu jāpaplašina, aptverot publiskos pakalpojumus, inovatīvus MVU un rūpniecību. Publisko pakalpojumu iekļaušana iniciatīvā notiks, balstoties uz esošajiem izcilības piemēriem, kā *INSPIRE* direktīvu telpiskās informācijas jomā un e-veselības tīklu. Rūpniecības iekļaušana iniciatīvā notiks, balstoties uz pašreizējiem būtiskas zinātniskās infrastruktūras nodrošināšanas piemēriem kā *Helix-Nebula*, *EBI-EMBL* un *PRACE*. Nākamais solis mazajiem un vidējiem uzņēmumiem varētu būt iesaistīšanās kā inovatīvu risinājumu sniedzējiem Eiropas atvērtās zinātnes mākonī, kā tas jau ir noticis programmas “Apvāršnis 2020” gadījumā.

2.16. Komisija paredz dažādus finansējuma avotus:

- pētniecības un inovācijas pamatprogramma “Apvārsnis 2020”,
- Eiropas Infrastruktūras savienošanas instruments (EISI),
- Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi),
- Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF).

2.16.1. Sākotnējais novērtējums liecina, ka vajadzīgo publiskā un privātā sektora papildieguldījumu apjoms ir EUR 4,7 miljardi piecu gadu laikposmā.

2.17. Šī iniciatīva savus ieņēmumus radīs laika gaitā, kad to sāks izmantot zinātniskās aprindas, novatoriski jaunuzņēmumi un publiskais sektors.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK visnotaļ atbalsta Komisijas izvēli apņemties politiski un ekonomiski veicināt digitālo inovāciju un jo īpaši atbalsta lēmumu par Eiropas mākoņdatošanu.

3.1.1. Komisija ir izstrādājusi ļoti vērienīgu stratēģiju. Lai gan tās sarežģītības līmenis ir ļoti augsts, politiskie mērķi ir skaidri noteikti. Eiropas trūkumi un problēmas, ar kurām tā saskaras lielo datu izmantošanai zinātnē un publiskajos pakalpojumos nepieciešamo pakalpojumu izveidē, ir precīzi norādīti, un tam vajadzētu būt par sākumpunktu darbam, kas jāveic turpmākajos gados.

3.2. Komiteja kopš 2011. gada ⁽¹⁾ vairākkārt ir ierosinājusi virkni ieteikumu, “kā veicināt Eiropas līderpozīcijas, pamatojoties uz nozares vadošajiem uzņēmumiem”.

3.3. Tomēr ir jāatgādina, ka EESK priekšlikums saistījās ar Eiropas mākonī, kas būtu pieejams visiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Tomēr paziņojuma nosaukums var maldināt, jo nav norādīts, ka tas adresēts tikai zinātnes aprindām.

3.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas lēmumu un norāda, ka risinājumiem būs stratēģiska nozīme gan Eiropas tehnoloģisko atšķirību pārvarēšanā, gan Eiropas sabiedrības ekonomiskajā, sociālajā un kultūras attīstībā. Zinātnes mākonis arī apmierina zinātnisko aprindu vajadzību piekļūt publiskās pētniecības datiem un kopīgot tos.

3.5. EESK atbalsta Komisijas veikto analīzi par problēmām, kas traucē Eiropai izmantot datu potenciālu, jo īpaši attiecībā uz savstarpējas izmantojamības trūkumu, struktūru sadrumstalotību, to nepieejamību citiem ieguldījumiem un apmaiņai. EESK arī atkārtoti uzsver, ka ir nepieciešama Eiropas iedzīvotāju izglītošana un apmācība visās vecuma grupās un visos darba vai bezdarba posmos ⁽²⁾. EESK īpaši uzsver nepieciešamību ieguldīt tehnoloģiju apmācībā sievietēm un centienos nodrošināt viņām iespējas ieņemt atbildīgus un vadošus amatus.

3.6. Komiteja piekrīt paziņojumā norādītajiem mērķiem un pasākumiem, kas paredzēti, lai pārvarētu valstīs esošās situācijas atšķirības, kuras kavē patiesa Eiropas digitālā vienotā tirgus īstenošanu. Turklāt jāņem vērā, ka patlaban ir vērojama vispārēja tendence pāriet no savu personas datu glabāšanas savā datorā uz publisku vai komerciālu mākoņu izmantošanu. Tādējādi mākoņu iniciatīva attīstās pareizā virzienā.

3.7. Pozitīvi vērtējama ir arī Komisijas apņemšanās veikt darbības, kuru mērķis ir paplašināt pieejamību un kopīgi stiprināt uzticēšanos starp publisko sektoru un akadēmiskajām aprindām, kuras bieži vien ir pilnīgi nošķirtas viena no otras un savstarpēji nesazinās.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Dažus aspektus vajadzētu precizēt. Komisijas plāns šķiet vienlaikus ļoti sarežģīts attiecībā uz mērķiem, taču pārāk vispārīgs dažos būtiskos jautājumos.

⁽¹⁾ OV C 24, 28.1.2012., 40. lpp. un OV C 76, 14.3.2013., 59. lpp.

⁽²⁾ OV C 451, 16.12.2014., 25. lpp.

4.2. Pirmkārt, EESK iesaka Eiropā iegādāties Eiropas mākonim vajadzīgo datortehniku un programmatūru. Programmatūras risinājumi Eiropā ir augsti attīstīti, un būtu jāspēj novērst tehnoloģisko atkarību no citiem pasaules reģioniem. Attiecībā uz datortehniku pozitīvi vērtējams ir nosacījums, ka vismaz vienam no diviem eksa-pakāpes superdatoriem jābūt izgatavotam Eiropā.

4.3. Komiteja pauž bažas ne tikai par finanšu resursiem, bet arī par speciālistiem, kas vajadzīgi mākoņa īstenošanai un attīstīšanai. Lai pilnībā izmantotu lielo datu potenciālu ekonomikas izaugsmei un nodarbinātības veicināšanai Eiropā, izšķiroša nozīme būs tam, vai ir pieejami cilvēkresursi ar atbilstošām prasmēm. Turklāt Komiteja aicina Komisiju rūpīgi ņemt vērā gan pārrobežu mākoņdatošanas sistēmas, kas jau pastāv un sekmīgi darbojas konkrētu zinātnes aprindu vajadzībām, gan arī valsts līmeņa pasākumus, lai sasniegtu to pašu mērķi.

4.3.1. Atzinīgi novērtējot programmu "Apvārsnis 2020" un finansējumu projektam *EDISON*, kas paredzēts "datu zinātnieka" profesijas ieviešanas paātrināšanai, EESK vēlas, lai Komisija, vienojoties ar dalībvalstīm, uzsāktu plašu programmu jaunu prasmjietilpīgu profesiju apguvei; šāda programma veicinātu jaunas kvalificētas nodarbinātības iespējas un citās valstīs strādājošo jauno zinātnieku atgriešanos ES. Īpaši nepieciešami ir "datu administratori", kas varētu palīdzēt zinātniekiem, rūpniecības nozarēm un publiskās pārvaldes iestādēm labāk izmantot savāktos datus un apmainīties ar tiem. Šie Komisijas pasākumi ir jāsteno ārkārtīgi steidzami, un tiem arī jābūt vērīgiem uz nodarbinātības iespēju atgūšanu.

4.4. Turklāt nav labi saprotama arī mijiedarbība starp ierosināto Eiropas datu infrastruktūru, kurai būtu arī jāsekmē augstas veiktspējas superdatoru (*HPC*) veicināšana, izstrāde un ieviešana, un pamatiniciatīvu kvantu tehnoloģijas jomas stiprināšana. Abas iniciatīvas ir papildinošas, kaut arī atšķirīgas. Lai gan eksa-pakāpes superdatora izveidi ir paredzēts īstenot līdz 2018. gadam, kvantu tehnoloģiju stratēģija joprojām ir sagatavošanas stadijā un raksturojama kā ilgtermiņa pieejas pasākums.

4.5. Tādējādi paziņojums ir ļoti vispārīgs pat tad, ja kā priekšnoteikumu pieņemtu dabisko integrācijas mehānismu, t. i., Eiropas atvērtās zinātnes mākoņa un Eiropas datu infrastruktūras, izmantošanu akadēmisko iestāžu, pētniecības centru un publisko iestāžu starpā. Šī stratēģija būs sekmīga tikai tad, ja būs vienojušās visas ieinteresētās personas. Informētības veicināšana un tādu stimulu struktūras maiņa, kas paredzēti akadēmisko aprindu, rūpniecības un publisko iestāžu datu kopīgošanas veicināšanai, ir nepieciešams solis, lai veicinātu atvērtās zinātnes mākoņdatošanas attīstību. Konkrēti, tām aprindām, kur datu kopīgošana jau ir plaši izplatīta, piemēram, daudzās zinātnes jomās, varētu būt būtiska loma detalizētā atvērto datu definēšanā, ko veic ar augšupējā procesa palīdzību.

4.5.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu no 2017. gada visu jauno programmas "Apvārsnis 2020" projektu gadījumā noteikt, ka atvērti pētniecības dati ir noklusējuma izvēle. EESK mudina Komisiju apsvērt 2012. gada ieteikumus par piekļuvi zinātniskajai informācijai un par tās saglabāšanu.

4.6. Turklāt būtu jāprecizē, kādi būs inovatīviem MVU un rūpniecības nozarei apsolutie lietotāju loka paplašināšanas mehānismi, kuru vajadzībām izmantos datu un programmatūras izcilības centrus un datu pakalpojumu inovācijas centrus mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

4.7. EESK aicina labāk izstrādāt mākoņa pārvaldību, par ko saskaņā ar Komisijas plāniem tiks lemts pēc tam, kad tiks pabeigts jau iesāktais rūpīgas sagatavošanās process. Zinātniskajām aprindām, uzņēmumiem un iedzīvotājiem ir tiesības piedalīties šajā pārvaldībā, un Komisijai ir pienākums sniegt norādījumus, kādā veidā un cik lielā mērā tas paredzēts. *OSPP* (Eiropas atvērtās zinātnes politikas platforma) var būt noderīgs instruments.

4.8. EESK uzskata, ka par tādiem jautājumiem kā pārvaldība, pakāpeniska pieejamības nodrošināšana visiem iedzīvotājiem, kā arī datu izmantošanas un uzglabāšanas metodes, būtu jāuzsāk plaša mēroga apspriešana, tiešā veidā iesaistot zinātniskās aprindas un iedzīvotāju intereses pārstāvošās apvienības.

4.9. Konkrēti, Komisijai būtu jāsniedz sīkāka informācija par mākoņa pārvaldības administratīvo platformu.

4.10. Ņemot vērā ne tikai lielo skaitu valstu, kurās tā tiktu īstenota, bet arī zemās ekonomiskās izaugsmes vidi Eiropas ekonomikā, kas ļoti apgrūtina privāto investīciju piesaisti Eiropas iniciatīvai, kurai patiesībā būtu tikai netieša un sekundāra ietekme uz rūpniecību un MVU, EESK uzskata, ka finansējums ir absolūta Eiropas prioritāte.

4.11. Uzņēmumi patiesībā gūs labumu no mākoņa un datu infrastruktūras pozitīvās ietekmes tikai pēc to ieviešanas, ņemot vērā, ka vēl ir jāizstrādā kopējie tehniskie standarti un jākonsolidē privātuma, kiberdrošības un intelektuālā īpašuma tiesiskais regulējums gan Eiropas regulatīvajā līmenī, gan transponēšanas ziņā dalībvalstīs.

4.12. Šajā sakarā EESK ierosina izveidot “digitālās Eiropas vienoto portālu”, lai atvieglotu iedzīvotājiem un uzņēmumiem piekļuvi esošajiem Kopienas dokumentiem.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “IKT standartizācijas prioritātes digitālajam vienotajam tirgum””

(COM(2016) 176 final)

(2016/C 487/15)

Ziņotājs: **Gundars STRAUTMANIS**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 19.4.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	159/1/3
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. **EESK kopumā atzinīgi vērtē** Komisijas izstrādāto dokumentu, jo tas ir aizsākums praktiskiem plāniem un iniciatīvām IKT standartizācijas veicināšanai; tajā ir noteiktas prioritārās jomas un galvenās aktivitātes ar termiņiem (*roadmap*).

1.2. **EESK uzskata**, ka standartizācijai ir jāveicina pievienotās vērtības pieaugums, darba vietu nodrošinājums jebkurā jomā un sabiedrības labklājības līmeņa pieaugums kopumā. Tādēļ pareiza standartizācijas prioritāro jomu noteikšana, tajā skaitā IKT nozarē, ir īpaši svarīga, lai risinātu šos visai sabiedrībai tik svarīgos jautājumus. Tas apliecina Komisijas paziņojuma nepieciešamību un skaidri parāda, kādēļ šī dokumenta radīšana ir būtiska tālākai IKT standartizācijas veicināšanai un līdz ar to vienotā digitālā tirgus attīstībai.

1.3. **EESK vēlas ieteikt vairākus uzlabojumus**, kas varētu palīdzēt Komisijai pilnveidot turpmāk izstrādātos paziņojumus un citus saistītos dokumentus.

1.3.1. Ieteikums Nr. 1

EESK iesaka turpmākajos Komisijas paziņojumos un citos saistītajos dokumentos informēt visus iesaistītos dalībniekus par nepieciešamību pēc līdzsvarotas pieejas IKT standartizācijā – standarti kā ierobežojošs faktors pret radošumu (*creativity*).

1.3.2. Ieteikums Nr. 2

EESK iesaka nodrošināt konsekveni attiecībā uz tām IKT standartizācijas prioritārajām jomām, kurām ir atšķirīgi nosaukumi Komisijas paziņojumā un ikgadējā IKT standartizācijas mainīgajā plānā. Lai nodrošinātu atbilstību starp šiem dokumentiem un visiem savstarpēji saistītiem tekstiem, ir jāizmanto vienota terminoloģija.

1.3.3. Ieteikums Nr. 3

Ņemot vērā IKT standartizācijas prioritāšu izvēles svarīgumu, **EESK iesaka** sniegt izsmelošāku informāciju par prioritāro jomu izvēles pamatotību, metodiku un rezultātiem.

1.3.4. Ieteikums Nr. 4

Lai visiem iesaistītajiem dalībniekiem būtu labāka izpratne par Komisijas paziņojuma iedzīvināšanu un pēctecību, **EESK iesaka** sniegt informāciju par regulārajām darbībām, kas būs kā papildinājums vai arī turpinās Komisijas paziņojumā iesākto.

1.3.5. Ieteikums Nr. 5

Lai visiem iesaistītajiem dalībniekiem būtu pārliecība, ka Komisija, sagatavojot paziņojumu, ir izvērtējusi ne tikai jautājumus, kas ir tieši saistīti ar IKT standartizācijas prioritātēm, bet arī novērtējusi izvēlēto prioritāšu ietekmi uz dažādiem ar sociālo aspektu saistītiem jautājumiem (sk. LESD 11. pantu), **EESK iesaka** turpmākajos Komisijas paziņojumos iekļaut konkrētu informāciju par dažādu ieinteresēto pušu līdzdalību un par šādas pieejas IKT standartizācijas jomai sociālajām sekām, kas jau tagad ietekmē visu sabiedrību kopumā.

1.4. Kaut arī **EESK** kopumā atbalsta Komisijas paziņojumu, tomēr **rosina novērtēt**:

- vai paziņojums kā forma ir pietiekams, lai sasniegtu izvirzītos mērķus, piemēram “iegūt vadošo lomu”, vai tam tomēr nav nepieciešamas formas, kas paver iespējas plašākai un noteiktākai rīcībai,
- vai nevajadzētu pārskatīt pašu šo domu “iegūt vadošo lomu” un Komisijas paziņojumā akcentēt sadarbību ar pasaules standartizācijas organizācijām uz partnerības, nevis sacensības principiem, ņemot vērā to, ka mums ir kopējas vajadzības plašākā nozīmē, kas pārsniedz ES robežas.

2. Ievads

2.1. 2016. gada 19. aprīlī Eiropas Komisija pieņēma paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “IKT standartizācijas prioritātes digitālajam vienotajam tirgum” (COM(2016) 176 final).

2.2. Komisijas paziņojuma **mērķi** ir:

- atbalstīt un nostiprināt Eiropas lomu pasaules digitālajā ekonomikā,
- IKT standartu noteikšanu vairāk saskaņot ar politikas vajadzībām,
- nodrošināt, ka standarti ir dinamiski, atvērti, ciešāk saistīti ar pētniecību un inovācijām.

2.3. Komisijas paziņojuma **gars**:

- **visaptveroša stratēģiska un politiska pieeja prioritāro IKT tehnoloģiju standartizācijai.** Šajā paziņojumā ir izklāstīta visaptveroša stratēģiska un politiska pieeja to prioritāro IKT tehnoloģiju standartizācijai, kas ir būtiskas digitālā vienotā tirgus izveides pabeigšanai,
- **risinājums ar IKT standartizāciju saistītām problēmām.** Lai risinātu ar IKT standartizāciju saistītās problēmas, Komisija paziņo, ka tā “sāks integrētu standartizācijas plānu, lai apzinātu un definētu standartizācijas galvenās prioritātes, īpašu uzmanību pievēršot tehnoloģijām un jomām, kas tiek uzskatītas par ārkārtīgi svarīgām digitālā vienotā tirgus veidošanā”.

2.4. Komisijas paziņojuma **konteksts**:

- **kopīgi standarti kā efektīva digitālā vienotā tirgus pamats.** Kopīgi standarti nodrošina digitālo tehnoloģiju sadarbību un ir efektīva digitālā vienotā tirgus pamats. Tie garantē tehnoloģiju raitu un uzticamu sadarbību, nodrošina apjomradītus ietaupījumus, veicina pētniecību un inovāciju un saglabā tirgu atvērtību. Pretstatā tam atšķirīgie valstu standarti var būtiski palēnināt inovāciju un nostādīt Eiropas uzņēmumus neizdevīgākā stāvoklī attiecībā pret uzņēmumiem citur pasaulē,

- **Regula (ES) Nr. 1025/2012 par Eiropas standartizāciju.** ES standartizācijas politikas jaunākās pārskatīšanas rezultātā tika pieņemta Regula (ES) Nr. 1025/2012 par Eiropas standartizāciju un izveidots regulējums pārredzamākai, efektīvākai un iedarbīgākai Eiropas standartizācijas sistēmai attiecībā uz visām rūpniecības nozarēm. **Šis paziņojums ir balstīts uz Regulu (ES) Nr. 1025/2012** ⁽¹⁾ un saistīts ar plašākā vienotā tirgus stratēģijā plānoto kopīgo standartizācijas iniciatīvu (COM(2015) 550 final – paziņojums “Vienotā tirgus pilnīgošana – plašākas iespējas cilvēkiem un uzņēmējdarbībai”).

2.5. Komisijas paziņojuma **svaīgākie aspekti:**

- IKT standarti kā digitālā vienotā tirgus stūrakmens,
- IKT standartu noteikšana: strauji mainīgs un sarežģīts globālais konteksts,
- Eiropas pieeja: divu pīlāru plāns IKT standartizācijas prioritāšu noteikšanai un izpildei digitālā vienotā tirgus vajadzībām,
- piecas prioritārās jomas: IKT standartizācijas pamatelementi,
- augsta līmeņa apņemšanās ar standartu starpniecību panākt un saglabāt vadošo lomu.

3. Komisijas paziņojuma satura pārskats un vispārēji komentāri

3.1. **IKT standarti kā digitālā vienotā tirgus stūrakmens**

3.1.1. Komisijas paziņojuma 1. punktā norādīts, ka pasaules ekonomikas pāreja uz digitālo ekonomiku skar visas rūpniecības un pakalpojumu nozares. Tāpat arī 1. punktā ir apskatīti vispārēji ar paziņojumu saistīti jautājumi, tādi kā:

- paziņojuma mērķis,
- paziņojuma būtība,
- paziņojuma konteksts.

3.2. **IKT standartu noteikšana: strauji mainīgs un sarežģīts globālais konteksts**

3.2.1. Komisijas paziņojuma 2. punktā norādīts, ka IKT standartu izstrāde ir saistīta ar vairākām jaunām problēmām, kam ir nepieciešams mērķtiecīgs un ilgtspējīgs Eiropas līmeņa risinājums.

3.2.2. Paziņojuma tekstā ir uzsvērts, ka šo problēmu sekas cita starpā var būt jau tā ierobežoto resursu izkliedētība, salīdzinoši zema efektivitāte un, vispārīgāk runājot, Eiropas inovācijas spējas mazināšanās.

3.3. **Eiropas pieeja: divu pīlāru plāns IKT standartizācijas prioritāšu noteikšanai un izpildei digitālā vienotā tirgus vajadzībām**

3.3.1. Komisijas paziņojuma 3. punktā izklāstīts prioritārās rīcības plāns nākamajam tehnoloģiju standartizācijas posmam digitālajā ekonomikā.

3.3.2. Komisijas ierosinātā pieeja:

- 1) paziņojumā ir noteikts to digitālā vienotā tirgus prioritāro pamatelementu **saraksts**, attiecībā uz kuriem IKT standartizācija jāuzlabo steidzamā kārtā, kā arī noteikti sasniedzamie rezultāti un izpildes grafiks;
- 2) Komisija ierosina augsta līmeņa politisku procesu, kas paredzēts, lai prioritāšu sarakstu apstiprinātu, uzraudzītu un attiecīgā gadījumā pielāgotu. Ir paredzēts, ka šajā procesā tiks izmantoti Eiropas standartizācijas sistēmas instrumenti un iesaistīts plašs ieinteresēto personu loks gan ES, gan starptautiskā līmenī.

3.3.3. Lai panāktu, ka ES kļūst par pasaules digitālās ekonomikas līderi, abas minētā prioritāšu plāna daļas būs jāvirza kopā.

⁽¹⁾ OV L 316, 14.11.2012., 12. lpp.

3.4. **Piecas prioritārās jomas: IKT standartizācijas pamatelementi**

3.4.1. Komisija paziņojuma 3.1. punktā ir noteikusi piecas prioritārās jomas, kas ir digitālā vienotā tirgus **būtiskie tehnoloģijas pamatelementi** (uzskaitīto jomu secība nav svarīga):

- mākoņdatošana (*cloud computing*),
- lietiskais internets (*Internet of Things – IoT*),
- 5G sakari (*5G communications*),
- (lielo) datu tehnoloģijas (*big data technologies*),
- kibersdrošība (*cybersecurity*).

3.4.2. Prioritārās jomas tika izvēlētas, pamatojoties uz ieteikumu, kas saņemts no Eiropas daudzpusējā ieinteresēto personu foruma par IKT standartizāciju, kurš apvieno nozares ieinteresētās personas, standartu noteicējus, valdību un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus.

3.4.3. Digitālā pārveide plaši ietekmē gan dažādas nozares, gan patērētājus. No šīm izvēlētajām piecām IKT standartizācijas prioritārajām jomām tieši ir atkarīgas arī **daudzas svarīgas IKT pielietojuma jomas** (piemēram, e-veselība, intelektiskās transporta sistēmas, “viedā” enerģētika, progresīva ražošana, “viedās” pilsētas utt.).

3.4.4. **Izvēlētās prioritātes papildinās citus standartizācijas instrumentus, ar kuriem īsteno Eiropas standartizācijas politiku.** Papildus plānotajai kopīgajai Eiropas standartizācijas iniciatīvai šie instrumenti ir IKT standartizācijas mainīgais plāns un Savienības gada darba programma.

3.5. **Augsta līmeņa apņemšanās ar standartu starpniecību panākt un saglabāt vadošo lomu**

3.5.1. Komisijas paziņojuma 3.2. punktā ir minēts, ka ar prioritāšu noteikšanu attiecībā uz IKT standartiem digitālā vienotā tirgus vajadzībām vien nepietiks. **Panākumi ir atkarīgi no plaša ieinteresēto personu loka**, tai skaitā nozares, standartizācijas organizāciju un pētniecības kopienas, kā arī ES iestāžu un valstu pārvaldes iestāžu, **augsta līmeņa apņemšanās sekmēt standartizāciju.**

3.5.2. **Komisija ierosina augsta līmeņa procesu prioritāro pasākumu īstenošanai.** Minētais process balstīsies uz un papildinās Eiropas daudzpusēju ieinteresēto personu forumu, IKT standartizācijas mainīgo plānu un Savienības gada darba programmu kā standartu ieviešanas un izplatīšanas mehānismus. Komisijas paziņojumā ir aprakstīts katrs procesa elements un visas ar to saistītās darbības.

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. **Līdzsvars starp standartizāciju un radošumu (creativity)**

4.1.1. Komisijas paziņojuma kontekstā standartizācija nav mērķis, bet tikai līdzeklis, kura viens no uzdevumiem ir veicināt pētniecību un inovācijas saistībā ar IKT.

4.1.2. Katrs standarts ne tikai dod iespējas, bet arī nosaka rāmjus, nosaka ierobežojumus. Standarti var ne tikai veicināt attīstību, bet arī to kavēt, it sevišķi tādās strauji attīstošās nozarēs kā IKT.

4.1.3. Paziņojuma teksta 2. punktā “IKT standartu noteikšana: strauji mainīgs un sarežģīts globālais konteksts”, runājot par problēmām, ar kurām jāaskaras standartizācijas procesā, ir minēts: “.. aizvien pieaugoša sarežģītība, kuru rada daudzie atšķirīgie standarti, un standartizācijas procesā iesaistīto tehnisko kopienu daudzveidība var **palēnināt inovāciju.**”

4.1.4. Sabiedriskās apspriešanas rezultāti (dokuments *Synopsis report on the public consultation “Standards in the Digital Single Market: setting priorities and ensuring delivery”*) atspoguļo atsevišķu iesaistīto personu (*stakeholder*) grupu, piemēram IKT nozares, viedokli. Šī nozare vēlas augšupēju (*bottom-up*) standartizācijas procesu.

4.1.5. Ir skaidrs, ka pārmērīgi cieša vai priekšlaicīga standartu ieviešana var:

- ierobežot radošumu, kas savukārt kavētu inovatīvu risinājumu izstrādi un ieviešanu,
- radīt situāciju, kad ir izstrādāti un apstiprināti vieni standarti, bet ražotāji savā ikdienas darbībā vadās pēc citiem – pašu noteiktiem, alternatīviem “standartiem”.

4.1.6. Tas nozīmē, ka standartizācijas procesā uzmanīgi jāvērtē situācija saistībā ar katra standarta izveidi, apstiprināšanu, ieviešanu un jāatrod racionāls līdzsvars starp standartizāciju kā ierobežojošu faktoru un radošumu – atļaušanu brīvi izpausties, radot jaunus – “nestandarta” – risinājumus.

4.1.7. *Ieteikums Nr. 1*

EESK iesaka turpmākajos Komisijas paziņojumos un citos saistītajos dokumentos informēt visus iesaistītos dalībniekus par nepieciešamību pēc līdzsvarotas pieejas IKT standartizācijā – standarti kā ierobežojošs faktors pret radošumu (*creativity*).

4.2. **Neatbilstības attiecībā uz prioritārajām jomām dažādos dokumentos par standartizāciju**

4.2.1. Komisijas paziņojuma 3.1. punktā noteiktas iepriekš minētās piecas IKT standartizācijas prioritārās jomas:

- mākoņdatošana (*cloud computing*),
- lietiskais internets (*Internet of Things – IoT*),
- **5G sakari** (*5G communications*),
- **kiberdrošība** (*cybersecurity*),
- **(lielo) datu tehnoloģijas** (*(big) data technologies*).

4.2.2. Tajā pašā laikā paziņojuma tekstā ir atsauces uz ikgadējo IKT standartizācijas mainīgo plānu (*Rolling Plan for ICT Standardisation 2016*). Zemāk uzskaitītas 2016. gada IKT standartizācijas mainīgajā plānā apzinātās un aprakstītās jomas:

3.5.	Galvenie veicinātājfaktori un drošība (<i>Key enablers and security</i>)	95
3.5.1.	Mākoņdatošana (<i>Cloud computing</i>)	96
3.5.2.	Publiskā sektora informācija, atklātie dati un lielle dati (<i>Public Sector Information, Open Data and Big Data</i>)	101
3.5.3.	e-pārvaldība (<i>eGovernment</i>)	106
3.5.3.1.	DCAT lietojumprofils datu portāliem Eiropā (<i>DCAT Application profile for data portals in Europe</i>)	107
3.5.3.2.	Apmaiņa ar metadatiem par atkārtoti izmantojamiem sadarbības aktīviem (e-pārvaldība) (<i>Exchange of metadata on re-usable interoperability assets</i>) (<i>eGovernment</i>)	107
3.5.3.3.	Pamatterminoloģija sadarbīgu risinājumu izstrādes atvieglošanai (<i>Core Vocabularies to facilitate the development of interoperable solutions</i>)	107
3.5.4.	Elektroniskā identifikācija un uzticamības pakalpojumi, tai skaitā e-paraksts (<i>Electronic identification and trust services including e-signatures</i>)	109
3.5.5.	Radiofrekvenciālā identifikācija (RFID) (<i>Radio Frequency Identification (RFID)</i>)	112
3.5.6.	Lietiskais internets (<i>Internet of Things</i>)	114
3.5.7.	Tīklu un informācijas drošība (<i>Network and Information Security</i>)	120
3.5.8.	e-privātums (<i>ePrivacy</i>)	124
3.5.9.	e-infrastruktūras pētniecības datiem un intensīvas datu apstrādes zinātnei (<i>E-Infrastructures for Research Data and Computing-Intensive Science</i>)	127
3.5.10.	Platjoslas infrastruktūras kartēšana (<i>Broadband Infrastructure Mapping</i>)	131
3.5.11.	Digitālā kino saglabāšana (<i>Preservation of digital cinema</i>)	134

4.2.3. Lai gan šie divi dokumenti – Komisijas paziņojums un IKT standartizācijas mainīgais plāns 2016. gadam – ir saistīti un savstarpēji papildinoši, tajos lietota atšķirīga terminoloģija. Neviens no abiem dokumentiem nav norādīta šī saite starp vienādajām standartizācijas jomām.

4.2.4. Ieteikums Nr. 2

EESK iesaka nodrošināt konsekveni attiecībā uz tām IKT standartizācijas prioritārajām jomām, kurām ir atšķirīgi nosaukumi Komisijas paziņojumā un ikgadējā IKT standartizācijas mainīgajā plānā. Lai nodrošinātu atbilstību starp šiem dokumentiem un visiem savstarpēji saistītiem tekstiem, ir jāizmanto vienota terminoloģija.

4.3. IKT standartizācijas prioritāšu izvēle

4.3.1. Komisijas paziņojuma 3.1. punktā uzskaitītas piecas izvēlētas IKT standartizācijas prioritārās jomas; tajā minēts: “Šīs jomas tika izvēlētas, pamatojoties uz ieteikumu, kas saņemts no Eiropas daudzpusējā ieinteresēto personu foruma par IKT standartizāciju, kurš apvieno nozares ieinteresētās personas, standartu noteicējus, valdību un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus. **Sabiedriskajā apspriešanās apstiprinājās plaša vienprātība attiecībā uz šeit izklāstītajām prioritātēm.**”

4.3.2. Sabiedriskā apspriešana notika no 2015. gada 23. septembra līdz 2016. gada 4. janvārim, un tajā piedalījās 168 dalībnieki. Apspriešanas rezultāti ir atspoguļoti dokumentā **Synopsis report on the public consultation “Standards in the Digital Single Market: setting priorities and ensuring delivery”**.

4.3.3. Tā kā aptaujas rezultāti ir ņemti vērā, izvēloties IKT stratēģijas prioritārās jomas, kas atspoguļotas Komisijas paziņojumā un ietekmē lielu daļu Eiropas uzņēmēju, salīdzinoši nelielā (168) respondentu dalība varētu radīt nepieciešamību pēc papildus informācijas par respondentu sastāvu.

4.3.4. Atskaitē pieejama informācija par aptaujāto grupām ⁽²⁾.

4.3.5. Kā redzams, liela daļa no respondentiem ir dažādas standartus nosakošas organizācijas. Salīdzinoši neliela daļa ir izstrādātāji un ražotāji – tie, kas cieši seko tirgus vajadzībām, nosaka vai seko līdzi tehnoloģiju attīstības tendencēm un kam ir savi attīstības plāni. Absolūtā izteiksmē to skaits ir neliels.

4.3.6. Sabiedriskās apspriešanas rezultāti, kas ir atspoguļoti dokumentā *Synopsis report*, sniedz informāciju par izvēlētajām jomām, tomēr nenorāda, cik un kādas jomas vispār tika apspriestas (rezultāti neatspoguļo arī jomas, kas minētas Ikgadējā IKT standartizācijas mainīgajā plānā). Tāpat nav norādīts, kas tās izvēlējās, un, ja sākotnējā sarakstā bija vēl kādas citas jomas, kādi bija viedokļi.

4.3.7. Ieteikums Nr. 3

Nemot vērā IKT standartizācijas prioritāšu izvēles svarīgumu, **EESK iesaka** sniegt izsmelšošāku informāciju par prioritāro jomu izvēles pamatotību, metodiku un rezultātiem.

4.4. Paziņojuma aprites cikls

4.4.1. Komisijas paziņojumā minētas daudzas konkrētas, laika gaitā mainīgas lietas, tostarp prioritārās jomas, galvenās darbības, galvenie termiņi un daudzas citas. Tas nozīmē, ka šāds dokuments – Komisijas paziņojums – nevar būt paredzēts ilgākam laika posmam.

4.4.2. Tāpēc ir vajadzīga konkrēta un praktiski pielietojama kārtība, kurā norādīts, kādā veidā un cik bieži dokuments tiks pārskatīts, tiks veiktas sabiedrības apspriešanās, pieņemti lēmumi, veikta darbību plānošana un citas darbības, proti, jāplāno dokumenta regulāra aprites cikla vadība un atbilstošas aktivitātes.

4.4.3. Ieteikums Nr. 4

Lai nodrošinātu, ka visiem iesaistītajiem dalībniekiem ir labāka izpratne par Komisijas paziņojuma iedzīvināšanu un pēctecību, **EESK iesaka** sniegt informāciju par regulārajām darbībām, kas būs kā papildinājums vai arī turpinās Komisijas paziņojumā iesākto.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-17/synopsis_report_on_the_public_consultation_-_standards_in_the_digital_single_market_setting_priorities_and_ensuring_delivery_15264.pdf

4.5. **Nepietiekami aplūkoti jautājumi**

4.5.1. Komisijas paziņojumā ir minēti daudzi aspekti saistībā ar IKT standartizācijas prioritāšu izvēli, kā arī plānotajām aktivitātēm saistībā ar tālāko darbību. Tomēr, iepazīstoties ar Komisijas paziņojumu un saistītajiem dokumentiem, EESK izpētes grupa konstatēja, ka ir vairāki sabiedrībai svarīgi aspekti, kas paziņojumā vai nu nav skarti vispār, vai arī pieminēti tikai virspusēji – “garām ejot”.

4.5.2. Kaut arī Komisijas paziņojuma būtība ir noteikt IKT standartizācijas prioritāros virzienus un ar to saistītās darbības, šī dokumenta ieviešana un īstenošana tiešāk vai netiešāk ietekmēs arī tādas jomas kā:

- patērētāju tiesības,
- mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) darbība,
- nodarbinātības un darba vietu nodrošinājums,
- darba laiks un darba apstākļi,
- piekļuves IKT iespējas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām,
- vides aizsardzība,
- dažādi citi ar sociālo aspektu saistīti jautājumi.

4.5.3. EESK norāda, ka standartizācijas procesa laikā jāpievērš uzmanība šādiem aspektiem:

- “kopēju vienlīdzīgu darbības apstākļu” nodrošināšana visām ieinteresētajām pusēm,
- tam, ka ir būtiski uzsvērt standartizācijas jautājumus ES divpusējos tirdzniecības nolīgumos,
- tam, kā ir norobežotas (standartu) darbības jomas,
- darbinieku prasmju atbilstība standartu prasībām,
- darba ņēmēju pamattiesības,
- pilsoniskās sabiedrības pārstāvju iesaistīšana dialogā.

4.5.4. *Ieteikums Nr. 5*

Lai visiem iesaistītajiem dalībniekiem būtu pārlicība, ka Komisija, sagatavojot paziņojumu, ir izvērtējusi ne tikai jautājumus, kas ir tieši saistīti ar IKT standartizācijas prioritātēm, bet arī novērtējusi izvēlēto prioritāšu ietekmi uz dažādiem ar sociālo aspektu saistītiem jautājumiem (sk. LESD 11. pantu), **EESK iesaka** turpmākajos Komisijas paziņojumos iekļaut konkrētu informāciju par dažādu ieinteresēto pušu līdzdalību un par šādas pieejas IKT standartizācijas jomai sociālajām sekām, kas jau tagad ietekmē visu sabiedrību kopumā.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “ES e-pārvaldes rīcības plāns 2016.–2020. gadam. Pārvaldes digitalizēšanās paātrināšana””

(COM(2016) 179 final)

(2016/C 487/16)

Ziņotājs: **Raymond HENCKS**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 19.4.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	22.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	162/1/3

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Ņemot vērā attiecīgo secīgo rīcības plānu īstenošanas pašreizējo tempu daudzās dalībvalstīs, šķiet, nebūs iespējams sasniegt ES mērķi – līdz 2020. gadam ieviest e-pārvaldi, kas sniedz lietotājiem draudzīgus, personalizētus digitālos pakalpojumus bez robežām.

1.2. EESK atbalsta trešā ES rīcības plāna (2016.–2020. gadam) priekšlikumus, kuru mērķis ir paātrināt efektīvas, sadarbspējīgas un visiem pieejamas e-pārvaldes ieviešanu.

1.3. E-pārvalde darbosies tikai tad, ja tiks izpildīti pārējie priekšnoteikumi, piemēram, nodrošināt efektīvi funkcionējošu elektronisko tīklu un digitālos pakalpojumus, vispārēju piekļuvi par pieņemamu cenu un atbilstīgu digitālo apmācību lietotājiem visos līmeņos un visās vecuma grupās. Pat ja vidējā vai ilgtermiņā e-pārvaldei būtu jāklūst par standarta saziņas līdzekli, tomēr iedzīvotājiem, kuri to vēlas, saziņā ar publiskās pārvaldes iestādēm arī turpmāk ir jādod iespēja izmantot tradicionālos līdzekļus (sūtījumi pa pastu, personīgi kontakti, tālrunis).

1.4. Runājot par e-pārvaldes pakalpojumu lietotāju tiesībām, t. sk. tādās jomās kā piekļuve un nediskriminācija, vārda un informācijas brīvība, privātuma un personas datu aizsardzība, izglītība un vispārīgas zināšanas no mācībām skolā līdz pat mūžizglītībai, tiesiskās aizsardzības līdzekļi utt., EESK ierosina Komisijai vienā portālā apkopot visas lietotāju tiesības e-pārvaldes jomā.

1.5. EESK atbalsta septiņus principus, kas ir Komisijas priekšlikuma pamatā, bet uzskata, ka dažus no tiem varēs īstenot tikai tad, ja tiks atrisinātas ar tiem saistītās juridiskās un tehnoloģiskās problēmas.

1.6. Attiecībā uz “vienreizējas iesniegšanas” principu, kas paredz, ka privātpersonām un uzņēmumiem viena un tā pati informācija pārvaldes iestādēm būtu jāsniedz tikai vienreiz, EESK konstatē, ka joprojām nav atrisinātas juridiskas un organizatoriskas problēmas, un aicina Komisiju sākt izmēģinājuma projektu šajā jomā. Komiteja arī ierosina paredzēt principu “pieeja visiem pārvaldes līmeņiem kopumā”, t. i., dažādu publisko iestāžu sadarbību, kas pārsniedz to kompetences jomas, lai prasītājs saņemtu integrētu atbildi no vienas vienīgas iestādes.

1.7. EESK pauž nožēlu arī par to, ka izvēlēto principu vidū nav “nepārmantošanas” principa, kas paredz datorsistēmu un informācijas tehnoloģiju atjaunināšanu publiskās pārvaldes iestādēs, lai tās vienmēr atbilstu tehnoloģiju attīstībai.

1.8. Komiteja īpaši uzsver, ka saistībā ar principu “atvērtība un pārredzamība” ir skaidri jānosaka, ka iedzīvotāji un uzņēmumi ir tiesīgi kontrolēt savu personas datu pārsūtīšanu citām valsts pārvaldes iestādēm un attiecīgajā gadījumā prasīt, lai tie tiktu dzēsti (tiesības tikt aizmirstam) saskaņā ar atbilstīgajiem tiesību aktiem un procedūrām, un aicina iesniegt priekšlikumu par drošu Eiropas sistēmu dokumentu arhivēšanai un apmaiņai tiešsaistē.

1.9. Tā kā daudziem iedzīvotājiem vajadzēs iepazīt jauno e-pārvaldes rīku, komiteja uzskata, ka dalībvalstīm un to vietējām un reģionālajām pašvaldībām būtu jānodrošina iedzīvotājiem digitālo prasmju apguve un jāaicina tās ar ES līdzfinansējumu izveidot digitālā atbalsta dienestu vai nodrošināt palīdzību vietējā līmenī. Tas attiecas arī uz publiskās pārvaldes iestāžu darbiniekiem, kuri iesaistīti profesionālajā tālākizglītībā.

1.10. EESK pauž dziļu nožēlu, ka rīcības plānā pilnīgi nekas nav teikts par e-pārvaldes sociālo ietekmi un sekām, par ietekmi uz nodarbinātību saistībā ar darbvietau likvidēšanu un daudzām vakancēm, kuras nevar aizpildīt, jo trūkst kandidātu ar nepieciešamajām profesionālajām digitālajām prasmēm. Pārvietojot darbvietas, kas atbrīvojušās līdz ar publiskās pārvaldes pāreju uz e-pārvaldi, darbinieki, kuru amata vietas ir likvidētas, būtu jānodarbina digitālā atbalsta dienestā vai jāpārorientē uz piemērotu profesionālo pienākumu veikšanu.

2. Ievads

2.1. ES e-pārvaldes rīcības plāna 2011.–2015. gadam (IKT izmantošana viedas, noturīgas un novatoriskas pārvaldes veicināšanā) ⁽¹⁾ termiņš beidzās 2015. gada decembrī.

2.2. Tomēr e-pārvalde joprojām ir viens no digitalizācijas programmas vērienīgākajiem projektiem un viena no galvenajām iniciatīvām Eiropas Savienības un dalībvalstu līmenī, kas nepieciešamas, lai pabeigtu digitālā vienotā tirgus izveidi.

2.3. Vairākas iniciatīvas, kas bija paredzētas rīcības plānā, kuram beidzās termiņš, daudzās dalībvalstīs vēl nav pienācīgi īstenotas, tāpēc tās jāiekļauj arī jaunajā e-pārvaldes rīcības plānā 2016.–2020. gadam.

2.4. Publiskajām pārvaldes iestādēm būs jāuzlabo e-pakalpojumu izstrāde, lielāku uzmanību pievēršot lietotāju vajadzībām, lai nodrošinātu e-pārvaldes pakalpojumu efektīvu un lietderīgu darbību pāri valstu robežām.

3. Paziņojuma saturs

3.1. Jaunajam rīcības plānam, kurā uzsvars likts uz digitālo pārmaiņu paātrināšanu, vajadzētu kalpot par veicinātāju un nodrošināt publiskā sektora modernizācijai e-pārvaldes jomā paredzēto darbību un resursu koordināciju.

3.2. Tajā ietvertas 20 darbības, kuras nebūt nav nemaināmas un kuras varēs papildināt ar citiem Komisijas vai ieinteresēto pušu ierosinātajiem pasākumiem, ņemot vērā norises strauji mainīgajā vidē.

3.3. Uzsākot jaunajā rīcības plānā paredzēto iniciatīvu īstenošanu, būs jāievēro šādi pamatprincipi:

— digitalitāte pēc noklusējuma: pakalpojumi parasti būtu jāsniedz digitāli, vienlaikus saglabājot iespēju izmantot arī citus saziņas kanālus tiem, kuri ir izvēlējušies internetu neizmantojot vai kuriem nav pieslēguma. Turklāt publiskie pakalpojumi būtu jāsniedz, izmantojot vienotu kontaktpunktu vai vienas pieturas aģentūru un dažādus kanālus,

— vienreizējas iesniegšanas princips: saskaņā ar šo principu privātpersonām un uzņēmumiem viena un tā pati informācija pārvaldes iestādēm būtu jāsniedz tikai vienreiz,

⁽¹⁾ COM(2010) 743 final un COM(2010) 744 final.

- inkluzivitāte un pieklūstamība: publiskās pārvaldes iestādēm būtu jāizstrādā tādi digitālie publiskie pakalpojumi, kas pēc noklusējuma ir iekļaujoši un atbilst dažādām vajadzībām, piemēram, vecu cilvēku vai cilvēku ar invaliditāti vajadzībām,
- atvērtība un pārredzamība: publiskās pārvaldes iestādēm būtu jāveic informācijas un datu apmaiņa un jānodrošina, ka iedzīvotāji un uzņēmumi var piekļūt pašu datiem, tos pārbaudīt un labot un ka lietotāji var sekot līdzi administratīvajām procedūrām, kuras uz viņiem attiecas, kā arī jāveido atklāts dialogs ar ieinteresētajām personām (uzņēmumiem, pētniekiem un bezpeļņas organizācijām) par pakalpojumu izstrādi un sniegšanu,
- pārrobežu pakalpojumi pēc noklusējuma: publiskās pārvaldes iestādēm būtu jānodrošina, ka attiecīgie digitālie publiskie pakalpojumi ir pieejami pāri robežām un jānovērš vēl lielāka sadrumstalošanās, lai veicinātu mobilitāti vienotajā tirgū,
- sadarbspēja pēc noklusējuma: publiskie pakalpojumi būtu jāizstrādā tā, lai tie neatkarīgi no organizatoriskās sadrumstalošanās nepārtraukti darbotos visā vienotajā tirgū, balstoties uz datu un digitālo pakalpojumu brīvu apriti Eiropas Savienībā,
- uzticamība un drošība: visās iniciatīvās būtu ne tikai jāievēro tiesiskais regulējums, kas attiecas uz personas datu un privātās dzīves aizsardzību un IT drošību, bet šie elementi jāietver iniciatīvā jau izstrādes posmā.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK atbalsta Komisijas centienus paātrināt e-pārvaldes pakalpojumu attīstīšanu un ieviešanu. Kopš pirmā e-pārvaldes rīcības plāna pieņemšanas 2006. gadā dalībvalstis ir apņēmušas veicināt efektīvus, lietderīgus, sadarbspējīgus un vispārēji pieejamus e-pārvaldes pakalpojumus, tostarp pārrobežu tiešsaistes pakalpojumus. Šī apņemšanās ir apstiprināta digitālā vienotā tirgus stratēģijā 2020. gadam.

4.2. Tomēr jākonstatē, ka, neraugoties uz zināmu progresu, par ko liecina novērtējumi par rīcības plānu 2011.–2015. gadam, un pieejamiem būtiskiem ES finanšu resursiem, ko dalībvalstis izmanto pavisam maz, lietotāji joprojām saskaras ar lielāku vai mazāku sadrumstalošību dalībvalstu publiskās pārvaldes iestāžu modernizācijā un nepietiekamu pārrobežu tiešsaistes pakalpojumu piedāvājumu. EESK vēlas noskaidrot, kādu iemeslu dēļ tik maz tiek izmantoti pieejamie ES līdzekļi, un aicina Komisiju veikt šā jautājuma analīzi, novērst iespējamās šķēršļus un mudināt dalībvalstis šos līdzekļus izmantot efektīvi un lietderīgi, tostarp e-pārvaldes vajadzībām.

4.3. E-pārvalde ir viens no digitālā vienotā tirgus stratēģijas galvenajiem elementiem. Tomēr arī citi būtiski elementi, kuri nav apskatīti izskatāmajā paziņojumā, ir priekšnoteikums e-pārvaldes ieviešanai. Tas nozīmē, ka progresīviem digitāliem tīkliem un pakalpojumiem ir jābūt pieejamiem visu vecumu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, nodrošinot vispārēju piekļuvi par pieņemamu cenu un neatkarīgi no ģeogrāfiskās atrašanās vietas un finansiālā stāvokļa un, ja nepieciešams, jānodrošina arī palīdzība un apmācība vajadzīgo prasmiņu apguvei, lai varētu efektīvi un atbildīgi izmantot digitālās lietotnes.

4.4. Būtisks elements ir arī e-pārvaldes pakalpojumu lietotāju tiesības, kuras, pirmkārt, saistītas ar interneta lietotāju cilvēktiesībām un pamatbrīvībām, tostarp piekļuves tiesībām, nediskrimināciju, vārda un informācijas brīvību, privātuma un personas datu aizsardzību, izglītību un vispārīgām zināšanām no mācībām skolā līdz pat mūžizglītībai, tiesiskās aizsardzības līdzekļiem utt. To papildina īpašas tiesības, kas ir tieši saistītas ar e-pārvaldi. Ņemot vērā uz e-pārvaldes lietotājiem attiecināmo tiesību dažādos avotus, EESK ierosina Komisijai apkopot vienā interneta vietnē visas e-pārvaldes lietotāju tiesības.

4.5. Tā kā lietotājiem bieži vien ir grūti atrast vajadzīgo elektronisko informāciju un palīdzību, Komisija ierosina ES un valstu līmenī izveidot vienotu digitālo kontaktpunktu/portālu. Šādi vienoti portāli jau darbojas lielākajā daļā dalībvalstu un reģionālo un vietējo pašvaldību. EESK atbalsta šādu portālu izveidi piekļuvei centrālajai valsts, reģionālai vai vietējai publiskās pārvaldes iestādei, lai tieši pārmarsrutētu lietotājus uz kompetentajām struktūrām, kuras izskatīs viņu pieprasījumus vai vēlmes.

4.6. Rīcības plāna 2016.–2020. gadam pamatā ir septiņi principi, un vairākums no tiem jau bija izmantoti iepriekšējos rīcības plānos. EESK kopumā atbalsta šos principus, tomēr vēlas zināt, kā tos īstenot, ja iepriekš nav atrisinātas visas saistītās juridiskās (personas datu pārvaldība un privātuma aizsardzība atklātas pārvaldes apstākļos) un tehnoloģiskās problēmas (pamattehnoloģijas un rūpnieciskās tehnoloģijas, pakalpojumu pāreja uz digitālajiem kanāliem).

4.7. Jaunajā rīcības plānā galvenā uzmanība pievērsta valsts pārvaldes iestāžu rīcībā esošo datu sadarbspējai un atkārtotai izmantošanai, taču ir zināms, ka patlaban publiskās pārvaldes iestāžu iegūtie dati tiek izmantoti tikai vienu reizi vai ļoti ierobežoti. "Vienreizējas iesniegšanas" princips paredz, ka lietotājiem, atkārtoti sazinoties ar pārvaldes iestādi, vairs nebūs otrreiz jāiesniedz viņu pašreizējie dati, jo pārvaldes iestāde šos datus varēs nodot citām iestādēm, protams, ievērojot personas datu un privātuma aizsardzību. Saskaņā ar šo principu visiem uzņēmējdarbības reģistriem Eiropas Savienībā vajadzētu būt savstarpēji savienotiem, dažādām valstu un pārrobežu sistēmām būtu jāsadarbības un pārvaldes iestādēm vairs nebūtu vairākkārt jāpieprasa informācija, kura tām jau ir pieejama. Pat ja e-pārvaldes jomā joprojām piemēro datu aizsardzības noteikumus, EESK uzskata, ka ir jānodrošina tiesiskuma kontroles un pilsoņu drošības un brīvības līdzsvarotība.

4.8. Jaunā Komisijas pieeja ļaus pielāgoties strauji mainīgajai videi. Taču EESK norāda, ka septiņu izvēlēto principu vidū nav iekļauts "nepārmantošanas" princips, kas paredz publiskās pārvaldes informācijas sistēmu un tehnoloģiju atjaunināšanu, lai tās vienmēr atbilstu tehnoloģiju attīstībai, jo Komisija šā principa iespējamās ieviešanas nolūkā ir iecerējusi to izmēģināt.

4.9. Komisija norādījusi, ka tā vēlas īpašu uzmanību pievērst iedzīvotāju iesaistīšanai digitālo publisko pakalpojumu izstrādē, un saskaņā ar atklātības un pārredzamības principu aicina publiskās pārvaldes iestādes veidot dialogu ar iedzīvotājiem, uzņēmumiem, sociālo partneru un patērētāju pārstāvjiem, pētniekiem un bezpeļņas organizācijām par pakalpojumu izstrādi un sniegšanu.

4.10. Tādējādi iedzīvotāji varēs ierosināt priekšlikumus un tieši iesniegt Komisijai un dalībvalstīm savus konkrētos pieprasījumus, izmantojot "sadarbības platformu", kas nodrošinās iedzīvotāju un iestāžu saziņu tīklā un palīdzēs noskaidrot līdzīgas problēmas dažādās valstīs, kā arī iestāžu labas prakses piemērus un risinājumus īstenošanas jomā. EESK atbalsta šādu iniciatīvu, kas ļaus ikvienam informēt valsts, reģionālās vai vietējās iestādes par problēmām savā tuvumā.

4.11. Atklātības un pārredzamības princips paredz, ka publiskās pārvaldes iestādes apmainās ar informāciju un datiem un nodrošina, ka iedzīvotāji un uzņēmumi var piekļūt saviem datiem, tos pārbaudīt un labot. Runājot par personas datiem, EESK īpaši uzsver, ka ir skaidri jānosaka iedzīvotāju un uzņēmumu tiesības kontrolēt viņu datu nosūtīšanu citām valsts pārvaldes iestādēm un vajadzības gadījumā prasīt, lai viņu personas dati tiktu dzēsti (tiesības būt aizmirstam) saskaņā ar attiecīgajiem tiesību aktiem un procedūrām.

4.12. EESK uzskata, ka šajā nolūkā un lai nepieļautu jaunus nesavienojamības gadījumus, Komisijai būtu jāiesniedz priekšlikums par drošu Eiropas sistēmu dokumentu arhivēšanai un apmaiņai tiešsaistē.

4.13. Rīcības plānā nav minēts princips "pieeja visiem pārvaldes līmeņiem kopumā", t. i., dažādu publisko iestāžu sadarbība, kas pārsniedz to kompetences jomu, lai prasītājs saņemtu vispusīgu atbildi no vienas vienīgas iestādes.

4.14. EESK prasa Komisijai paātrināt "vienotu kontaktpunktu" izveidi saistībā ar e-tiesiskumu, jūras transportu un citiem transporta veidiem. Ja iespējams, jaunajā stratēģijā pašreizējie ES portāli (piemēram, e-tiesiskums, SOLVIT, "Tava Eiropa" u. c.) būtu jāapvieno vienotā portālā, un nākamajā posmā jāapvieno arī valstu portāli, lai atvieglotu visa veida administratīvās procedūras.

4.15. EESK atbalsta ideju, ka tiešsaistes pakalpojumu izvēršanas nolūkā dalībvalstīm un to reģionālajām un vietējām pašvaldībām turpmāk jāpievēršas šiem portāliem, taču uzsver, ka tiem arī turpmāk jābūt par papildinājumu fiziskiem apkalpošanas punktiem un tradicionālajiem saziņas līdzekļiem (sūtījumi pa pastu, saziņa klātienē kontaktpunktā vai pa tālruni).

4.16. Lai noteiktu, kurās valstīs ir visattīstītākā e-pārvalde, Apvienoto Nāciju Organizācija izmanto attīstības indeksu, kas ietver trīs kritērijus: e-pakalpojumi iedzīvotājiem, telesakaru infrastruktūra un cilvēkkapitāls. Jākonstatē, ka rīcības plānā pilnīgi nekas nav teikts par e-pārvaldes sociālo ietekmi un sekām, ne arī par ietekmi uz nodarbinātību saistībā ar darbvietu likvidēšanu un daudzām vakancēm, kuras nevar aizpildīt, jo trūkst kandidātu ar nepieciešamajām profesionālajām digitālajām prasmēm.

4.17. Automātisks e-pakalpojumu piedāvājums nenozīmē, ka nebūs jāturpina digitālās plaisas mazināšana.

4.18. Joprojām vērojama būtiska atšķirība starp e-pārvaldes pakalpojumu piedāvājumu un to, cik lielā mērā lietotāji šos pakalpojumus izmanto un atbalsta. Lietotāju atturīgā attieksme pret tiešsaistes pakalpojumu izmantošanu nereti ir saistīta ar digitālo prasmju trūkumu. Daudziem iedzīvotājiem ir jāapgūst jaunais e-pārvaldes rīks, un viņiem ir nepieciešams "digitālā atbalsta dienests" vai "palīdzība vietējā līmenī". Tas attiecas arī uz publiskās pārvaldes iestāžu darbiniekiem, kuri iesaistīti profesionālajā tālākizglītībā.

4.19. Komiteja uzskata, ka dalībvalstis un to vietējās un reģionālās pašvaldības būtu jāaicina izveidot šādu digitālā atbalsta dienestu iedzīvotājiem, izmantojot ES līdzfinansējumu. Pārvietojot darbvietas, kas atbrīvojušās līdz ar publiskās pārvaldes pāreju uz e-pārvaldi, darbinieki, kuru amata vietas ir likvidētas, būtu jānodarbina digitālā atbalsta dienestā vai jāpārorientē uz piemērotu profesionālo pienākumu veikšanu.

Briselē, 2016. gada 22. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Komisijas paziņojums “Kodoljomas pārskata programma, iesniegta saskaņā ar Euratom līguma 40. pantu Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma saņemšanai””

(COM(2016) 177 final)

(2016/C 487/17)

Ziņotājs: **Brian CURTIS**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 4.4.2016.
Juridiskais pamats	Euratom līguma 40. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	7.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	22.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	210/2/11
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Atbalstot Enerģētikas savienības programmas izstrādi, patlaban tiek pārskatīti un ir ierosināti vairāki ar enerģētiku saistīti tiesību akti, ar kuriem iepazīstinās nākamo 12 mēnešu laikā. Stratēģiskajā pārskatā būtu varēts formulēt galvenos risināmos jautājumus, kas saistīti ar kodolenerģijas ražošanu, pētniecību un reaktoru ekspluatācijas pārtraukšanu, tādējādi sniedzot ieguldījumu šajā plašajā tiesību aktu kopumā. Kodoljomas pārskata programmā (PINC) tomēr nav piedāvāta skaidra un visaptveroša pieeja tam, kā stratēģiski risināt jautājumus, kas attiecas uz sarežģīto kodolenerģijas nākotni Eiropas energoresursu struktūrā.

1.2. Kodolenerģijas ražošana ir politiski delikāta lielākajā daļā dalībvalstu, un valstu līmenī to ietekmē mainīgie sociālie un saimnieciskie faktori. EESK mudina Komisiju izmantot šo iespēju, lai ierosinātu skaidru analītisku procesu un metodes, kas var piedāvāt saskaņotu, brīvprātīgu sistēmu valsts līmeņa lēmumu pieņemšanai par kodolenerģijas lomu (ja tāda ir) energoresursu struktūrā.

1.3. Tāpēc EESK aicina paziņojuma projektu pārskatīt un papildināt atbilstoši 4.3. punktā izklāstītajam, iekļaujot īpašas iedaļas par:

- kodolenerģijas konkurētspēju īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā,
- attiecīgajiem tautsaimnieciskajiem aspektiem,
- kodolenerģijas ieguldījumu energoapgādes drošībā,
- klimata pārmaiņām un oglekļa emisijas samazināšanas mērķiem,
- sabiedrības atsaucību, atbildību par kodolkaitējumiem, pārredzamību un efektīvu valsts mēroga dialogu.

1.4. Gan no kodoldrošības, gan no sabiedrības uzticēšanās viedokļa būtiska nozīme ir pārredzamai uzraudzībai, tāpēc EESK iesaka dokumentā nepārprotami atbalstīt dalībvalstu rīcības plānos ietvertos priekšlikumus par uzraudzību un ziņošanu, kā ieteikusi Eiropas Kodoldrošības jomas regulatoru grupa. Lielākas pūles jāvelta tam, lai iesaistītu kaimiņvalstis, kas nav ES dalībvalstis.

1.5. Attiecībā uz sabiedrības uzticēšanos, īpaši saistībā ar iespējamiem teroristu draudiem, jāmin arī izvērstais darbs, kas tiek veikts, lai ārpus kodolspēkstaciju teritorijas un pārrobežu apstākļos sagatavotos kodolnegadījumiem ("Pārskats par pašreizējo gatavību kodolnegadījumiem un reaģēšanas pasākumiem ārpus kodolspēkstacijām ES dalībvalstīs un tās kaimiņvalstīs". *Euratom*, 2013. gada decembris), kā arī 2016. gadā notikušā kodoldrošības samita secinājumi.

1.6. Ņemot vērā ES nozīmīgo atbalstu kodolsintēzes enerģijas pētniecībai, būtu lietderīgi dokumentā iekļaut ceļvedi par virzību uz šādas enerģijas ražošanu komerciālos apjomos.

1.7. Tā kā Apvienotajā Karalistē ir noticis balsojums par izstāšanos no ES, jāapsver šīs rīcības stratēģiskā ietekme un jo īpaši tās nozīme saistībā ar *Euratom* līgumu. Pārskata programmā (*PINC*) izteikti jānorāda uz vajadzību apspriest iespējami tālejošās minētā balsojuma sekas.

2. Ievads

2.1. Saskaņā ar *Euratom* līguma 40. pantu Eiropas Komisija "regulāri publicē pārskata programmas, kurās īpaši norādīti kodolenerģijas ražošanas mērķi un visu veidu ieguldījumi, kas vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai. Pirms šādu programmu publicēšanas Komisija saņem Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu par tām" (COM(2003) 370 final). Kopš 1958. gada ir publicētas piecas kodoljomas pārskata programmas (*PINC*), pēdējā no tām – 2007. gadā, un 2008. gadā tā aktualizēta. Galīgā redakcija tiks sagatavota un nāks klajā, tiklīdz Komisija būs saņēmusi EESK atzinumu.

2.2. Tāpat kā iepriekšējās reizēs komiteja atzinīgi vērtē iespēju sniegt atzinumu par dokumenta projektu, pirms Komisija Padomei un Eiropas Parlamentam iesniedz tā galīgo versiju. EESK ar lielu pārliecību mudina Komisiju programmā iekļaut šā atzinuma pirmajā punktā izklāstītos ieteikumus, lai *PINC* būtu aptverošāks un stratēģiskāks dokuments un lai nodrošinātu lielāku tā ieguldījumu Enerģētikas savienības tiesību aktu kopumā.

2.3. Kodolenerģija ir viens no svarīgākajiem enerģijas avotiem Eiropas Savienībā. Komisijas paziņojumā "Enerģētikas savienības 2015. gada stāvokļa apskats" norādīts, ka "ES ir viena no trim lielajām ekonomikām, kas vairāk nekā pusi elektroenerģijas saražo, neradot siltumnīcefekta gāzes. 27 % elektroenerģijas tiek saražoti no atjaunojamajiem energoresursiem, bet vēl 27 % ir kodolenerģija". Minētajā paziņojumā norādīts arī, ka kodoljomas pārskata programmā "vajadzētu sniegt lielāku skaidrību par ilgtermiņa kodolinvestīciju vajadzībām un par kodoljomas saistību pārvaldību" (COM (2015) 572 final).

2.4. Kopš pēdējās publicētās *PINC* ES stratēģija enerģētikas jomā tikusi plaši izstrādāta, un pašlaik tā ir augsta prioritāte. Mērķi 2020., 2030. un 2050. gadam ir izvirzīti, bet nozīmīgi mainīgie faktori ir neskaidrības saglabājas. Šādi faktori ir tas, cik lielā mērā tiks īstenots Parīzes nolīgums par klimata pārmaiņām, fosilā kurināmā starptautiskā tirgus nepastāvīgums, jauno tehnoloģiju izmantošanas līmenis, tas, kuras valstis ir ES dalībvalstis, pasaules ekonomikas attīstības perspektīvu ietekme un tas, cik lielā mērā gaidāmi paredzētie apjomīgie ieguldījumi visā enerģētikas ķēdē.

2.5. Neatkarīgi no ES enerģētikas politikas svarīgākie lēmumi par energoavotiem, kas nodrošina enerģijas ražošanu, joprojām ir dalībvalstu prerogatīva. ES enerģētikas politiku var izmantot kā pamatojumu šādiem dalībvalstu pieņemtiem lēmumiem, bet enerģētika ir politiski ļoti jutīga joma, un tāpēc tā ir atkarīga no mainīgā sociālā un politiskā noskaņojuma valstī. ES politikas veidošanā nepieciešams skaidrs analītisks process un metodes, kas var piedāvāt saskaņotu sistēmu lēmumu pieņemšanai valsts līmenī. Kodoljomas pārskata programma sniedz potenciālu iespēju to darīt gan valstīm, kas apsver kodolenerģijas izmantošanu, gan arī valstīm, kuras kodolenerģiju jau izmanto un izvērtē tās nākotni.

3. Komisijas paziņojuma projekta kopsavilkums

3.1. Komisija savu paziņojumu sāk ar apgalvojumu: "Kodolenerģētikas pārskata programma dod pamatu diskusijām, kā kodolenerģija var palīdzēt sasniegt ES mērķus enerģētikas jomā", un noslēgumā secina: "Tā kā kodolenerģija ir mazoglekļa enerģija un ievērojami uzlabo energoapgādātības drošību un diversificē enerģijas avotus, gaidāms, ka tā 2050. gada perspektīvā vēl aizvien būs svarīga ES energoresursu struktūras daļa."

3.2. Paziņojumā galvenā uzmanība pievērsta investīcijām, kas saistītas ar drošuma uzlabojumiem pēc Fukušimas avārijas un ar esošo iekārtu drošu ekspluatāciju. Tajā arī norādīts aplēstais finansējums, kas vajadzīgs saistībā ar kodolspēkstaciju ekspluatācijas izbeigšanu un lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu.

3.3. Četrpadsmit dalībvalstīs darbojas 129 kodolreaktori, un no šīm 14 valstīm 10 dalībvalstīs ir paredzēti jaunu reaktoru būvprojekti. ES ir pasaulē visaugstākie juridiski saistošie kodoldrošuma standarti. Tos uztur un aktualizē, regulāri pārskatot Kodoldrošības direktīvu⁽¹⁾.

3.4. ES kodolenerģijas nozare darbojas pasaules tirgū, kura vērtība līdz 2050. gadam būs aptuveni EUR 3 triljoni, tā ir līdere tehnoloģiju jomā, tajā tieši nodarbinātas 400 000–500 000 personas, un tā sekmē vēl 400 000 darbvietau pastāvēšanu.

3.5. Eiropas uzņēmumi ir aktīvi iesaistīti pasaules kodolenerģijas ražošanā un cieši sadarbojas ar *Euratom* Apgādes aģentūru, nodrošinot vajadzīgās piegādes Rietumu parauga ES reaktoriem, kā arī spēj izstrādāt degvielas blokus Krievijas parauga reaktoriem (Eiropas Savienībā šobrīd darbojas 19 šādi reaktori).

3.6. Komisija prognozē, ka pašreizējā ES kodolenerģijas ražošanas jauda (120 GWe) līdz 2025. gadam saruks, bet pēc tam, līdz 2030. gadam, minētā tendence pavērsīsies pretējā virzienā. Laikposmā līdz 2050. gadam kodoljauda nostabilizētos diapazonā no 95 līdz 105 GWe, pieņemot, ka 90 % pašreizējo kodolreaktoru minētajā laikposmā tiks aizstāti ar jauniem. Aplēstais ieguldījums ir EUR 350 līdz 450 miljardi, un jaunās kodolelektrostacijas nodrošinātu elektroenerģijas ražošanu līdz gadsimta beigām.

3.7. Izmaksu pārsniegšana un jaunu projektu ilgstoša aizkavēšanās, kā arī valstu licencēšanas iestāžu atšķirīgās pieejas ir radījušas ar investīcijām saistītas grūtības. Par būtiskiem turpmākās politikas pamatprincipiem uzskata projektu standartizāciju un valstu regulatoru pastiprinātu sadarbību.

3.8. Daudziem ES reaktoriem tiek plānotas darbmūža pagarināšanas programmas (par 10–20 gadiem) ar paredzamajām izmaksām EUR 45–50 miljardu apmērā; jāreķinās arī ar attiecīgo regulatīvā darba slodzi, un saskaņā ar grozīto Kodoldrošības direktīvu tā jāparedz plānošanas procesā.

3.9. Līdz 2025. gadam paredzēts slēgt 50 reaktorus. Lai gan šis ir politiski jutīgs jautājums, dalībvalstīm bez kavēšanās jāpieņem lēmumi par rīcību un ieguldījumiem radioaktīvo atkritumu ģeoloģiskās apglabāšanas un ilgtermiņa apsaimniekošanas nodrošināšanai un ar to saistītajiem ekspluatācijas pārtraukšanas jautājumiem.

3.10. Ir iegūta ievērojama zinātība par zemas un vidējās radioaktivitātes atkritumu uzglabāšanu un likvidēšanu, un laikposmā no 2020. līdz 2030. gadam Somijā, Zviedrijā un Francijā sāks darboties ģeoloģiskās dziļapglabāšanas kompleksi augsta radioaktivitātes līmeņa atkritumu galīgai apglabāšanai. Iespēja kopīgi izmantot šo zinātību un dalībvalstīm vienoties par kopīgu repozitoriju izmantošanu ļaus panākt gan efektīvus risinājumus, gan uzlabot drošumu. To sekmēs Eiropas izcilības centra izveidošana.

3.11. Kodoliekārtu operatori lēš, ka ekspluatācijas pārtraukšanas izmaksu segšanai būs nepieciešami EUR 253 miljardi; patlaban šim mērķim paredzētais finansējums ir EUR 133 miljardi. Dalībvalstīs ir atbildīgas par to, lai nodrošinātu, ka operatoru saistības ir pilnībā izpildītas un ekspluatācijas pārtraukšana notiek skaidri noteiktos termiņos.

3.12. Lielāka tehniskās izstrādes un tirgvedības koordinācija ir vajadzīga starojumtehnoloģiju izmantošanai ar elektroenerģijas ražošanu nesaistītām vajadzībām. Piemēram, medicīniskās attēlveidošanas ierīču tirgus vērtība Eiropā vien ir EUR 20 miljardi gadā, un lauksaimniecībā, rūpniecībā un pētniecībā šo tehnoloģiju izmanto arvien vairāk. Turpinās ievērojami ieguldījumi pētniecībā gan jaunās paaudzes reaktoru un modulāru reaktoru jomā, gan saistībā ar vadošās pozīcijas saglabāšanu kodolsintēzes pētniecībā; šo aspektu uzskata par būtiski svarīgu kompetences, darbvietau un globālās ietekmes saglabāšanai. Tas ir īpaši svarīgi, jo kodolenerģijas izmantošana pasaulē, bet ne Eiropā, arvien paplašinās.

⁽¹⁾ OV L 219, 25.7.2014., 42. lpp.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Komiteja regulāri ir sniegusi atzinumus par kodolenerģijas drošumu un nozīmi ES energoresursu struktūrā⁽²⁾. Izskatāmais paziņojums ir pirmais Komisijas pārskats par kodoljomu kopš Fukušimas negadījuma, un, lai gan iepriekšējā *PINC* izteikts solījums "kodolenerģētikas pārskata programmas publicēt biežāk" (COM(2007) 565 final), tas nav noticis. 2016. gada *PINC* – lai arī tajā izmantots izvērsts Komisijas dienestu darba dokuments – ir uz pusi īsāks par 2007. gada paziņojumu. Komiteja uzskata, ka *PINC* jāpapildina ar dažiem punktiem, lai tas būtu stratēģisks dokuments, kurā apspriesti kontekstuāli faktori, kuri ietekmē lēmumus par investīcijām un mērķu noteikšanu.

4.2. Komiteja atzinīgi vērtē *PINC* sniegto plašo analīzi par ieguldījumiem visā kodoldegvielas ciklā, atzīstot, ka tajā definēti gan nozarē veicamie uzdevumi, gan tās iespējas. Atzinīgi vērtējams arī uzsvars uz augstākajiem drošuma standartiem un vajadzību nodrošināt aptverošu finansējumu visu ar ekspluatācijas pārtraukšanu saistīto izmaksu segšanai. Darba dokumentā ir sniegta lielā mērā detalizēta informācija un norādīts arī uz turpmākās pētniecības nozīmi. Tomēr citās jomās ir daudz nepateiktā, un tas mazina dokumenta stratēģisko nozīmi.

4.3. 2016. gada *PINC* iezīmē būtisku Komisijas pieejas maiņu. Iepriekšējās *PINC* programmās pārskats tika saistīts ar ES un visā pasaulē risinājamiem uzdevumiem enerģētikas jomā. Piemēram, 2007. gada *PINC* bija punkti, kuru 2016. gada dokumentā nav un kuros tika sniegts skaidrs stratēģisks skatījums. Tie būtu jāiekļauj izskatāmajā priekšlikumā, un tiem būtu jāietver:

- konkurētspēja: kādi ir pašreizējie un turpmākie kodolenerģijas konkurētspēju ietekmējošie faktori, piemēram, valsts atbalsta, jo īpaši finansiālā un fiskālā atbalsta, nozīme, izmaiņas attiecībā uz gaidāmajām būvniecības izmaksām, kapitāla izmaksas, licencēšanas procedūras, atkritumu likvidēšana, ekspluatācijas laika pagarināšana un citu ergoavotu relatīvās izmaksas,
- ekonomikas aspekti: joprojām neskaidrā enerģijas tirgus struktūra attur no ilgtermiņa ieguldījumiem, un finansiālas un politiskas nenoteiktības laikā ar kodolenerģiju ir saistīti ievērojami riski,
- apgādes drošība: pieprasījums pēc enerģijas visā pasaulē pastāvīgi palielinās, pat ja Eiropā tas ir nostabilizējies vai samazinājies, un minētā faktora ietekmei un attiecīgajiem politikas un ārpolitikas aspektiem jāvelta lielāka vērība. Ergoapgādes drošība it īpaši ir joma, kurā kodolenerģija var sniegt un sniedz ieguldījumu, nodrošinot degvielas (urāna) apgādes avotus, kas patlaban šķiet drošāki par naftu un gāzi⁽³⁾,
- klimata pārmaiņas: kodolenerģija nodrošina pusi no Eiropas mazoglekļa elektroenerģijas,
- sabiedrības atbalsts: lielās atšķirības visā ES attiecībā uz sabiedrības attieksmi pret kodolenerģiju ir maz saprasta realitāte, kas ievērojami ietekmē politisko atbalstu.

Visi šie jautājumi pēdējos deviņos gados ir kļuvuši svarīgāki, bet *PINC* dominējošs ir uzsvars uz drošumu un degvielas ciklu, paziņojumā un Komisijas dienestu darba dokumentā minētajām jomām pievēršot maz uzmanības. Nav minēts ne šiem tematiem veltīto, daudzos gadījumos apstrīdēto un pretrunīgo debašu raksturs (piemēram, augstu standartu saglabāšana attiecībā uz apakšuzņēmēja darbu), ne arī sniegtas pamatnostādnes vai stratēģiska pieeja diskusijai par kodolenerģiju energoresursu struktūrā kopumā. Tas atspoguļo pieeju Enerģētikas savienības tiesību aktu kopumā, kur vērojama līdzīga nevēlēšanās apskatīt Eiropas enerģētikas stratēģijas ietekmi uz valstīs notiekošajām debatēm par kodolenerģētikas turpmāko nozīmi (ja tāda ir) energoresursu struktūrā.

4.4. Kā minēts, Komisijas paziņojuma mērķis ir dot "pamatu diskusijām, kā kodolenerģija var palīdzēt sasniegt ES mērķus enerģētikas jomā", jo tā "2050. gada perspektīvā vēl aizvien būs svarīga ES energoresursu struktūras daļa". Dokumentā nav pilnībā sniegts minēto apgalvojumu pamatojums. Iepriekšējās pārskata programmas bija pamatīgs analītisks pārskats par kodoljomas nozīmi, un tajās tika ierosinātas turpmākās politikas pamatnostādnes.

⁽²⁾ OV C 341, 21.11.2013., 92. lpp.; OV C 133, 14.4.2016., 25. lpp.

⁽³⁾ OV C 182, 4.8.2009., 8. lpp.

4.5. Jo īpaši analīze par kodolspēkstacijām vajadzīgajām investīcijām (kas pašreizējos apstākļos neapšaubāmi sagādā lielas grūtības) noteikti ir jāveic saistībā ar kopējām investīcijām, kuras nepieciešamas, lai sasniegtu Enerģētikas savienības mērķus, jo pastāv kompromisi un mijiedarbība starp lēmumiem par investīcijām attiecībā uz visu paaudžu ražošanas tehnoloģijām un infrastruktūru.

4.6. Turklāt politiku un ekonomiku kodoljomā veido daudzi papildu kontekstuālie faktori, kuri netiek pilnvērtīgi izskatīti un kurus Komisijai ir grūti analizēt, jo tie tiek pārskatīti vai uz tiem attiecas reformas. Šādi faktori ir, piemēram, emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas darbība, priekšlikumi par jaudas mehānisma subsīdijām, atjaunojamo energoresursu nozares attīstība u. c.

4.7. Pašlaik kodolenerģija veido 28 % no ES ražotās enerģijas un 50 % no mazoglekļa elektroenerģijas (Eurostat 2015. gada maija dati). CO₂ samazināšana ir būtiski svarīgs mērķis ES un pasaules enerģētikas politikā. Lai nepārsniegtu temperatūras paaugstināšanos par 2 °C, laikā no 2030. līdz 2050. gadam CO₂ emisijas līmenis pasaulē jāsamazina vidēji par 5,5 % gadā. Tas, kā nodrošināt ES ieguldījumu minētajā procesā, izklāstīts "Enerģētikas ceļvedī 2050", kurā minēti vairāki scenāriji izmaiņām energoavotu struktūrā atkarībā no dažādiem politiskiem, ekonomiskiem un sociāliem faktoriem (COM(2011) 885 final). Pamatojoties uz dalībvalstu sniegtajiem datiem, paziņojumā pieņemts, ka 2050. gadā kodolenerģijas jauda būs aptuveni 100 GWe, bet, ņemot vērā pašreizējās debātes, uz šo pieņemumu var maz paļauties.

4.8. Komiteja norāda uz neseno piemēru Zviedrijā (tas publicēts pēc PINC publicēšanas, tāpēc tajā nav minēts), kur pieņemts lēmums par to, ka slēgtās elektrostacijas pakāpeniski aizstās ar desmit jauniem kodolreaktoriem, vienlaikus un papildus tam apsolīts veikt pasākumus, lai līdz 2040. gadam 100 % enerģijas nodrošinātu no atjaunojamiem energoresursiem (*Financial Times*, 2016. gada 10. jūnijs). Stingra atjaunojamo energoresursu politika un papildu jauda mazoglekļa enerģijas piegādei kaimiņvalstīm šajā gadījumā ir politiski pieņemama visām pusēm un tādējādi stratēģiski nozīmīga visai Eiropai. Tādēļ izskatāmais dokuments būtu jāaktualizē, ņemot vērā minēto aspektu.

4.9. EESK jau daudzus gadus ir konsekventi aicinājusi izmantot stratēģiskāku pieeju enerģētikas jautājumiem un lielāku nozīmi piešķirt plašam sabiedriskam dialogam par enerģijas ražošanu un izmantošanu⁽⁴⁾. Tehnoloģija ir saistīta ar vērtībām, un energotehnoloģija tiek vērtēta, pamatojoties uz daudziem ētiska, sociāla un politiska rakstura apsvērumiem. Dalībvalstis var brīvi veidot savu energoresursu struktūru, tikai pusē no tām darbojas kodolspēkstacijas, un kopš iepriekšējās PINC publicēšanas viedokļi par kodolenerģiju ir polarizējušies. Šis svarīgais periodiskā pārskata dokuments būtu vērtīgāks, ja tajā būtu objektīvi izklāstīti aktuālie un ļoti svarīgie jautājumi, kas skarti diskusijās, "kā kodolenerģija var palīdzēt sasniegt ES mērķus enerģētikas jomā". Tādēļ tiek ierosināts dokumenta galīgajā versijā iekļaut vairākas jaunas iedaļas, kā minēts 4.3. punktā, un stratēģijā kopumā vairāk ņemt vērā īpašās piezīmes, kas izklāstītas 5.3.1.–5.3.4. punktā.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Dokumentā ir uzsvērts, ka svarīga ir labāka koordinācija starp dalībvalstīm, labāka ieinteresēto personu sadarbība un lielāka pārredzamība un sabiedrības līdzdalība kodolenerģētikas jautājumu risināšanā. Saistībā ar minēto tiek norādīta Eiropas Kodoldrošības jomas regulatoru grupas (ENSREG) svarīgā loma, kā arī tas, ka Komisija "dialogu starp ieinteresētajām personām arī turpmāk veicinās Eiropas Kodolenerģētikas forumā" (ENEF). ENSREG 2015. gada decembrī publicēja ziņojumu par panākumiem, kas gūti, īstenojot valstu rīcības plānus "pēc Fukušimas (NACPs)"; ziņojumā tā norādīja, ka īstenošanas gaita atšķiras un ka drošuma uzlabojumu ieviešanai būtu jānorit straujāk, lai to veiktu termiņos, par kuriem panākta vienošanās. Tā ieteica katras iesaistītās valsts statusa ziņojumu par NACPs periodiski aktualizēt un publicēt, lai nodrošinātu pārredzamu uzraudzību ar mērķi 2017. gadā publicēt ziņojumu par īstenošanu (ENSREG Ceturtais ziņojums, 2015. gada novembrī). EESK rosina Komisiju PINC programmā minēto ieteikumu apstiprināt.

⁽⁴⁾ OV C 291, 4.9.2015., 8. lpp.

5.2. Paziņojumā minētas attiecības ar valstīm, kas izmanto kodolenerģiju un robežojas ar ES, un EESK uzskata, ka būtu lietderīgi paplašināt aktīvu sadarbību, īpaši ar Baltkrieviju, lai vairs nebūtu ar pārredzamību un drošumu saistīto bažu, kuras radušās attiecībā uz minētās valsts pirmā atomreaktora būvniecību Astravjecā. Prioritāte būtu jāpiešķir sakariem ar ENSREG starpniecību.

5.3. Attiecībā uz dialogu un pārredzamību kopumā EESK atzīmē, ka praksē ENEF loma, resursi, spējas un statuss pēdējos divos gados ir būtiski samazināti. Ir būtiski turpmāk precizēt galvenās problēmas dialogā par Eiropas kodolenerģētikas politiku, kā arī ierosināt vienotu satvaru debatēm valsts līmenī. ENEF ietvaros tas tagad, visticamāk, nenotiks, un PINC šis aspekts nav minēts. Šāds satvars arī palīdzētu turpmāk pārvaldīt Enerģētikas savienību un būtu konsekventi jāpiemēro visiem primārajiem enerģijas avotiem. Tāpēc, lai palīdzētu veikt šādu precizēšanu, PINC būtu jāiekļauj īpašas iedaļas par attiecīgo ietekmi un nozīmi saistībā ar kodoljomas investīciju politiku. Minētie temati ir sīki izklāstīti turpmākajos četros punktos un attiecas uz būtiski svarīgiem jautājumiem debatēs, bez kurām nav iespējams stratēģisks redzējums.

5.3.1. *Pāreja uz elektroenerģiju un cik lielā mērā var konsekventi nodrošināt elektroenerģijas apgādi no primārajiem avotiem.* No vienas puses, kodolenerģija var palīdzēt panākt enerģētisko drošību, jo tā dara iespējamu nepārtrauktu un ilgstošu paredzamas elektroenerģijas ražošanu un tai var būt pozitīvs ieguldījums stabila elektroenerģijas sistēmu darbībā (piemēram, tīkla frekvences uzturēšanā). No otras puses, lielo būvdarbu izmaksas ir augstas, jaunās drošības prasības ir stingras, finansējums ir nenoteikts un turpmākie tirgus apstākļi – lielā mērā neprognozējami. Tie ir jautājumi, kas skar visas dalībvalstis ar kodolenerģijas ražošanas jaudu un kas var izšķirīgi noteikt, kā un vai ir iespējams izpildīt realistiskus valstu plānus, kuri sniedz ieguldījumu vispārējo ES enerģētikas un klimata mērķu sasniegšanā. PINC būtu jāsaista ar vienotu satvaru šo jautājumu apspriešanai, kā Komisija ir ierosinājusi citos stratēģiskajos paziņojumos par enerģētiku, un tajā jāsniedz līdzsvarota analīze par kodolenerģijas lomu.

5.3.2. *Sabiedrības zināšanas, attieksme un informētība par risku enerģijas ražošanā.* No vienas puses, kodoldrošība, Černobiļas un Fukušimas ietekme un neatrisinātie jautājumi, kas attiecas uz ekspluatācijas pārtraukšanu un radioaktīvo atkritumu likvidēšanu, dažās valstīs rada nopietnas bažas sabiedrībā. No otras puses, pastāv svarīgi un bieži nepietiekami novērtēti negatīvi faktori, kas saistīti ar citiem primārajiem energoavotiem. EESK ir nemitīgi uzsvērusi būtisko nozīmi, kāda ir sabiedrības izpratnei par enerģijas “dilemmu”, proti, galvenokārt par to, kā līdzsvarot savstarpēji saistītos un dažkārt pretrunīgos mērķus: energoapgādes drošību, pieņemamas cenas un vides ilgtspēju. Politisko gribu lielā mērā ietekmē sabiedrības attieksme, un, trūkstot vispusīgai izpratnei par enerģētiku, var tikt pieņemti neoptimāli lēmumi. Būtu lietderīgi palielināt resursus un radīt veicinošu tiesisko regulējumu, kas ļautu, piemēram, izveidot vietējās informācijas komitejas, kādas pastāv Francijā.

5.3.3. *Metodes izmaksu un konkurētspējas novērtēšanai.* Mazoglekļa enerģijai par pieņemamām cenām ir būtiska nozīme apstiprināto klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā, tomēr minētā joma ir pasargāta no tirgus konkurences. Netiek arī izmantots kāds standarts vai pieņemamas metodes, kas dalībvalstīm pirms politiska lēmuma (kuru ietekmēs citi faktori) pieņemšanas ļautu novērtēt, cik nākotnē izmaksātu alternatīvi risinājumi to enerģijas ražošanas struktūrā.

5.3.4. *Aktīvas bāzes nozīmīgums pētniecībā un elektroenerģijas ražošanā, lai saglabātu vadošo lomu tirgū, kā arī tehnoloģiju un drošuma jomā.* Cik svarīgi ir saglabāt vērā ņemamu kodolenerģijas ražošanas nozari, kas attīstās, ja vēlamies saglabāt gan nodarbinātību, gan ES ietekmi un vadošo lomu nozarē, kuras nozīme pasaulē palielinās (“Pasaules kodolenerģijas ražošana līdz 2040. gadam divkāršosies”, ASV Enerģētikas informācijas pārvalde, 2016. gada maijs)? Piemēram, Ķīna plāno savu kodolpotenciālu divkāršot, lai tas sasniegtu vismaz 58 GWe līdz 2020.–2021. gadam un 150 GWe – līdz 2030. gadam. Jānorāda, ka ES svarīgas ir augstas kvalitātes un labi apmaksātas darbvietas, un, ja tās pakāpeniski zūd, jāparedz programma, kas nodrošina taisnīgu un atbalstītu pāreju.

5.4. Svarīgākais elements ES kodolenerģijas pētniecības finansēšanā attiecas uz kopīgo kodolsintēzes programmu (ITER). EFDA (Eiropas Kodolsintēzes attīstības nolīguma) ceļvedī aprakstīta virzība no pašreizējiem kodolsintēzes eksperimentiem uz demonstrējumu kodolsintēzes spēkstaciju, kas ražo neto elektroenerģiju tīklam. EESK aicina Komisiju visos izmaksu ziņā lietderīgas enerģijas scenārijos laikposmam pēc 2050. gada ņemt vērā iespējamu elektroenerģijas piegādi no kodolsintēzes spēkstacijām. Turklāt būtu jāsekmē pastāvīgs atbalsts pētījumiem par 4. paaudzes reaktoriem, kam ir potenciāls samazināt izmaksas un būtiski samazināt augstas radioaktivitātes atkritumu daudzumu.

5.5. Priekšlikuma projekts tika sagatavots pirms Apvienotās Karalistes balsojuma par izstāšanos no Eiropas Savienības, un saskaņā ar pašreizējo juridisko viedokli izstāšanās no ES nozīmē izstāšanos arī no *Euratom*. Tam ir būtiski svarīga stratēģiskā nozīme, jo īpaši attiecībā uz enerģētikas mērķiem 2030. gadam, kā arī attiecībā uz pētniecību, reglamentēšanu, piegādes ķēdi un sadarbību drošības jomā. Tādēļ šis jautājums jāatzīst priekšlikuma projektā, kaut arī šajā posmā paredzēt konkrētus rezultātus ir problemātiski.

Briselē, 2016. gada 22. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1303/2013 attiecībā uz konkrētiem noteikumiem, kas saistīti ar finanšu pārvaldību konkrētām dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām grūtībām vai kurām draud šādas grūtības saistībā ar šo valstu finanšu stabilitāti”

(COM(2016) 418 final – 2016/0193 (COD))

(2016/C 487/18)

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 4.7.2016. Eiropas Savienības Padome, 8.7.2016.
Reglamentā noteiktā kārtība	Līguma par Eiropas Savienības darbību 117. un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	169/1/4
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs komitejai ir pieņemams un par minēto jautājumu tā jau ir paudusi viedokli atzinumos par tematiem “Struktūrfondu regulas grozīšana – Grieķijai paredzētie īpašie pasākumi” (pieņemts 2015. gada 8. oktobrī)⁽¹⁾, “Finanšu pārvaldība un atceļšanas noteikumi dalībvalstīm, kas saskaras ar nopietnām grūtībām” (pieņemts 2013. gada 19. septembrī)⁽²⁾, “Struktūrfondi – vispārīgi noteikumi” (pieņemts 2012. gada 25. aprīlī)⁽³⁾ un “Grozījumi noteikumos, kas skar finanšu pārvaldību (struktūrfondi) dalībvalstīs, kurām ir grūtības” (pieņemts 2011. gada 27. oktobrī)⁽⁴⁾, komiteja 519. plenārsesijā, kas notika 2016. gada 21. un 22. septembrī (2016. gada 21. septembra sēdē), ar 169 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu un atsaukties uz viedokli, ko tā paudusi minētajos atzinumos.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu “Struktūrfondu regulas grozīšana – Grieķijai paredzētie īpašie pasākumi” (OV C 32, 28.1.2016., 20. lpp.).

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu “Finanšu pārvaldība un atceļšanas noteikumi dalībvalstīm, kas saskaras ar nopietnām grūtībām” (OV C 341, 21.11.2013., 27. lpp.).

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu “Struktūrfondi – vispārīgi noteikumi” (OV C 191, 29.6.2012., 30. lpp.).

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu “Grozījumi noteikumos, kas skar finanšu pārvaldību (struktūrfondi) dalībvalstīs, kurām ir grūtības” (OV C 24, 28.1.2012., 81. lpp.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par papildu muitas nodokļiem dažu tādu preču importam, kuru izcelsme ir Amerikas Savienotajās Valstīs (kodifikācija)”

(COM(2016) 408 *final* – 2014/0175 (COD))

(2016/C 487/19)

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 23.6.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 207. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	REX
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	165/0/8
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi komitejas komentāri, komiteja 519. plenārsesijā, kas notika 2016. gada 21. un 22. septembrī (2016. gada 21. septembra sēdē), ar 165 balsīm par un 8 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2004/37/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā”

(COM(2016) 248 final – 2016/0130 (COD))

(2016/C 487/20)

Apspriešanās	Padome, 24.5.2016. Eiropas Parlaments, 25.5.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 148. panta 2. punkts
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	21.9.2016.
Plenārsesija Nr.	519
Balsojuma rezultāts	171/0/3
(par/pret/atturas)	

Tā kā komiteja par minētā priekšlikuma saturu jau ir paudusi viedokli 1988. gada 2. jūnijā⁽¹⁾ un 1999. gada 20. oktobrī⁽²⁾ pieņemtajos atzinumos par Padomes direktīvu par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu iedarbību darbā (Sestā atsevišķā direktīva Direktīvas 80/1107/EEK 8. panta izpratnē), un 2014. gada 11. decembrī pieņemtajā atzinumā “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES stratēģisko satvaru par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2014. līdz 2020. gadam”, komiteja nolēma neizstrādāt jaunu atzinumu par šo tematu, bet atsaukties uz viedokli, ko tā paudusi minētajos atzinumos.

Briselē, 2016. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽¹⁾ OV C 208, 8.8.1988., 43. lpp.

⁽²⁾ OV C 368, 20.12.1999., 18. lpp.

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV